PHARMACIA IO. FERNELIJ CUM GUILEL. PLANTI & FRANC. SAGUYERI...

Jean Fernel, Guillaume Plancy, ...

Vallumbrosani Monasterii S. Praxedis Romae

PHARMACIA
IO. FERNELII
cum
GVILEL. PLANTI
&
FRANC. SAGVYERI
Scholiis:
In usum
PHARMACOPOEORUM
nunc primum edita.

HANOVIÆ
Typis Wechelianis, apud
Claud. Marnium & hæredes Io. Aubrii.
M. DC. V.

GENEROSI SANGVINIS

Nobilissimæ ind olis

D. MATTHIÆ

ŽALKOWIO

à ŽALKOWICZ

GEN. D. IOANNIS

ŽALKOWI à ŽALKOWICZ

DOBROMILIEI, BRODECI &

BŁANSKO Domini,

Filio vnico

Hanc

PHARMACIAM

in noui ineuntis fœliciss.

ANNI M. DC. V.

auspic.

CASPAR. BAVHINVS

Anatomic. & Boianicus

ACAD. BASIL. PROFES. ORD.

officii & amor.

mon. offert.

EPISTOLA.

VOT quamq; diuersis morbis humanum genus, partim propter intemperantiam, partim propter peccata, corripiatur, Generose & Nobilis Domine ŽALKOWI, notius est quam vt explicatione egeat. At DEVS clementissimus, humani generis misertus, tot morbis curandis, tot plantarum genera & species viribus differentes, creauit: quibus ii fœliciter vtuntur, qui earum veram cognitionem & virium earundem notitiam habēt. Vera aūt Simpliciū, tam plantarum quam metallorū, cognitio, ex inspectione frequente, vt recte Galenus 1. de Antidot. 2. docuit, habetur:

A 2

quare veros Medicos non ex libris fieri Aristoteles 10.*ethicor.* 10.*scripsit: quoniam sensibilium cognitio, sedula inspectione confirmatur*, Galeno 2.*de compos.* Medic.*sec. gene.* 2.*teste.* *Quare Medicum, si suo officio rectè defungi volet oportet in vniuersum omnium stirpium, aut saltē plurimarum, peritum esse, vt cum* Galeno 1. *de Antidot.* 5.*loquar. siquidem medicaminum compositorum virtus, simplicium vires sequatur, differentia quadam exigua in ipsa compositura ratione obueniente. Materias nāque medicamentorum qui non nouit, medendi methodum verbotenus (inquit.* Galenus 3.*cōpos. medic. secund. gen.* 2.) *sciet, opus verò nullum ipsa dignum perficiet. At medicamentorum materia, vel à stirpibus, vel à metallis, vel animalibus (ex* 1.*comp.*

medic. secūd. gen. 2. & 6. simpl. 1.) discernitur. Quare horum cognitionē Medicū, ne Pharmacopœo, quem docere hæc debet, medicam. vetulis indoctior sit, habere conuenit. Etsi verò affectui simplici simplex remediū, morbo tamen cōtrarium, opponatur: cum tamen rarò simplex morbus detur, sed morbi vario modo complicentur, simplex remedium sufficere nequit: cum remedium viribus cum morbo æquale esse debeat; Galeno 4. simplicium docēte. Quare hæc Medicos coegere vt non solum simplicibus vterētur, sed etiam compositis. Sunt autem tria quæ suadent vt Medici cōpositis vtantur. Primo, morborum seu affectuū varietas: quia morbi quidam ex diuersis complicantur, vel totius corporis, vt febris essentialis cum phlegmone: vel partium diuersarum,

vt cum dolor colicus & nephriticus simul afficiunt: vel cum vnius partis morbus complicatus est, vt vlcus cum intemperie, tumore, cauitate: his affectibus, cum diuersæ inter se sint naturæ, simplex remedium par esse nequit. Sic causarum mortificarum cōcursus compositionis necessitatem inducit: docent hoc causæ febrium spuriarum: siquidem vbi bilis flaua, cum pituita, aut contra, vel cum alio quodam humore putrescit, ad humoris vtriusq; & præparationem, & purgationem remedio composito opus est. Sic & morbi causa, ab ipso affectu sæpè diuersa est, vt pituita frigida & humida, quæ febris quotidianæ causa est, diuersa est à febre quæ calida est & sicca: quare pituita frigida, calefacientib. crassa attenuantibus, lenta incidentib. & detergētib. indiget: febris

vero

vero calida & ſicca, refrigerãtib. & humectãtib. Sic & Symptomatis magnitudo, ab ipſo affectu aliud remediũ ſæpe poſtulat, vt viriũ imbecillitas in febre ardẽte, vinum requirit, contra febris prohibet. Altera cauſa eſt corporis totius, & partis affectæ natura: nam cum in morbo curando duo ſint ſpectanda, Gal. 8. methodi tradente, vt quæ ſecundum naturam ſunt, cõſeruentur: quæ verò præter naturã, auferãtur: quare ſi corpus natura humidum, morbo humido laboret, minus exſiccandum, ne temperies congenita labefactetur, proin exſiccantibus efficacioribus, humectantia admiſcenda. Sic quoad partẽ affectam, exempli loco ſit Hepar ſcirrhoſum: affectus, emollientia requirit: pars verò, cum emollientibus etiam adſtringentibus indiget roboris ſui gratia,

quo actionem suam obire possit. Tertia causa est, medicamentorum penuria: non raro enim deficit, vel ad affectum simplicem, aut si ad manus sit vel vehementius, vel debilius esse potest: si vehementius, tum vis eius refrænanda: si leuius augenda, idque alterius admistione, ut sic remedium ipsi affectui & morbo viribus æquale sit. Adde quod sæpe remedium simplex, sapore vel odore displicet, vel consistentia molestum est, quæ aliorum accessione emendare oportet. His accedit simplicium conseruatio, quæ in multis citra mixtionem fieri non potest: exempli loco sint Herbarum succi, qui nisi inspissentur, diu conseruari nequeunt. Hæc sunt quæ antecessores nostros incitarunt, ut varias & diuersas medicamentorum formas, Pharmacopoeis primum pro re nata prescri-

præscriberent: dein in communem usum Pharmacias, Antidotaria, seu ut vulgo vocent dispensatoria, publici iuris fecerint. Quod primo à Græcis factitatum, inter quos præcipuus est Galenus, ex quo Ægineta Otibasius & Ætius sua transcripsere pleraque: Myrepsius: dein à Latinis, Cor. Celso, Scribonio Largo & Actuario: tum ab Arabibus, Mesueo, Rhasi, Serapione, Damasceno, Auicenna & aliis. Hos imitati sunt plures diuersarum nationum viri præstantes, qui vel in communem usum, vel in usum propriarum Rerumpublicarum, hoc testarunt. Verum hactenus apud Germanos & Belgas plerosque, Pharmacopæi, Valerii Cordi dispensatorium secuti sunt: apud Gallos Syluii, Fernelii, Rondeletii & Broderonis: apud Italos qualibet fere urbs proprio An-

tidotario vtitur, vt Roma, Florentia, Bononia, Ferraria, Mantua, *Bergamum: quemadmodum apud Germanos,* Augustani *, & Colonienses. Verum cum Io. Fernelius præparationes elegantissimas in sua Pharmacia exhibeat, quas nunc plures Medici, tam Germani quã* Galli *& quidem rectè imitentur: æquum sit ut in Pharmacopoeorum vsum hæc Pharmacia seorsim ederetur: & id, ne Pharmacopæi huius libelli lectionem intermitterēt potius, quam vt tantos sumptus in omnium operum Fernelii coemptione facerent. Hæc animo voluens (vt qui in vsum & studiosorum & Pharmacopæorum nihil intētatum relinquam) adpositè hæc Io. Fernelii* Phar*macia, cum Guilelmi Plantii nepotis sui* Scholiis, *additisque electiss & hactenus non editis Francisci* Saguyerii *Am-*

Ambiani, medici Galloburgundi, annotationibus, ab ingeniosissimo & in arte sua doctissimo D. Ioanne *Legros Cussiensi, apud Lingonenses Burgundos pharmacopæo diligentissimo, ab ipso & descripta & in ordinẽ digesta ad me mittitur. Libellum hunc cum perlegissẽ, & iuniorib.* Me*dicis & præsertim* Ph*armacopæis, vtilem fore cum animaduerterem, typographo cudendum tradidi: partim boni publici causa, partim vt testarer inter bonum illum senem doctorem Saguyerium, cum ad huc in viuis esset: & quidem ante annos octodecim, amicitiã intercessisse: partim denique quo optimi viri Ioannis Legros petitioni satisfacerem.*

At quo libellus hic Philiatris & Pharmacopæis gratior sit, sub tuo, GENEROSE IVVENIS, *nomine pro-*

dire volui, & hoc ipso meam erga te obseruantiam & amorem, cum hoc tempore aliter non liceat, probare volui: fateor sane, me in tui admirationem et amorem raptum, dum aliquoties tecum concursando, in hac tam tenera ætate tua talem indolem, taleq; iudicium obseruaui: sed dum cœpi in familiam tuam inquirere, & qui Antecessores tui fuerint cognoui, & fortibus & bonis natum, intellexi, quare nunc mirari desino: & ne longius abeam, solum Aui tui, viri verè Magnif. & Generosi memoriam refricabo, Domini inquam MATTHIÆ Z'ALKOWI, à Z'ALKOWICZ Sacræ Cæsareæ Maiestatis in toto Morauiæ Marchionatu Oratoris, qui quãta fide & diligentia, muneri sibi concredito, præfuerit, nisi omnibus constaret, referrem: habes etiam

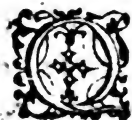
tiam non minus tibi suspiciẽdum Generosum D. IOANNEM *genitorem tuum, in Illustri Senatu Procerum totius Morauiæ supremi Notariatus collegam &c. virum antiqua virtute, fide, & probitate: adhuc superstitem, cuius famam in vniuersa patria præclaram & illustrem, verbis ornare, nec huius loci, nec temporis. Hos habes quos imiteris: horum vestigiis quemadmodum bene cæpisti, porro recto pede insistas, quo nõ solum parentes tuos recte sperantes, exhilares: sed etiam aliquando maiores tuos æquare possis: quod futurum certò mihi polliceor, si modo ita perrexeris & Pietatem (quæ ad omnia vtilis est & promißionem præsentis & futuræ vitæ habet) virtute iunxeris, stimulos currẽti sedulo adden-*

dente erudito viro D. IOAN. PRES-SIO, *Medicinæ candidato. Ephoro tuo fidelissimo & optimo: ad quod tibi, Generosi animi iuuenis, à* DEO *omnium bonorũ largitore Spiritũ Sanctum exopto & iam iam ineuntes noui anni fœlicem ingressum, fœliciorẽ suo gressu, fœlicissimum denique exitum, & multorum subsequẽtium ex animo precor, meq; totum tibi offero: Vale & ita viue, vt post viuas.* BASILEÆ XVII. KAL. IAN. VAR. *Anni* MDCV.

OMNI-

OMNIBVS MEDICINAM EX DOCTRINA HIPpocratica & Galenica profitentibus in amplissimo Galliæ Regno

FRANCISCVS SAGVYERIVS Doctor Medicus. S.D.

VAM primum ad medicinæ praxin animum adieci, decurso stadio theoriẹ, Is mihi fuit scopus præcipuus, vt aliquem viæ ducem eruditum & expertum deligerem: quod dum conor obtinere, tres pro vno sese obtulerunt, Ioannes Fernelius, Iacobus Syluius & Guilelmus Rondeletius, a quorum primis duobus, artis Apollineæ rudimenta sum consequutus, à trium postremo eiusdem complementum, si quod in me est eius vestigium accepi: in hoc triuio aliquandiu suspensus animo restiti, sed tandem Fernelium mihi proposui imitandum, aliis duobus non negle-

ctis quorum memoria est ac erit perpetuò omnibus veræ & antiquæ medicinæ professoribus venerabilis & sacrosancta, quicquid garriant mateologię paracelsicę & spagiricę defensores ac patroni. Iacobi Syluii, aliquãdo nostræ artis professoris eximii Lutetiæ, Libros medicamentarios non semel legi, quemadmodum & officinam Guilielmi Rondeletii, in iisque me multum profecisse fateor ingenue sed eum quem scripsit Fernelius cæteris præponendum censui, vulgò dictum dispensarium, quoniam certo ordine proponat, & dispenset formula, medicamentorum, quæ composita seruantur in Pharmacorum apothecis, ad ægrotos subleuandos. Quę autem talis delectus mihi fuerit causa, paucis expediam. Syluium breuius & obscurius hanc rem explicuisse iudico. Interim tamen eius scripta & Medicis & Pharmacopœis multã lucẽ allatura profiteor, siquidẽ de medicamentorum delectu & debita præparatione

ratione doctissimè scripsit: Rondeletio autem non licuit quæ de hac materia sub finem suæ praxis medicę adiecit, prout exoptabat emendare propter occupationes quotidianas in docenda & exercenda nostra arte: obruebatur enim & ægrotorum & discipulorum numero, vt testari bona fide possum, & sciunt omnes qui eius fuerunt discipuli. Ioannis autem Fernelii liber medicamentarius ab ipso diligenter est recognitus, atq; à Plantio Parisiensi Medico scholiis non pœnitendis illustratus, regiaque authoritate quemadmodum & alii libri Therapeuticæ methodo subseruientes, confirmatus. Imò & eius de Physiologia & Pathologia nunquam satis laudatæ explicationes Regis Henrici Secundi, cuius fuit ἀρχίατρος, iussu, sunt exaratæ, earumque author toti Galliæ necnon & exteris, fuit admirationi. Pauca etiam ego annotaui quæ mihi potissimum prodessent in facienda medicina, ita tamen, vt non in-

uiderem aliis, qui de meo qualicunque labore fructum aliquem capere possent quod fortasse consequentur pharmacorum præparatores, qui more solito medicamenta parant ac dispensant, parum soliciti de spagirica industria, quod ea paucis veræ medicinæ professoribus sit in vsu: & de qua disserui amplissime in mea Apologia pro medicis Hippocratis & eorum ministris, aduersus totum gregem Paracelsicum, qui nostros apparatus ridet. Vos itaque obsecro, Galenicæ doctrinæ cultores, vt has meas qualescunque vigilias æqui bonique consulatis, & me vestrum συνστρατιώτην à calumniis innouatorum defendatis. Valete per Iesum Christum.

IOAN.

IOAN. FERNELII
PRÆFATIO.

PRæclaris olim viris qui tùm medicinæ tum chirurgiæ vsu & exercitatione celebres euaserunt, præcipuam curam, summumque studium fuisse comperimus, vt ad difficiles quosque affectus peculiaria sibi remedia quasi thesauros reconderent, vt fœlici operum successu, nominis sui dignitatem & gloriam augerent atque tuerentur. Ea licet vnusquisque domi conficienda curaret, & tanquam arcana haberentur, tempore nihilominus, annorumque numero, aut morte, aut precibus, aut precio, aut cõmutatione, aut aliis plærisque modis cognita, inuulgataque fuere. Hinc verò alii publicis mortalium cõmodis potius addicti, sparsas medicamentorum compositiones quæ iam passim innotuerãt, congerendas esse duxerunt, operamque nauarunt vt è celeberrimis authori-

bus optimas & quamplurimas in Libros quosdam medicamentarios referrent. Ita quidem Scribonius Largus & Actuarius & Nicolaus Mirepsus & Nicolaus Præpositus opera sua concinnarũt. Hoc labore fieri haud potuit, quin ex variis authoribus complures non admodũ dissimiles in eundem vsum compositiones adducerentur, vt syrupi effectus eiusdem & pharmaca multa ex Aloe, nec pauciora è scammonio, aut è colocynthide, aut turpetho, quæ sola componendi ratione, aut simplicium quorundam varietate distant, & electuaria quoque & emollientia, & detergentia multa, quorum præcipua vis ex ærugine est, & quæ aliorum simplicium sola immutatione variant, vt est cuiusque authoris arbitrio concessum. Sic igitur multa tandem congesta fuere, quorum pars maxima ociosa est & superuacua. Conducibilius autem erat in quouis genere optima quæque seligere, cæteris vt inutilibus prætermissis: Sed & hac remediorum congestione affectus complures omni ope destituti manent, ad

quos

quos nimirum non satis accommodata remedia inuenta fuissent. Ea siquidem multorum hinc inde colligendi cura, empirices quodammodo imitatrix & æmula, nullo delectu, nullaque methodo adhibita, nec morbis, nec symptomatis, nec eorum causis remedia accommodauit, nec eorum genera ex illorum differentiis constituit. Neque prætcrea quid vnaquæque compositio aut vtile aut superuacuum, aut gratum, aut insuaue cõtineret, vsquam expendit, sed quales ab indoctis plerisque viris vsurpata fuerunt nullo adhibito iudicio recepit atque comprobauit. Ex his quoque plurimas nonnulli suo quique arbitrio inuerterunt atque deprauarunt; vix vt nunc vlla restet Pharmacopœis certa componendi ratio, & nondum rata aut stabilita sit ea Medicinæ pars quæ inprimis est ad curãdos morbos necessaria. Hoc cum multi passim reformandum esse iudicarent, dedi operam vt compositiones quemadmodum & superiore libro simplicia arte traderentur, & quæcunque vtiles vsuque

faciles existunt pristinam formam retinerent: quæ verò distorte recta censura in meliorem formam aptarentur, nec quicquam aut superesset aut deesset ad morbos, eorumque causas & symptomata profliganda, necessarium Itaque non omnes veterum monumentis tritas compositiones sed præcipuas duntaxat persequor, nouas plerumque adiicio, vt opus omni medicamentorum genere compleam: plurimas circumcido quæ sub his cõprehensæ confusam & indigestam multitudinem reddunt. Inuulgata earum nomina retinui, sed non iisdem vbique aut simplicibus aut ponderibus, quandoquidem vt curandis morbis aptiores essent atque suauiores, quædam in plerisque commutanda fuerunt. Vt tandem Pharmacopœorum commoditati quodammodo responderem, in classem vnã syrupos, in alteram pharmaca, in aliam electuaria, & reliqua in suam quæque classem digessi, vnde rursus deprompta facilè possint in medendi vsum referri.

DE SYRV-

DE SYRVPIS

Syrupus acidus simplex.

YRVPVS acidus simplex omnes tum calidos tum frigidos humores præparat, & quodam robore attenuat, eorum putredinem coërcet, bilis ardorem, febriumque æstus & sitim lenit, obstructas vias expedit, altè in omnia penetrat, vrinas sudorésque à purgatione ciet.

℞. aquæ purissimæ ℔ quatuor, sacchari albi ℔. quinque, coquantur dum exspumauerint & dum aquæ dimidium supersit: ac tum affunde aceti vini albi. ℔. tres. Rursus coquantur in syrupi crassitudinem.

DE SYRVPIS PRÆFATIO FRANCISCI Saguyerii.

TRia Medicis sunt in vsu frequenti quæ sola cōdiendi ratione differunt, Iulebus, Apozema seu decoctum, & syrupus, quem Serapium vocant nonnulli vt

vt & Iulebum Zulapium. Sunt autem Syrupus & Iuleb voces Arabicæ & vt magnā partem compositionem ab Arabū officinis deriuatā esse, docēt earū appellationes: Frustra igitur Fuchsius etymō syrupi quærit ex Græco dū syriæ opium, id est succum, vocari putat: sed hæc sunt parui mometi. Veteres græci præparabāt humores iisdem remediis, atque nos licet non omnibus, sed ipsa nō tam diu integra conseruabant, nec adeo suauia reddebant, quòd saccharū esset ipsis minus familiare, nec Gal. satis cognitum. succos herbarū aquæ mulsæ miscebant, plātas in aqua simplici coquebāt, & aliquādo in oxymelite, ad purgādi corporis apparatū & viarū mundationē, quæ idcirco προποτίσματα ceu præpotiones vocabāt, aut purgationi præuias potiones. Syrupos conseruat coctio perfectior, vt ad manū sint quoties vtēdi requiret occasio, & potissimū hyeme, cuius frigida intemperies non permittit herbas, radices, fructus, flores, semina & similia colligi posse. Hoc vnū igitur inter cætera debemus Arabum familiæ, sed

multo

multo magis summis, Ioanni Langio, Manardo, Syluio, Rondeletio, Fernelio, Iouberto, & aliis nostra ætate doctis Medicis, & purioris medicinæ Professoribus obstricti, qui Arabum inuēta reddiderũt perfectiora: de quo qui dubitabit, legat Valerii Cordi dispensatorium vocatum, tanti factum a Medicis Norinbergensibus, vt nihil absolutius aut emendatius in hoc scribēdi genere esse crederent. quod profecto, si quæ præcesserant Arabũ tenebris proxima consideremus, veritati consonum fatebimur. Sed si ad hanc Fernelii Pharmacopœiã *respexerimus, prout res ipsa postulat, procul valere iubemus eiusdem Valerii, ignorantia & barbarie plenas emendationes: aut potius tenebris maioribus minores successisse dicemus. Eam ob rem vniuersos quibus hominũ salus commissa est Medicos, & Pharmacopœos atque Chirurgos, obtestor, vt illis abiectis, hæc recipiant & probent: Fernelii liber medicamentarius sit vnus pro omnibus aliis, vt qui authorem habeat magni nominis Medicũ, Gallũ, Archi-*

atrum regiũ scriptis clarissimis & praxi diuturna non solum Lutetiæ, quæ Frãcorum est metropolis, sed etiam Galliæ vniuersæ notissimũ & probatissimum. Exulent ab officinis Nicolaus Præpositus, Luminare maius, Valerius Cordus & omnes alii barbariei fautores, atque peregrinorum patroni, qui cum suis ducibus cæcis in foueam ignorantiæ deciderunt, a qua se educi nolunt, licet rogati. Id autem nemo me existimet proferre quod de veteribus malè sentiam, aut eorum nomini detrectandum putem. Scio enim & fateor me multum illis debere. Verum hoc vnum conor à quibusdam impetrare, vel extorquere, rationem momentis grauissimis, vt Arabũ cloacis & obscurioribus atque barbaris præscriptionum innumerarum formulis abiectis, vnius Fernelii claras & latinas admittãt medicamentorum non minus vtilium præparationes. Hoc si fecerint, cognoscẽt experientia me esse bonum consultorem, qui nihil in arte quam profiteor, habeo pro scopo, quam cito, tuto & iucũde curare; quantũ morbi ratio

bi ratio & aliæ circumstantiæ Medico considerandæ permiserint: propter necessitatem enim creatam esse Medicinã ab altissimo docuit me sapientia, & Medicum idcirco honorandum, quod morbis imminentibus occurrere queat, & præsentibus subuenire, Dei auxilio, qui & Medicis scientiã cum integritate cõscientiæ, atque medicamentis facultatem concessit, vt saluti ægrotorum consulatur cui sit δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Amen

IN SYRVPVM ACIDVM SCHOLIA *Guil. Plantii.*

SYrupos & Iulepos, multaq; alia tàm simplicia quàm composita medicamenta inuẽta Arabum esse vel appellatio ipsa barbara manifestò ostendit. Longo tamen antè tẽpore veteres græci & ex eadẽ materia & in eosdem vsus sua habuerunt Apozemata. quæ quòd præparandis ad purgationẽ tùm corporib⁹ tùm humorib⁹ accõmodarentur, propotismata ipsis sunt appellata, quasi purgationibus præuias potiones dicas, quòd recta medendi ratione viã medicamentis purgantibus sternant. Ita Galenus origanum, hyssopum, pulegium, calamitham in mulsa & o-

xymelite incoquit ad purgandi corporis pręparationem. Et, si ipsi credimus, Archigenes, Antonius Musa, aliiq; complures prisci Medici ex cichorii, anethi, iridis, chelidonii, & similium herbarũ succis cum mulsa dulciculas eiusmodi potiones ægrotis cõficiebãt ad varios hepatis, aliarumq; partium affectus. Et Dioscorides radices comasque plantarum in aqua decoquit & feruefactum ius excolat: deinde vel per se, vel mulsa & melle dulcoratum exhibet, aut vt recõdatur, tamdiu decoquit dùm ad mellis crassitudinem peruenerit. Vt hęc tria apozema, Syrupus, Iulepus solo conditurę modo inter se differant. In Apozemate enim prooterea quod pro re nata ex tempore ferè decernitur in tres quatuorue doses partiendum, ad condituram satis erit si sacchari aut mellis trientẽ recipiat, vt subtriplum scilicet saccharum sit ad excolatum decoctum aut expurgatum succum. Syrupum verò qui vt asseruari diu possit, perfectiorem cocturam desiderat, tantundem aut minùs aliquautò sacchari vel mellis obtinere par est, atque colati decocti aut purificati succi. His quia dilutior, penetrabilior & delectabilior Iulepus est, solùm propterea sacchari sextantem aut pro saccharo conuenientis syrupi parem modum recipere abundè fuerit, vt subduplus sacchari modus sit ad decoctum accommodatum aut aquas stillatitias.

His vero omnib. ex decoctis & succis plan-

tarum

tarum & fructuum comparatis potionibus miel & saccharum adduntur, non ad cõseruationẽ solùm aut gustus & saporis suauitatem & gratiam, sed ob proprias etiam mellis & sacchari vires, quas ipsis impertiunt. Quum enim duo hæc quotidiano propemodum vsu consueta nobis sint & familiaria, non vt condimenta solùm, sed etiam vt cibaria, vtraque vtique ratione potiones quibus hæc admista fuerint, vires naturales in morbis sopitas & languentes exsuscitant & erigunt, natiuumq; calorem, qui solus morbos concoquit & mitificat, recreant, crassaque extenuando & viscosa extergendo & obstructa expediendo purgationes quàm facilimas præstant. Atque hæc à melle & saccharo facultates eiusmodi potionibus accedunt, suas & ipsis ad varios vsus haud paruas vtilitates habentibus, quas singulis describendis auunculus ipse operis auctor declarabit, eo seruato ordine quem & componendi ratio postulat, & medendi methodus præscribit. Nam quum simplex prius natura composito existat, & recta adhibendorum remediorum ratio alia aliis ordine vsurpandis præponi velit, à simpliciorib. & iis quæ rectà medendi via præmittuntur orationem exorsus est, eandem toto opere in cęteris rationem seruaturus, à Syrupo Acetoso simplici ducto initio. Nam Apozemata & Iulepos hoc loco silentio præterit, quod in præsentia de iis medicamentis solum sermonem

instituat quæ apud Pharmacopolas in lōgum tempus asseruātur, & aliqui singularum partiū morbis conuenientia Apozemata in alio libro sunt ab authore tradita Et quamuis cōdita quas cōseruas vulgò appellant, & ex herbis & fructibus condititii quidam succi ἀποχυλίσματα græcis dicti simpliciores sint syrupis; ob eamque causam præponendi videantur: post purgationes tamen quia ferè instituuntur ad partium robur tuendum aut etiam conciliandum, ideò auctori consiliū fuit in alium locum reiicere, ita scilicet medendi flagitante methodo.

Inuenti autem sunt Syrupi vt in promptu essent, quoties his vtendi occasio incideret: quòd herbæ earumque radices & fructus quouis tempore ad manum præstò nō adsint & quū suppetunt, vrgeat adeo necessitas interdum, vt ex his Apozemata & Iulepos parare non patiatur. Primo autem loco syruporum compositiones traduntur quæ præparādis ad purgationem humoribus conueniunt: deinde vero quæ partium singularum expurgandis reliquiis, quæque tuendo ac conseruando illarum robori accommodantur. Atque hæc generaliter de Syrupis. Particulatim vero syrupus acetosus simplex non è solo aceto & saccharo (quemadmodum & alii acidi) componendus erat, sed adiicienda fuit aqua quæ aceti vim & acrimoniam temperaret.

Cauendum ne pro aceto albo destillatum impo-

imponatur, quod acerrimum interiora omnia fecit non parua sumentis pernicie.

Cauendum etiam ne aceti plus adiiciatur, siquidem hæc mensura æquabilis visa est. Si quis autem aceti acorem suspectum habeat, ne penetrabili suo frigore molli carne corpora, quale puerorum & mulierũ, præcipuè quę in ipsis vterũ offendat [ὑστεραλγὲς enim acetum est Hippocrati] poterit vtendi tempore permistione aquę dulcis aut stillatitię aut etiam conuenientis decocti quàm dilutissimum syrupum hũc reddere, aut pro eo oxysaccharo vti. Syrupus acetosus cõpositus descriptus hic non est, ne pharmacopœos inani iactura onerẽ. Nam addita portione Syrupi è radicibus compositus euadet & in vsus eosdem aptus Id quidem auctori cõsilium fuit, compositiones omnium quam optimas ad summa quæque morborum causarumq; genera proponere, vt nihil prorsus maneat remediis destitutum. At vero inanem & superuacaneam compositionum farraginẽ, vndique eorum more corrogare qui incompertis nec cõprobatis remediis inconsideratè chartas implent, onerosum nimis pharmacopœis, studiosis vero indistinctum & confusionis plenum fore existimauit. *Syr. aceti. comp.*

In eundem syrupum acidum Francisci Saguyerii Scholia.

Acidum vocant Acetosum vulgo, & qui se-

quuntur Mesuem eius syrupi authorem, acetum & saccharum clarificatum in aqua, tantum vsurpãt. Fernelius autem aquę adiectione aceti vim acrem temperãdam censuit, per quam altius penetraret incidendo, & partes neruosas læderet, atque potissimum vterum qui quasi totus est membranosus, vnde ipsum acetum suo idiomate ὑστεραλγὲς vocauit Hippocrates: nocet etiam corporibus mollioribus puerorum, quò sit vt in in talib. diluatur cõmodissimè hic syrupus aqua simplici limpida cocta & refrigerata, cum vtendi necessitas vrget. Acetũ è vino albo requirit Fernelius, quoniam nõ est adeo efficax in penetrãdo quam è vino rubro, cæteris vt aiunt paribus, plus enim caloris est in rubro quam albo. Mesues acetũ è vino citra distinctionem præscribit: & in Syrupo acetoso composito acerrimum postulat, eiusque ℔. ij. cum aquæ ℔. iij. Fernelius autem hunc neglexit, quòd facilè sit, addendo portionem syrupi è radicibus, compositum reddere: aut erit parandum decoctum ex iisdem radicibus, & eius vnciis tribus addet medicus vnciam vnã & semissem acidi syrupi: Itaque superfluum videtur tot syruporum congeriem seruari in officinis. Huius syrupi acetosi vis est pręparare tam calidos quam frigidos humores & attenuare robur relinquendo partibus, quarũ coercet putredinem: febrium ardores & æstus lenit cum aliis smptomatibus quæ calorem

Acetum album.

Syr. acetosi vis.

lorem præ se ferunt, obstructas vias expedit, altè in omnia penetrans, atque vrinas & sudores mouet purgato corpore: vnde licet colligere eius vtilitatem in febre pestilenti & aliis morbis qui malignitatis notas præ se ferunt.

Syrupus è succo Limonum.

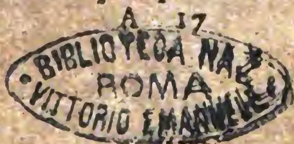
Syrupus Limonum minus quidem quam Acetatus extenuat ac penetrat, at bilis feruorem, corporisque æstum ac sitim magis restinguit, & ardentium febrium putredinem, pestilentiumque malignitatem magis cohibet: oris præterea ventriculi & cordis principumque partium robur tuetur, nauseam, vomitionem, animi defectionem & syncopen arcet: peculiariter verò renes expurgat, & vrinam deducit.

℞. succi Limonum expurgati, & colo laneo sponte sua transmissi

℔. vij sacchari albi expurgati ℔ v. lentè coquantur in Syrupum.

Plantius.

Syrupi de Limonibus, de Acetositate citri, de granatis acidis, de auranciis, de omphacio, è succo oxalidis, oxyacãthæ & de ribes: omnes quidem acidi, è succis fiunt qui aut residendo aut colando clariores purioresque sint redditi, his deinde par sacchari modus aut etiam minus additur sine aquæ permistione, pro-

pterea quòd aciditas ea minimè infesta est, sed suauis & cardiaca. Et minus quoque dilueretur sacchari (quemadmodum in Iulepis) si diutius succi conseruari possent. Sunt qui succos præpurgant residendo & insolando, aut per spumantia albumina colando, aut etiam leuiter solùm exprimendo, vt in protropo vino fit: Deinde cum saccharo expurgato, id est, ex æquali aqua cocto, dein clarificato, tandemque in Iulepũ percocto, paulatim admiscentes bacillo versatili agitant dum comprehendantur & vna coeant: aut cũ saccharo prope percocto parùm coquunt, aut etiam cum primario saccharo (quale maderanum) eo tantum vsque coquũt dum colliquefactũ, saccharum sit & planè dilutum. Atq; eo modo syrupus è Limonum & citriorum succo, syrupus acetatus simplex & Iulepus, rosatus albissimi fiunt: Granatorum verò, oxyacanthæ, de ribes, & è rubro aceto vt genuini coloris gratiam retineant, minus sunt diu ad misturam pistillo conuerberandi. Atque cõficiendi hęc ratio in succis quidem fructuum præcipueq, acidis locum habere potest. Alii verò vt herbarum & radicum succi maiorem ad syruporũ præparationẽ requirunt, atq; bis coquẽdi sunt, semel per se ad tertiæ ferè partis consumptionem: deinde vbi colãdo & residendo declarati fuerint, cum optimo saccharo in syrupum percoquẽdi: alioqui facilè corrumpuntur & situm contrahunt

Syr. Acet. Iulepus & Syr. Oxyac. Syr. Ribes. Syr. Gran.

Sagu-

Saguycrius.

Ad huius imitationem non erit difficile parare alios ſyrupos è ſucco citri, granatis acidis, aurancijs, vuæ immaturæ & oxalidis, qui omnes refrigerant extenuāt ac penetrāt, paruo diſcrimine: ſiquidem Limones & citria mala cardiaca ſunt, atq; febribus acutis & peſtilentibus maximè ſubueniunt, præter id quod refrigerant bilis ardorem, & putredinem coercent: Idem præſtāt aurantia, ſunt tamen Limones frigidiores & ſicciores, propter aciditatem qua abundant. Syrupus de Agreſta vocatus ſitim ſedat, & de oxalide ob ſtructiones liberat. Granata acida aſtringūt & ventriculum æſtuantem iuuant. Si itaque adſit aurantiorum copia ex eorum ſucco parabitur commodè ſyrupus cardiacus & ſuauis: ſi Limones, ex eorum ſucco & ſic de reliquis, ne tot præſcriptionum formulis obruatur pharmacopœus.

Syr. vuæ immaturæ.

Syr. oxal. vires.

Syr. de agreſta.

Syr. Granat.

Syr. Aurant.

Syrupi qui ſequuntur ex acidis quoq; ſuccis cōparati, ſuperiores vires imitantur: vt ſyrupus è ſucco citrii acido, ſyrupus è granatis acidis, ſyrup⁹ ex aurātiis, ſyr. ex omphacio, ſyr. è ſucco oxalidis. peculiariter tamen ſyrupus è ſucco citrii acido febris æſtum, putredinē & malignitatem reſtinguit: ſyrupus de granatis acidis ventriculū & viſcera magis corroborat, vomitiones & animi defectiones ſedat: ſyrupus de auranciis cardiacus magis eſt ſuauis. Syrupus ex omphacio ſitim magis

compescit: syrupus è succo oxalidis bilem obtundit, obstructionesque soluit: syrupus é ribes suauior & adstringentior. Vna eademque omnium conficiendorum ratio. In succo enim cuiusuis expurgato sacchari aliquantũ minus diluitur: hæcque stannato vase excepta igni dantur, sensimque percoquuntur in syrupum.

Syru. ribes.

Oxysaccharum simplex.

Mistas tùm attenuandi tùm obtundendi & corroborãdi vires sortitur, mistæque humorum materiæ, hincque ortis febribus erraticis confert

℞. succi mali punici acidi ℥ viij.
aceti ℥ iiij.
sacchari albi & puri ℔ j.
coquantur in syrupi consistentiam.

P*lantius.*

Oxysaccharum easdem quas syrupus acidus vires obtinet, sed inferiores præter roborãdi vim quam præstat: propterea morbis æstiuis & mollioribus corporibus eius quam syrupi acidi tutior vsus est. Ne tanta syruporum varietas frustra asseruetur, auctor rectè & prudenter oxysaccharum cõpositum, oxymeli compositum, & oxymeli scylliticum cõpositum prætermittit. Nam quum ex vsu esse putabuntur, Medicus illa expedite componet atque præscribet.

Oxymeli compos.

Oxy-

Oxysacchari ℥.j.
& syrupi de radicibus ℥.ij.
vel syrupi adiantini ℥.iß.

Saguyerius.

Refertur ad Nicolaum, & simplex appellatur collatione facta ad eum syrupum qui multa simplicia recipit præter succum granatorum, acetum & saccharum: cuius si quis vsum requirat admiscebit radic. v. decoctum, vt in acido est annotatum. Cæterum idem potest oxysaccharum simplex atque syrupus acidus, sed illud roborat magis, vnde fit vt tutiùs eo vtantur pueri & fœminæ, quàm acido syrupo: Attenuat & obtundat: sicque mixtis humoribus confert, atque eam ob rem febres errantes domat.

Oxymel simplex.

Crassos humores valde extenuat, lentosque detergit, & veteres soluit infarctus, crassa è pectore ducit, asthmati, contumacibusque febribus accommodum:

℞. aquæ purissimæ,
mell. optimi an. ℔.iiij.

coquantur exspumando dùm aquæ dimidium absumptum sit: ac tum affunde
aceti acerrimi ℔.ij.
rursumque exspumando percoquantur in iu-

ſtam conſiſtentiam. Dilutius vero quod fit. Habet

aquæ puriſſ. ℔.j.
mell ℥.iij.
aceti ℥.i ß.

Oxymel. Scyll. Eaque deſpumando leuiter coquuntur. Oxymeli ſcylliticum ſimplex multo validius craſſa attenuat, & ad omnia quæ dixi confert. Id ex aceto fit ſcyllitico quod melli ex aqua cocto deſpumatoque affunditur, percoquiturque vt alterum. Vtrumque autem compoſitum reddetur adiecta dupla portione ſyrupi è radicibus maioris.

Plantius.

Acetum mulſum. Aceti mulſi quod oxymeli vocant, rarior nobis vſus eſt quam fuit veteribus, quibus ſyrupus Acetatus nōdùm comparatus erat, qui detergendi vi quâ mel ſaccharo præſtat excepta, cætera quæ oxymeli habet minimè inferiora, aliaque præterea non parui ad febres momenti. Quod autem hodie paſſim in Pharmacopoliis aſſeruatur Acetum mulſum, ingratum planè eſt: ſiue id nimia eius craſſitie ex multa coctione nata accidat, ſiue etiam acore eius nimio, qui non perinde noſtratis mellis atque ſacchari permiſtione hebeteſcat & obtundatur. Quanta vis enim aqua dulci aut decocto accommodato craſſum iſtud oxymeli diluas, nunquam tamē ſimiliter gra-

tum

tum & potabile atque ſyrupum acidum effeceris. Dilutiùs verò quod in rem præſentem fit à nonnullis & oxymeli Galeni appellatur, id in omnia penetrantius multò eſt & iucundius. parua enim coctione quùm non craſſeſcat, ſed in eo aquæ fluxilitas ſeruetur, quam aceti adiuuat tenuitas, & mellis præterea ſpurcitia omnis partim ſpumæ detractione partim clarificatione detergeatur, tenuiſſimum propterea ſimul & lucidiſſimum euadit, ſi mel præſertim album & acetum album receperit, & pauco aceti acore guſtanti ſit minimè moleſtum: frequentiore tamen eius vſu & pleniore hauſtu ſtomachum offendi conſtat, iis præſertim quibus ventriculi os natura eſt admodùm ſenſile: Vnde eius in febribus, ceu acetoſius, ceu mellitius pares, parùm tutus eſt vſus. Mel autem probum deligatur quod inter craſſiſſimum & tenuiſſimum ſit mediocre, ſapore dulciſſimum & acerrimum, ſimulque dulcedinis ſenſum inferens & vellicatu pungens linguam, colore pallidum aut ſubrutilum & pellucidum, odoratiſſimum & recentiſſimum, quodque ſublatum non facilè ob ſequacem lentorem abrumpatur, pondere graue, vnde in imo vaſis quod ſedit ſupernatante precioſius, & inter coquendum ſpumæ parùm emittens. Noſtris tamen temporibus candidiſſimum mel & ſuauiſſimum, vereque aromaticum, liquidiſſimum, maximéque fluxile, albam & duram cruſtam du-

Oxymelum Galeni.

Mellis delectus.

cens, ex Lusitania & gedano Antuerpiam deportari cœpit: quod bonitate Attico & siculo minimè cedit: Verum id iam Institores ad pleraque alia nostrate sæpius abluendo & dealbando mentiuntur, quam eorum fraudem insuauitate odoris & gustus deprehẽdes. huic bonitate & colore proximè accedit mel Narbonense, & hisce etiam regionibus quod è fauis spõte primum defluit, virgineumq; mel vulgò appellatur. Improbius verò mel coctione melius redditur: vsusque despumati semper aptior, nisi stomachum inflaret in eo diutius immorans, æstuosumque esset & bilem augeret. Mel pueris non tineosis & senibus accommodum, aluum & vrinas mouet, caloremque natiuum suscitat & tuetur, & lõgam prorogat senectam. picrocholis verò & iuuenibus, quòd facilè in bilem conuertatur, aduersum.

Adulteriũ.

Mel Narbonense.

Mel virgineum.

Vires.

Saguyerius.

Mesues quantitatem aquæ parem facit aceto an. vltra lib. ij. Fernelius autẽ mellis & aquæ an. lib. iiij præscribit, & posteà addit acet. lib. ij. Vnde coniicere licet mitius esse oxymel Fernelii quàm Mesuæ, quoniam aqua aceti temperat acrimoniam, quemadmodum in syrupo acido dictum est, vbi aquam non addit idem Mesues. Cæterùm vtrumque rectius hydromel vocabitur ab aqua, melle & aceto: & habet vim detergendi lẽta, attenuãdi crassa, obstru-

Hydromel.

obſtructiones tollendi, vnde fit vt Aſthmati conferat & febri contumaci, quæ eſt à craſſis & viſcidis humoribus. Mihi autem parùm neceſſarius videtur hic apparatus ex melle, aceto, & aqua, quandoquidem acidus ſyrupus idem præſtare poſſit atque hydromel, ſi quid mellis addatur, & gratior erit multò: hoc enim coctione nimium craſſeſcit, minusque penetrat. Quod ſi hoc hydromel tenuiſſ. & iucundiſsimum cupis, para ex melle albo non adulterato, & aceto pariter albo Cautè tamen eo vtantur quibus eſt debile ventriculi orificium ſuperius, cuius accidentia quiddã ſimile adferunt cordi affecto, quod iudicat vulgaris loquendi mos, dùm de corde conquæruntur quibus os ventriculi laborat.

Oxymeli compoſitum per additionem radicum quinque & ſeminis apii ac fœniculi, neglexit Fernelius: Item ſcillitium ſimplex & compoſitum, quoniam nullo labore quilibet addita ſcilla poſſit ab ea acetum nuncupatum parare, & ſimplicia addere. fruſtrà igitur tanta ſyruporum varietate delectantur Pharmacopœi, & operam luſerunt Medici qui præſcripſerunt.

Syrupus è Cichorio.

Moderatè refrigerat viſcera, omnia leni adſtrictione corroborat, detergendo, aperiendoque iecoris, aliarumque partium infarctus

soluit, bilem eluit & ad purgationem præparat, initiis acutarum ardentiumque febrium & pestilentium accommodum atque salutare.

℞. Cichorii totius agrestis ℥. iiij.
radicum oxalidis,
graminis
& asparagi contusarum ana ℥. ij.
Lichenis,
eupatorii,
endiuiæ
lactucæ satiuæ,
adianti vtriusque,
trichoman.
saxifragiæ,
lupuli,
cuscutæ ana M. j.

Coquantur omnia in lib. x. aquæ dum ad sex redeant, In expresso iure dissol. sacchari albissimi lib. vj. Coquantur in syrupum clarificatum.

Plantius.

Qum syrupus à Cichorio crebrò in vsum veniat descriptione Nicolai Florentini aut Guilielmi Placentini, & vterque ex confusa quadam simplicium tùm calidorum tùm frigidorum miscella, atque etiam ex rhab. constet, vix ait dici possit in quem præcipuè effectum

fectum ſit accommodandus: non præter rationem hìc deſcriptio immutata eſt, & prorſus ad eos effectus comparata qui titulo rectè enunciantur: ad quos propter radices calidas aliorum neuter decerni poteſt. Si fortè acidus deſiderabitur, huic ſyrupi acetoſi vel Oxyſacchari triens. permiſcebitur: aut ſi paulò calidior vel magis penetrans velut ad complicatos affectus, ſyrupi è radicibus tantundem, vel etiam ſemis affundetur. Rhabarbarum autem ſi vſquam addendum eſſet, vtendi tempore potius adiiciendum videretur quam parandi, q́ eius purgandi vis & coctione & diutina aſſeruatione euaneſcat & ad præparationem humorum hic ſyrupus non ad purgationem comparetur, roborandique vis inſit maior in rhabarbaro quàm quæ præparatorio propotiſmati conueniat. Sed ne vtendi quidē tempore per ſe vtiliter permiſceri poteſt, quia purgandi eius facultates nullas aut certe perexiguas vires ſit habitura, obſtāte videl. nimia ſyrupi craſſitudine. Eadem de cauſſa ſyrupus ipſe ad eos effectus ad quos deſcribi ſolet, non ita efficax per ſe fuerit, quemadmodum ſi decocto conueniente diſſoluatur & iucundior reddatur. Nullo itaque ægrorum commodo ſed ſolo diſpendio faciunt qui ſingulis ſyrupi libris vnc. j. rhabarbari incoquunt, eamque interdum menſuram non duplicant modò & triplicant, ſed quadruplicant etiam & ſexduplicant contra omnium codicum fidem qui

qui pro quaque lib. tantum drach. iiij. permiſcendas eſſe iubent. Hallucinantur & qui ſyrupum hunc è ſolo cichorii ſucco componendum eſſe contendunt, haud diſſimiliter atque ſyrupum è citriorum ſucco: qui in eo licet veritate maximè nitantur quòd componendis medicamentis multorum ſimplicium inter ſe pugnantium congeriem reiiciendam eſſe ducant, ideoque Guliel. Placentini & Nicol. Florentini è Cichorio compoſitiones vt diſcrepantes, temereque & citra rationem inſtitutas repudient, non tamen propterea è Cichorii ſucco compoſitio in earum locum ſubſtituenda eſt: quùm ad eos effectus quos ſyrupus de Cichorio preſtare comperitur, rectè præſtitui nō poſſit. Siue enim ad purgationem præparanda bilis eſt, iecoriſque & aliorum partium obſtructiones liberandæ, ſiue moderatè refrigerandum, & roborandum, vt acutarum peſtilentiumque febrium initio, quid horum quæſo efficere poſſit eiuſmodi ſuccus, qui diu & vehementer contundendo ægréque exprimendo primùm craſſior redditus, deinde per ſe ad tertiæ partis conſumptionem ferueſactus, tandemque ad ſyrupi craſſitudinem cum ſaccharo percoctus, omnis propemodùm virtutis ſuæ iacturam vaporando fecerit? tantundem ferè ac ipſum merum ſaccharum. Secus habet in decoctis & ſuccis fructuum, præcipueque acidis qualis citreorum,

rum, limonum, granatorum & similium succus est. Hi enim integras vires suas in syrupos conferunt, quam nec pressu substantiæ tenuitatem, nec coctura facultatem amittant; quemadmodum suprà annotauimus. Decocta verò quòd multorum simplicium vires recipiant, & propter aquam tenuiora sint & fluxiora, similiter non crassescunt nec vires deperdunt coquendo. Vnde & ex his cõstantes syrupi præparandis ad purgationem corporibus magis conueniunt: qui verò ex aliis succis fiũt, post purgationem patente iam & fluxili corpore, rectius in eos vsus decernũtur, quos singulis describendis auctor commemorat.

Saguyerius

Huic vis inest moderatè refrigerandi, detergendi & roborandi viscera omnia, & præcipuè Iecur, à quo bilẽ eluit, & ad purgationẽ parat: initiis acutarum ardentiumque & pestilentium febrium accommodus est hic syrupus, propter supradictas vires. Multa alia addit Nicol. Florentinus quæ data opera prętermisit Fernel. quòd parùm aut nihil prodesse scopo crederet: Nec de adiiciendo Rhabar. verba fecit, quoniam non existimaret id integris virib. cõseruari posse in syrupo, sed coctione & diuturna asseruatione vanescere vim purgandi, & astringentem remanere quæ po-

tius roboret quàm pręparet humores ad euacuationem, prout tribuitur huic syrupo de Cichorio: melius itaq; erit drach. j s. aut plus rhab. addere quando bilem purgare leui adstrictione & refrigeratione relicta per simplicia quæ hunc componunt syrupum. Nemo certè est quod sciam, qui negare possit facultatem pharmaceuticam rhab. in aerea & aquea eiusdem portione quæ cocturæ dissipatur & disperditur: Imò & Chemiatri saniores quintam eiusdem, ab iisdem vocatam essentiam, magis purgare aiũt ablato. drach. quã nostro more paratam si semunciæ pondere affeatur: Ex quo colligitur contra Claudium Dariotum vim purgatricem pharmacorum non pendere à terrena substantia, quam nuncupat salem. Præterea sciunt omnes hippocratici & fatentur Rhab. cum magmate in substantia offerre quibusdam ægrotis, quãdo astringere cupimus vtcunque, sicuti docet eius præscriptio in dysenteria, Lienteria, vomitione, sputo cruento &c. sed de hac re satis. Veniamus ad Plantium qui reiicit syrupum de succo Cichorii simplicem, quòd succus exprimendo eum, post longam contusionem & coquendo ad tertias, propè modum omnis suæ virtutis vaporando fecerit iacturã: vnde nec præparare bilem poterit, nec Iecoris obstructiones soluere, nec moderatè refrigerare aut roborare, sicut initio febrium acutarum requiritur, si id verum est quod de tali sy-

rupo

rupo fertur: Melius igitur erit solum simplicē parare è decocto herbarum, vt proponit noster author: nec obstat quod in succis lateat simplicium vis præcipua, si quidem ea pressu in his herbis amittitur, dissipato eo quod tenue est, & coctione in vaporem abit facultas, ita vt integras vires medicamento conferre nequeant.

Syrupus de Endiuia.

Syrupus Intubi domestici bilem obtundit, Iecur refrigerat, expurgat. atque corroborat, icterum & e iecoris obstructione ortos morbos persanat: post purgationem vtilis, & concocta iam quodammodo febrium aliorumue morborum materia.

℞. endiuiæ recentis,
seriolę,
lichenis,
lactucæ,
agrimonij,
cicerbitæ
hieracii ana M.j.ß.
quatuor sem. frigidorum maiorum ana ℥.j.
santhali albi,
& rub. contusorum,
rosarum rub. ana ʒ.ij.

Coquantur ex octo lib. aquæ ad dimidias.

Adde colato iuri sacchari albi lib.iiij. Rursum pariter coquantur, despumentur, expurgenturque coquendo. adde succi endiuię depurati lib.j. succi granatorum acidorũ etiam defœcati vnc.iiij. percoquantur in syrupum.

Plantius.

Syrupum hunc endiuiæ tametsi incerti authoris, componendum tamen atque reseruandum idcirco putauit, quod summa ratione descriptus videretur, atque ita plus efficacitatis habiturus quàm si è solo endiuię succo cõstaret, vt nonnulli volunt: omnibus iecoris vitiis persanandis post corporis purgationem vtilis, atque biliosorum morborum reliquiis expurgandis, inprimisque cutis scabiei & prurigini accommodatus.

Saguyerius.

Hic additur quidem succus endiuiæ, sed cum decocto herbarum quæ ipsum diluunt vt penetret ad iecur obstructum, & parùm coquitur addito succo granatorum acidorum, qui suas vires integras huic syrupo confert, propter causas superius allatas ex Plantio, ab obstructione iecoris ortos morbos sanat, & speciatim icterum biliosum. Post purgationem vtilis & concocta vtrumque febrium materia, necnon aliorum morborum, quibus initium dedere obstructiones viscerum.

Syrupus Byzantinus

Mistas vires sortitus tùm iecori tùm lieni expe-

expediendo, expurgandoque comparatus, idque post purgationes: ictero & arquato nigro & diuturnarum febrium reliquiis peculiaris.

℞. ſucci intubi ſatini,
& apii ana ℔.ij.
ſucci lupi ſalictarii,
& bugloſſi ana ℔.j.

Coquendo purgentur dum inclareſcat & cum ſacchari lib. iij. ſyrupus fiat.

Plantius.

Interpres Meſue negat in febribus ante diem ſeptimum ſyrupo bizantino vtendũ eſſe, ſed communiter in compoſitis febribus ſtatim initio apparandæ materiæ vſum fore ſyrupi acetoſi ſimplicis cum fœniculi decocto & tertia parte mellis roſati. Poſt purgationem verò, quia hepaticorum & ſplenicorum reliquias valide expurgat, rationemque complet, vtiliſſimus futuræ eſt hic ſyrupus bizantinus percurandis vtriuſque viſceris morbis ſolutu contumacibus, qualis icterus eſt & arquatus niger, addito præſertim ſyrupo è radicibus. Compoſitus prætermiſſus eſt quod ſimplicis vim peruertat, nimiũq; habeat aceti.

Saguyerius.

Iecur & lienem expurgat, mundato prius corpore: diuturnis febribus prodeſt humorum reliquias abſumendo, nec non ictero

tàm bilioſo quàm melancholico. Sed hic forſan aliquis conquereretur de Plantio, qui ſyrupum è ſucco cichorii reiicit, & hunc e ſucco endiuiæ, apii, bugloſſi & lupuli admittit: cui reſponſum volumus in hoc ſyrupo integris viribus remanere ſuccos quoniam ex ipſis nihil abſumatur.

Vocant Arabes hunc ſyrupum Dinarii, cuius appellationis rationem nemo poteſt niſi diuinando aſſequi, & talem diuinationem parùm prodeſſe medicinam facienti nemo ignorat: ſicuti. Etymologiam cognitam nullus dicet nocere. Nuper quidam quo cum de hac re loquebar, mihi iureiurando affirmauit à denariis ſic nuncupatum, quaſi dignus eſſet hic ſycupus qui multa compararetur pecunia. Vulgò præparatur ſub nomine bizantini, quòd forſitan eius vſus fuerit frequens Bizantii quod eſt Conſtantinopolis. Sed his relictis nucibus ad grauiora progrediamur. Compoſitum neglexit Fernelius quòd in precedenti ſatis ſit virium ad ea præſtanda quæ pollicetur, & quoniam nimiam aceti quantitatem recipit vltra lib.ij.

Syrupus è ſcolopendrio

Craſſam terrenamque melancholiam extenuat, mollit, fluxamque reddit, lienem obſtructione liberat, tumentemque ſoluit, melancholiæ, quartanis diuturniſque febribus

bus apprimè vtilis.

℞. polipod. querc.
rad. Vtriusque buglossi,
cort. rad. cappar is,
cort. tamarisci an. ℥. ij.
scolopendrii veri M. iij.
Lupuli,
cuscutæ
capill. ven.
melissophili an. M. ij.

Coquantur in aquę lib. nouem dum ad quinque redeant. Colato adde sacchari albi lib. iiij. percoquantur in syrupum expurgatum & clarum.

Plantius.

Syrupum scolopendrii recte & magno vsu compositum huc retulit, quod nullus apud Pharmacopœos extaret veterum descriptione ad terrenæ mecancholiæ præparationem accommodatus. Est autem verum scolopendrium Asplenum Dioscoridis, & officinarum Ceterach.

Saguyerius.

Crassam terrenamque melancholiam extenuat, mollit ac fluxam reddit, lienem obstructione liberat, & tumentem soluit, atque febribus quartanis aduersatur & melancho-

liæ

liæ morbo. Luminare maius Pharmacopœorum huius syrupi authorem facit Petrum de Tussignana. Scolopendrii veri meminit Fernelius, ad distinguendum ipsum, quod est Ceterach officinarum, ab herba phillitide dicta Dioscoridi, cuius vires repugnant omninò viribus Ceterach: illa enim astringit, hoc verò aperit. illa commendatur à Gal. aduersus Diarrhœas, hoc autem renibus mundandis conuenire dicitur, & dysuriæ prodest. Imo & lapides vesicæ frangere scribit Dioscorides, asplenum vocans scolopendrium, quòd foliis referat scolopendram animal, & eadem folia sunt incisa more polipodii, quod non fit in foliis linguæ ceruinæ quæ est Phillitis, Desinant igitur Pharmocopœi vsurpare phillitin pro vero scolopendrio, cùm tantopere discrepant & forma & viribus.

Syrupus è radicibus.

Lentam crassamque pituitam terget, extenuat, pręparatque. Iecoris omniumque viscerum obstructiones soluit, tumoresque submittit, fœdos virginum colores expurgat, vrinas ciet, febres quæ ægrè soluuntur inueteratosque affectus finit.

℞. rad. apii.
foeniculi,
petrosel.
rusci,

& as-

&c asparagi ana ℥.iiij.
rad. capparis,
&c rubiæ ana ℥.ij.
Coquantur in lib. x. hydromelitis diluti dum redeant ad lib. vj. & cum sacchari lib. v. clarus fiat syrupus.

Plantius.

Quùm duo tradantur syrupi è radicibus, vnus è duabus petroselini & fœniculi, alter è quinque, priorem consultò prætermisit vt parùm efficacem & paratu facilem si res postulet: posteriorem vt efficacem seruandum putauit, cui vt efficacior existeret, & ad plures affectus vtilior, capparis & rubiæ radicem rectè adiecit. Acetùm reiecit quòd plerumque sine eo desideretur: quodque si res postulet facilè ei syrupi acetosi portio præscribendo admisceri possit, & interdum aliorum quoque permistione temperari.

Saguyerius.

Vulgò receptę præparationi addit Fernelius duas radices capperis vltra & rubiæ maioris, quod hæ efficaciorem reddant syrupum in mundandis visceribus, Iecore potissimùm & liene per vrinarum fluxum: nec non in fœdis coloribus virginum, quos pallidos vulgò dicunt, emondādis & affectibus inueteratis: præparat enim hic syrupus pituitam crassam & lentam, at-

tenuando & detergendo atque viſcerum omnium obſtructiones ſoluendo. Hinc fit vt conferat initio febrium tam à pituita quàm à bile. Syrup. de duabus rad. omiſit vt parùm neceſſarium & paratu facilem, ſi quis eo vti velit, radicibus fœniculi & petroſelini decoctis in aqua & ſaccharo adiecto.

Syrupus Adiantinus.

Moderato calore omnes æquabiliter humores quacunque corporis ſint parte leuiter incidit atque deterget; cuiuis incipienti morbo & cuiuis naturæ, ætati, regioni, atq; etiam prægnanti familiaris.

℞. adianti albi M.iij.
adianti nigri,
adianti ſimpl.
ſaxifrag.
bethonicæ,
pimpinellæ
& aſplenij.
an. M.ij.

Coquantur ex aquæ lib. viij. dùm ad quinque redeant. In expreſſo ſolue ſacchari albi. lib. iiij mellis optimi expurgati lib. ſs. fiat ſyrupus.

Plantius.

Syrupi capillorum Veneris artificioſa deſcriptio quùm nulla extet, his vtiliter hæc inſerta

ſerta eſt: quæ Lectiſſimorum ſimplicium in varios effectus tùm temperamento conſpirantinm delectu abſoluitur. Vnde præparantium ſyruporum hîc omniũ maximè eſt à vario & multiplici vſu polychreſtus, ad quarumcunque partium, præcipuè verò thoracis, iecoris, lienis, renum & vteri quoſuis affectus omni ætate & natura vtilis. Sed & ipſius ea eſt prærogatiua vt alium in eius vſu aliquandiu perſeueranti ſoluat, & humores non ſolũ præparet, ſed præparatos etiam exigat, inprimiſque craſſam pituitam & bilem, quemadmodum recentioribus Medicis quibuſdam & nobis ipſis artis tractandis operibus ſæpenumero obſeruatum eſt. Quem quidem effectum pariter præſtat, quum adiantorum omnium decoctum, tùm albi maximè: quamuis contra Dioſcoridi tradatur aluum ſiſtere. Cæterùm qui vel vuas paſſas vel glycyrzhizam adiantis permiſcent in ſyrupum, ii quamplurimorum affectuum alioqui communẽ, paucorũ proprium efficiunt, eiuſque arctant vſum quàm latiſſimè aliàs patentem: ac tenuandi & detergendi vim ipſius iſtorum permiſtione obtundunt. Rectius itaque ex ſolo adiantorum decocto ſyrupum hunc conficerent, qui ceu communis materia ipſis aſſeruaretur ad cuiuſcunque generis effectus. deinde quùm res poſtularet peculiari decocto ad huius vel illius partis affectus accommodarent: ad thoracis exempli cauſa, paſſularum aut glycyrrhi-

zæ decocto: ad Iecoris, agrimonii aut Cichorii, ad lienis, aſpleni aut tamariſci, ad renũ vrinas aut arenulas promouentium. Ita enim decocto conuenienti ſyrupi vis communis parti cuipiam ſimul deſtinatur & augetur, quæ in deſcripto ſyrupo ineſt longè efficaciſſima.

Saguyerius.

Rectè hunc ſyrupum Polychreſtum dicere poſſumus, quoniam moderato ſuo calore omnes humores & ex omnib. corporis partib. æquabiliter incidit atque deterget leniter, ſimulq; inciſos & deterſos purgat, quod paucis pharmacis datũ eſt; cuiuis incipiẽti morbo, & cuiuis ætati, naturæ, regioni, ſexui, temporis conſtitutioni, atque etiam vterum gerenti familiaris. hunc pro dignitate præparant Monſpelienſes, vt qui adianto albo & nigro abundent. hoc ego vidi & legi in Burgundiæ ducatu, propè pagum Vondenay non longè ab Hediis, & in puteo quodam non procul ab vrbecula cui nomen Saulien. Quid autem intelligat Fernelius per Adiantum ſimplex, neſcio, cùm duo tantùm genera adianti propriè dicti recipiantur in officinis, niſi ſit polytricum quod filiculam vocat Gaza. Omnes tamen herbæ vocatæ capillares eiuſdem cùm ſint facultatis, parùm refert quæ ſpecies pro adianto ſimplici vſurpetur. Cæterùm longè aliter

liter sentit Mesues de Capillo Veneris seu adianto quàm Dioscorides. Hic enim ventrem astringere scribit, ille laxare atque vacuare pituitam & bilem, Imò & omnes humores crassos atque superuacaneos visceribus infarctos à multo tempore Dioscoridi subscribit Gal. Mesuem sequitur Plantius, & experientiam rerum magistram in testimonium profert: ad hæc dicemus Adiantum æqualiter calidum & frigidum esse, exsiccans, attenuans & resoluẽs: Siccitate igitur & frigore astringere potest, & calore cum partium tenuitate aperit tantoperè, vt epotum in decocto calculum atterat. Mirum igitur non erit, si ita temperatum in qualitatibus primis diuersa præstet, humores viscosos & crassos qui onerant pulmones & thoracem euacuat. Poterit igitur & eosdem per aluum facilius deturbare, quòd sua grauitate deorsum tendant. Tandem dicemus adiantum siccatum astringere, recens verò laxare, sicuti accidit cerasis authore Dioscoride. Hę syruporum compositiones pręparandis ad purgationem humoribus sunt aptę. Nunc autem qui syrupi partium singularium expurgandis reliquiis conferant, tradendum.

Syrupus è Stœchade.

Cerebri atque neruorum affectibus frigidis vt Paralysi, Epilepsiæ, conuulsioni, tremori & destillationi è capite quouis procumbenti mirè conducit.

℞. florum stœchad. ℥.iiij
thimi,
calaminthes,
origani ana ℥.i.ß.
saluiæ,
bethonicæ,
florum rorismarini ana ℥.ß.
seminis rutæ,
pœoniæ,
& fœniculi ana ʒ.iij.

Coquantur ex aquæ lib. x. ad dimidias. Expressum ius cum sacchari & mells singulorum lib. duabus denuò coquatur in syrupum. Condiatur:

cinamomi,
zinziberis,
calami odorati ana ʒ.ij.

Quæ raro linteo illigata in sirupum sint appensa.

Plantius.

Syrupo ex stœchade quòd parùm capitalis esset alia quædam non præter rationem adiecit, saluiam, betonicam, rosmarinum, semen rutæ, pœonię & fœniculi, variis cerebri & neruorum affectibus multùm profutura. Aliàs non video quamobrem capitis affectibus destinari debeat hic syrupus, quum stœchas,

quæ

quæ primas in hac deſcriptione tenet; eſtque velut ſyrupi baſis, veterum auctoritate hepatica ſit potius aut ſplenica quã cephalica. Ad viſcerum enim omnium obſtructiones inprimis commendatur, quas ſubſtantia tenui & ignea facile aperit, ſimulque altera ſubadſtringente terrea interiora omnia roborat. Ad conditura autem ſi calamus aromaticus deerit, ſubſtituatur nux moſchata, quæ roborandi cerebri vim habet præcipuam.

Saguyerius.

Syrupus tam ſimplex quàm compoſitus veterum nihil habent præter ſtœchadem, cerebro dicatum, quod effecit vt Fernel. ſaluiam, bethonicam & Roſmarinum addiderit, qui & neglexit calamum aromaticum, quòd legitimum non facilè ad nos ex India perueniat: Si quis ergo huic ſyrupo maiorem gratiam per aroma conciliare velit, addit acorum & canellam, vel nucem moſchatam. quæ propriè dicatur roborando cerebro, ſicuti & eius macis: hæc enim naribus indita mentis & ſenſuum vires recreant & augent: vt docet ſpecialiter hiſtoria de Apoplectico Epiſcopo apud Hollerium, quem ſuſcitauit poſt horas xx oleum è nuce moſchata. Itẽ præſtat ſtœchas quæ moderato calore partes neruoſas maxime iuuat, & cerebro quaſi vitam reſtituit: vnde fit vt hic ſyrupus qui ipſam pro baſi habet frigidis malis cerebri & neruorum ſuccurrat, paralyſi, E-

pilepsiæ conuulsioni tremori & destillationi è capite.

Syrupus è rosis siccis.

Calidos cerebri affectus temperat, sitim extinguit, ventriculum roborat, somnum conciliat, tenues fluxiones cohibet:

℞. aquæ simplicis lb.iiij.
in qua tepida macera horis xxiiij.
rosarum rubrarum arefactarum lb.j.
In expresso solue:
sacchari albi lb.ij.
Coquatur in syrupi consistentiam.

Plantius.

Aridarum rosarum macerationem secundò & tertiò plerique renouandum esse volunt, quò vt ipsi arbitrantur, augeatur vis syrupi. Vnica tamen efficax non minus fuerit. Terna siquidem infusione longe copiosissimā aquam affundi necesse est, veluti pro siccatarum rosarum lib. vna aquæ libras octo, alioqui multiplici maceratione vel exhaurietur, vel valida expressione nimium crassescet: sed & singulari infusione rosarum facultatis non minus combibet quàm pluribus, quemadmodum in sale accidit aqua soluendo. In omni autem alui fluore vtilis est hic syrupus confirmandis, corroborandisque partibus, & vlceribus agglutinandis.

nandis blandèque detergendis tùm per se tùm aliis excipiendis facultatis eiusdem.

Suguyerius.

Rosæ recentes sunt amariores siccis, & hoc sunt magis astringẽtes propter amaroris priuationem, vnde fit vt syrupus ex his confectus conferat in omni alui fluore, sitim extinguat, stomachum roboret, somnum conciliet, & omnes fluxiones cohibeat. Exterius autem iuuat dum in vlceribus requiritur agglutinatio, siquidem blande tergendo id quod vnionem prohibet, facit vt agglutinentur.

Syrupus Nymphea,

Capitis ardores, phrenitides, vigiliasque compescit, et somnum conciliat, destillationum asperitates lenit.

℞. florum nympheæ recentium ℔ ß.
florum violarum ℥ ij.
foliorum lactucæ M.ij.
seminis lactucæ,
portulacæ,
& cucurbitæ ana ℥ ß.
Coquantur in lib. iiij. aquæ dum tres supersint. expresso adde
aquæ rosarum stillatitiæ ℔. ß.
sacchari albi ℔. iij.

Percoquantur in ſyrupum.

Plantius.

Syrupus nympheæ ſimplex omiſſus eſt vt parùm vtilis : compoſitus deſcriptione Franciſci Pedemontani propter ſemina quamplurima, acetum & ſuccum granatorum, prorſus alienus eſt, & ad ea inutilis quæ deſiderãtur. Quocirca iure hîc alius deſcriptus eſt perfacilis & vtilis ad ea quæ inſcriptione proponuntur. Alterius autem nympheæ quæ flore eſt luteo & radice candida flores ſunt hoc ſyrupo componendo præferendi.

Saguyerius.

Ardores capitis domat, vnde phrenitides & vigiliæ ſuperfluæ corriguntur, & aſperitates à catarrhis calidis moderatur ac temperat. Solebant olim pharmacopœi parare hũc ſyrupum ſecundum deſcriptionem cuiuſdam Franciſci Pedemontani, qui multa commiſcet nullo delectu, addens vtriuſque nympheę flores cum aceto & ſucco granatorum acidorum, quæ nihil iuuant in eo quod requiritur ab hoc ſyrupo. Cæterũ quod græci dicunt Nympheam, quòd more Nympharum quæ circum flumina verſantur, ipſa propè aquas aut in aquis naſcatur, vocant Arabes nenuphar, quos vt & in multis aliis imitantur, delectati barbaris vocibus.

Syrupus

Syrupus de papauere.

Eadem confert quæ Nympheæ, ac peculiariter molestam tussim compescit & destillationes quæ fauces, gutturque exasperant.

℞. Capitum papaueris albi mediocriter maturorum & recentium ℥.viij.
Capitum papaueris nigri recentium ℥. vj.
aquæ cælestis lib.iiij.
Coquantur ad medias, deinde adiectis
sacchari & penidiorum an. ℥. viij.
percoquantur in syrupum,

Plantius.

In syrupo de papauere simplici minus inditum est capitum papaueris nigri, quòd eius non æquè tutus sit atque albi vsus. Compositus autem syrupus è papauere complura habens lenientia prætermissus idcirco est & ab vsu reiectus, quòd talis re exigente facilè cõparari possit, addito syrupo Iuiubino aut violaceo.

Saguyerius.

Scribunt Medici hunc syrupum ad eadem esse vtilem ad quæ confert syrupus Nympheę, id tamen habet peculiare quòd tussim molestam compescat, & destillationes quæ fauces

gutturque molestant: Itaque si misceatur papauer album prædicto syrupo in decoctione, nihil opus erit eo quod à papauere nomen habet : si tamen quis ipsum parare velit, remediorum varietate captus , per me licebit. Dignum est obseruatione quod scribit Mathiolus de floribus papaueris erratici, quorũ siccatorum puluis cum decocto hordei vtiliter bibitur in pleuritide : hinc factum est vt Medici eosdem flores recentes ter aut quater infundant in aqua & syrupum parent cum saccharo pleuriticis vtilissimum. Nigrum papauer albo frigidius est & magis narcoticum. Hoc syrupo sæpè sum vsus in febribus acutis quas vigiliæ comitantur, & mihi fuit honori, vt ægrotis saluti. Qua de re mirabatur Petrus Dauid Medicus Semurianus anno 1564. dùm aliquando conueniebamus in ægris visendis Solisloci in ducatu Burgundiæ, ita vt cum legerat mea pro ipsis consilia apud Georgium Pharmacopoeum eiusdem vrbis, tacitè damnaret huius syrupi tanquam nimium refrigerantis vsum: Imò & meipsum semel super hac re interrogauit: Cui respondi, semen papaueris vtriusque albi vt & nigri non adeò esse frigidum vt clamitant veteres, & testatur Mathiolus in Dioscoridem, ad cuius commentaria ipsum remisi. Norunt etiam rustici apud nos quàm dulce & amicum sit oleum expressum è semine papaueris albi. Et idem de semine nigri testari possunt Longobardi qui ipsum

suis

ſuis Lagenis miſcent & comedũt. Requirit author aquam pluuialem quam cœleſtem vocat, intelligens per cœlum aerem vnde decidit, quoniam melior eſt aliis omnibus, potiſſimùm ea quæ æſtiuo tempore defluit, & dùm aer eſt tranquillus, licet tonitrua excitentur: Si tamen hæc non adſit, poterit commodè ſumi aqua è fonte ad orientem ſito. Exulent igitur ſyrupi tàm ſimplex qui è capitibus paratur, quàm compoſitus qui multa alia recipit parum ad rem facientia, qui ad Meſuem referuntur, & vnus ſit pro multis hîc à Fernelio deſcriptus.

Diacodion

Præterquam quòd ſomnum accerſit, cerebri quoque deſtillationes quocũque irruant, arcet, ventriculum firmat, dyſenteriam, aliaq; alui profluuia ſiſtit.

℞. capita papaueris albi tùm magnitudine tùm maturitate mediocria xij, numero.
aquæ cœleſtis lib. ij.

Coquantur ad tertias, colato adde
ſapæ optimæ ad tertias coctæ ℥. iiij.
mellis optimi ℥. ij.

perfectè ſimul coquantur addendo ſub finem
roſarum rub.

balaust.
acaciæ,
rhois culinariæ tritorum an. ʒ. ij.
seminis portul. corollij albi,
& rub. an. ʒ. j.

Plantius.

Diacodion reiectis quibusdam superuacuis & insuauibus in meliorem formam relatū est, aptam sistendis destillationibus. In eundem vsum Dioscorides capita papaueris in aqua ad dimidias per se decoquit, dein adiecto melle & hypocisthidis succo in eclegmatis cōsistentiam redigit. Capita autem papaueris neque perquam viridia, neque etiam ariditate exsucca esse debent, sed cum viridi adhuc maturitate sonare incipiunt ad compositionem decerpendæ sunt, propterea κώδωνες & κώδειαι Græcis dicuntur, id est strepentia papauerum capitula. Compositio hæc præ nimia crassitie quia insuauior quibusdam esse queat, vsus tempore poterit hordei decocto aut alio quouis accommodato dilui. Quin etiam si vel conciliandus somnus erit, vel ab acri & tenui fluxione exulcerationis periculum impendebit, ad eam tùm inhibendam tū etiam temperandam, recenti seminis papaueris decocto, aut eiusdem cremore è decocto hordei expresso, Diacodii vim augere licebit.

Neque

Neque metuendum est ne noxa ab his vlla corpori oriatur, licet quarto excessu frigefacere tradantur ab authoribus: quum tenera papauerum germina nationes pleræque olerum modò in cibis adhibeant, & expresso è semine oleo vescantur, semenque ipsum operibus dulciariis vt placentis & panibus ad gustus & saporis gratiam aspergant citra vllam omninò offensam aut somnum grauioré: quo vtiq; modo Ægyptii sesamino oleo & sesamo palati gratia vtũtur. Ex qua cõsuetudine omnia dicta factaq; quasi papauere & sesamo sparsa pro eleganti dulcique oratione dixit Petronius. Nam & papaueris lachryma ceu liquor opium grçcè dictus, & succus è foliis & capitulis expressus meconium græcis appellatus non vnica, sed multiplici substantia cõstant, vna aquea valdè frigida, altera aerea tẽperata, & tertia calida amara & odorata. Illa in virentibus & teneris, in aridis hæ magis elucent. At verò opium vel potius meconium, quod ad nos conuehitur adulteratum planè est & occulta quadam vi nobis infensum, ideoque minimè vtendum, quacunque id arte corrigatur. Quum enim opium ex lacte ipso capitum papaueris syluatici cum maximo labore exiguum conficiatur, meconium verò sine molestia & abundanter ex foliis tetatur, facilè institores qui compendium & lucrum quærunt, opium adulterant, aut pro eo meconium ex Apulia aut Hispania cõportant.

Saguyerius.

Mesues & Actuarius Diacodion descripserunt, sed hic moderatè matura capita quærit, ille vero flaccida, multáque adiiciunt relicta ab authore Fernelio. Cæterùm hæc compositio à capitib. papaueris nomen habet, quæ Græcis dicũtur αἱ κώδειαι aut κωδῶνες. ὁ κώδων autẽ tintinabulum, crepitaculũ aut tubã designat, & quod strepant hæc capita tintinabuli more sic vocantur: Sapam non miscet Actuarius, sed Mesues qui eam vocat Ros idiomate Arabico. Ea autem paratur ex recentissimo musto ad tertias cocto, ita vt mellis crassitudinem superet, atque temporis lapsu sacchari more candescit. Huius compositionis vis est arcere destillationes cerebri quocunque iruant: Ventriculum firmat, dysenteriam quoque & alia alui profluuia sistit propter multa astringentia quæ in Aegypto nascitur, & ad nos non peruenit, sed eius loco sumunt nostri Pharmacopœi succum prunellorum siluestrium, cui vis inest astringens, & per similitudinem facultatis tale nomen sortitus est, cùm Acacia sit nomen arboris Aegyptiæ. Hos arguit Mathiolus qui mauult succum foliorum sumach ceu rhois aut lentisci, aut Hypocisthida quàm prunellorũ succum. Ego tamen hunc summè astringens in pauperibus iuuandis qui alui profluuio laborabãt frequẽter sum expertus. Cæterùm quãdo rhus culinariũ aut opsoniorum

niorum prescribitur sunt intelligenda grana: fructus enim huius arbusculæ paruos racemos spissos refert: quando verò de rhoe coriariorum fit mentio, veniunt accipienda folia & ramusculi.

Syrupus violarum compositus.

Acrem destillationē temperat, raucitatem, tussim grauem, & asperitatem arteriæ, pleuritimque lenit & sitim compescit,

℞. florum violarum ℥.ij.
seminis cydoniorum
& maluæ ana ℥.j.
zizipha,
& myxaria ana xx.n°.
decocti cucurbitæ vel seminis eius ℔.v:

Coquantur ad medias & cum sacchari lib.ij. fiat syrupus.

Plantius.

In composito hoc syrupo nihil est immutatum, quod arte compositus videretur, leniendo, refrigerando, humectando ad omnem arteriæ ardorem & asperitatem vtilis, sed & ardentem vrinam & nephriticum cruciatum demulcet. Viola autem herba & folia cocta maturandi vim habent: semen chologogum est ad modum rhabarbari: habetur & flore medio subcroceum quiddam, quo anginæ & puerili epilepsiæ succurri tradunt, sicum aqua

bibatur. Viola flos & ex eo vna aut altera infusione simplex syrupus comparatus feruidos acrésque humores temperat, lenit atque subducit, idcircoque in pleuritide vtilis: atram retorridamque bilem & ab hac fuliginem domat, indeque in suscitata symptomata capitis dolores, vigilias, insomnia consopit, & cordis tædia depellit: Calidiora siccioraque medicamenta commodè leniendo frenat. hæ doteſ cùm magnæ sint, syrupus ex violarum recentium diluto confectus, merito inter polychrestos censendus est. Hoc è fragrantibus violis, aliquantulum in vmbra, vt decet, siccatis, & aqua tepida maceratis expressum, cum primario sacchara si percoquatur in syrupum, in annum & eo amplius citra rancorem vllum aut corruptionem asseruari potest ad commemoratos vsus, antè & post corporis purgationem vtendus. Frustra autem quidam tùm violaceo tùm rosaceo syrupo conficiendo violarum & rosarum macerationem nouies renouant, quum vna & altera, tertiave, aut ad summum quarta infusione nihilo inefficaciores futuri sint, quemadmodum conficiendorum medicamentorũ formula ad Pharmacopœas ostensuri sumus. At syrupus è glycyrrhiza parùm necessarius visus est, quòd parùm sit efficax, quodque in syrupo de hyssopo sit comprehensus, neque tanta alioquin varietas quicquam conferat, sed confusionem potius tyronibus adferat.

Sagu-

Saguyerius.

Nonnulli parant syrupum ex solis violis infusis in aqua tepida & saccharo, quem vocant simplicem, & quo vti licet antè & post purgationem, contra asperæ arteriæ asperitatem, & acrem destillationem, quibus etiam conducit compositus à Mesue descriptus, in quo nihil immutauit noster Fernelius, nisi quod admonuit liberũ esse Pharmacopœo decoctum seminis cucurbitæ accipere, si magis placeat quàm ipsius mel cucurbitæ. Mesues autem requirit aquam stillatitiam eiusdem adhuc teneræ, & syrupum commendat in pleuritide & tussi à causa calida. Quidam parant e succo violarum, sed minus gratus est, nec magis efficax. Syrupus autem de violarum infusionibus sumptus ad vnc. iiij. aut v. pro dosi ventrem laxat commode in morbis pectoris, si e recentibus parùm contritis paretur, erit efficacior in purgando, & sic pauciores requirentur infusiones, minorq; quantitas exhibebitur. hanc vim ignorarunt veteres vt annotat Mathiol. in Dioscoridem.

Sirupus Ziziphorum.

Eadem quæ Syrupus violaceus & multò efficacius præstat: vterque initiis morborum aptus.

℞. zizipha LX. n°. myxaria. XX. n°.

florum violarum.
adianti albi,
hordei excortic.
glycyrrhizæ ana ℥.vj.
feminis maluæ,
Cydoniorum,
papaueris albi,
lactucæ, & melonum,
gummi tragacanthæ ana ℥.iij.
Semina cydoniorum vt maluæ
& tragacanthæ.

linteo raro illigata cum cæteris coquantur in aquæ lib. v ad medias, & cum facchari albi lib.ij.percoquantur in fyrupum.

Saguyerius.

Mesues huius fyrupi author qui febeften non adiecit, etsi ad pulmonum vitia atque pectoris valeant, vt quæ fint prunis dulciora, & bilem leuiter vacuant, quod pleuriticis non parùm confert. Quod ad Iuiubas attinet, admonemur à Mathiolo vt eas vfurpemus tantum in morbis acutis & aliis calidis, vbi fanguis fubtilior eft qui paulò fpiffior reddi debet, ne fuis vaporibus æftuofis noceat cerebro: & docemur per experientiam eas prodeffe in Catarrhis à caufa calida. Cæterum includit Fernel. fem. cydoniorum & maluæ cum tragacantha linteolo, ne vifcofiorem reddant

dant decoctionem & proinde ſyrupum minus gratum: & aſſerit huic ſyrupo vim ſimilem violaceo niſi quod è Iuiubis ſit efficacior.

Syrupo de hyſſopo.

Thoracis pulmonumque vitia tùm calida tùm frigida leniendo blandè ac leuiter expurgat, ſputum attenuando, detergendoque concoque, faciliuſque reddit: peripneumoniæ atque pleuritidi inualeſcenti & inclinanti aptus.

℞. hyſſopi arefacti ℥.iß.
rad polypod.
querc.
fœniculi,
glycyrrhizæ,
ſeminis carthami ana ℥ j.
hordei expurgati,
adianti albi ana ℥.ß.
paſſularum purgatarum ℥.iß.
ficus ſiccas,
palmulas pingues an.x.nº.

Coquantur in aquæ lib. VI. ad dimidias, expreſſum cũ mellis & ſacchari an.lib.I.ſemiſs. percoquatur in ſyrupum.

Plantius.

Syrupi de hyſſopo deſcriptio eadem permanſit, niſi quòd pro radice apii ſubſtituta eſt

radix polypodii, & pro radice petroselini semen Carthami, quæ multò aptiora sunt & accommodatiora. Subtracta sunt quædam lenientia, quæ in syrupo violaceo & ziziphorum satis habenrur, vt huic vis esset paulò detergentior.

Saguyerius.

Syrupi huius vis præcipua est in detergendo & extenuando humores excreatu difficiles, quo fit vt merito multa excluserit Fernelius à Mesue admixta, quibus facultas lenitiua inest, quæque syrupo violaceo & Iuiubino vires suas contulerunt, ita vt hic frustra addantur, pro radice apii rad. polypod. adiecit quod est præditum dulci simulq; austero sapore, vnde fit vt lentos & crassos humores tergat & extenuet tutius, quam apium, quod Epilepticis, fœtui & mulieri lactanti est aduersum. Loco etiam rad. petroselini quod est magis diureticum quàm thoracicum, semen carthami addidit, cui facultas inest mundandi pectus & pulmones, si detracto cortice sumatur medulla cum saccharo vt scribit Mesues. Cnicũ vocant græci: a quo postea proponetur electuarium Phlegmagogum.

Syrupus de Prassio.

Validissimè incidit, tenuat, detergit, expurgatque thoracis, pulmonumque vitia: strenuè confert inueteratis affectibus ex crassa, lentaque

que pituita, vt astmati, tussi veteri, empyremati: quinetiam peripneumoniæ & pleuritidi iam inclinatę confert.

℞. prassii albi recentis ℥.ij.
glycyrrhizæ,
polypod. quercini,
rad. apii.
& fœnic. ana ℥.ß.
adianti albi,
hyssopi,
origani,
calaminthæ,
thimi,
stœbes,
satureiæ,
tussilaginis, ana ʒ.vj.
seminis anisi,
& bombacis ana ʒ.iij.
vuarum passarum expurgat. ℥.ij.
ficus passas pingues n°. x.

Coquantur in lib viij. hydromelitis diluti ad dimidias: expressum percoquatur in syrupum cum mellis & sacchari ana. lib. ij. Condiatur vnc. j. rad. Iridis florentinæ tritæ.

Plantius.

Syrupus de Prassio veteri descriptione Io-

annis Mesuæ ex tanta permistione lenientium, detergentium & incidentium confusus videtur, vt dici vix possit in quos præcipuè vsus referendus sit: quod & de aliis plerisque qui nulla methodo, nullaque ratione ex variis vndique authoribus congesti sunt, dici etiam potest. Quocirca cum propositi iam essent syrupus violarum & ziziphorum pro humectantibus & abundè lenientibus, & syrupus de hyssopo pro moderatè detergente, incidente, & expurgante pectoris vitia, ratione optima hunc de prassio syrupum summè incidentem atque detergentem esse voluit, vt extremis & inueteratis mederetur affectibus: quem tamen quisquis volet superiorum permistione temperabit.

Saguyerius.

Hunc syrupum descripsit Mesues, nulla methodo curandi obseruata, sed confusis simplicibus ita vt vix suspicari liceat cui scopo potissimùm sit dicatus. Fernelius verò syrupos volens proponere thoraci & partibus respirationi dicatis dicatos, lenientib. & detergentibus, hunc de prassio summe incidentem subiunxit, vt inueteratis subueniret affectibus: cuius tamen vires aliquo præcedenti temperari poterunt si ita res ipsa postulet. Asthmaticos & tussim veterem iuuat. pulmonũ enim infarctus terget, atq; peripneumoniæ & pleuritidi declinãti prodest, quando videlicet

calor

calor est remissus. Cæterũ Fernelius existimat cum Matheo quodam sylvatico qui scribit pandectas, Dioscoridis stœbem esse eam herbam quæ vulgò scabiosa nominatur, & quæ pectoris vitia emendat, vacuando humores corruptos à quibus inualescunt partes spirationi seruientes. Verum ea non potest esse stœbe, quod huic insit vis astringendi adeo vt dysenterios iuuet si eius grana ac folia decoquantur ad clysteres: Authore Dioscoride: scabiosæ verò non meminerunt veteres, & scimus eius succum scabiei prodesse si eo illinantur scabiosi, vnde sequitur ei vim adesse nõ astringendi sed detergendi: preterea carbunculos pestilentes ipsis imposita trita breui temporis spacio dissipat, quod non est medicamenti repellentis, cuius vsus maximè noceret venenatam materiam ad interna repellendo. Et vt tandem finis sit huic annotationi, scabiosa non potest esse stœbe, quòd hanc veteres cognouerint, illam non, si credimus Mathiolo, materiæ Medicæ inuestigatori diligentissimo. Interim tamen non est quod quisquam hinc arripiat occasionem detrahẽdi famæ Fernelii, siquidem non minus ei licere arbittor quàm Mesue qui etiam suum habet Eupatorium à Dioscoridis Eupatorio non minus diuersum quàm sit scabiosa à stœbe: Idem iudicium esto de Eupatorio Auicennæ: Et sit scabiosæ Fernelii stœbe non Dioscoridis.

Syrupus symphiti.

Tabidorum & vlceratorum pulmonum saniem & pus blandè ac leniter expurgat sine metu erupturi sanguinis, pulmonesq; pariter corroborat.

℞. rad. & cymarum symphiti maioris & minoris an. M.iij.
rosarum rub.
betonicæ,
plantaginis,
pimpinellæ,
polygoni,
scabiosæ,
tussilaginis an. M.ij.
Et tusis omnibus recentibus exprimatur succus, coquatur & exspumetur ad lib.iij.addendo sacchari albi lib.ij ß.fiat syrupus.

Plantius.

Quòd syrupus nullus vsquam extaret aut esset in vsu descriptus ad tabem, purulentosve pulmones,in tanta penuria hic è symphito vtilis sanè & arte summa præstituendus erat.

Saguyerius.

Per symphytũ maius & minus intelligit autor consoli-

cōſolidā maiorē & minorē, quib. vis ineſt expurgādi pulmones è purulēta materia. Excalefaciūt enim & ſiccant, ſed moderatus eſt calor. Sic autem nominantur hæ herbæ ab effectu, Græcis enim συμφυεῖν & conſolidare idem ſonant. Commendatur hic ſyrupus in tabe ab vlcere pulmonum quos purgat ſine metu ſanguinis erumpentis, ipſis robur addens & refrigerium.

Syrupus è ſucco bugloſſi.

Cor præcipuè corroborat, & exhilerat, eiuſque palpitationem & ſyncopen diſcutit, melancholicos & maniacos iuuat.

♃. ſucci bugloſsi defœcati lib. iij. ſacchari albi lib. ij. percoquantur in ſyrupi craſſitiem. Syrupus è ſucco bugloſſi domeſtici, ſyrup. è ſucco violarum & è ſucco perſicorum malorum, omnes quidem cardiaci, eadem ratione cōfici ſolent.

Plantius.

In ſyrupo bugloſſi tùm ſylueſtris tùm domeſtici & ſyrupo è ſucco violarum, aut ſucco perſicorum malorum, aut è cortice citrii nihil immutandum fuerat. Cæterum magna fuit

necessitas adiiciẽdi syrupi melissophylli quòd nullus in vsum veniret qui cordis affectus & pestilentium, venenatorumq; morborum iniuriam propulsaret.

Saguyerius.

Diximus suprà syrupos paratos è succis parùm efficaces esse in præparandis humoribus, non tamen in roborandis viribus partium, scimus enim in succis animam consistere: vnde fit vt qui parantur è bugloss. borrag. aurantiis, citreo malo, granatis & similibus, cor exhilarent, palpitationem eius & syncopen discutiant, maniacisque & melancholicis conferant eximiè.

Syrupus è cortice mali citrii.

Cor etiam quauis ex causa frigida torpescens aut palpitatione affectum excitat & exhilerat, mœstitiamque discutit.

℞. Corticum citriorum malorum recentium in aqua maceratorum & præparatorum lib. j. coquantur in aquæ lib. vj. dum duæ supersint, & cum lib. iij. sacchari albi fiat syrupus qui condiatur gr. sex moschi.

Saguyerius.

Corti-

Corticem malii citrii ſiccantis eſſe facultatis nemo neſcit & teſtatur Gal lib. 7. ſimpl. qui etiam ei tribuit aliquid aciditatis: temperatus eſt igitur aut parùm recedit à mediocritate. Caro vero frigida eſt & phlegmatica nuleus eſt amarus: folia deſiccatiua : ſuccus autem citrii acidus eſt & exſiccans. Totum autem malum citreũ venenis aduerſari docet hiſtoria quam recitat Athenæus, & quæ multis eſt cognita. Hic autem è cortice paratus ſyrupus recreat cor, quamuis ex cauſa frigida torpeſcens, & palpitans, vt plærumque accidit vbi pericardium nimio humore grauatur, ſicuti videre eſt in fœdis virginum coloribus. Quod ad moſchum ſpectat certum eſt ipſum odore ſpiritus inſtaurare & languidum cor firmare, vnde lipothimiam ſanat, ſed in calidioribus naturis cerebrum lædit: tutius itaque erit canella aut ſaſſafra condire hunc ſyrupum quàm moſcho, quod omni ætati & naturæ conueniant.

Syrupus Meliſſophylli.

Omnium maxime cordis palpitationi & ſyncopœ ſuccurrit. peculiariter verò peſtilentium & venenatorum morborum malignitatem obtundit & arcet.

℞. rad. dictamni,
pentaphylli,
bethonicæ,
doronici romani ana ℥. ß.

foliorum melissophylli,
scabiosæ,
suacisæ seu morsus diaboli.
florum buglossi vtriusque,
& rorismarini ana M. j.
sem. oxalid.
citrii mali,
fœniculi,
cardui bened.
& ocimi ana ʒ. iij.

Coquantur in aquæ lib. iiii. ad dimidias: expresso adde sacchari al. lib. iij. succi melissæ, aquæ rosarum ana lib semis. Percoquantur in syrupum conditum cinamomi & santali citrini, an. vnc. semis.

Saguyerius.

Melissophyllum vocant Græci, nos Apiastrum quod ea delectentur Apes, Citraginem quòd odorē citri referat, & melissam vocamus, eique cum Arabibus vim tribuimus contra cordis affectus varios & præcipue καρδιόγμον, seu palpitationem: succurrit etiam ventriculi frigidiori & humidiori, atque cerebro & melancholicis. speciatim verò obtundit malitiam humorum pestilentium & venenatorum. Cæterum in hac descriptione duo obseruare debet Pharmacopœus, primum vt cardum benedictum

nedictum non esse Attractylida Dioscoridis sciat, quoniam attractylidis folia carni appropinquata succum sanguinis more rubeum fundunt, quod non facit carduus benedictus. Alterũ qꝫ scripsit Gal. li. 8. simpl & 20. de facultat. aliment. Ocimum malum esse alimentum, & paruum sanguinem generare, ventriculoque aduersari, & nihilominus eius semen cardiacum est.

Syrupus è menta.

Ventriculum modetato calore iuuat, lenique adstrictione corroborat, concoctioni opitulatur, nauseam, vomitum, singultum & lienteriam sedat.

℞. succi cydoniorum dulcium,
& acido dulcium,
succi granatorum dulcium,
acidorum
acido dulcium ana ℔. j. ß.
In his permistis macera horis xxiiij.
mentæ siccæ ℔. j. ß.
rosarum rub. ℥. ij.

Coquantur ad medias: Colatis adde sacch. albi lib. iiij. Perloquantur in syrupum conditum drach. iij. galliæ moschatæ linteo raro illigatæ.

Plantius.

In syrupo de menta maiori nihil immutandum fuit neque adscribendus erat minor alter, vt qui sub hoc comprehendatur. In syrupo absinthii nihil quoque immutandum.

Saguyerius.

Duplicem syrupum è menta facit Mesues, maiorem videlicet & minorem, sed posterior additur superfluè: quo factum est vt priorem tantum descripserit Pharmacopœis Fernelius. Dignum certè est admiratione & commiseratione & quod ignorarit Valerius Cordus quid significaret hæc dictio μέζον, pro qua legit cum Mesue muzon & in plurali genitiuo granatorum & cydoniorum, atque interpretantur muza in vini saporem arescentia, cùm nihil aliud designet quam media inter dulcia & acida: Deploranda certè veterum calamitosa linguarum ignorantia. Cæterùm dicatus est hic syrupus ventriculo quem moderato calore iuuat & leui adstrictione roboret, concoctioni opitulatur, nauseamque, vomitum, singultum & lienteriam sedat.

Syrupus Absynthii.

Ventriculi reliquias vel expurgat vel absumit, ex morbo conualescentibus appetentiam, viuidumque colorem reddit: iecur infarctu liberat, regiumq; morbum discutit, ac omnia cõcoctionis instrumenta corroborat.

℞.

℞. absynthii romani lib.ß.
rosf.rub.℥.ij.
spicæ nardi ʒ.iij.
macerentur horis xxiiij.
contusa in vini albi veteris ac odori & succi cydoniorum an. lib.ij.ß.
Coquantur igne lento ad medias & cum sacchari lib. ij. percoquantur in syrupi crassitudinem.

Saguyérius

Quàm sit amicum absynthium ventriculo sciunt omnes etiam mediocriter in arte Medica versati: cuius comæ, folia & semen vsurpantur, sed succus noxius est. Ex eo compositus syrupus ventriculi reliquias vel expurgat, vel absumit, vnde fit vt appetentiam excitet in iis qui à morbo conualescunt: Iecoris obstructiones soluat, Icterum discutiat, & concoctionis organa roboret. Hunc descripsit Mes. & vocauit maiorem: Vbi Cordus interpretatur Absynthium romanum, ponticum quod reliquis magis astringit & aromaticum est, Gal. teste. Sic antè Cordum vocauerat Mesues ponticum Romanum, ignota causa Mathiolo vt testatur in Dioscoridem.

Miua Cydoniorum.

Ventriculum heparque roborat, concoctionem iuuat, vomitum & lienteriam compescit.

℞. succi cydoniorum defœcati lib. vj. coquatur lento igne ad medias sensim exspumando, dein affunde vini rub. vet. & optimi lib. iij. sacchari albi lib. tantundem, denuò coquantur ad mellis consistentiam, condiantur cinamomi ℥.j. ß. Caryophillorum & zinziberis an. ℥ ij.

Plantius.

Hæc miua Cydoniorum media inter simplicem & compositam & vtriusque vires obtinet.

Saguyerius.

Viscera roborat, coctionem ventriculi iuuat, appetentiam excitat, vomitum ac lienteriam ceu intestinorum leuorem compescit. Mesues duplicem hanc miuam describit, simplicem videlicet & compositam, inter quas hæc est media vtriusque vires obtinens. prior enim Mesuæ videtur nimium simplex ad ea quæ pollicetur, posterior nimium calida, vt quæ nimis multa recipiat aromata vnc. ij. vltra & ℥.ij. cum vna moschi, qui cerebrum im-

imbecillum lædit, & mulieribus vteri ſtrangulationi obnoxiis nocet.

Syrupus Myrtinus.

Ventriculum & viſcera corroborat, vetus alui profluuium, ſanguinis omnem eruptionem; omnemque cerebri deſtillationem ſiſtit.

℞. baccarum myrti ℥.ijß
ſantali albi,
rhois culinarii,
balauſtiorum,
baccarum oxyacantha, roſ. rub.
an. ℥.jß.
meſpilorum lib. ß.
Contuſa omnia coquantur in lib. viij. aquæ ad tertias expreſſo, adde ſucci Cydoniorum
& granatorum an. lib.ij.
ſacchari lib.v. Coquatur vt artis eſt.

Plantius.

Syrupus Myrtinus veterem retinet compoſitionem. Syrupus autem Bizantinus quòd omnium hepaticorum reliquias à purgatione validè expurget curationemque compleat, commodè huc referri poteſt.

Saguyerius.

Pro ſucco pomorum agreſtium poſuit Fernelius Cydiorum ſuccum qui gratior eſt & ſatis aſtringens. Meſues etiam deſcripſit ſyrupum è ſucco myrtillorum, ſed difficile eſt in hac noſtra regione has baccas recentes inuenire. Et ſatis eſt alter ſyrupus quem compoſitum vocat idem Meſues, qui ſiſtit fluxum alui, etiam inueteratum & hæmoptyſim ſiue ſpuitionem cruentã: viſcera roborat & Catarrhũ cohibet, ſed hic quærendum eſt quid per baccas acutæ ſpinæ veniat intelligendum, cum variè vſurpetur hęc vox videlicet ꝓ alba ſpina & ſpina vinoſa vocata quæ vulgaris creditur Arabum berberis: credo ego accipiendas eſſe baccas poſterioris ſpinæ quæ refrigerant & aſtringunt: quoniã Meſues autor eſt huius ſyrupi: Et quantum ad Oxyacantham Dioſcoridis, recurrendum eſt ad Mathioli commentaria.

Syrupus è Fumaria.

Salſos exuſtoſque humores è ſanguine expurgat pruritum, ſcabiem, impetiginem, lepram, omniaque cutis vitia emendat, maligna fiſtuloſaque vlcera, cancrum & elephantiaſim demulcet.

℞. endiuiæ,
abſynthii Romani,

lupu-

lupuli,
cassutæ
scolopendrii veri an. M. j.
epithimi ℥. j ß.

Coquātur in lib. iiij. aquæ ad medias, Colatis adde succi fumariæ expurgati lib. j ß. succi vtriusq; buglossi an lib. ß. sacchari albi lib. iiij. percoquantur in syrupum.

Plantius.

Quum multæ sint syrupi è fumo terræ descriptiones, nulla sanè videtur hac vna conueentior & vsu facilior ad expurgandam omnē sanguinis impuritatem.

Saguyerius.

Sanguinis impuritatem omnem expurgat, & inde nata mala curat, cutis vitia emendans, maligna vlcera & fistulosa demulcens, nec nō cancrum & elephantiasim. Mesues proponit alium syrupum quem vocat maiorem, à numero simplicium vt suspicor, quæ multa sunt & confusè addita, siquidem prescribit quadraginta myrobalanos tàm citreos quàm cepulos, quæ vehementer astringunt, vt & reliqua genera, & proinde obstructiones non aperiunt, vt nec cassiæ fistulæ pulpa quę etiam adiicitur. Cæterùm fumaria dicatur Iecori, cui obstructo & exinde multorum morborum authori succurrit eximiè. comesta enim herba bilem per vrinas vacuat Dioscoridi & Gal. Mesues autem ait ipsum minus nocere su-

menti inter omnia purgantia medicamenta. nam purgando roborat & viſcerum fibras ſtringit.

Syrupus è malis odoriferis.

Tetros melancholiæ vapores infringit, pauores, mœrores, furoremque ſedat & exhilerat.

℞. ſucci malorum acidodulcium fragrantium lib. iiij.
ſuccorum violarum,
bugloſſi domeſtici & ſilueſtris,
aquæ roſarum ſtillatitiæ an. lib j.

Coque ſimul, exſpuma & cola, deinde adde ſacchari albi lib. vj. Percoquantur in ſyrupum.

Plantius.

Ridiculum videbatur ſyrupum è pomis habere tanquam pomarium ſimplex, niſi & alii ad melancholiam vel atram bilem ſucci acceſſiſſent.

Saguyerius.

Tetros melancholici humoris vapores diſcutit, & inde natos pauores & mœrores, atq; furioſis auxiliatur, & cordis tremorem ſanat. Meſues hunc parat è ſolo ſucco pomorum acidorum & dulcium cum ſaccharo: Acida enim iuuant cum humor peccans non eſt nimium

mium frigidus, & dulcia efficiunt vt alimentum bellè distribuatur per corporis partes: his autem saporibus mixtis si addatur crassa substantia corpus laxantia: Rectè igitur addidit Fernelius herb. succum & stillatitium rosarum liquorem, ad domandam atram bilem & melancholicum humorem.

Syrupus de Althaa.

Crassam obstruentemque renum pituitam, & lentam purulentamque eorum saniem & arenulas blandè ac clementer expurgat citra manifestum calorem. vrinæ præterea demulcet ardorem.

℞. rad. althææ ℥. ij.
Cicerum rub. ℥. j.
rad. graminis
& asparagi,
glycyrrhizæ mundatæ,
passularum mundarum an. ℥. ß.
Cymarum althææ.
maluæ,
helxines,
pimpinellæ,
plantaginis,
adianti vtriusque an. M. j.
quatuor seminum frigid. maiorum & minorum an ʒ iij.

Coquantur ex aquæ lib. vj. dum quatuor ſuperſint, cum ſacchari albi lib. iiij. fiat ſyrupus.

Plantius.

Syrupus althææ cùm nuſquam deſcriptus haberetur, frequens tamen eius eſſet vſus ex cuiuſque arbitrio, non aliter potuit nec vtilius ad eos qui propoſiti ſunt affectus componi.

Saguyerius

Multi ſunt experti hunc ſyrupum ſummè vtilem in purgandis renibus à pituita lenta & purulenta ſanie, nec non in deturbandis blandè & citra calorem manifeſtum arenulas tàm à renibus quàm vaſis vrinariis, atque temperando vrinæ ardore, vt millies ſum expertus. Dioſcorides commendat ſuccum rad. ſumptũ cum vino in dyſuria & expurgandis craſſis humoribus qui comitantur calculum veſicæ. Gal. ſemen biſmaluæ laudat ad lapidem frangendum: Radici autem tribuit vim aſtringentem. Docet verò experientia radicem viſcoſam eſſe, & ſapore pingui, humectante & remolliente ſi recens ſit. Cætera ſunt ad deiiciendas arenulas & renes mundandos vtilia, vt nouit tàm medicus quã eius miniſter Pharmacopœus. Ego non rarò curaui apparandum hunc ſyrupum in ſequentem modum.

℞. ſummitatum biſmaluæ M. iij.
floꝛum violarum

&

&maluæ an. M.ij

florum borraginis M.j.

rad. ononidis ℥.j.

rad. eringii ℥.ß.

passularum corinthiacarum ʒ.vj.

sem. melonum,

peponis

& cucumeris an. ʒij.

sebesten xx. n°.

Coquantur ex aquæ fontanæ lib. iiij. sacchari albi tantundem. fiat Syrupus.

Non minus vtilis est præcedenti, & gratior assumenti reperitur, quoniam nō adeò viscosus est atque is qui paratur è radice.

Syrupus de Raphano.

Renes & vesicam validius expurgat, calculos comminuit, arenulas exturbat, suppressam vrinam deducit.

℞. rad. raphani domestici

& syluestris an. ℥.j.

rad. saxifrag. rusci,

lenistici.

fœniculi an. ℥.ß.

foliorum betonicæ,

pimpinellæ,

pulegii,
cymarum vrticæ, nasturtii,
crithmi,
callitrici an. M. j.
fructus halicacabi,
zizipha an. xx. n°.
ſeminis ocimi,
bardanæ,
petroſelini macedonici,
ſeſelios,
carui,
dauci,
lithoſpermi,
corticum radicis lauri. an. ʒ. ij.
paſsularum mundarum,
glycyrrhizæ an. ʒ. vj.

Coquantur quo decet ordine in aquæ lib. x. dum ſex ſuperſint, quibus adde ſacchari lib. iiij. mellis expumati lib. ij. fiat ſyrupus clarus & conditus ℥. j. cinamomi & ℥. ß. nucis moſchatæ.

Plantius.

Quod ſyrupus nullus deſcriptus inueniatur ad renum calculos & arenulas exturbandas,

das, magno certè vſu hic è raphano ſubſtituē-dus erat, qui aptè & conuenienter ex iis componitur, quibus ſumma vis eſt comminuendi calculos, aliis quibuſdam interiectis lenientibus atque detergentibus.

Saguyerius.

Cum nullum in Apothecis pharmacorum proſtaret medicamentum quod ſtatim eſſet præſtò, vbi malum promptum expoſtularet remedium arenulis & calculis exturbandis, oportuniſſimè ſeſe offert hic ſyrupus partim lenientibus, vt viæ pateant vrinariæ, partim diureticis ad expulſionem arenularū, conſtans. A. Raphano nomen habet, cui vis eſt calida ſicca, attenuans & mouens vrinas, ſed ſylueſtris domeſticum ſuperat in his qualitatibus: quorum duorum facultatem diureticā augent reliqua quæ admiſcentur renum ac veſicæ medicamenta: Anonis eſt quod vulgò vocant Burgundi Reſta bouis quoniam boues arantes remorentur detento aratro: Crithmus autem Criſta marina quæ dyſuriæ ſuccurrit Callitricum quod pulchros faciat capillos, dicitur, etiam Trichomanes & Polytrichum nuncupatum. Cortex radicis lauri frangere lapidem dicitur Dioſcoridi. Lithoſpermum græcis eſt nobis ſemen lapideum, vulgò appellatum milium Solis. Reliqua cuilibet Pharmacopœo nota ſunt.

Syrupus Artemisiæ

Suppressos aut parcius fluentes menses potenter mouet, quòd syrupus adiantinus & hyssopi moderatius efficiunt, vteri strangulatus & subuersiones sedat.

R. Artemisiæ M.ij.
rad. Iridis,
helenii.
rubiæ,
pæoniæ,
libistici,
fœniculi ana ℥ß.
pulegii,
origani,
Calaminthes,
nepetæ,
melissophylli,
sabinæ,
sampsuchi,
hyssopi,
prassii,
Chamædryos,
chamæpityos,
hyperici,
parthenii,
betonicæ ana M.j.

seminis

ſeminis aniſi,
petroſelini,
fœniculi,
ocimi,
dauci,
rutæ,
nigellæ ana ℥.iij.

Contuſa omnia maccerentur horis xxiiij. in hydromelitis lib.viij. Coquantur ad lib. v. & cum pari ſaccharo percoquantur in ſyrupum conditum cinamomi vnc.j & ſpicæ drach. iij.

Plantius.

In ſyrupo ex artemiſia quòd multa continerentur vterinis affectibus parùm apta & inconſideratè confuſa, non pauca quæ aut nõ ſuppetunt nobis, aut quorum coquendo vis exoleſcit, ea vt ſuperuacua aut incommoda author ſubtraxit, iis ſolùm derelictis quæ præcipua ſunt & optima.

Saguyerius.

Matthæus de Gradibus longè plura admiſcet, quæ aut non ſunt ad manum, aut coctura ſuas amittunt vires, quô factum eſt vt multa detraxerit ob eam cauſam Fernelius, paucioribus contentus, quæ ſyrupum ſatis efficacem reddũt ad eos affect⁹ quos pollicetur qui ſunt mẽſtrua ſuppreſſa aut parcius fluẽtia moue-

maluæ,
violæ,
mercurialis,
helxines ana M.j.
polipod.querc.
seminis carthami,
rad.althææ,
passul.purgat.glycyrrhizæ a.℥.ß.
foliorum sennæ mundatorũ ℥.x.

Coquantur ex aquæ lib. v. dum duæ supersint, deinde torculari expressus adde sacchari rub. lib.j.ß Coquãtur rursum igne lento in electuarii solidi consistentiam, asperso sub finem puluere electuarii aromatici rosati maioris ad drach.iij.Concinnentur tabel.pondere vnc. s. Tota compositio est ℥ circiter xx. doses circiter xxx. Vtrumque compositum fiet atque validius è locis distantioribus omnes humores, præsertim verò bilem vtramque expurgabit hoc modo:

℞. electuarii è simplicis & prunis recentis adhuc calentis ℔ j.
in quo dissol. diadacrydii ʒ. iij.
Dosis à ʒ. iij.ad ℥.ß.

In lib. j. compositionis doses sunt circiter xxxij.

Plantii scholia in purgantes compositiones.

Vt

Vt syrupi, ita & purgantium medicamētorum compositiones vndique arte nulla depromptæ sunt, & in medicamentarios codices relatæ, vt idcirco duas, tresue aut plures deprehendere liceat effectibus planè consimiles, nec aptè ad curandos affectus accommodatas: Quò fit vt non abs re author purgantium compositiones multum immutauerit, vt ad singula conueniens quiddā & vtile proferret. Quantùm autē posteriores istæ à primis nomina sortitæ, à vetustioribus distent, quantùmq; propositis affectibus magis conueniant, vnusquisque simplicium viribus æstimatis facilè intelliget. Diaprunων tùm simplex tùm compositum à Nicolao descriptum cùm maximè refrigerare debeat & febribus conuenire, aromata plurima continet calidissima, quæ etiam in composito scammonii acrimoniam exasperant.

Saguyerius.

Vocatur hæc compositio græc. διαπρύνων, & διαδαμασκηνῶν à Nicolao Myrepso, id est è prunis & è damascenis. dia. n. cū genitiuo sonat ex aut è, vt patet in multis compositionibus quæ posteriores græcos habent authores, vt Diaphœnicôn è dactylis palmæ, Diarrhodon è rosis & innumera alia quæ prostant in officinis. Nec est declinandi dictio composita, sicuti faciunt qui ignorant Idioma græcum di-

maluæ,
violæ,
mercurialis,
helxines ana M.j.
polipod.querc.
seminis carthami,
rad.althææ,
passul.purgat.glycyrrhizæ a.℥.ß.
foliorum sennæ mundatorũ ℥.x.

Coquantur ex aquæ lib. v. dum duæ supersint, deinde torculari expressus adde sacchari rub. lib.j. ſ Coquãtur rursum igne lento in electuarii solidi consistentiam, asperso sub finem puluere electuarii aromatici rosati maioris ad drach.iij. Concinnentur tabel. pondere vnc. s. Tota compositio est ℥ circiter xx. doses circiter xxx. Vtrumque compositum fiet atque validius è locis distantioribus omnes humores, præsertim verò bilem vtramque expurgabit hoc modo:

℞. electuarii è simplicis & prunis recentis adhuc calentis ℔ j.
in quo dissol. diadacrydii ʒ. iij.
Dosis à ʒ. iij. ad ℥.ß.

In lib. j. compositionis doses sunt circiter xxxij.

Plantii scholia in purgantes compositiones.

Vt

Vt ſyrupi, ita & purgantium medicamẽtorum compoſitiones vndique arte nulla depromptæ ſunt, & in medicamentarios codices relatæ, vt idcirco duas, treſue aut pluresdeprehendere liceat effectibus planè conſimiles, nec aptè ad curandos affectus accommodatas: Quò fit vt non abs re author purgantium compoſitiones multum immutauerit, vt ad ſingula conueniens quiddã & vtile proferret. Quantùm autẽ poſteriores iſtæ à primis nomina ſortitæ, à vetuſtioribus diſtent, quantùmq; propoſitis affectibus magis conueniant, vnuſquiſque ſimplicium viribus æſtimatis facilè intelliget. Diaprunων tùm ſimplex tùm compoſitum à Nicolao deſcriptum cùm maximè refrigerare debeat & febribus conuenire, aromata plurima continet calidiſſima, quæ etiam in compoſito ſcammonii acrimoniam exaſpetant.

Saguyerius.

Vocatur hæc compoſitio græc. διαπρύνων, & διαδαμασκηνῶν à Nicolao Myrepſo, id eſt è prunis & è damaſcenis. dia. n. cũ genitiuo ſonat ex aut è, vt patet in multis compoſitionibus quæ poſteriores græcos habent authores, vt Diaphœnicôn è dactylis palmæ, Diarrhodon è roſis & innumera alia quæ proſtant in officinis. Nec eſt declinandi dictio compoſita, ſicuti faciunt qui ignorant Idioma græcum di-

maluæ,
violæ,
mercurialis,
helxines ana M.j.
polipod. querc.
seminis carthami,
rad. althææ,
passul. purgat. glycyrrhizæ a. ℥. ß.
foliorum sennæ mundatorũ ℥. x.

Coquantur ex aquæ lib. v. dum duæ supersint, deinde torculari expressus adde sacchari rub. lib. j. ß. Coquãtur rursum igne lento in electuarii solidi consistentiam, asperso sub finem puluere electuarii aromatici rosati maioris ad drach. iij. Concinnentur tabel. pondere vnc. s. Tota compositio est ℥ circiter xx. doses circiter xxx. Vtrumque compositum fiet atque validius è locis distantioribus omnes humores, præsertim verò bilem vtramque expurgabit hoc modo:

℞. electuarii è simplicis & prunis recentis adhuc calentis ℔ j.
in quo dissol. diadacrydii ʒ. iij.
Dosis à ʒ. iij. ad ℥. ß.

In lib. j. compositionis doses sunt circiter xxxij.

Plantii scholia in purgantes compositiones.

Vt

Vt ſyrupi, ita & purgantium medicamẽtorum compoſitiones vndique arte nulla depromptæ ſunt, & in medicamentarios codices relatæ, vt idcirco duas, treſue aut plures deprehendere liceat effectibus planè conſimiles, nec aptè ad curandos affectus accommodatas: Quò fit vt non abs re author purgantium compoſitiones multum immutauerit, vt ad ſingula conueniens quiddã & vtile proferret. Quantùm autẽ poſteriores iſtæ à primis nomina ſortitæ, à vetuſtioribus diſtent, quantùmq; propoſitis affectibus magis conueniant, vnuſquiſque ſimplicium viribus æſtimatis facilè intelliget. Diaprunων tùm ſimplex tùm compoſitum à Nicolao deſcriptum cùm maximè refrigerare debeat & febribus conuenire, aromata plurima continet calidiſſima, quæ etiam in compoſito ſcammonii acrimoniam exaſperant.

Saguyerius.

Vocatur hæc compoſitio græc. διαπρούνων, & διαδαμασκήνων à Nicolao Myrepſo, id eſt è prunis & è damaſcenis. dia. n. cũ genitiuo ſonat ex aut è, vt patet in multis compoſitionibus quæ poſteriores græcos habent authores, vt Diaphœnicôn è dactylis palmæ, Diarrhodon è roſis & innumera alia quæ proſtant in officinis. Nec eſt declinandi dictio compoſita, ſicuti faciunt qui ignorant Idioma græcum di-

maluæ,
violæ,
mercurialis,
helxines ana M.j.
polipod.querc.
seminis carthami,
rad.althææ,
passul.purgat.glycyrrhizæ a.℥.ß.
foliorum sennæ mundatorũ ℥.x.

Coquantur ex aquæ lib. v. dum duæ supersint, deinde torculari expressus adde sacchari rub. lib.j.ſ Coquãtur rursum igne lento in electuarii solidi consistentiam, asperso sub finem puluere electuarii aromatici rosati maioris ad drach.iij.Concinnentur tabel.pondere vnc. s. Tota compositio est ℥ circiter xx. doses circiter xxx. Vtrumque compositum fiet atque validius è locis distantioribus omnes humores, præsertim verò bilem vtramque expurgabit hoc modo:

℞. electuarii è simplicis & prunis recentis adhuc calentis ℔ j.
in quo dissol. diadacrydii ʒ. iij.
Dosis à ʒ. iij.ad ℥.ß.

In lib. j. compositionis doses sunt circiter xxxij.

Plantii scholia in purgantes compositiones.

Vt

Vt syrupi, ita & purgantium medicamẽtorum compositiones vndique arte nulla depromptæ sunt, & in medicamentarios codices relatæ, vt idcirco duas, tresue aut plures deprehendere liceat effectibus planè consimiles, nec aptè ad curandos affectus accommodatas: Quò fit vt non abs re author purgantium compositiones multum immutauerit, vt ad singula conueniens quiddã & vtile proferret. Quantùm autẽ posteriores istæ à primis nomina sortitæ, à vetustioribus distent, quantùmq; propositis affectibus magis conueniant, vnusquisque simplicium viribus æstimatis facilè intelliget. Diaprunων tùm simplex tùm compositum à Nicolao descriptum cùm maximè refrigerare debeat & febribus conuenire, aromata plurima continet calidissima, quæ etiam in composito scammonii acrimoniam exaspetant.

Saguyerius.

Vocatur hæc compositio græc. διαπρούνων, & διαδαμασκηνῶν à Nicolao Myrepso, id est è prunis & è damascenis. dia.n. cũ genitiuo sonat ex aut è, vt patet in multis compositionibus quæ posteriores græcos habent authores, vt Diaphœnicôn è dactylis palmæ, Diarrhodon è rosis & innumera alia quæ prostant in officinis. Nec est declinandi dictio composita, sicuti faciunt qui ignorant Idioma græcum di-

Syrupus Artemisiæ

Suppressos aut parcius fluentes menses potenter mouet, quòd syrupus adiantinus & hyssopi moderatius efficiunt, vteri strangulatus & subuersiones sedat.

R. Artemisiæ M.ij.
rad. Iridis,
helenii.
rubiæ,
pæoniæ,
libistici,
fœniculi ana ℥ ß.
pulegii,
origani,
Calaminthes,
nepetæ,
melissophylli,
sabinæ,
sampsuchi,
hyssopi,
prassii,
Chamædryos,
chamæpityos,
hyperici,
parthenii,
betonicæ ana M.j.

seminis

ſeminis aniſi,
petroſelini,
fœniculi,
ocimi,
dauci,
rutæ,
nigellæ ana ʒ.iij.

Contuſa omnia macerentur horis xxiiij. in hydromelitis lib.viij. Coquantur ad lib. v. & cum pari ſaccharo percoquantur in ſyrupum conditum cinamomi vnc.j & ſpicæ drach. iij.

P*lantius*.

In ſyrupo ex artemiſia quòd multa continerentur vterinis affectibus parùm apta & inconſideratè confuſa, non pauca quæ aut nō ſuppetunt nobis, aut quorum coquendo vis exoleſcit, ea vt ſuperuacua aut incommoda author ſubtraxit, iis ſolùm derelictis quæ præcipua ſunt & optima.

Saguyerius.

Matthæus de Gradibus longè plura admiſcet, quæ aut non ſunt ad manum, aut coctura ſuas amittunt vires, quô factum eſt vt multa detraxerit ob eam cauſam Fernelius, paucioribus contentus, quæ ſyrupum ſatis efficacem reddūt ad eos affect⁹ quos pollicetur qui ſunt mēſtrua ſuppreſſa aut parcius fluentia moue-

re potenter, atque vteri ſtrangulatus & ſubuerſiones ſedare: Compoſitionem enim ingrediuntur ſimplicia ad id comparata: inter quę Parthenium ceu matricaria fœmina Machiolo teſte, vltimo loco non eſt habenda. Cæterùm rectè ex hydromelite coquantur tenuia calidaque medicamenta, vt eorúm vires integrè ferantur ad vterum, quæ aqua ſimplici infirmarentur, id quod non obſeruat Mathæus ſupradictus: Quod ſi aliquam ob cauſam ſit imminuenda huius ſyrupi caliditas, poterit dilui aliquo decocto temperatiore.

Purgantes Compoſitiones.

Medicamenta quæ ad purgandos humores comparantur, tametſi in formas aptantur varias in vnum tamen locum omnia referre expedit, ita quidem ordine à mitioribus inſtituto.

Electuarium e prunis.

Summe leniens, obduratam aluum molliens, varios humores blande ac leniter expurgans, per vehementes cœli æſtus, in febrium ardore, in ſiti, omni ætati vtilis.

℞. rad. althææ,
polypod. querc.
paſſularum expurgatarum an. ℥. ij.
glycyrrh. mundat. ſeminis cnici an.

an.℥.j.
maluæ,
violæ,
heixines,
mercurialis an.M.ij.

Coquantur in lib. x. aquæ dum ad sex redeāt:in colati dimidio percoquantur prima dulcia,zizipha, myxaria an. xx. n°. ficus passæ pingues x. n°. deinde pulpa cribro transmittatur, in altero colati dimidio bulliant foliorum sennæ mundatorum lib.j ß. expressumque hoc pulpæ permisceatur cum sacchari & mellis exspumati an. lib. ß. rursum coquantur ad electuarii consistentiam,sub finem inspargendo cinamomi tenuissimè triti ℥.j.zinziberis ʒ.iij.Dosis℥.j.Tota compositio est lib.iij.doses autē sunt circiter xxviij.aut xxx.

Electuarium è prunis solidum eadem præstans.

℞.pruna dulcia nu.x.

maluæ,
violæ,
mercurialis,
helxines ana M.j.
polipod. querc.
seminis carthami,
rad. althææ,
passul. purgat. glycyrrhizæ a.℥.ß.
foliorum sennæ mundatorũ ℥.x.

Coquantur ex aquæ lib. v. dum duæ supersint, deinde torculari expressus adde sacchari rub. lib.j. s. Coquātur rursum igne lento in electuarii solidi consistentiam, asperso sub finem puluere electuarii aromatici rosati maioris ad drach.iij. Concinnentur tabel. pondere vnc. s. Tota compositio est ℥ circiter xx. doses circiter xxx. Vtrumque compositum fiet atque validius è locis distantioribus omnes humores, præsertim verò bilem vtramque expurgabit hoc modo:

℞. electuarii è simplicis & prunis recentis adhuc calentis ℔ j.
in quo dissol. diadacrydii ʒ. iij.
Dosis à ʒ. iij. ad ℥.ß.

In lib. j. compositionis doses sunt circiter xxxij.

Plantii scholia in purgantes compositiones.

Vt

Vt syrupi, ita & purgantium medicamētorum compositiones vndique arte nulla depromptæ sunt, & in medicamentarios codices relatæ, vt idcirco duas, tresue aut plures deprehendere liceat effectibus planè consimiles, nec aptè ad curandos affectus accommodatas: Quò fit vt non abs re author purgantium compositiones multum immutauerit, vt ad singula conueniens quiddā & vtile proferret. Quantùm autē posteriores istæ à primis nomina sortitæ, à vetustioribus distent, quantùmq; propositis affectibus magis conueniant, vnusquisque simplicium viribus æstimatis facilè intelliget. Diaprunων tùm simplex tùm compositum à Nicolao descriptum cùm maximè refrigerare debeat & febribus conuenire, aromata plurima continet calidissima, quæ etiam in composito scammonii acrimoniam exasperant.

Saguyerius.

Vocatur hæc compositio græc. διαπρούνων, & διαδαμασκηνῶν à Nicolao Myrepso, id est è prunis & è damascenis. dia. n. cū genitiuo sonat ex aut è, vt patet in multis compositionibus quæ posteriores græcos habent authores, vt Diaphœnicôn è dactylis palmæ, Diarrhodon è rosis & innumera alia quæ prostant in officinis. Nec est declinandi dictio composita, sicuti faciunt qui ignorant Idioma græcum di-

centes Diaphœnici, Diarrhodi &c. sed seruandus est genitiuus Græcus φοινικῶν ῥόδων & similium: quod admonendum existimaui vt satisfacerem iis qui proprietatem loquendi quærunt & barbariem auersantur. Et quia de nominibus agere cœpimus pauca dicam de diagredio. Hanc vocem diagredium Arabib. familiarem diadacrydion, id est, è lachrymulis pronunciat Fernel. & genitium facit diadacrydii barbarorum vt opinor, sese accommodans ingenio; nam alioqui retinenda est dictio composita diacrydion, vt admonuimus, verum si proprie loqui velimus auferemus præpositionem Græcam, & τὸ δακρύδιον id est lachrymulam dicemus, sic vocantes succum scammoniæ, qui decidit è radice incisa eo modo quem describit Dioscorides, & quasi lachrymando τὸ δακρύ Græc. lachrymam designat, & δακρύδιον lachrymula. Quando igitur diagredium corruptè, aut dacrydion græcè vocant scammoniam correctam, medici quærunt vocem aliquam qua succus non emendatus ab emendato distinguatur. Sed de his grammaticis potius quàm medicis, plus satis grauiora prosequamur.

Pruna damascena recentia magis aluum deiiciunt quàm siccata. hæc tamen non omninò priuantur naturali virtute, vt docet Gal. lib. 7. simpl. & macerata aliquandiu in aqua tepida redduntur purgationi aptiora. Myxaria etiam ceu sebesten eiusdem sunt facultatis,

quæ

quæ si ad drach. decem sumantur detractis nucleis nõ minus purgant quàm medulla cassiæ nigrę. Nicol. addit longè maiorem numerum prunorum, cẽtum videlicet, quod nimium videtur: & describit vnam compositionem quam dicit non soluere aluum, miscet tamen rhab. drach iij pruna damascena electa centum, & pulpæ cassiæ vnc. j. Item thamar Indorum pulpæ parem quantitatem, quos ventrem laxare sciunt medici, vt & superiora: Quomodo igitur dicit Nicol. hanc cõpositionem non deiicere aluũ? Credo non simpliciter accipiendum dictũ Nicolai, sed per comparationem ad illam quæ recipit scammonium præparatum ad vnc. s. pro libra vnâ Cæterùm hoc electuarium citra Dacrydium aluum duriorem, lenit varios humores expurgando, pro variis simplicibus vnde componitur, omni ætati, sexui, temporis constitutioni conueniens, & febrium æstus moderans. Id verò quod scammoniũ recipit è distantiorib. euocat, & cum iudicio est offerendum: debetque dare operam pharmacopœus vt verum ac legitimum hunc succum habeat, qui iam Dioscoridis ætate tithimali & farinæ orobi admixtione adulterabatur. Optimi notas proponit idem author, quæ sunt leuitas, puritas, splendor ad modum Taurocollæ, & quod vrere linguam non debet gustantis. Diaprunõ solidum nemo quòd sciam, antè Fernelium descripsit, quod in tabellas paratum quibus-

dam gratius erit liquido.

Catholicum ſimplex.

Omnes æquabiliter humores blandè ac leniter è quauis corporis particula deducit & expurgat, ſiue cum febre ſiue ſine febre, nec pueris, nec ſenibus, nec prægnantibus infenſum.

℞. rad. heleni,
buglosſi,
cichorii,
althææ,
polypod. querc.
ſeminis enici contuſorum an. ℥. ij.
ſtœchados,
hyſſopi. meliſſophilli,
eupatorii veri,
aſplenii,
betonicæ,
artemiſiæ ana M. ij.
paſſularum expurgatarum ℥. iij.
quatuor ſeminum frigid. maiorum,
ſeminis aniſi,
glycyrrhizæ ana ʒ. iij.

Coquantur omnia ex arte in lib. x: hydromel.
dum

dum septem supersint. In colato iure macera horis xij. foliorum sennæ mundat. lib. j. s.

agarici albi ℔. ß.

zinziberis ℥ j

Aliquantum bulliant & in expresso liquore.

dissol. pulpæ myxarorum ℔. ß.

foliorum sennę mundat. tenuissimè tritorum ℥. iiij.

syrupi infusionis rosarum pallidarum ℔. j.

mellis optimi exspumati ℔. ij.

Percoquantur igne lento in mellis temperaturam, inspergendo sub finem

rhabarb. electi,

& cinamomi electi ana ℥. i.

santali citrini ℥. ß.

nucis, moschatæ ʒ. ii.

Dosis. est ℥. i.

Tota compositio existit lib. iiij. Doses sunt circiter quinquaginta.

Plantius.

Catholicum hoc verè dici potest, quòd medicamenta omnes humores purgantia & partibus singulis interioribus præsertim familiaria contineat. Blandè autem atque clementer purgans, ab extremis summisque partibus nihil aut minimum detrahit: Catholicum verò maius id validè & efficaciter pręstat, cuius cō-

positio ex omni pharmacorũ genere constat, quæ tùm è propinquis tùm è distantiorib. sedibus trahunt aptè confusis atque repressis. In Catholico autẽ veteri malè coquitur rheumbarbarum & Cassia, quæ cum Thamarindis acescit, ac totam ferè compositionem corrumpit.

Saguyerius.

Diacatholicum vocant barbari, cùm satis sit dicere Catholicum, subaudi pharmacum aut medicamentum: quod idem sonat atque vniuersale: purgat enim tres humores per Agaricum & Cnicum, senam & rhabarbarum, & continet simplicia partibus quibuslibet corporis dicata, capiti enim stœchas & betonica, cordi melissa, pulmonibus hyssopus & helenium, Iecori Eupatorium verum quod à Dioscoride describitur, lieni Asplenium ceu Ceterac, vtero arthemisia: renibus semina frigida & glycyrrhiza: ventriculo canella & anisum quod flatus discutit huic parti familiares, & nux moschata. Summatim polychrestum seu ad multa vtile cognoscitur, nec pueris nec senibus, nec prægnantibus infensum, siue adsit febris, siue absit. Obseruandum autem rectissimè, Fernelium exemisse ab hac descriptione Cassiam, Rhabarb. & thamarindos, quod hæc compositionem corrumperent: omisit & penidia atque saccharum candum vt nihil conferentia quod nimis exigua adiiciatur eorum quan-

quantitas videlicet an. ʒ.ij.

Catholicum maius.

Omnes quoque humores promiscuè trahit, idque validius non è vicinis tantum, sed & è distantioribus sedibus citra corporis perturbationem aut virium iacturam.

℞. quatuor sem. frigid. maiorum mundat.
seminis papaueris albi ana ʒ.i.
tragacanthæ ʒ.iij.
rosarum rub.
santali citrini,
cinamomi ana ʒ.ij.
zinziberis ʒ.j.
rhabarb. selecti,
diadacrydii an. ℥ ß.
agarici,
turpethi an ʒ.vi.
sacchari albi soluti in aqua ros. in qua ℥. ij. foliorum sennæ incoctæ sint lib. 1. concinnentur tabellæ pond. ʒ. iii. Dosis tabella vna. Tota compositio est. 1. ß. Doses autem circiter quinquaginta.

Saguyerius.

Hoc Catholicum vocatum maius quod ſit præcedenti efficacius, alliciens humores è ſedibus diſtantioribus propter Dacrydium & turpethum, nec tamen corpus turbat, quod medicamenta violentiora ſint ſufficienter repreſſa per aromata, ſemina frigida, gummi tragacantha & ſaccharum.

Syrupus Infuſ. roſarum pallidarum.

Tenuem bilem, ſeroſosque humores è primis viſceribus nullo labore detrahit morbis leuioribus, pueris, ſenibus & imbecillibus aptus.

℞. aquæ infuſionis roſarum pallidarum lib. v.
ſacchari expurgati lib. iiij.

Coquantur igne lento in ſyrupi conſiſtentiam. Macerantur autem roſ. pallidarum recentium lib. duæ in aquæ tepidæ lib. vj. horis xij. operculato vaſe Roſæ deinde eximunturque his recentes aliæ ſimiliter ſubſtituuntur, hiſq; abiectis aliæ tertiò, quarto, octauo etiam atque nono dum facultatis plurimùm liquor ebiberit, in quo ſaccharum ſoluetur, neq; profecto ex contuſis roſis, neque ex earum ſucco perinde efficax ſyrupus fuerit. E perſicorum floribus aqua, vt dixi, maceratis ſyrupus quoque

que fit, qui similiter bilem, aquasque educit vt vermes enecat.

Plantius.

Syrupus rosarum pallidarum, electuarium è succo rosarũ & diacidoniων veterem componendi rationem retinent, non admodum manifesta mutatione. At in electuario Dicarthami, quòd mannæ granatæ, mellis rosati & sacchari geminati adiectio compositionis rationem solidam peruerteret, hîc rectè est suppressa.

Saguyerius:

Vocant Græcis hunc syrupum ῥοδοφάρμακον, id est medicamentum purgans ex rosis, quod ignotum fuit veteribus: & purgat benignè bilem tenuem atque serosos humores è primis visceribus, & omni ætati conuenit. Cęterum sunt qui ex paucioribus infusionibus quàm octo aut nouem parant syrupum æquè validũ in purgãdo quã is qui vulgò paratur: Et dum agebant Tornodori in Campania, id volui experiri, Iacobo de Chaulnes pharmacopoeo ipsum præparante, qui quater tantum infudit rosas recentes & rore aspersas: nõ minus certè suum munus præstabat, sed nõ tam diu integer seruabatur, atque is qui ex rosis Sole exsiccatis paratus erat. Aliâs ter tantùm infudit, & qualibet vice exhibitas rosas con-

Saguyerius.

Hoc Catholicum vocatum maius quod ſit præcedenti efficacius, alliciens humores è ſedibus diſtantioribus propter Dacrydium & turpethum, nec tamen corpus turbat, quod medicamenta violentiora ſint ſufficienter repreſſa per aromata, ſemina frigida, gummi tragacantha & ſaccharum.

Syrupus Infuſ. roſarum pallidarum.

Tenuem bilem, ſeroſosque humores è primis viſceribus nullo labore detrahit morbis leuioribus, pueris, ſenibus & imbecillibus aptus.

℞. aquæ infuſionis roſarum pallidarum lib. v.
ſacchari expurgati lib. iiij.

Coquantur igne lento in ſyrupi conſiſtentiam. Macerantur autem roſ. pallidarum recentium lib. duæ in aquæ tepidæ lib. vj. horis xij. operculato vaſe: Roſæ deinde eximunturque his recentes aliæ ſimiliter ſubſtituuntur, hiſq; abiectis aliæ tertiò, quarto, octauo etiam atque nono dum facultatis plurimùm liquor ebiberit, in quo ſaccharum ſoluetur, neq; profecto ex contuſis roſis, neque ex earum ſucco perinde efficax ſyrupus fuerit. E perſicorum floribus aqua, vt dixi, maceratis ſyrupus quoque

que fit, qui similiter bilem, aquasque educit vt vermes enecat.

Plantius.

Syrupus rosarum pallidarum, electuarium è succo rosarũ & diacidoniωυ veterem componendi rationem retinent, non admodum manifesta mutatione. At in electuario Dicarthami, quòd mannæ granatæ, mellis rosati & sacchari geminati adiectio compositionis rationem solidam peruerteret, hîc rectè est suppressa.

Saguyerius.

Vocant Græcis hunc syrupum ῥοδοφάρμακον, id est medicamentum purgans ex rosis, quod ignotum fuit veteribus: & purgat benignè bilem tenuem atque serosos humores è primis visceribus, & omni ætati conuenit. Cæterum sunt qui ex paucioribus infusionibus quàm octo aut nouem parant syrupum æquè validũ in purgãdo quã is qui vulgò paratur: Et dum agebant Tornodori in Campania, id volui experiri, Iacobo de Chaulnes pharmacopoeo ipsum præparante, qui quater tantum infudit rosas recentes & rore aspersas: nõ minus certè suum munus præstabat, sed nõ tàm diu integer seruabatur, atque is qui ex rosis Sole exsiccatis paratus erat. Aliâs ter tantùm infudit, & qualibet vice exhibitas rosas con-

Saguyerius.

Hoc Catholicum vocatum maius quod ſit præcedenti efficacius, alliciens humores è ſedibus diſtantioribus propter Dacrydium & turpethum , nec tamen corpus turbat, quod medicamenta violentiora ſint ſufficienter repreſſa per aromata , ſemina frigida , gummi tragacantha & ſaccharum.

Syrupus Infuſ. roſarum pallidarum.

Tenuem bilem , ſeroſosque humores è primis viſceribus nullo labore detrahit morbis leuioribus, pueris, ſenibus & imbecillibus aptus.

℞. aquæ infuſionis roſarum pallidarum lib. v.
ſacchari expurgati lib. iiij.

Coquantur igne lento in ſyrupi conſiſtentiam. Macerantur autem roſ. pallidarum recentium lib. duæ in aquæ tepidæ lib. vj. horis xij. operculato vaſe: Roſæ deinde eximunturque his recentes aliæ ſimiliter ſubſtituuntur, hiſq; abiectis aliæ tertiò, quarto, octauo etiam atque nono dum facultatis plurimùm liquor ebiberit, in quo ſaccharum ſoluetur, neq; profecto ex contuſis roſis , neque ex earum ſucco perinde efficax ſyrupus fuerit. E perſicorum floribus aqua, vt dixi, maceratis ſyrupus quoque

quę fit, qui ſimiliter bilem, aquaſque educit vt vermes enecat.

Plantius.

Syrupus roſarum pallidarum, electuarium è ſucco roſarũ & diacidoniων veterem componendi rationem retinent, non admodum manifeſta mutatione. At in electuario Dicarthami, quòd mannæ granatæ, mellis roſati & ſacchari geminati adiectio compoſitionis rationem ſolidam peruerteret, hîc rectè eſt ſuppreſſa.

Saguyerius:

Vocant Græcis hunc ſyrupum ῥοδοφάρμακον, id eſt medicamentum purgans ex roſis, quod ignotum fuit veteribus: & purgat benignè bilem tenuem atque ſeroſos humores è primis viſceribus, & omni ætati conuenit. Cęterum ſunt qui ex paucioribus infuſionibus quàm octo aut nouem parant ſyrupum æquè validũ in purgãdo quã is qui vulgò paratur: Et dum agebant Tornodori in Campania, id volui experiri, Iacobo de Chaulnes pharmacopoeo ipſum præparante, qui quater tantum infudit roſas recentes & rore aſperſas: nõ minus certè ſuum munus præſtabat, ſed nõ tàm diu integer ſeruabatur, atque is qui ex roſis Sole exſiccatis paratus erat. Aliâs ter tantùm infudit, & qualibet vice exhibitas roſas con-

Saguyerius.

Hoc Catholicum vocatum maius quod ſit præcedenti efficacius, alliciens humores è ſedibus diſtantioribus propter Dacrydium & turpethum, nec tamen corpus turbat, quod medicamenta violentiora ſint ſufficienter repreſſa per aromata, ſemina frigida, gummi tragacantha & ſaccharum.

Syrupus Infuſ. roſarum pallidarum.

Tenuem bilem, ſeroſosque humores è primis viſceribus nullo labore detrahit morbis leuioribus, pueris, ſenibus & imbecillibus aptus.

℞. aquæ infuſionis roſarum pallidarum lib. v.
ſacchari expurgati lib. iiij.

Coquantur igne lento in ſyrupi conſiſtentiam. Macerantur autem roſ. pallidarum recentium lib. duæ in aquæ tepidæ lib. vj. horis xij. operculato vaſe: Roſæ deinde eximunturque his recentes aliæ ſimiliter ſubſtituuntur, hiſq; abiectis aliæ tertiò, quarto, octauo etiam atque nono dum facultatis plurimùm liquor ebiberit, in quo ſaccharum ſoluetur, neq; profecto ex contuſis roſis, neque ex earum ſucco perinde efficax ſyrupus fuerit. E perſicorum floribus aqua, vt dixi, maceratis ſyrupus quoque

que fit, qui ſimiliter bilem, aquaſque educit vt vermes enecat.

Plantius.

Syrupus roſarum pallidarum, electuarium è ſucco roſarũ & diacidoniων veterem componendi rationem retinent, non admodum manifeſta mutatione. At in electuario Dicarthami, quòd mannæ granatæ, mellis roſati & ſacchari geminati adiectio compoſitionis rationem ſolidam peruerteret, hîc rectè eſt ſuppreſſa.

Saguyerius.

Vocant Græcis hunc ſyrupum ῥοδοφάρμακον, id eſt medicamentum purgans ex roſis, quod ignotum fuit veteribus: & purgat benignè bilem tenuem atque ſeroſos humores è primis viſceribus, & omni ætati conuenit. Cęterum ſunt qui ex paucioribus infuſionibus quàm octo aut nouem parant ſyrupum æquè validũ in purgãdo quã is qui vulgò paratur: Et dum agebant Tornodori in Campania, id volui experiri, Iacobo de Chaulnes pharmacopoeo ipſum præparante, qui quater tantum infudit roſas recentes & rore aſperſas : nõ minus certè ſuum munus præſtabat, ſed nõ tam diu integer ſeruabatur, atque is qui ex roſis Sole exſiccatis paratus erat. Aliâs ter tantùm infudit, & qualibet vice exhibitas roſas con-

positio ex omni pharmacorũ genere constat, quæ tùm è propinquis tùm è distantiorib. sedibus trahunt aptè cònfusis atque repressis. In Catholico autẽ veteri malè coquitur rheumbarbarum & Cassia, quæ cum Thamarindis acescit, ac totam ferè compositionem corrumpit.

Saguyerius.

Diacatholicum vocant barbari, cùm satis sit dicere Catholicum, subaudi pharmacum aut medicamentum: quod idem sonat atque vniuersale: purgat enim tres humores per Agaricum & Cnicum, senam & rhabarbarum, & continet simplicia partibus quibuslibet corporis dicata, capiti enim stœchas & betonica, cordi melissa, pulmonibus hyssopus & helenium, Iecori Eupatorium verum quod à Dioscoride describitur, lieni Asplenium ceu Cetrac, vtero arthemisia: renibus semina frigida & glycyrrhiza: ventriculo canella & anisum quod flatus discutit huic parti familiares, & nux moschata. Summatim polychrestum seu ad multa vtile cognoscitur, nec pueris nec senibus, nec prægnantibus infensum, siue adsit febris, siue absit. Obseruandum autem rectissimè, Fernelium exemisse ab hac descriptione Cassiam, Rhabarb. & thamarindos, quod hæc compositionem corrumperent: omisit & penidia atque saccharum candum vt nihil conferentia quod nimis exigua adiiciatur eorum

quan-

quantitas videlicet an. ʒ.ij.

Catholicum maius.

Omnes quoque humores promiscuè trahit, idque validius non è vicinis tantum, sed & è distantioribus sedibus citra corporis perturbationem aut virium iacturam.

℞. quatuor sem. frigid. maiorum mundat.
seminis papaueris albi ana ʒ.i.
tragacanthæ ʒ.iij.
rosarum rub.
santali citrini,
cinamomi ana ʒ.ij.
zinziberis ʒ.j.
rhabarb. selecti,
diadacrydii an. ℥ ß.
agarici,
turpethi an ʒ.vi.
sacchari albi soluti in aqua ros. in qua ℥. ij. foliorum sennæ incoctæ sint lib. 1. concinnentur tabellæ pond. ʒ. iii. Dosis tabella vna. Tota compositio est. 1. ß. Doses autem circiter quinquaginta.

Saguyerius.

Hoc Catholicum vocatum maius quod ſit præcedenti efficacius, alliciens humores è ſedibus diſtantioribus propter Dacrydium & turpethum, nec tamen corpus turbat, quod medicamenta violentiora ſint ſufficienter repreſſa per aromata, ſemina frigida, gummi tragacantha & ſaccharum.

Syrupus Infuſ. roſarum pallidarum.

Tenuem bilem, ſeroſosque humores è primis viſceribus nullo labore detrahit morbis leuioribus, pueris, ſenibus & imbecillibus aptus.

℞. aquæ infuſionis roſarum pallidarum lib. v.
ſacchari expurgati lib. iiij.

Coquantur igne lento in ſyrupi conſiſtentiam. Macerantur autem roſ. pallidarum recentium lib. duæ in aquæ tepidæ lib. vj. horis xij. operculato vaſe: Roſæ deinde eximuntur que his recentes aliæ ſimiliter ſubſtituuntur, hiſq; abiectis aliæ tertiò, quarto, octauo etiam atque nono dum facultatis plurimùm liquor ebiberit, in quo ſaccharum ſoluetur, neq; profecto ex contuſis roſis, neque ex earum ſucco perinde efficax ſyrupus fuerit. E perſicorum floribus aqua, vt dixi, maceratis ſyrupus quoque

que fit, qui ſimiliter bilem, aquaſque educit vt vermes enecat.

Plantius.

Syrupus roſarum pallidarum, electuarium è ſucco roſarũ & diacidoniων veterem componendi rationem retinent, non admodum manifeſta mutatione. At in electuario Dicarthami, quòd mannæ granatæ, mellis roſati & ſacchari geminati adiectio compoſitionis rationem ſolidam peruerteret, hîc rectè eſt ſuppreſſa.

Saguyerius.

Vocant Græcis hunc ſyrupum ῥοδοφάρμακον, id eſt medicamentum purgans ex roſis, quod ignotum fuit veteribus: & purgat benignè bilem tenuem atque ſeroſos humores è primis viſceribus, & omni ætati conuenit. Cęterum ſunt qui ex paucioribus infuſionibus quàm octo aut nouem parant ſyrupum æquè validũ in purgãdo quã is qui vulgò paratur: Et dum agebant Tornodori in Campania, id volui experiri, Iacobo de Chaulnes pharmacopoeo ipſum præparante, qui quater tantum infudit roſas recentes & rore aſperſas: nõ minus certè ſuum munus præſtabat, ſed nõ tàm diu integer ſeruabatur, atque is qui ex roſis Sole exſiccatis paratus erat. Aliâs ter tantùm infudit, & qualibet vice exhibitas roſas con-

tundit, ſyrupumque nihil vulgari cedentem parauit: Tertiò miſcuit lib. ß. roſarum damaſcenarum, lib. j. ß. pallidarum contuſarum, & ſatis fuit iterata infuſio: quare mirum nõ eſt, ſi Plantius ſcripſerit in ſuis annotationibus, paucioribus infuſionibus reddi poſſe hũc ſyrupum æque purgantem atq; eum qui eſt ex nouem. Caueant autem pharmacopœi, ne adulterent rhodopharmacum nodulo quodã ſcammoneæ vt faciebat quidam eiuſdem artis in vrbe cui à Sanflorentino nomen eſt, in Campania, huic impoſtori à cineribus erat cognomen.

Syrupus polychreſtus qui & Catholicus dici poteſt eiuſdem Fernelii.

℞. rad. apii.
petroſel.
& capparis in aceto macerat. horis vj. ana. ℥. ß.
agrimon.
endiuiæ.
cichorii.
lupuli.
fumar.
caſſut.
ſcolopend.
hyſſopi.
& origani ana. M. ß.

ſem.

ſem. cucurbitæ.
& melonum ana ʒ.iij.
ſeminis aniſi ʒ. ij.
glycyrrhizæ tantundem
Coquantur in aquæ lib. iij. ad ℥. xv. in quibus infunde, horis duodecim,
foliorum ſennæ ℥. iiij.
agarici albi ℥.ij.
zinzib. ʒ.ij
Florum Cord. Epithimi an. p. j.
florum roſmar.
& betonicæ an. p. ß.
ferueſiant & exprimantur, ac dein diſſol.
ſyrup. è cichorio,
è ſcolopendrio
& de hyſſopo an. ℥.ij.
ſacchari al. lib. ß.
percoquantur in ſyrupum conditum
ʒ.ij. canellæ electæ.
Doſis ℥.ij.
ex decocto conuenienti pro ratione humoris peccantis in corpore qui alios ſuperat.

Educit complures humores vitioſos è viſceribus, expurgando primam corporis regionem. Catholicus etiam ceu vniuerſalis dicetur meritò, ſi pro doſi vna infundatur rhab. ʒ. j ß. aut ſi diſſol. ſyrup. roſ. ſol ℥. j. ex infuſ. roſ. rub. & damaſcenarum vt docuimus. Sic enim bilis, melancholichus humor, & pituita per rhabarb. ſennam ac agaricum purgabuntur; nec non ſeroſi humores per ſy-

rupum rosatum.

Electuarium è succo rosarum.

Bilem ac tenues aquososq; humores validè & è distantioribus locis prolicit: his vtile ac tutum qui articulari morbo laborant, nec admodum vehementi febre iactantur.

℞. succi ros. rub. recent.
sacchari albi an. lib. j ß.

Coquantur igne lento in elect. solidum. Insperge sub finem trium santalorum, mastiches, cinamomi exquisitè tritorum an. ʒ. ij. diadacrdii ℥. j ß. caphuræ ℈. ß. Concinnentur tabellæ pond. ʒ ij ß. Dosis tabella vna. Tota compositio est ℥. xxij. Doses autem sunt circiter septuaginta.

Saguyerius.

Amaror in succo rosarũ ipsum reddit purgatorium, adiuuante substantia aquea calida, quæ est in rosis recentibus & præcipuè rubeis, in quibus ignea natura agnoscitur magis quàm in aliis. Earum vim auget in hoc electuario scammonea correcta, vnde fit vt trahat biliosos & serosos humores etiã à longinquis partibus, & proinde iuuat arthriticos qui non multùm febriunt: alioqui suspectum est hoc medicamentum quando vrget febris & sunt inflammati humores.

Diacydonium Laxatiuum.

Eadem quæ electarium è succo rosarum aliquan-

liquantò moderatius atque facilius efficit.

℞.pulpæ cydoniorum expurgatæ, coctæ & cribro & transmissæ lib.j ß.
succi cydoniorum lib. ß.
sacchari albiss.lib.ij.

Coquantur in mellis crassitiem, inspergendo sub finem cinamomi triti ℥.j.
zinziberis,
maceris,
caryophyllorum an.ʒ.ij.

diadacryd ℥.ij.Dosis à ʒ.iij.ad ℥.ß.Tota compositio est lib.iiij Doses autem circiter nonaginta.

Saguyerius.

Vulgò vocatur Cydoniarum Lugdunense, & tenues humores mitius euacuat quam elect. è succo. Amatus Lusitanus parat cum puluere è turpetho Auicennæ. Cui vis est euacuare aquosa corporis & vrinas mouere: Et qui paratur è turpethi, mastich.& zinzib an ℥ j. sacchari ℥. iij. Eius autẽ electuarii talis est descriptio. Cydoniorum mundat ℔. ß.sacch.tãtundem: saccharum liquescat aqua vel vino, & fiat conditum ad ignẽ, cui adde prædicti pulueris ℥.ij.Dosis est ℥.ß plus aut minus pro ratione virium & morbi. Mallem ego adiicere puluerem è Turpetho Mes. quod paralysi magis conuenit quàm tripolium. purgat enim viscidam & crassam pituitam à qua obstructio fit in neruis: Turbit verò Auicennæ euacuat

serosa vt dictũ est, p̃terea vix reperitur Tripoliũ, si credimus Mathiolo: Ad hęc scribit Amatus suũ Cydoniatũ valerę aduersus Epilepsiã q̃ freq̃ẽtius oritur ab humore pituitoso copiã vẽtriculos cerebri opplẽte, vnde rursum seq̃tur Turpethũ Mes. magis cõuenire obstructioni tollẽdæ q̃ Auicẽnę. Iam audiamus quid de hac plãta sentiat Garcias ab horto Proregis Indiæ Medicus, qui lõgè aliter sentit q̃ Ferneli⁹, Matthiol. & alii non pauci: & cuius opinionẽ intellexisse non parùm proderit nostris Pharmacopœis. Errant, ait, omnes qui existimant esse radicem tripolii, pityusæ aut alypiæ: Vidi enim Turbit plantam & viridem, floribus exornatam è candido rubentibus, & aliquando omninò candidis, foliis althææ, cui radix est neq; magna, neq; longa, digiti crassitie; interdũ tamẽ crassiore est caule qui per terrã extenditur hederæ modo. Est verò tantũ vtilis & gummosa pars inferior iuxta radicẽ. Caulis duntaxat in vsum medicũ venit. tota aũt planta insipida est dũ colligitur: nascitur in locis distãtibus à mari duab. aut trib. leucis, freq̃ẽs est in India & spõte prouenit. Candidũ & gũmosum requirũt Medici, nõ omne tamẽ natura gummosum est. Phlegmagogũ est apud Indos qui interdũ adiiciũt zinzib. si absit febris: aliqui sępè exhibẽt ex decocto pulli gallinacei aut ex aqua. hinc ergo licet cõiicere hui⁹ Medici, turbit diuersũ maximè esse ab eo quo vulgò vtũtur officinę, quę radicẽ & non caulẽ vsurpant.

Electuarium Diacnicu.

Pitui-

Pituitam serososque humores, atque etiam bilem è distantissimis euocat atque ducit, peculiariter capitis, neruorum articulorumque doloribus benefacit.

℞. pulueris electuarii diatragacãthi frig. medullæ seminis cnici, hermodactyl. an. ℥. ß. rosſ. rub. Succi glycyrrh. Cinamomi an. ʒ. ij. Turpethi ℥ j. Diadacrydii ℥. ß. Sacchari albi aqua rosarum soluti lib. j. Conciunentur tabellæ pond. ʒ. iij. ß. Dosis tabella vna.

Saguyerius.

Huius electuarii creditur Author Arnoldus Villanouanus, qui ipsum malè id est barbarè vocat diacartama, cum dia præpositio Græca dictioni arabicę iungi nequeat citra barbaralexim grammaticorũ, diacnicũ igitur dicendum: Videmus tamen eruditiss. Ludouicum Duretũ diacartama scripsisse dũ explicat hollerii praxim. Cæterũ docuit Mesues eius semen esse Phlegmagogum & Hydragogum, vnde fit vt maxime iuuet Colicos & Hydropicos: id mundatum à suo cortice, & saccharo mixtum electuarii modo, pectus & pulmonẽ purgat à lenta pituita, & vocem claram reddit, spermaque auget. Quod ad Hermodactilos, id est, mercurii digitos, si etymon quæris, diligenter cauendum ne pro ipsis subsistamus ephemeron colchicum, vt facere Arabes & eorum sectatores admonet Mathiol. hoc enim venenum est. Nescio ego an adéo turpiter aliquando lapsi sint Pharmacopoei, sed nunc is error locum non habere in officinis audio, quæ ha-

bent radicem quandam albam & digiti more non omni ex parte rotundam, modiceque cõpactam, quem esse Pauli Æginetæ hermodactylum Phlegmagogum nullus dubitare potest. Talem adferri Lugduno nostri sciunt Pharmacopoei, quo vtuntur in parandis medicamentis quę ipsum requirunt. Turpethum quod turbit vulgò, est etiam purgatiuum pituitiæ crassæ & lentæ, idque credit Fernelius esse radicem herbæ lacte turgentis quæ dicitur Alypia Dioscoridi, & Actuario Lib. de cõpos. medicam. Alypum & Turpethum album. Obseruandum est interea Auicennæ Turpethum diuersum esse à Turpetho Mesue. illud enim est tripolium Dioscoridis, & hoc Alypum ceu alypia eiusdem.

Diaphoenicon.

Bilem, crudamque pituitam, atque etiam lentam clementer expurgat, compositis ác etiam diuturnis febribus & morbis ex cruditate ortis, & colico, flatulentoque dolori aptum.

℞. Pulpæ palmularum mundat. ex Hydromelite, coctæ & cribratæ, penidiorum recentium an Lib. ß. amygdal. expurgat. ℥iij ß. Contusis & permistis omnibus adde mellis exspumati lib. ij. Paulum coquantur ac deinde insperge zinziberis,

piperis,
maceris,
cinamomi

folio-

foliorum rutæ
ſiccorum,
ſem.foeniculi, dauci an.ʒ.ij.
turpethi tenuiſſime triti ℥iiij.
Diadacryd.℥jß.

Doſis eſt ʒ.iij,ad ℥ ß. Tota compoſitio eſt fere lib.iiij. Doſes autem inſunt centum & circiter triginta.

Plantius.

In diaphoenico palmulæ hic recte macerantur & coquuntur in hydromelite, quod vetus infuſio quæ triduo in aceto fieri præcipiebatur, horrendum ſaporem præ ſe ferat.

Subtracta quoq; ſunt nonnulla vt leuiſtici ſemen, pinei nuclei, galanga, xylaloe, quòd nimium multa ineſſent facultatis eiuſdem, auctaque eſt palmarum, penidiorum & aliorum initiorum quantitas, vt inde compoſitio tota vſu ſuauior & facilior exiſtat.

Saguyerius.

Diathamaron purgans dicunt Arabes, qui fructum palmæ dactylum vocant Thamar, ſicuti & arborem ipſam: Iidem infundant Dactylos in aceto. noſter vero author in hydromelite, quod reddit electuariũ gratius ſumenti & minus horrendum ſapore. Quærit autem Meſ ℥ ij. Dactylorum Kirron, cum κιῤῥὸν, id eſt flauorum dicendum eſſet, quod tales ſint maturæ, Parant etiam electuarium ſolidum eiuſdem nominis, quod accipit longe maio-

rem quantitatem turbit & diacridii quam liquidum. & multo plura simplicia quàm hoc Fernelii Diaphoenicon, palmularũ autem & penidiorum, aliorumque initiorum aucta est quantitas. hac igitur ratione paratum habeant hoc electuarium Pharmacopoei.

Benedicta Laxatiua.

Crassos pituitososque humores, atq; etiam serosos à parte euocat, calculi materiam reuellit, ipsosque calculos expurgat & nephriticum dolorem lenit, frigidæ naturæ frigidoque coelo apta.

℞. turpethi ʒ x.
Diadacridii.
Hermodactyl.
ros. rub. an. ʒ. v.
Caryophyl.
Zinzib.
Saxifragiæ.
Sem. apij.
Salis gemmei.
galangæ.
maceris, carui.
Fœniculi.
Acinorum asparagi.
Et rusci,
Sem. milii solis,
Quatuor sem. frigid. maiorum.
glycyrrhizæ an. ʒ. 1.
mellis opt. exspumati. lib. j. ß.

Conficiãtur ex arte. Dosis an. ʒ. iij. ad ℥. ß.

Tota

Tota compositio est ferè Lib. ij. Doses autem insunt circiter quinquaginta.

Plantius.

Ex Benedicta quod multò calidior videretur, nec vsu facilis nec propter febrẽ tuta, optima ratione author subtraxit spicam nardi, macropiper, cardamomũ & crocum, atque pro his substituit quatuor semina frigida maiora & glycyrrhizam.

Saguyerius

Ad Nicolaum refertur qui eam vocat laxatiuam, vt quæ contineat Turpethum, scammoneam & Hermodactyl. cum sale gemmeo ceu minerali qui splendet chrystalli more, & sua acrimonia turbit ipsum excitat sicuti & Agaricum: Addit etiam Esulam quæ est violenta admodum in purgando, siue maiorem quæ est pityusa, siue minorẽ quę est peplos, intelligat. nam nihil addit Nicolaus sed Esulam in vniuersum præscribit: quam neglexit Fernelius, vt & multa alia quæ calidiorem reddunt compositionem, & non satis dignam nomine quo eam donauit author.

Semper meminisse oportet macerẽ & macim res esse & specie & facultate diuersissimas vt sæpius admonui, quamuis Fernelius & non pauci alii videãtur accipere pro eodem. Huius compositionis frequentior est vsus in clysterib. quam potionibus, aut aliter sumendis per os. Crassos & serosos humores atque pituito-

ſos diſſecat & vacuat, atque ſic calculi materiam reuellit a viis vrinarum: Imo & ipſos calculos exturbat, & renum dolorem mitigat: frigidis morbis, frigidæ naturæ & conſtitutioni aeris ſimili, idoneum medicamẽtum. Vnde colligimus arthriticos iuuare, & eos quibus in colo inteſtino retenta eſt pituita, ad ℥. j. in decocto lauante aluum addi poteſt, & per os ſumi ℥. ß.

Confectio hamech.

Bilem atram ac retorridam, ſalſamque pituitam detrahit maniæ, pſoræ, lepræ, impetigini ſimul, cancri & elephãtiaſis peculiare ſubſidium.

℞. cort. myrobal. citrearum ℨ. ij.
Cepularum
& nigrarum,
violarum,
Colocynthid.
polypodii
quercini ana ℥ j ß.
abſynthii,
thimi ana ℥ ß.
aniſi,
fœniculi,
roſ. rub ana ℨ. iij.

Tuſa omnia macerẽtur, in ſeri lactis ℔. ij deinde coquantur ad ℔. j. fricentur manibus & exprimantur. Colatis adde ſucci fumariæ, pulpæ prunorum & vuarum paſſarum ana. ℔. ß. ſac-

ß sacchari albi, mellis exspumati ana ℔.j Coquantur ad mellis crassitiem, inspergendo sub finem Agarici,

sennæ tritorum ana. ℥.ij.
rhabarbari triti ℥.jß.
Epithimi ℥ j.
Diadacrydii ʒ.vj.
cinamomi ℥.ß.
zinziberis ʒ.ij.
seminis fumariæ,
& anisi,
spicæ nardi ana ʒ.j.

Dosis à ʒ.iij. ad ℥.ß. Tota compositio est ℔.iij. ℥ viij. Doses verò insunt circiter octoginta.

Plantius.

In Confectione hamech frustra geminantur myrobalani in decocto primum, deinde rursum triti impositi. Rhabarbari cocti vis perit, cassia & manna cum Thamarindis coctæ corrumpuntur, scammonii cocti vis exolescit, nec facile aliis permiscetur. Quocirca aptior multò atque vtilior & vsu facilior est ea confectio quam hic nobis author expressit. Hæ compositiones omnium optimæ sunt ac tutissimæ, quod in iis turpethi & scammonii acrimonia atque feruor pulchrè retundatur, permistione vel pulpæ prunorum atque vuarum passarum, vel amygdalis & hermodact. vel rosis earumque succo vel myrobalanis. Aliæ quædam extant non æquè tutæ, vt E-

lectuarium Indum. Vtrumque, Electuarium Elescof, Elect. de Psyllio & diaturbith, in quibus scammonii & validiorum acrimonia minimè retunditur: imò potius calidorum societate exacuitur. Adde quòd nihil ea contineant aut præstare possint, quod non alia hic descripta fœliciter efficiant. Quocirca ad omnium affectuum causas submouendas satis ea possunt conducere.

Saguyerius.

Maioris & minoris meminit Mesues, sed frustrà cùm vna satis sit, vt ex ipsomet Mes. qui vtriusq; vires non dissimiles recitat, cuiuis patere potest, hamech autem fuisse Arabem coniectura est ex nomine, & confusa mixtione simplicium: necnon imprudenti coctura rhab. mannæ & Cassiæ nigræ, quæ coctura hæc corrumpit sicuti & Thamarindos. Proinde bene consultum erit Pharmacopœis si hanc vnam compositionem pro multis aliis habeant: nec frustrà faciant impensas in aliis quibus aliàs obruebantur & Medici & eorum ministri. Omnia enim præstare potest hæc confectio quæ aliæ pollicentur, & medicamentorum acrium effrenata vis retundatur admistione pulpæ prunorum atque passularum, necnon amygdalis, rosis & myrobalanis.

Hyera simplex.

Bilem pituitamque ventriculo, intestinis, hypo-

hypochondriis & mesenterii venis impactam expurgans, valideque infarctu liberans, morbis omnibus ex cruditate & ex venarum obstructione genitis blandè succurrit.

℞. cinamomi.
maceris.
asari.
spicæ nardi.
croci.
mastiches ana. ʒ.vj.
aloes non lotæ ʒ. centum siue ℔. j. & ℥. ß.
mellis optimi exspumati ℔.iiij.

Conficiantur vt artis est. Datur puluis solus à ʒ. ij. ad ʒ. iij. Melle vero exceptus ab ℥. j. ad ℥ j. ß.

Saguyerius.

Hieram simplicem vocant quòd nullum insit medicamentum purgans præter Aloem, quæ id quod detersit, protinus in aluum detrahit & expurgat, præsertim cùm est illota. Eligenda aloe quam corruptè vocant succotrinam aut succo citrinam, cum socotorina sit appellanda à loco vbi prouenit optima, cui socotora nomen est, vt scribit Garcias ab horto: Dicens præterea huius Insulæ distantiam à freto maris Erythrei ceu rubri esse leucarum 128. quamobrem non minus Arabica quàm Æthiopica dici potest, quòd altera parte ma-

ris Arabia terminetur, altera Æthiopia. Vult idem Garcias eligi aloem quæ compacta est ac solida, alterius enim quæ est adulterata, partes non posse perfectè coire scribit, quoniam succus ex diuersis plantis sit collectus. Amara est maximè aloe potissimùm nõ lota: & iis est inimica qui sunt constitutione corporis calida sicca, nec laborant corruptis humoribus: Item & iis aduersatur qui siccæ intemperiei frigidam coniunctam habent: proinde errant illi grauissimè qui citrà discrimen circumstantiarum aloen aut hieram simplicem, exhibent iis qui conqueruntur de stomachi dolore. Cæterùm hiera picra Græcis idem nobis sonat atq; sancta amara, subaudi, compositio, quasi benignum & amarum dicas medicamentum, propter purgandi vim moderatam & amarorem aloes: quibus facultatibus succurrit iis quorum ventriculi tunicæ affliguntur humore bilioso in illis retento vel pituitoso crasso & tenaci, qui vomendi desiderium promouet. Aloem aperire ora venarum, vnde hæmorrhoides. In meipso sum expertus dùm in pestilenti constitutione, pillulis de aloe sæpe vterer ad mali præcautionem: vellicat enim tenues Iecoris venas suo amarore & acrimonia, etiamsi contrarium asserat Ioan. Manard Ferrariensis Medicus, qui vim obstruendi tribuit ipsi aloe contra experientiam rerum magistram: nisi forsàn id verum cognouerit in externis remediis, siccat enim aloe

loc tertio gradu, & sic vlcera sanat quæ difficile ad cicatricem perducuntur. Hic non sine ratione mirabitur quispiam quod Asarum huic compositioni sit admixtum, siquidem verum est quod scribit Dioscorides & eius commentator Matthiolus, hoc medicamentum purgare modo ellebori albi: Nam contrarium sentit Gal. lib. 6. simpl. asserens radices asari similes proprietate radicibus acori, quæ nulla vi purgandi sunt præditæ, tantùm abest vt vomitionem more asari excitet. Verùm cùm sit asarum odore aromatico prȩditum & in pauca quantitate huic compositioni adiiciatur, credo ipsum stimulare vim purgatoriam Aloes, sicuti faciunt spica, cinamomũ, Caryophyl. & similia: Imò & his magis prodesse credo, quòd purgare queat, præter aliorum facultatem. Tandem monere volo Pharmacopœos quam ob causam dixerit Mesues cum Auicenna & Serapione, aloem minus purgare quæ melli mixta est, quàm quæ sine melle præscribitur, Mel dulce est & aloe amara. hæc igitur habet minus amaroris melli admixta, & sic non tantoperè stimulat vim expultricem, vndè parcior & moderatior purgatio: Scimus mel ipsum valenter detergere, aluumque subducere, vnde fit vt aloës vim purgandi augeat ea qualitate detersiua sed dulcedine moderatur. Et vt finiam hanc annotationem, miror quid mouerit Cordum & alios medicamentarios Medicos vt simpli-

cia præſcriberent nobis, qui ea parari curamus ignota; quale ipſum eſt Carpobalſamum ceu fructus arboris balſami, quo ſeſe ſuffiunt Indi ad capitis ardores & defluxiones, vt annotauit Nicol. Monardis in balſami hiſtoria, qui talem fructum ſe habere gloriatur, vnde colligere licet rarum eſſe, quò factum eſt vt ſuccedaneum eius cubebas officinarum vtẽdum admonerent multarum compoſitionum authores, & idem faciunt in ligno balſami, quod Græci dicunt xylobalſamum, à Fernelio eam ob cauſam prætermiſſum, ſiquidem quod in officinis ſeruatur, myrtum potius quàm balſamum refert. Et idcirco pro hoc ligno iubent ſumi agallochum aut lignum aloes, non minus inuentu rarum quàm xylobalſamum. Ad hieram ex Colocynthide veniamus, quæ quorundam affectuum inueteratorum & rebellium, peculiaris eſt, ſed rarò admodum.

Hiera Diacolocynthitos.

Craſſos lentoſque humores, præcipuè verò bilem atram & aquas citrinas tutò ac clementer expurgans: eximiè confert paralyſi, tremori, conuulſioni, arthritidi, inueteratiſque neruorum affectibus atque etiam hydropi: deinde melancholiæ, maniæ, epilepſiæ, pſoræ, lepræ, maligno vlceri, cancro & Elephantiaſi, qui affectus leniora aſpernantur pharmaca.

℞. ſtœ-

℞. stœchad.
marrub.
chamæd.
hyperici.
scillæ assatæ.
polii.
calaminthes montanæ.
cinamo.
spicæ nardi.
epithimi.
polypod. querc. aridi.
quatuor sem. frigid. maiorum mund. ana ʒ j ß.
pulpæ colocynthid.
scammonii.
& ellebori nigri præparatorum ana ʒ. ij.
euphorbii præparati.
aloes.
myrrhæ.
ammoniaci.
opopanacis.
sagapeni.
Castorii ana ʒ. j.
mellis cocti in succo cydoniorum & exspumati ℔. j.

Conficiantur ex arte. Dantur ʒ iij.

Colocynthis, scammonium, elleborus niger & euphorbium trita fricentur cum oleo amygdal. dulcium, ac deinde macerentur biduum in mucilagine tragacanthæ & gummi

Arabici deprompta ex aqua rosarũ dum mucilaginem totam ebiberint.

Plantius.

Hieræ simplicis vetus compositio permansit, neque quicquam mutandum fuit præter xylobalsamum, quod minime suppetit nobis. Compositiones multæ ex validioribus constant pharmacis, aliæ quidem ex scammonio vt electuarium è prunis, diacidonion, & electuarium è succo rosarum: aliæ præterea turpethum habent, vt diaphœnicon, aliæ cum his hermodactylos vt diacnicu, & Benedicta: aliæ Colocynthidem, vt Confectio hameh, alię insuper elleborum nigrum & Euphorbium, vt hiera diacolocynthidos, quæ quorundam affectuum, sed admodum raro peculiaris est. Ex quo intelligi potest nullum simplex medicamentum purgans in vsum venire, à quo non aliqua extet compositio, vt idcirco non aliæ plures videantur expetendę.

Saguyerius.

Hiera cum Agarico, Aloe & melle paratur. Item composita ex Nicolao, & alia quæ ad Logadium authorem refertur, quæ barbaris hiera logodium dicitur, quæque recipit Euphorbium, elleborum vtrumque, dacrydium & colocynthidis pulpã, sagapenũ, Castoreum, granũm gnidium quod est fructus Thimeleæ, myrrham, centaurium minus, & alia in-

ingrata admodum. Hieram pachii proponit Nicol. Alexand. quæ recipit Agarici & colocynthid. ana. ʒ x. ex quibus videtur Fernelius suam composuisse, quæ satis erit pro omnibus suprà commemoratis, atque eximia cognoscitur in magnis morbis, quando ægroti vires permittunt: resolutioni enim mẽbrorum, tremori, spasmo, & arthritidi confert, nec non melancholiæ morbo, maniæ, Epilepsiæ, vertigini, hemicraniæ, psoræ, lepræ, cancro & Elephantiasi, quod hi affectus leuioribus non cedant remediis. Cæterùm Colocynthis, scammonium & Euphorbium reponuntur inter medicamenta cathartica maligna, necnon & Elleborus, vnde fit nõ nisi præparatis vtamur: cum oleo amigdalarum dul. fricantur, & postea macerantur biduo in mucagine tragacanthæ & gummi arabici, quæ acrimoniam obtundit & extrahitur ex aqua rosarum. fit autem Infusio donec totam aquã ebiberint supradicta medicamenta, nonnunquam parantur Trochisci è Colocynthide trita & diluta oleo amigdal. dul. & additur Tragacanthi aut mastiche: vel coquitur è lure pingui, aut alio liquore leniente. Scammonum lauatur & concutitur in aqua rof. in qua prius bullierint Cortex myrob. citr. spica & cinamomũ. In his maceratur 24. horis, siccatur & excipitur oleo vt supra cum tragacantha. Demum coquitur in Cotoneo malo acido expurgato, ac massa diligẽter oblinito

Elle-

Elleborus niger infunditur aut coquitur in iure carnium pingui, hydromel. aqua hordei aut aliquo syrupo leniẽte, vt viol. capill. Ven. Iuiub. Eadem est Euphorbii quod in annum quartum viribus integris persistit, præparatio: cuius etiam vapor lædit grauissimè cerebrum, vt satis norunt Pharmacopoei. Quàm sint ingrata ori Ammoniacum, sagap. Opopanax & Castoreum satis notum est omnibus, qui naturam medicamentorum examinarũt, multaque alia hanc hieram ingrediuntur non magis iucunda, quò fit vt tota compositio sit ingratissima & ventriculo grauissima, vnde est colligere vocatam sanctam ob energiã & facultatẽ non ab iis quæ eam cõstituunt. Quod si quis apparatus Chemicos requirat, inueniet apud Iosephum Querceranum Chemiatrum non contemnendum, cap. 8. lib. 3. de præparat. spagirica medicamentorum.

Hydragogum minus.

Hydropicorum aquas clementer & citra offensionem deducens, pueris, senibus imbecillis atque prægnanti tutum, siue febris vlla sit siue nulla.

℞. succi rosarum pallid. lib. ß.
sacchari albi.
mellis optimi an. ℥. xv.

Coquantur dum exspumauerint & crassescãt, ac tùm adde succi rad. ebuli lib. j.
prassii sicci.

sem.

ſeminis fœnic.
tritorum an ʒ.ij.
acinorum ebuli.
& ſambuci an ʒ.ijß.
cinamoni ʒ.vj.
maceris.
& galangæ.an.℥.iij.

Percoquantur in mellis craſſitiem. Datur ℥. ß. ex ſero lactis aut ex decocto hordei aut vuarum paſſarum. Efficacius reddetur adiecta elaterii ℥.ß. aut rad.cucumeris agreſtis arefactæ ac tritæ ʒ. vj. aut ſucci* rad.Iridis noſtratis lib.ß.

Hydragogum maius ex Laureola.

℞. ſeri lactis lib.ij.
Sacchari albi.
carnis cydoniorum ex aceto coctorum an.℥ x
mannæ calabrinæ ℥.v.

Coquantur igne lento in mellis craſſitiem: ſub finem adiice foliorum aureolæ præparatorum ex aceto & oleo amygdal.dul ℥. ij. datur ℥ ß.

* Præparandi ratio hęc eſt: foliorum laureolæ ℥.ij.macera horis 24. in aceto mali punici vel ſucco portulacæ: modicè coquantur, exprimantur, ſiccetur atque terantur: deinde affunde aquæ roſarum lib.ß.olei amygdal. dul. ℥ jß.bulliant rurſum dum aſſumpta ſit aqua, & puluis ſuperſtiti oleo mixtus in compoſitionem addendus.

Plantius.

Ne quid vllo modo deesset, his postremo loco compositiones adiecit ad detrahendas hydropicorũ aquas, has tametsi valentiora pharmaca præsertim scamonium & Euphorbium expurgẽt, peculiares tamen compositiones ex his constare voluit, quibus ad aquas vis propria & familiaris est. Vna mitior est, altera vehementior ex laureolæ foliis, quæ nondum in compositionẽ vllam relata fuerant. Quàm apposite autem eiusmodi compositiones ad aquas detrahendas institutæ sint, quiuis è simplicium permistione coniiciet.

Saguyerius.

Hydropicos iuuat hydragogum minus clementer aquas & serosos humores expurgans, vnde fit vt pueris, senib. imbecillis, atq. etiam vtero gerenti detur tutò, siue adsit febris, siue absit. Tutior tamẽ erit meo iudicio si æger sit sine febre, nec senex, nec infirmus, nec mulier prægnãs, q̃ ex ipsomet Fernelio colligitur, qui nec ebulum nec sambucum temere non exhibendum admonet lib. 5. therapeut. cap. 12. Et paulo post scribit Elaterium ora venarum aperire quæ est acris admodum, periculosus est vi deiicendi aluum & vomitionem mouendi. Quanto igitur cautiores esse debemus in maioris hydragogi propinatione? sed hæc sunt Medicæ considerationis potius quam Pharmacopoeæ, quæ satis fecit si medicamenta re-

ctè

ctè parata exhibuerit: quoniam verò nonnũquam vel coacti, absente Medico, vel quod sibi nimium tribuant, vti medicamentis sine alterius consilio non verentur, de his eos admonere volui. Cæterùm Dioscorides vocat Chamædaphnem, laureolam marem, quæ vnicum caulem rectum emittit, in cuius summitate sunt folia in vnum congesta: & vox græca nihil aliud sonat quàm humilem aut paruum Laurum. Et nos admonet Matthiol. in Dioscorid. cap. de Thymelia aut Chamelea Arabes adeò confusè loquutos de his herbis, admiscentes eis Laureolam, vt non sit facilè diuinare quid sibi velint, hoc vnum tamen addit tales plantas adeò furiosas, & violentas esse in purgando, vt non sit ipsarum tutus vsus. Verùm earum vis emendatur apparatu quem docuit Fernelius.

Vnguentum è Lathyride.

Aluum mollit ac subducit. & potenter hydropicorũ aquas detrahens, distentum abdomen remittit. Eas aũt infernè & ab aluo ducit si vmbilicus, imus venter, inguina, femoraque oblinantur: supernè verò atque vomitione, si ventriculus attingatur.

℞. succi Lathyridis lib. ß.
succi esulæ ℥ iiij.
In quibus dissolue radicis cyclamini ℥ ij.
scammonii ℥. ß.

Granorum ricini
& lathyridis expurgatorum an. ℥. jß.
ſem. fœniculi.
rutæ &
anethi.
baccarum lauri an. ℥. j.

Trita omnia macerentur in ſuccis diem vnum.

Poſtea adde axungiæ ℥. viij. ceræ ℥. iiij. Liquefiant, in hisque ſenſim omnia diſſoluantur, & igne non acri coquantur, dum totus abſumptus ſit humor, & omnia in vnguenti tēperaturam coeant.

Si eadem materia ex olei ℥. xv. coquatur ad totius liquoris conſumptionem, expreſſum oleum eaſdem quoque vires nanciſcitur.

Vnguento prætetea ſi vel gummi Ammoniacum, vel cera concorporetur in emplaſtri conſiſtentiam, aquas quoque id impoſitum, ſed ignauius promouebit.

Saguyerius.

Vis purgatoria ineſt tàm vnguento quàm emplaſtro, ſed huic ignauior. non enim tàm altè penetrat atque vnguentum, quod illitum imo ventri, inguinibus atque femoribus & vmbilico aquas hydropicorum per aluum detrahit: Si verò ventriculū attingat, vomitionē excitabit, nec mirum cuiquam eſſe debet per talem illitionem euacuari ſeroſos humores & aquoſos, cùm idem contingat pueris qui cinguntur zona illita hydrargyro & axungia por-

porcina, vermes enim deiiciunt: cuius rei habemus testem Ambrosium Paræum, cum experientia: proinde rem fecit gratam noster author delicatioribus, qui abhorrent ab vsu medicamentorum quæ per os sumũtur, dùm hanc illitionis rationem docuit, quam nullus alius proposuit. Idem audiemus de vnguento Agrippæ.

Electuarium diasara.

Omnis generis humores circum ventriculum & præcordia exuperantes vomitione ducit, non continuato, sed ex interuallis facto impetu: seni ac prægnanti tutum ac facilè.

℞ syrupi mentæ
& viol an. ℥. viij.
Coquantur in mellis crassitiem, sub finẽ subducto igne insperge rad. peponis arefactæ:
seminis raphani & vrticæ
Infusorum in aqua rosarum & arefactorum ac tritorum an ℥. j.
rad. asari contritæ & cretæ ℥. ij.
cinamomi.
seminis fœniculi an. ʒ. iij.
Confice in elect. liquidum.
Dantur ʒ. iij. ex aqua hordei vel ex mulsa vel ex sero lactis.

Plantius.

Magnas rei Medicæ suppetias tulisse author videtur his postremis compositionibus

& ea præſertim quæ ad ciendam vomitionem deſtinatur : quod nulla vſquam extaret, qua tuto nobis liceret humores ſurſum purgare, cùm ſit tamē ea vacuatio ad multorum morborum curationem inprimis neceſſaria.

Saguyerius.

Ab Aſaro nomen habet, cuius quinque aut plura folia viridia trita dantur cum hydromel. vel leniente decocto. Verum in radice maior eſt facultas in vomitu ciendo : Eius autem tritæ datur ʒj aut ℈.iiij : ex liquore ſimili : maceratæ verò à ʒ jß.ad ʒ iij. ſemen raphani efficacius eſt radice, proinde dantur ʒ. iij vel ʒ. ß. cum aqua hordei vel alia: Peponis radix nulla ratione aduerſatur ventriculo, quibus aliquantò acrior vrtica, cũius ſemen exhibetur ſolùm à ʒß ad ʒ j. & teritur vt alia ſupradicta & cum decocto conueniente aut Iuſculo leniente propinatur. Obſeruandum autem quòd omnium quæ vomitionem mouent medicamentorum vis coctura perit: Nullum autem proſtabat in officinis vomitorium.

CATAPOTIORVM FORMVLÆ.

FRANC. SAGVYERII præfatio.

ID habet hoc genus Medicamenti peculiari

liare quòd facilius sumatur quàm potio. Deglutitur enim plærumque inuolutum aliqua re, quæ medicamentorum pillularum massas ingredientium ingratum saporem demulcet. sic ego cum medulla mali cocti saccharata millies obtuli catapotia iis qui tale pharmacum respuebant, quod lubenter & commodè sumpserunt. Alias prodest forma sicca pillularum, quòd diutius in ventriculo manens, à distantioribus partibus trahat, & minus lædat eiusdem visceris tunicas. Non est ergo à nostris officinis explodenda vt nõnulli nugantur artis spagiricæ patroni, nec syrupi, nec electuaria, nec multa alia quæ prudentissimè à nostris maioribus sunt inuenta, sed eorum nimia & indigesta moles est reiicienda: quod facit Archiater Fernelius angiæ stabulam repurgans dùm pro tot pillularũ compositionibus eas tantùm proponit quæ sunt vsui & minus molestæ. paucioribus igitur & melioribus sint contenti nostri Pharmacopœi, relictisque lacunis Arabum, & eorum qui ab ipsorum vestigiis ne latum qui-

dem vnguem vellent recedere, neglectis præscriptionibus. Huic vni Fernelio dent operam, qui Gallus gallis formas remediorum proposuit, Archiater ἰατροῖς seu Medicis nec non medic. ministris: fœtidas pillulas execrent & fœtidos eorum authores, atque talia remedia, si tali nomine digna sunt, Arabibus relinquant: vt quorum ventriculi delectentur Sagapeno, Ammoniaco, succo pannacis & similibus aut molestioribus, quale est Euphorbium, Sarcocolla & alia innumera quæ magis decent animalia bruta quàm homines. Quod autem nunc annoto de pillulis, intelligi volo & de omni alio pharmacorum genere, vt citò, tutò & iucundè nostra curandi ratio procedat. Veniamus ad Catapotia quæ à deuorando nomen acceperunt, vt pillulæ parua pilæ nuncupantur, à figura sphærica.

Pillulæ è hiera simplici.

Fiunt è ʒ. j. pulueris hieræ cum melle rosato subacti.

Idem præstant quod ipsamet hiera.

Pillulæ Stomachicæ.

Cibo præmissæ ventriculum expurgant, con-

concoctionẽ iuuant, cibum deducunt, aluum blandè exonerant.

℞. aloës ℥. vj.
masticles.
rosarum rub. an ℥. ij.
cum syrupo rosato vel absinthii cogantur in massam.

Plantius.

Pillularũ stomachicarũ cum sex descriptiones existant, omnes hac vna dempta stomacho sunt aduersissimæ, nec cibo præmitti possunt, quod vel scammonium vel turpethum contineant, quibus corpus vniuersum, præcipueque ventriculus conturbatur.

Saguyerius.

Stomachicæ dicuntur quòd ventriculo, cuius meatus oblongus dicitur stomachus, sint vtiles, eius excrementa sunt pituitosa & biliosa blandè expurgando: stomachus autẽ dicitur quasi ἔχων στόμα, i. habens orificium quo cibi & alia feruntur in ventriculum. Cæterum multas alias compositiones proponunt Arabes, sed inconsideratè, vt multa alia. Recipiunt enim scammonium, turbith, rhabarb. quæ ventriculum turbant, & alias corporis partes, purgando, vt loquuntur electiuè: Iis igitur abstinẽdum quod cibo præmitti nequeant, nec sint stomachicæ.

Pillulæ Ruffi ceu communes.

Crebo vsu concoctionem iuuant, nec cibum corrumpi sinunt, humores atq; corpus à putredine vindicãt, qua ratione aduersus pestiferæ luis contagia mirificè prosunt.

℞. aloës optimæ ℥ ij.
myrrhæ electæ.
Croci synceri an ℥ j.
Excipiantur vino aromatico.

Plantius.

A pillulis quę ex sola constant aloe, compositiones sensim deducens ac veluti coagmentans, alias iis deinde subiecit quæ ex aloe & & rheobarbaro, mox ex aloe & agarico componuntur, postea quæ ex agarico, aloe & rheobarbaro, ab iis aliis alias ex aloë, agarico, rheobarbaro & senna: quibus demum pillulas sine quibus subiunxit, in quibus præter ea quatuor, scammonii vis atque infusio magis quàm substantia continetur: ex his autem myrobalanorum portionem subtraxit, quòd re vera nimium multa cum aliis etiã adstringentibus inesset.

Saguyerius.

Melius Ruffæ pillulæ quàm Ruffi nominabuntur, quoniam per ingredientia colorem ruffum aut subruffum acquirant. Et ruffus Medicus potionem præscripsit non pillulas, eamque ex aloe, ammoniaco & myrrha

cum

cum vino descripsit: Pillulę verò vocatę pestilentiales loco ammoniaci, quod in externis remediis conuenientius est quã in internis, vt patet ex Gal. qui eius vires commemorans ipsum emolliens facit summoperè, & ad iũcturas, scrophulas & duritiem splenis commendat: quò fit vt credam hanc potionẽ Ruffi esse ingratissimam & stomacho aduersissimam. Catapotia autem ipsi magis conuenire iudico.

Pillulæ Assaieret.

Plus aloes quàm quæ hiera continent, efficaciores quoque existunt.

℞. pulueris hyeræ simpl. ℥.j.
Aloës ʒ.ij.
Mastiches.
Myrobal. citrinorum an ʒ. ß.

Cum syrupo è stœchade cogantur in massam.

Saguyerius.

Cordus ex Mesue ℥. ij.
Aloës, & ana. ℥. ß.
Mastich.
Et myrobal.

Atque ad bilis flauæ & pituitæ euacuationem commendat cum ventriculi robore propter adstringentia.

Pillulæ de Eupatorio.

Bilem leniter expurgant, & Iecur infarctu

liberant, corroborantq; , prestantiores quàm quæ è rheobarbaro inscribuntur.

℞. succi eupatorii.
Succi absinthii.
myrobal. citrin. an ʒ.iij.
Rhabarb. electi ʒ.iij.ß.
Mastices ʒ.j.
Croci ʒ.v.
Aloes ʒ.v.
Succi endiuiæ q. suff.
Coquantur in massam.

Saguyerius.

Ad Mesuem referuntur Catapotia de Eupatorio vulgaria, proinde sequitur Eupatoriũ eius esse sumendum, quod est diuersissimũ ab Eupatorio Dioscorid. vt sciunt ii qui vim Catharticam violentam in eo sunt experti, qua iecur ipsum lædit grauissimè: si verũ est quod nonnulli aiunt hoc eupatorium esse gratiolam, inter quos est Cordus, vt patet ex eius annotationibus in syrupum de eupatorio: Aliter enim certissimum est ex Matthiolo Eupatorium Mesue esse ageratum Dioscoridis, cuius decoctum calidum & adurens ait Dioscorides, & sic etiam noceret Iecori. Cùm autem scribat Fernelius has pillulas bilẽ leniter expurgare, & iecur infarctu liberare corroborando, atque præstantiores esse quàm quæ è rhab. inscribuntur, sequitur nec ageratum nec gratiolam his pillulis admiscendam, sed

ſed Empatorium Dioſcoridis, quod vulgò agrimonia vocatur, quæ moderato calore hepar roborat, incidit & abſtergit.

Pillulæ maſtichinæ.

Hæ pillulæ quòd agaricum contineant, validius bilem craſſamque pituitam expurgant, quàm quæ ex ſola aloe conſtant.

℞. maſtich. ʒ. ij.
Aloes ʒ. iiij.
Agarici trochiſcati.
Pul. hyeræ ſimpl. an. ʒ. jß.
Cum vino maluatico cogantur in maſſam.

Pillulæ ex tribus.

Conſtant ex iiſdem addendo rheibarb. electi ʒ. ij. cinamomi ʒ. ß. Cum ſyrupo è cichorio fiat maſſa.

Saguyerius.

Catapotia prædicta tribus conſtant: Item quæ Ruffo ſtomachicæ etiam aſcribuntur: cæterum ſcire debent pharmacopoei omne rhab. quod in Europam defertur, ex Chinarum regione importari, & idcirco propriè dici Chinenſe, quod rauam Chini appellant Perſæ, & Arabes Rauedſeni, vt annotauit Garcias ab horto lib 1. cap. 37. hiſtoriæ aromatum apud Indos naſcentium. plura poſtea de hac re in gratiam pharmacopoeorum diſſeremus, vt nominum rationem intelligant.

Pillulæ Imperiales.

Clementer ac moderatè omnes humores è visceribus expurgant, ea pariter corroborãt, infarctũ liberant, omniumque nutrientium partium concoctionem iuuant.

℞. aloes optimæ ℥ ij.
Rheibarb. electi ℥ jß.
Agarici trochiscati.
Foliorum sennæ mundatorum an. ℥. j.
Cinamomi ʒ iij.
Zinzib ʒ. ij.
Nucis moschatæ.
Caryophillorum.
Spicæ nardi, masticheś an. ʒ j.
Cum syrupo violato subacta cogantur in massam.

Saguyerius.

Longè plura simplicia addunt alii, sed frustrà meo iudicio, quòd hæc omnes humores possint euacuare è visceribus nullo aut minimo sumentis labore, vnde Imperiales dictæ, quasi Imperatore dignę, aut alio quouis principe, cuius natura delicatior vehementia respuit pharmaca. Magistrales eas nuncupat Cordus. quasi ab experto magistro & Medico emanârint, cui curæ fuit tutò & iucundè curare Turbith expunxit Fernelius & mannam quòd hæc facilè corrumpatur diutius in mixtione seruata, & illud sit indignum moribus Imperatoris. Cæterùm caueant Pharmacopoeæ

copœi ne Cordi & similium sequantur errorem, qui rhaponticum cum rhabarbaro idem esse credunt. sciunt enim purioris Medicinæ professores in rhapontico nullam esse vim Catharticam, ita scribente Dioscoride: eius facultas efficacior consistit in astringendo, cum pauca caliditate, at rheumbarbarum calidum & siccum esse ordine 2°. omnes fatentur Medici, atque Cholagogum esse docuit experientia: Vnde facilè colligitur, Cordum & eius sequaces in errore versari. De quo qui ampliorem requiret disputationem & explicationem, legat Matthioli commentaria in Dioscoridem.

Pillulæ sine quibus esse nolo.

Bilem, pituitam & melancholiam vndique, sed præcipuè ex capite, oculis & sensibus detrahunt, oculorum suffusiones minuunt, & visum conseruant, aurium dolores tinnitumq; tollunt.

℞. aloes optimæ ʒ. xiiij.
Myrobal. citrin. cepul. & Indarum.
Rhabarb.
Masticbes.
Absinthii.
Rosarum rub.
Viol.
Sennæ.
Agarici.
Cassutæ, an ʒ ß.

Scammonii ℨ.vj. ß.

Scammonium diluatur succo fœniculi & traiiciatur per pannum, eoque liquore pulueres tenuissimi excipiantur in massam.

Saguyerius.

Has pillulas descripserunt Mesues & Nicolaus præpositus, & in descriptione Mesue nihil est immutatum à Fernelio, nisi quod expunxit Myrobal. bellerica & Emblica. quod tria sufficere videantur pituitę, bili & melancholiæ expurgandis, videlicet humori pituitoso Cepula, bilioso citrea aut flaua, melancholico nigra aut Inda. Et interim sciant Pharmacopœi Emblicis non vti Indos, nisi in densandis coriis, & atramento conficiendo: Inuehuntur tamen Antuerpiam recentissima & condita. Cepula non nisi dura ad nos perueniunt, quæ omnia Arabibus poterant esse recentiora. Cæterùm è diuersis arboribus, & in locis summè distantibus, colliguntur hæc quinque myrobal. genera. Hoc vero nomen vnguentariam glandem propriè designat, & sic per similitudinem datũ est his fructibus, qui melius pruna dicti fuissent, quod his sint magis similes, vt admonet Garcias. Myrobalanus verò est ex qua preciosum elicitur oleum ad vnguenta, vt nominis fert Etymologia: eam dicunt Arabes Ben. Quare autem vocatæ sint hæ pillulæ sine quibus esse nolo, facilè intelligent qui Grammaticam nouerũt artem; tantùm enim ipsis

ipsis tribuebat author vt nunquam destitui vellet hoc medicamenti genere. omnes enim humores vacuant & ex omnibus partibus, sed præcipuè ex capite, oculis & sensuum organis aliis: hinc fit vt suffusionibus conducant & aurium doloribus atque tinnitui, sicque ad oculorum affectus satis efficaces, excluseruat eas quæ lucis vocantur, tàm maiores quam minores.

Pillulæ è fumaria.

Biliosos humores, acres quoque & salsos extrahunt, cutis vitia emendant.

℞. myrobal. citrearum.
chebularum.
& Indarum.
diadacridii ana. ʒ. v.
aloes ʒ. vij.

Trita omnia ter imbuantur succo fumariæ, terque siccari sinantur, ac demùm in massam cogantur.

Pillulæ aureæ.

Caput & sensus oculosque præsertim expurgant, hisque aciem restituunt, biliosos pariterque pituitosos humores detrahunt.

℞. aloës,
diadacrydii, ana. ʒ. v.
rosarum rub.
seminis apii ana. ʒ. ij. ß.
seminis anisi.

& fœnicul.

& fœniculi.
mastiches ana. ʒ iß.
croci.
pulpæ, colocynthid ana. ʒ j.
mucilaginis.
gummi.
tragacanthæ.
quantum satis est fingatur massa.

Saguyerius.

Propter excellentiam aureas dictas nemo dubitabit qui Cordum audierit dicentem eas citra molestiam aluum deiicere: experientia tamen cognoui earum actionem satis violentam, quod etiam ex scammonio & colocynthide cognosci potest. Caput, sensus & oculos præcipuè expurgant, hisque aciem videndi restituunt, biliosos humores detrahendo, nec non pituitosos Ad Nicolaum referuntur.

Pillulæ de Agarico.

Pituitam, lentosque humores vndique, præsertim vero è capite & è thorace, potenter ducunt, destillationi & asthmati peculiares.

℞. agarici,
mastiches an. ʒ iij.
radicis iridis,
prassii ana. ʒ. j.
turpethi ʒ v.
pul hyeræ picræ ʒ. ß.
pulpæ colocynthid.
sarcacollæ ana. ʒ. ij.

myrrhæ

myrrhæ ʒ.
ſapæ quantum ſatis eſt, vt cogantur in maſſam.

Plantius.

In pillulis ex agarico congeſta ſunt præſtãtiſſima queque ad craſſam pituitam tùm è vicinis, tum è diſtantioribus partibus detrahẽdam. In quarum compoſitione nihil prorſus immutandum fuit.

Saguyerius.

Meſues addit hyera ℥. ß. Cordus autẽ pulueꝛem requirit melli nondum mixtum, vt & noſter author. Cum autem ſcripſerit Plantius nihil ipſum authorem immutaſſe in his pillulis deſcribendis, ſuſpicor ʒ. ß pro ℥. ß. additam eſſe.

Detrahunt autem pituitam etiam è diſtantioribus propter turpethum, Colocynth. & ſarcacollam, quæ eſt emplaſtica & ſubamara, vlcera carne implens ſi in aqua roſ. aut lacte aſinnio ſit ſoluta, quodque carnem glutinet nuncupata eſt, σὰρξ enim caro eſt græce, & κόλλη, collũ: & nihilominus admiſcetur etiam internis remediis ex præſcripto Arab. ad purgandam pituitam, alioſque humores viſcidos & craſſos potiſſimum à iuncturis, ſed tardior eſt eius actio, & proinde adduntur cardamomum & zinziber: ea vti non debent quibus ventriculus abundat bile, ſiquidem eſt ipſis aduerſiſſima.

Pillulæ Cocciæ.

Bilem quidem, sed pituitam crassam validius vndique purgant, peculiariter tamen è cerebro atque neruis, quorum præcipue morbis medentur.

℞. pulueris hyeræ simpli. ℥ x.
pulpe colocynthid. ʒ.iij.& ℈.j.
diadacridii ʒ.ij ß.
turpeti.
stœchados ana. ʒ. v.
cum syrupo e stœchade massa concinnetur.

Plantius.

Pillulę cocciæ licet bilem, pituitamque valide purgent, non tamen omnes pariter humores perinde atque hæ quæ polychrestæ & vulgo aggregatiuæ maiores vocantur, quarum compositio nihil à vetere distat, nisi quod pro ratione ponderum transposita quædam sunt simplicia. harum autem compositio multo conuenientior est quam pillularum de octo rebus, & quàm pillularum de quinque generibus Mirob. quæ tamen eadem pharmaca comprehendunt. harum igitur descriptiones hic iure prætermissæ videtur. prætermissa quoque est descriptio pillularum de colocynthide, quòd sub istis cōtineri videantur: quemadmodum & pillulę de euphorbio sub pillulis de hermodactilis.

Saguyerius.

Has vult nominari Cephalicas seu capitales

cordus,

Cordus,quoniam efficacissime purgent caput: quod equidem verum est, sed idem præstant sine quibus, aureæ & aliæ non paucæ, quæ idcirco dicentur cephalicę. Existimant nonnulli vocatas esse coccias quod κόκκον, id est granū referant, quasi diceremus granis similes, sed etiam omnes aliæ dum exhibentur eandem formam rotundam habent,nec tamen cocciæ dicuntur: Diuinet alius pythonis spiritu actus quod me ignorare fateor,& credo parùm aut nihil conferre ad medicinam. Referuntur ad Rhazim, & proinde vult Cordus sumi puluerem hyeræ picræ Rhasis. sed cùm parum differant hyera Gal.& huius Arabis,atque hic admiscenda iubeat Cassiam veram ligneam,fructum & lignum balsami, quæ non suppetunt, melius erit eam quam descripsit Galenus sumere, purgant hæ pillulæ cerebrum & neruos.

Pillulæ ex hermodactylis.

Crassos humores simulque serosos potententer ab extremis partibus præsertim ab articulis euellunt, cerebri, neruorum, articulorumque frigidis morbis familiares.

℞ hermodactylorum.
aloes.
myrobalanorum citrinarum.
turpethi.
colocynthidis.
bdellii mollis.

sagapeni an. ℥. vj.
Castorei.
sarcacollæ.
opopanacis.
seminis rutæ agrestis
& apii an ℥, iij.
croci ℥ i ß.
succi brassicæ.

Quantum satis fuerit ad massam conformandam.

Plantius.

Pillulę ex hermodactilis veterem compositionem retinent, solæque satis sunt ad veteres articulorum dolores efficaciores in id quàm quæ arthriticæ vocantur, & tutiores quàm quæ fœtidæ aut de opopanaco aut de sagapeno aut de sarcacolla, vt idcirco harum descriptione minimè fuerit opus.

Saguyerius.

In his pillulis nihil est immutatum nec in simplicibus nec in pondere, nisi quod omissum est Euphorbium, & semen ruthę siluestris vsurpatum, cum Mesues semen huius herbæ citra distinctionē præscripserit, quod factum puto propter vim maiorem syluestris ruthæ quàm domestjcæ. cuius opera emendatur vis noxia aliorū medicamentorū. vt turbith. Colocyn. bdellii, sarcacol. & similiū. Requirūt omnes mollitiem in bdellio, quod hæc mollities

ties sit nota boni & recentis, teste Plinio qui vult esse pingue ad modum bonæ ceræ. Brassiæ succus introsum quid per se fert, vt & beta, ac proinde aptus erit his catapotiis concinnandis, quæ tutius succurrunt inueteratis articulorum malis quam fœtidæ, de sarcocolla, de sagapeno vel opopanace. Vnde bene factum est vt hac expulerit ex officinis noster Fernelius.

Pillulæ polychrestæ.

Ad capitis, ventriculi, hepatis, aliorumque viscerum varios & implicites affectus: ex his enim pituitam & bilem vtramque purgant.

℞. myrobal. citreorum.
rheibarbari an. ʒ. ß.
succi eupatorii.
succi absinthii.
myrobal. cepularum.
& indarum.
agarici.
Colocynthidis,
polypodii an. ʒ, ij.
diadacrydii.
turpethi.
aloes an. ʒ. vj.
masticхes.
rosaram rub.
salis gemmei.
epithimi.

anisi.
zinziberis ana. ʒ j.
Confice tum syrupo, rosarum. Dantur à ℈. ij. ad. ʒ j.

Saguyerius.

Polychrestæ ceu ad multa vtiles etiam vocantur, eadem ratione qua barbaris aggregatiuæ, id est bilem vtramque & pituitam aggregans ad euacuationē, quos humores trahunt à variis partibus, & varios curāt affectus. Cęterum in hoc differt Fernelius à Mesue authore harum quod Eupatorii veri succum requirat, & syrupum rosarum loco Electuarii de succo. Benigna autem admodum est ipsarum actio, vt sæpius sum expertus & in meipso & in aliis.

Pillulæ è lapide cyaneo.

Bilem atram crassamque pituitam eximiè purgant, melancholiam, mœstitiam & furorem, ad cancrum & elephantiasim, ad alphos nigros, idque in primis vtiles.

℞. lapidis cyanei abluti ʒ vj.
Epithimi.
Agarici.
Polypodii an. ℥ j.
Diadacrydii.
Elebori nigri.
Salis Indi an. ʒ ijß.
Caryophyllorum.
Anisi, an. ℥. ß.

Pulue-

Pulueris hyeræ picræ simplicis ʒ. xv.
Cum succo intubi seu endiuiæ massa fingatur.

Plantius.

Pillulę è lapide Cyaneo propter elleborum nigrum vsurpatæ vsitatiores sunt quàm pillulæ Indæ. Eleborum quoque continent, eas idcirco descripsit aliis prætermissis, & efficaciores quoque ad melancholicos effectus quā pillulæ è lapide armeno, quas eadem ex causa prætermisit.

Saguyerius.

Auicennam sequentes, vt solent, Pharmacopœi, vocant has pillulas de lapide azuli ceu lazuli, cui eædem sunt fermè proprietates atque lapidi armeno, præter id quod in iisdem fodinis proueniunt; sunt autem hi lapides melanagogi. hinc fit vt eas quæ sunt ex armeno neglexerit Fernelius, & rectè quidem cum ad eosdem morbos sint vtiles ipsomet authore Mesue: licet Auicenna scribat Armenum lapidem aptiorem esse purgando humori melancholico quàm Ceruleum. vterque tamen asserit hunc posteriorem vi corrodente & putrefactiua præditum esse. hunc etiam recipiunt pillulæ Indæ, sed minori quantitate: verū eius loco admiscetur Colocinthis ad ℥. ß. & elleborus ad ʒ. v. proinde illis potius è lapide

ceruleo nominatis vtimur quando opus est, quàm Indis aut de armeno.

Pillulæ è Thymelea.

Serosos humores & hydropicorum aquas strenuè proliciunt.

℞. foliorum thymeleæ aceto macerat. & exsiccatorum ℥.v.
myrob flauorum ℥, ß.
myrobal. cedularum ℥.iij.
mannę. Et thamarind.
aqua endiuię solutorum.
quantum opus est ad pillularum formam.

Plantius.

In pillulis è Thymelea nihil immutatum est. His & alię accesserunt ex Esula, aptè quidē compositę, & quibus magna vis est ad aquas detrahendas.

Pillulas lucis tùm maiores tùm minores idcircò derelictas fuisse coniicio, quòd nimium multa & parum apta simplicium miscellanea mistura confusę sint, quódque ad oculorum affectus satis efficaces sint pillulę sine quibus.

Saguyerius.

Mesues & alii Arabes confusè admodum de mezereo scripserunt, cuius tres species enumerant, & eam quæ est folio oliuæ, angustiore tamen, sed multum pingui & viscoso, vocant

vocant Thymeleam quod ſignant oliuam thimi, id eſt erectam huius more quantum ad caulem & folia quæ ſunt ventriculo aduerſiſſima, niſi emendaretur eorum acrimonia per infuſionem in aceto, & adiectione myrobal. cum thamarindis & manna. Conferunt hæ pillulæ hydropicis, ſunt enim hydragogæ: ſed habenda eſt virium ratio, quæ ſi ſunt imbecillæ, ab iis eſt abſtinendum, vt probè conſulit Mathiol. in Dioſcoridem.

Pillulæ ex Eſula.

Hydropicorum quoque aquas ab aluo deducunt non leui perturbatione, vt idcirco ſolis robuſtis atque iis non febricitantibus conueniant.

℞. cort. radicis eſulæ minoris maceratæ horis xxiiij. in aceto & ſucco portulacæ ʒ.ij.
grana ricini expurgata torrefactaque, quadraginta.
myrobal. citrinarum ʒ.jß.
chamædryos.
camepit.
ſpicæ nardi.
cinamomi an. ℈.ij.
Trita omnia tenuiſſimè excipiantur ℥.j.
tragacantæ aqua roſarum ſolutæ.
Coquantur in maſſam.
Doſis ℈.ij.

Saguyerius.

His etiam magna vis est ad aquas educendas, ita vt non nisi robustis & iis quibus viscera sunt firma, sint exhibenda citra febrem & viscerum ardorem. Scribit autem Dioscorides huius herbæ radicem quæ vnica est, suo tempore non fuisse in vsu, cui subscribit Gal. à capillitio rotundo eam rotundam vocant Indagatores herbarum, peplum autem Græci.

Pillulæ de Cynoglosso.

Non ad purgandum quidem, sed ad omnes destillationes cohibendas comparatæ, siue in thoracem & pulmones cum tussi, siue in dentes aut aliò procumbant.

℞. myrrhæ ʒ.vj.
thuris masculi ʒ.v.
opii.
seminis hyosciami.
rad. cynoglossi aridæ an. ℥. ß.
croci.
castorei an ʒ.j ß.
Cum aqua rosarum stillatia fiat massa.
Dosis à ℈.j. ad ʒ.ß.

Plantius.

Pillulis è Cynoglosso rectè additum est Castorium, vt cui cum croco præcipua vis sit emendandi opii malignitatem, idque videbatur inconsideratè prætermissum.

Saguye-

Saguyerius.

De Cynoglosso vulgari paranda esse hæc catapotia non est dubium, quod Dioscoridis lingua canis aluum emolliat si cum vino bibatur: vulgare autem oris & faucium vlcera terget, necnõ aliarum partium, recentia glutinat, eorumque calorem temperat. Cynoglossum Dioscorid. experti sunt Alexipharmacũ præstantissimum contra fascinationes, Ciues Geneuę anno 1589. Sũt verò hę pillulæ comparatę ad destillationes cohibendas quęcumque in locum decumbant: Atque Castoreum additum est ad vim opii emendandam, quam omiserant Nicolaus & Cordus qui styracem rubeum præscribens nihil aliud intelligit ex suorum . i. germanorum opinione, quàm Narcaphthum Dioscoridis, & eius loco cinamomum, Caryophill. & styracem rube. miscuerat; sed conuenientius est Castorium.

Pillulæ de Aristolochia.

Summam incidendi detergendique vim adeptæ, Epilepsiæ, Paralisi, Asthmati, Tussi, veteri, Iecoris renumque incipienti scyrrho, nephritidi, suppressis mensibus, excludendo fœtui atque secundis vtiles: hyeme; humidisque naturis conuectiores purgato iam corpore.

℞. rad. aristolochiæ rotundæ ℥ j.
rad. gentianæ.
myrrhæ electæ an. ʒ iij.

G 2

Aloes.
Cinamomi an ℥.ß.
Zinziberis ʒ.j.

Omnia exquisitissimè trita excipiantur oleo amygdal.dul.recenti Datur ʒ.jß, ac protinus sorbendum iusculum quo diluantur, vt citius suo munere fungantur, quod in detergendo & attenuando consistit.

Plantius.

Pillulæ Aristolochiæ his postremo vtiliter adiectæ sunt & præclarè institutæ, quod summa aperiendi vi polleant. Poterant & in potionem referri, sed quòd forent amarissimæ, catapotiorum forma tædio minori deuorantur.

Saguyerius.

Quemadmodum superiores pillulæ ad sistendam fluxionem sunt præscriptæ, ita & hæ ad Incisionem & detersionem nullo comprehenso medicamento purgante. Commendantur ad morbos omnes à Fernelio nostro præscriptos. omnia enim quæ has constituunt pillulas, calorem notandum participant. Scribit præterea Mesues Aristolochiam rotundã purgatrice facultate donatam esse, & sic deiicere pituitosos ac biliosos humores: quos tacuerunt Dioscorid.& Gal.etsi accidat amarori quo pollet summo tribuendum reor.

De An-

DE ANTIDOTIS: AC PRIMVM DE SOLIDIS quibus maximè principibus partibus robur additur.

FRANC. SAGVYERII præfatio.

Antidotum, quod græcis ἀντίδοτον, in genere sonat contra datum, sed apud Medicos sumitur pro remedio venenis tota substantia repugnante, aut præcipuas partes roborante, quemadmodũ id quod venenum in se continet, deleteriũ aut toxicum nuncupatur. Antidotorum autem varia sunt genera tàm simplicia quã composita sicuti & deleteria multa: De illis agit nunc Fernelius & ipsis tribuit facultates tertias, quæ nec à temperamento nec à materia pendet, sed ab occulta totius substantiæ proprietate, sicuti & illa quæ purgantia appellantur. Rursum antidotorum aliæ solida forma parantur, aliæ liquida, de quibus nũc disputat noster author, seruato ordine qui memoriã Medici non parùm iuuare potest: si quidem eas primùm antidotos recenset quæ cerebro prosunt, deinde thoraci, pulmonibus & Cordi, hy-

Mastiches.
Styracis cal.
Sampsuchi.
Balsamitæ.
Ocimi.
Cardamomi.
Marropiperis.
Mixtillorum.
Cort. mali citrii. an. ʒ. ß. & gr. vj.
Margaritarum splendidarum.
Been albi &.
Rubri.
Corallii.
Serici combusti an. gr. xviij.
Moschi gr. vj.
Caphuræ gr. iiij.

Sacchari albi aqua melissæ soluti decuplum vel etiam duodecuplum.

Plantius.

Quòd Antidoti principibus partib. corroboradis destinĕtur, rectè earum compositiones ex partiũ corporis ordine hic instituit, ab iis exorsus quæ cerebro, deinde quæ thoraci aliisque partibus conuenirent.

Saguyerius.

Hęc Antidotus ab excellentia dicitur principalis implens, quasi vna sit inter alias quæ multa præstet sanitati conseruandæ aut restituendæ vtilissima. Itaque barbarè à Corto, qui

qui Nicolaum sequitur, πληρησαρχώντικον nuncupatur. Norunt enim Gręci Idiomatis periti dictionem τὸ πλήρες designare perfectum, & ἀρχώντικον præcipuum aut principalem. ὁ ἄρχων enim principem denotat, sed hæc grammaticalia sũt, pergamus ad grauiora Cerebrũ roborare & ab eo pendentes sensus, testantur Medici qui ipsam præscripserunt, & sic Epilepticos iuuat, obliuiosos, Asthmaticos, melanchol. & animi delirio pressos, nec non diuturno morbo affectos. Notandum est spodium, quod cinerulam vocat, græcorum diuersissimum esse ab Arabico, illud enim metallicum est, nec sumitur intra corpus, hoc verò vegetabile & in remediis Arab. familiare, hepatis & ventriculi confortatiuum. Cæterũ In schœnantho, quod officinæ dicunt squinantum, & in folio indico quod indigenę vocãt Tamalapatra, vnde malabatrum vox Græcis & latinis familiaris, Cautiores esse debent Pharmacopœi, ne decipiantur ab Impostoribus qui pro his alia nescio quæ inodora planè & inutilia magno precio vendunt. Quod ad Iuncum odoratum attinet, σχοῖνος est iuncus, & ἄνθος flos, quem vix reperire licet, vt patet ex Galeno, cuius tempore non adferebatur. Et Garcias ait se vidisse in Insula quadam Oceani Indici, multos Iunci fascicalos & vili emisse, nullum tamen florem vidit. Cuius causam refert, quod in Arabia multi sint Asini, Muli, Equi, boues, Capræ & oues,

Mastiches.
Styracis cal.
Sampsuchi.
Balsamitæ.
Ocimi.
Cardamomi.
Marropiperis.
Mirtillorum.
Cort. mali citrii. an. ʒ. ß. & gr. vj.
Margaritarum splendidarum.
Been albi &.
Rubri.
Corallii.
Serici combusti an. gr. xviij.
Moschi gr. vj.
Caphuræ gr. iiij.

Sacchari albi aqua melissæ soluti decuplum vel etiam duodecuplum.

Plantius.

Quòd Antidoti principibus partib. corroboradis destinẽtur, rectè earum compositiones ex partiũ corporis ordine hic instituit, ab iis exorsus quæ cerebro, deinde quæ thoraci aliisque partibus conuenirent.

Saguyerius.

Hęc Antidotus ab excellentia dicitur principalis implens, quasi vna sit inter alias quæ multa præstet sanitati conseruandæ aut restituendæ vtilissima. Itaque barbarè à Corto, qui

qui Nicolaum ſequitur, πληρησαρχώντικον nuncupatur. Norunt enim Gręci Idiomatis periti dictionem τὸ πλήρες deſignare perfectum, & ἀρχώντικον præcipuum aut principalem. ὁ ἄρχων enim principem denotat, ſed hæc grammaticalia sũt, pergamus ad grauiora Cerebrũ roborare & ab eo pendentes ſenſus, teſtantur Medici qui ipſam præſcripſerunt, & ſic Epilepticos iuuat, obliuioſos, Aſthmaticos, melanchol. & animi delirio preſſos, nec non diuturno morbo affectos. Notandum eſt ſpodium, quod cinerulam vocat, græcorum diuerſiſſimum eſſe ab Arabico, illud enim metallicum eſt, nec ſumitur intra corpus, hoc verò vegetabile & in remediis Arab. familiare, hepatis & ventriculi confortatiuum. Cæterũ In ſchœnantho, quod officinæ dicunt ſquinantum, & in folio indico quod indigenę vocãt Tamalapatra, vnde malabatrum vox Græcis & latinis familiaris, Cautiores eſſe debent Pharmacopœi, ne decipiantur ab Impoſtoribus qui pro his alia neſcio quæ inodora planè & inutilia magno precio vendunt. Quod ad Iuncum odoratum attinet, σχοῖνος eſt iuncus, & ἄνθος flos, quem vix reperire licet, vt patet ex Galeno, cuius tempore non adferebatur. Et Garcias ait ſe vidiſſe in Inſula quadam Oceani Indici, multos Iunci faſcicalos & vili emiſſe, nullum tamen florem vidit. Cuius cauſam refert, quod in Arabia multi ſint Aſini, Muli, Equi, boues, Capræ & oues,

Mastiches.
Styracis cal.
Sampsuchi.
Balsamitæ.
Ocimi.
Cardamomi.
Marropiperis.
Mirtillorum.
Cort. mali citrii. an. ʒ ß. & gr. vj.
Margaritarum splendidarum.
Been albi &.
Rubri.
Corallii.
Serici combusti an. gr. xviij.
Moschi gr. vj.
Caphuræ gr. iiij.

Sacchari albi aqua melissæ soluti decuplum vel etiam duodecuplum.

Plantius.

Quòd Antidoti principibus partib. corroboradis destinētur, rectè earum compositiones ex partiũ corporis ordine hic instituit, ab iis exorsus quæ cerebro, deinde quæ thoraci aliisque partibus conuenirent.

Saguyerius.

Hęc Antidotus ab excellentia dicitur principalis implens, quasi vna sit inter alias quæ multa præstet sanitati conseruandæ aut restituendæ vtilissima. Itaque barbarè à Corto, qui

qui Nicolaum ſequitur, πληρηςαρχώντικον nuncupatur. Norunt enim Græci Idiomatis periti dictionem τὸ πλήρες deſignare perfectum, & ἀρχώντικον præcipuum aut principalem. ὁ Ἄρχων enim principem denotat, ſed hæc grammaticalia sūt, pergamus ad grauiora Cerebrū roborare & ab eo pendentes ſenſus, teſtantur Medici qui ipſam præſcripſerunt, & ſic Epilepticos iuuat, obliuioſos, Aſthmaticos, melanchol. & animi delirio preſſos, nec non diuturno morbo affectos. Notandum eſt ſpodium, quod cinerulam vocat, græcorum diuerſiſſimum eſſe ab Arabico, illud enim metallicum eſt, nec ſumitur intra corpus, hoc verò vegetabile & in remediis Arab. familiare, hepatis & ventriculi confortatiuum. Cæterū In ſchœnantho, quod officinæ dicunt ſquinantum, & in folio indico quod indigenę vocāt Tamalapatra, vnde malabatrum vox Græcis & latinis familiaris, Cautiores eſſe debent Pharmacopœi, ne decipiantur ab Impoſtoribus qui pro his alia neſcio quæ inodora planè & inutilia magno precio vendunt. Quod ad Iuncum odoratum attinet, σχοῖνος eſt iuncus, & ἄνθος flos, quem vix reperire licet, vt patet ex Galeno, cuius tempore non adferebatur. Et Garcias ait ſe vidiſſe in Inſula quadam Oceani Indici, multos Iunci faſcicalos & vili emiſſe, nullum tamen florem vidit. Cuius cauſam refert, quod in Arabia multi ſint Aſini, Muli, Equi, boues, Capræ & oues,

Masticheſ.
Styracis cal.
Sampſuchi.
Balſamitæ.
Ocimi.
Cardamomi.
Marropiperis.
Mixtillorum.
Cort. mali citrii. an. ℥ ß. & gr. vj.
Margaritarum ſplendidarum.
Been albi &.
Rubri.
Corallii.
Serici combuſti an. gr. xviij.
Moſchi gr. vj.
Caphuræ gr. iiij.

Sacchari albi aqua meliſſæ ſoluti decuplum vel etiam duodecuplum.

Plantius.

Quòd Antidoti principibus partib. corroboradis deſtinetur, rectè earum compoſitiones ex partiũ corporis ordine hic inſtituit, ab iis exorſus quæ cerebro, deinde quæ thoraci aliiſque partibus conuenirent.

Saguyerius.

Hęc Antidotus ab excellentia dicitur principalis implens, quaſi vna ſit inter alias quæ multa præſtet ſanitati conſeruandæ aut reſtituendæ vtiliſſima. Itaque barbarè à Corto,

qui

qui Nicolaum ſequitur, πληρηςαρχώντικον nuncupatur. Norunt enim Gręci Idiomatis periti dictionem τὸ πλήρες deſignare perfectum, & ἀρχώντικον præcipuum aut principalem. ὁ ἄρχων enim principem denotat, ſed hæc grammaticalia sũt, pergamus ad grauiora Cerebrũ roborare & ab eo pendentes ſenſus, teſtantur Medici qui ipſam præſcripſerunt, & ſic Epilepticos iuuat, obliuioſos, Aſthmaticos, melanchol. & animi delirio preſſos, nec non diuturno morbo affectos. Notandum eſt ſpodium, quod cinerulam vocat, græcorum diuerſiſſimum eſſe ab Arabico, illud enim metallicum eſt, nec ſumitur intra corpus, hoc verò vegetabile & in remediis Arab. familiare, hepatis & ventriculi confortatiuum. Cæterũ In ſchœnantho, quod officinæ dicunt ſquinantum, & in folio indico quod indigenę vocãt Tamalapatra, vnde malabatrum vox Græcis & latinis familiaris, Cautiores eſſe debent Pharmacopœi, ne decipiantur ab Impoſtoribus qui pro his alia neſcio quæ inodora planè & inutilia magno precio vendunt. Quod ad Iuncum odoratum attinet, σχοῖνος eſt iuncus, & ἄνθος flos, quem vix reperire licet, vt patet ex Galeno, cuius tempore non adferebatur. Et Garcias ait ſe vidiſſe in Inſula quadam Oceani Indici, multos Iunci faſciculos & vili emiſſe, nullum tamen florem vidit. Cuius cauſam refert, quod in Arabia multi ſint Aſini, Muli, Equi, boues, Capræ & oues,

Aloes.
Cinamomi an ℥.ß.
Zinziberis ʒ. j.

Omnia exquiſitiſſimè trita excipiantur oleo amygdal.dul.recenti Datur ʒ. jß, ac protinus ſorbendum luſculum quo diluantur, vt citius ſuo munere fungantur, quod in detergendo & attenuando conſiſtit.

Plantius.

Pillulæ Ariſtolochiæ his poſtremo vtiliter adiectæ ſunt & præclarè inſtitutæ, quod ſumma aperiendi vi polleant. Poterant & in potionem referri, ſed quòd forent amariſſimæ, catapotiorum forma tædio minori deuorantur.

Saguyerius.

Quemadmodum ſuperiores pillulæ ad ſiſtendam fluxionem ſunt præſcriptæ, ita & hæ ad Incifionem & deterſionem nullo comprehenſo medicamento purgante. Commendantur ad morbos omnes à Fernelio noſtro præſcriptos. omnia enim quæ has conſtituunt pillulas, calorem notandum participant. Scribit præterea Meſues Ariſtolochiam rotundã purgatrice facultate donatam eſſe, & ſic deiicere pituitoſos ac bilioſos humores: quos tacuerunt Dioſcorid. & Gal. etſi accidat amarori quo pollet ſummo tribuendum reor.

De An-

DE ANTIDOTIS: AC PRIMVM DE SOLIDIS quibus maximè principibus partibus robur additur.

FRANC. SAGVYERII præfatio.

Antidotum, quod græcis ἀντίδοτον, in genere sonat contra datum, sed apud Medicos sumitur pro remedio venenis tota substantia repugnante, aut præcipuas partes roborante, quemadmodũ id quod venenum in se continet, deleteriũ aut toxicum nuncupatur. Antidotorum autem varia sunt genera tàm simplicia quã composita sicuti & deleteria multa: De illis agit nunc Fernelius & ipsis tribuit facultates tertias, quæ nec à temperamento nec à materia pendet, sed ab occulta totius substantiæ proprietate, sicuti & illa quæ purgantia appellantur. Rursum antidotorum aliæ sólida forma parantur, aliæ liquida, de quibus nũc disputat noster author, seruato ordine qui memoriã Medici non parùm iuuare potest: si quidem eas primùm antidotos recenset quæ cerebro prosunt, deinde thoraci, pulmonibus & Cordi, hy-

pochondriis, ventriculo & ita ex cõsequutione quæ renibus, hepati, lieni & vesicæ auxiliãtur solidas primùm, deinde liquidas describit. Tandem proponit emendatiorem formam trochiscorũ & Eclegmatum, quibus comprehenditur omnium remediorum quæ vulgò seruantur in officinis ad internos affectus, præparatio.

Dianthon.

CErebrum imbecillũ recreat, eiusq; destillationes compescit, melancholiam & tristitiam quæ præter rationem fit, lenit, animique defectionem tollit.

℞ florem rorismarini ℥. ß.
Rosarum.
Violarum.
Glycyrrhizæ an. ʒ. iij.
Caryophyllorum.
Spicæ nardi.
Nucis moschatæ.
Galangæ.
Cinamomi.
Zinziberis.
Maceris.
Ligni aloes.
Cardamomi.
Anisi.
Seminis anethi an. ℈. ij.

Sacchari

Sacchari albi aqua saluiæ aut betonicæ soluti lib. j ß. Cōcinnetur Electuarium per tabellas.

Saguyerius.

τὸ ἄνθος in genere floem signant græcis, vnde genitiuus ἄνθεος & per contractionem ἄνθους, cui addita præpositio διὰ facit dianthus Cordi, quod Fernelius in plurali dixi- διὰ ἀνθῶν. i. è floribus, fortaſsè quòd in hac antidoto sunt flores rosarum & violarum. In hoc equidem parua est differentia, sed cognitu non ingratam permultis fore suspicor. Cæterùm credo florem rosmarini per excellentiam vocari ἄνθος, hic enim vtilis est admodum in affectibus Cerebri & Cordis, sensus omnes & neruos confirmans, multò magis quàm maiorana.

Electuarium pleres Archonticon.

Cerebrum mirè corroborat, sensus exacuit, abolitam memoriam restituit, epilepticos iuuat & asthmaticos, tristes, melancholicos & animi delirio pressos recreat, diuturno morbo confectos instaurat.

℞. cinamomi.
Caryophyll. Ligni aloes.
Galangæ. Spicæ nardi.
Nucis moschatæ. Zinziberis.
Spodii. Schœnanthi. Cyperi.
Rosarum. Violarum an ʒ. j.
Folii aut Maceris. Glycyrhizæ.

Mastiches.
Styracis cal.
Sampsuchi.
Balsamitæ.
Ocimi.
Cardamomi.
Marropiperis.
Mirtillorum.
Cort. mali citrii. an. ʒ ß. & gr. vj.
Margaritarum splendidarum.
Been albi &.
Rubri.
Corallii.
Serici combusti an. gr. xviij.
Moschi gr. vj.
Caphuræ gr. iiij.

Sacchari albi aqua melissæ soluti decuplum vel etiam duodecuplum.

Plantius.

Quòd Antidoti principibus partib. corroboradis destinẽtur, rectè earum compositiones ex partiũ corporis ordine hic instituit, ab iis exorsus quæ cerebro, deinde quæ thoraci aliisque partibus conuenirent.

Saguyerius.

Hęc Antidotus ab excellentia dicitur principalis implens, quasi vna sit inter alias quæ multa præstet sanitati conseruandæ aut restituendæ vtilissima. Itaque barbarè à Corto, qui

qui Nicolaum ſequitur, πληρησαρκώτικον nuncupatur. Norunt enim Grçci Idiomatis periti dictionem τὸ πλήρες deſignare perfectum, & ἀρχώντικον præcipuum aut principalem. ὁ Ἄρχων enim principem denotat, ſed hæc grammaticalia ſũt, pergamus ad grauiora Cerebrũ roborare & ab eo pendentes ſenſus, teſtantur Medici qui ipſam præſcripſerunt, & ſic Epilepticos iuuat, obliuioſos, Aſthmaticos, melanchol. & animi delirio preſſos, nec non diuturno morbo affectos. Notandum eſt ſpodium, quod cinerulam vocat, græcorum diuerſiſſimum eſſe ab Arabico, illud enim metallicum eſt, nec ſumitur intra corpus, hoc verò vegetabile & in remediis Arab. familiare, hepatis & ventriculi confortatiuum. Cæterũ In ſchœnantho, quod officinæ dicunt ſquinantum, & in folio indico quod indigenç vocãt Tamalapatra, vnde malabatrum vox Græcis & latinis familiaris, Cautiores eſſe debent Pharmacopœi, ne decipiantur ab Impoſtoribus qui pro his alia neſcio quæ inodora planè & inutilia magno precio vendunt. Quod ad Iuncum odoratum attinet, σχοῖνος eſt iuncus, & ἄνθος flos, quem vix reperire licet, vt patet ex Galeno, cuius tempore non adferebatur. Et Garcias ait ſe vidiſſe in Inſula quadam Oceani Indici, multos Iunci faſciculos & vili emiſſe, nullum tamen florem vidit. Cuius cauſam refert, quod in Arabia multi ſint Aſini, Muli, Equi, boues, Capræ & oues,

quæ nullum aliud pabulum norunt, quàm hanc herbam siue gramen: Camelos autem non in ea regione adeo frequentes esse scribit vt hoc gramẽ cum floribus depascere possint. Et si mihi credant nostræ officinæ, citra disputationem vtentur more solito, radice quã doctiores esse verum Acorum existimant, licet hoc magis calefacere & exsiccare scribant quàm Calamum aromaticum, aut supponant paleas aut calamos recentes ex Matthiolo. At verò pro folio Indo Nardum eiusdem regionis substituant, quod legitimum nunc adferatur labore & industria Lusitanorum, nõ verò succedaneum folii erit Macis vt scribit Cordus: qui etiam nisi codicis error sit, styracem calamintham legit pro Calamitam, id est calamis inclusam, vt integrior sit Lachryma. Quod ad Ben alb. & rub. radices adeò commendatas Arabibus in cardiacis affectionibus, videant Pharmacopœi, & Matthiolum consulant.

Diatragacanthum frigidum.

Omnibus pulmonis, thoracisque vitiis, peripneumoniæ, pleuritidi, tabi, tussi calidæ cum febre, faucium & arteriæ asperitati conuenit.

℞. gummi tragacanthæ albissimi ℥.j.
Gummi arabici ʒ.v.
Amyli ʒ.ij.
Glycyrrhizæ.

Semi-

Seminis papaueris albi.
Quatuor semi num frigidorum maiorum cortice liberorum an ℥.j.
Caphuræ gr. v.
penidiorum ℥.jß.
Sacchari albißimi aqua violarum soluti lib.j. Electuarium concinnetur in tesseras.

Plantius.

Diatragacanthum calidis confert affectibus, viresque obtinet alterius compositionis quæ diapapauer appellatur, hæcque idcirco rectè prætermißa est.

Saguyerius.

Cordus hoc Electuarium vocat Diatragacanthũ, id est, è gummi radicis quæ eodẽ nomine donatur apud Dioscoridem: hæc autem lacryma manat ex ea radice vulnerata, ex eodem Dioscoride aut sponte ex Theophasto, ac deinde concrescit. Quod si quis huius dictionis Etymologiam requirat, intelligat Τραγάκανθαν hirci spinam designare: & dicam ego rectius hanc Antidotum vocari Διάτραγακάνθης, quàm Diatragacanthum, ob rationes supra positas de præpositione dia cum genitiuo. Semen papaueris non addit Nicolaus, & maiorem quantitatem simplicium quàm Fernelius præscripsit. Caphuram Arabes frigidam & siccam 3°. gradu affirmant: alii autem quos sequitur Matthiolus, calidam dicunt quod sit

perquam odorata & adeò tenuium partium vt per se euanescat in auram, atque conflagret vehementer in aquam proiecta: vnde non leuis est suspicio vulgarem Caphuram illegitimam esse, vtpote compositam ex mastiche, aqua ardente & Zedoaria: sicuti se certò scire autumat idem Matthiolus. Garcias Lusitanus Medicus Caphuram legitimam, quę est gummi arboris nuci iuglandi similis, frigidam esse asserit, idque se nouisse experientia ait, quòd hæc Ophthalmias ceu oculorum inflammationes & adusta refrigeret niuis modo: cui subscribit Fernelius vt legitur 17. cap. lib. 5. therapeut. reponit enim eam inter medicamenta frigida quæ capitis ardores & deliria moderantur. Nos autem, vt tantos authores conciliemus, dicemus natiuam frigidam esse, factitiam calidam: illamque apud nos raram, hanc frequentem: & nihilominus qui frigiditatem ipsi tribuunt, credunt simul odoratam esse propter partium tenuitatem qua facilè euaporet ac exhalat qui in superficie est odor, vt idem Garcias ratiocinatur. Cæterùm hoc gummi Tragacanthæ aptissimè tussim veterem ac arteriæ asperæ inæqualitates lenit & faucium asperitates: quo fit vt in talibus affectibus sit hæc Antidotus, & potissimùm si adsit calor nimius. Quod si quis quærat quamobrem Diatrag. calidum neglexerit Fernelius, cùm sæpissimè contingat, distillationum frigidarum violentia premi ægros, dicam v-

tiamque ex Iride paratum Antidotum illius vices quàm optimè supplere & sic frustrâ additam fuisse calidam more Arabum, qui confusione delectantur.

Diaireos simplex.

Thoracis pulmonumque vitia blandè attenuando expectorat, sputumque facilius reddit: calidis morbis increscentibus aut frigidis leuioribus accommodatum.

℞. rad. iridis florentinæ ℥. j.
Pul. elect. diatrag. frigidi.
Sacchari candi an. ℥. ß.
Sacchari albissimi hyssopi aqua soluti ℥. viij.
fiat Electuarium solidum.

Saguyerius.

Ireos & iridos in genitiuo facit Iris, radix aromatica, vnde dia ἴρεος vel ἴριδος dici potest hæc Antidotus sicuti & sequens quæ composita dicitur propter maiorem copiam simplicium, vtraque verò thoracis & pulmonum vitiis succurrit; & sputum facilius reddit, sed posterior maioris est efficaciæ, vnde fit vt morbis frigidis inueteratis opem ferat, quales sunt Asthma, Raucitas & tussis obstinatior. Hanc Nicolaus appellat Antidotum Salomonis, nescio quam ob causam, nisi quòd ab aliquo huius nominis fuerit primum præscripta.

Diaireos compositum.

Benefacit calidis morbis iam inclinantibus & frigidis inueteratis vt tussi, Asthmati, raucitati.

℞. rad. iridis ℥. ß.
Pulegii.
Hyssopi.
Glycyrrhizæ an. ʒ. iij.
Tragacanthæ.
Amygdal. amararum.
Pinearum.
Cinamomi.
Zinziberis.
Piperis an. ʒ. j. ß.
Seminis lini.
Altheæ.
Fœnigreci an. ʒ. ij.
Sacchari albissimi aqua tussilaginis soluti lib j. vel ℥. xiiij.

Plantius.

Electuarium diaireos compositum est hic quoq; pro electuario diatragacãtho calido, & pro electuario diapenidion, quæ idcirco non nisi frustrà & pharmacopoeorum iactura his inseri possent, hac autem compositione pro caricis, passulis, pulmulis & styrace, quæ malè ad hanc compositionem apta erant, rectè substituit semen lini, altheæ & fœnigreci, quibus vis eximia est ad inueterata pectoris vitia.

Dia-

Diacalamynthes simplex.

Contumacia & inueterata pectoris pulmonumque vitia, horumque crassos lentosque humores attenuat, detergit & expectorat, flatus discutit, concoctionem, alimentiq; distributionem adiuuat. vrinas, menses, sudoresque ciet.

℞ calaminthes montanæ.
Pulegii.
Petroselini.
Seselcos.
Origani an. ʒ ij.
Seminis apii.
Cymarum thymi an. ℥. ß.
Libistici. Piperis.
Smyrnii an. ℥ j.
Sacchari albi aqua violarum aut rosarum soluti lib. ij ß. fiat Electuarium.

Plantius.

In hac Diacalaminthes compositione rectè adiectum videtur origanum; in cæteris Galeni compositionem author est imitatus, & simplicium pondera, præterquam in Libystico & in pipere, hic enim libystici semissem duntaxat, piperis verò sextantem, quod scilicet cōpositio hæc quadrans solum sit totius eius quæ à Galeno describitur lib 4. de tuenda valetudine. Quùm præterea in cæteris electariis suprà descriptis quæ mitia erant, suaui sapore nec vsu difficilia, sextuplo aut octuplo

saccharo pulueres exceperit, in hac certè compositione quæ calida multum est & vsu difficilis, duodecuplum adiecit. Hæc porrò Diacalaminthes compositio earum vice etiam fuerit, quæ appellantur Diahyssopu & Diaprassiu, & quæ iure tanquam superuacuæ exolescaut, ne multitudo grauis sit.

Saguyerius.

Hæc Compositio authorem habet Galenum lib. 4. sanitatis tuendæ, nisi quòd Origanum adiecit Fernelius, & libystici semissem sicut piperis sextantem solummodo posuit, quoniã quadrans tantũ est antidoti à Gal. descriptæ. Origanum autem tussi medetur linctum ex melle, & extenuandi facultate præditum est. Aliam compositionem ex Mesue proponit Cordus, quã inutilem iudico, quod nihil possit præter galenicam: quoniam verò duo calaminthарum genera recipit, διὰ καλαμίνθων vocauit idem Cordus, & id rectè, sicuti errauit nuncupans similiter Antidotum Galeni quæ vnicum genus admittit. Frustrà etiam laborem insinuet Pharmacopœus qui è prassio & hyssopo compositiones præparabit, satis enim erit hæc pro omnihus illis, & aliis multis quæ in dispensariis vulgaribus continentur.

Diamargariton frigidum.

Febrium æstus atque malignitatem compescit

pescit, cor munit, roborat, & à maligna contagione vendicat, animi defectione & syncope liberat, mœroremque discutit.

℞. quatuor seminum frigid. maiorum
mundatorum.
seminis portulacæ.
papaueris albi.
endiuiæ.
oxalidis.
& citrii.
trium santal.
ligni aloes. zinzib.
rosarum rub.
florum nympheæ.
buglossi.
& violarum.
baccarum myrti.
ossis è corde cerui.
eboris.
doronici romani.
cinamomi an. ℨ.j.
coral. albi & rub. an. ℨ.ß.
margaritarum splendidarum ℨ.iij.
ambaris.
caphuræ, an. gr. vj.
moschi gr ij.
sacchari albi aqua buglossi vel rosarum soluti ℔.ij.

Plantius.

Hoc Electuarium Diamargariton, vt præ-

ſtantius & efficacius exiſteret, ſupra vulgarẽ deſcriptionem quæ incerti eſt authoris rectè & vtiliter continet ſemina endiuiæ, oxalidis & citrii, ebur quoque, os é corde cerui, doronicum romanum, cinamomum: quæ conſtat omnia cardiaca eſſe. Nonnulli etiam in hoc Electuarium gemmarum fragmenta adiècerunt, ſed tamen fruſtrà, quòd omnia in electuario de gemmis compræhenſa ſint, quod huic interdum præſcribendo admiſceri poteſt. Hoc autem calida pauca continet aromata, frigida vero plurima, vt idcirco tutus ſit vſus.

Saguyerius.

Miror quid mouerit Plantium vt diamargariton frigidi deſcriptionem incerti Authoris eſſe diceret cum vulgo ad Nicolaum referatur teſte Cordo: Verum quidem eſt Fernelium addidiſſe ſemina endiuiæ, acetoſæ & mali citrii, necnon os de corde cerui, item doronicum romanum, quod idẽ Fernelius credidit eſſe Arnabonem Pauli Æginetæ, contra Mathioli ſententiam lib, 2. epiſtol. vltima, qui exiſtimat Carnabadium Actuarii eſſe Doronicum romanum, quod affertur ex Alexandria Ægypti & Gargano monte apuliæ, qui hodie mons ſancti angeli dicitur, ſed viribus infirmus eſt. Obſeruandum autem eundem Matthiolum dubitare in epiſtola de eo quod planè affirmauit in Dioſcorid lib. 2. & cap. de orinthogalo

orinthogalo doronicum videlicet esse Carnabadium, sic non rarò incerti sumus in diiudicandis quæ nobis non sunt bene cognita. Quantum ad cordis ceruini os quod nonnulli negant reperiri, vt Vesalius in sua anatome & alii affirmant vt & Arabes eorum sectatores, qui scribunt ipsum mire cardiacum esse, si mihi licet dicere quod sum expertus anno. 1588. Asserant eodem anno captos duodecim ceruos in quorum corde nullum os tale repertum est. Venatores autem, vt mihi aliquatenus satisfacerent, nescio quid superstitiosum proposuerunt. Admonet autem Pharmacopœos Mathiolus ne bubulam arteriam asperam pro osse ceruino compositionibus cardiacis admisceant: Ego verò consulerem, lite pendente vt cornu cerui substituerent, ita suadente Fernelio cap. 11. lib. 5. method therap. Et pro Agallocho, quod Indi vocant Agalangem, Rhaponticum ceu centaurium maius substituendum scribit Galenus, cuius tempore multa erant incognita quę sunt notissima per Lusitanorũ frequentissimas nauigationes: vnde fit vt consula Pharmacopœos verum Agallochum suis compositionibus admiscere etiamsi ematur multa pecunia, cum in India veniat libra vna trib. aureis, quoniam eius arbores raræ sint vt asserit Garcias, eæque sunt oleæ similes: aut si vero & legitimo destituantur, Caryophyllos aut cinamomum adiiciant vulgare calidum

ſiccum & vtcunque aſtringens, quod eſt caſſia lignea aut canella ex Matthiolo, & Garcia, qui ait Indos nullam facere differentiam inter hæc duo, & Cinamomū dici quaſi Chinę amomū, quoniã odore præſtet & ex China afferatur: Caſſiam vero corruptum eſſe nomen à græcis, cum Indis vocetur Cais manis. Quare autem agallochum dictum ſit χυλόαλοι aut lignum aloes me ignorare lubenter fateor, niſi forſitan ab Agalangem Arabum ſit per corruptionem deductum, ſicuti & complura alia quæ noſtris in diſpenſariis reperiuntur per commixtionem aut deprauationem idiomatum græcorum, Indorum & Arabum: Certum enim eſt Aloen herbam eſſe, xyloaloem verò lignum: pro quo noſtræ officinæ Oleaſtrum rhodium, falsò dictum Aſpalathum ſuppeditarunt aliquando, vt admonet Matthiolus. Margaritas ignorarunt Dioſc. & Galenus quæ fuerunt Arabibus notiſſimæ, & ad medicamentorum cardiacorum maximè expetitæ, ſicuti & Mauritanis, quos ſequuntur noſtri Pharmacopœi eorum præſcripta diſpenſantes, earum pondus & coloris elegantia perit temporis tractu, hanc tamen reſtitui norunt Medici docti ſi agitentur diu in oriza leuiter confracta addito ſale: quò fit vt non ſit certum ſignum bonitatis expetendum à ſplendore, ſed pondere potius. Si pulueratę admiſceantur Collyriis, oculorum nubeculas detergunt, & aquam eo defluentem ab-

absumunt. Minimæ quæ perforari nequeunt sunt officinis familiares In Ambaro deligendo cauti esse debent Medici & Pharmacopœi, cuius hæ sunt notæ, puritas cineritius color, aut qui constet venis partim cineritiis, partim candicantibus, leuitas, & multi humoris oleacei eo acu perfuso, resudatio. Ruellius vocat Ambram griseam, terræ genus esse scribit Garcias cuius inuentum fragmentum trium ferè millium pondo esse autumat anno. 1555. Nicolaus Monardis Hispanus Medicus asserit bituminis esse genus ex fontibus in alto mari manans, quod aeri expositum statim densatur, & quod nobis mittit florida noui orbis prouincia griseum videlicet liquidambar, & oleosum quid ab ipsa sic vocata resina, stillãs, noua ad veterem etiam mittit Hispania vnde in Galliam asportatur. styracem liquidam emulatam in odore validissimo. Hoc oleum autem elicitur ex liquidambare recenti, quod positum in loco conueniente talem liquorem emittit, longè suauiorem resina ipsa quæ colligitur per incisionem ex arbore procera, ramosa & pulchra, cui folia adsunt hederaceis similia, crasso cortice & cinereo, & quam vocant Indi Ococol. per expressionem etiam elicitur hoc oleum, vt sit copiosius, nam chirothecis imbuendis plurimum absumitur. Vocatum autem liquidambar existimo quasi liquidũ ambarum, quoniã vt styrax liquida, est resinosum liquidambar, & vim habet incidē-

tem, calefacientem, resoluentem & Anodynam quemadmodum & id quod Arabes vocant Ambar. Atque præter hæc vteri morbis à causa frigida vtrumque prodest occulta quadam proprietate. Cæterùm tribuunt Arabes huic Electuario vim cardiacam, & compescendi malignitatem febrium pestilentium. Imò & ardores Causonum quas sæpè comitatur syncope aut lipothymia, febre ipsa multò periculosiores.

Electuarium de gemmis.

Cor eximiè roborat, idque in febribus à maligna & pestilenti putredine tuetur, animæ defectioni, cordis palpitationi & tristitiæ spontaneæ succurrit.

℞. margaritarum splendidarum ʒ j ß.
Saphyri.
Hyacinthi.
Sardæ, id est corneolæ.
Granatorum.
Smaragdi an. ℈. ij. & gr vj.
Zedoariæ.
Doronici.
Corticum citrii.
Mali, maceris.
Seminis ocimi caryophyllati an. ʒ. j.
Coralli rub.
Succini.
Eboris an. ℈. ij ß.
Been albi & rub.

Caryo-

Caryophyllorum.
Zinzib.
Piperis longi.
Spicæ indicæ.
Folii.
Croci.
Cardamomi maioris an. ʒ. ʒ.
Trochiſcorum diarrhodon.
Ligni aloes an. ß. ij ß.
Cinamomi.
Galangæ an. ℈. ij. gr. v.
Foliorum auri & argenti an ℈. j.
Ambræ ʒ j.
Moſch. gr xv.
Sacchari albi ℥. xx. quod eſt octuplum.

Plantius.

Electuarium è gemmis omne ferè calidorum aromatum genus complectitur, neque ea iam harum fragmentis multum retũduntur. Expediret igitur portionem eorum ſubtrahere præſertim been album & rubrum, piper longum, cardamomum maius & foliũ quod etiam raró ſuppetit.

Saguyerius.

Obſeruatione digna eſt Pet: Mathioli ſententia quę habetur lib. 5 epiſtol. & digniſſima quam ſequantur Pharmacopœi, quod ipſam addiderit ſub finem examinis Aureæ Alexandrinæ ad Pharmacopœũ ſcribens his verbis: Semper credidi lapides quantumuis leuiga-

tos ab innato calore non immutari, ficuti nec argentum nec aurum: Item ex aduerſo nec temerè factum dicam, ſi quis magis ſequutus vulgarium opinionẽ quàm rationem, hoſce lapillos admiſceat: Nam tametſi nihil adferant auxilii, nocere non poſſunt. Audimus hic Medicum doctiſſimum conſuetudini magis quàm rationi ſubſcribere, quemadmodum & legimus de D. Capellano Archiatro regio, qui interrogatus de cornu Monocerotis, quam infundunt vino quod eſt Rex bibiturus, reſpondit nihil damni hanc conſuetudinem allaturam quamuis non ſit profutura, nec facilè ratione vincere poſſe quod eſt aſſuetum a tot annis & in principe quem tanti facit omnis Gallia. Pro ſmaragdo vult Garcias Turquezam nobis dictam iniiciendam huic electuario, quam feruzegi vocant Arabes, aut Peruzam: ſcimus autem ſmaragdum raram eſſe & precioſam gemmam, vt ſaphirum vilem, cuius duo ſunt genera, vnum obſcurius, alterum ſplendens aut aqueum: hyacinthum etiam omnes norũt quem nõnulli rubinum flaueſcentem appellant, ſicuti granatum dicũt rubinum nigricantem. Sarda verò à ſardinia inſula nomen habet, vbi naſcitur plurima, & quòd carnis colorem referat: ſed rubedine diluta, Carnalina vulgò dicitur. Notandũ eſt quod ſcribitur in annotationib. Valerii Cordi ad eius videlicet tẽpora ignoratã fuiſſe ſardam. Coralli tria ſunt genera, rubrũ, nigrum

nigrum & album, ſed rubrum frequentius eſt cæteris, omnia tamen faciunt cardiaca Arabes. Hic tamen rub. ſolummodo præſcribitur, vt & apud Meſuem, quod vulgò credatur cæteris antecellere: vbi tamen refrigerio maiore opus eſt, album magis frigidum eſſe coſentiunt omnes, etſi huius non meminerit Dioſcorides. Ocymum Caryophyllatum alia duo genera odore iucundiſſimo ſuperat, vndeſit vt illis anteponatur in roborando corde. Cardamomum Arab. diuerſum eſt maximè ab eo quod proponit Dioſcorides, vt faciunt Arabes duo Cardamomi genera, maius videlicet & minus, atq; hoc melius exiſtimant Garcia teſte quoniam eſt odoratius, et ſic ratione facultatis maius dici poſſet merito: vtroque abundat India, et frequens eſt in vſu. Vnde in Europam, Africam & Aſiam euehitur eodem authore. Eſt igitur hoc ſumendum iis qui hoc Electuarium parant, quòd Meſues Arabs ſit eius author: ſaccolaa dicitur Auicennæ. Matthiolus lib. 5 epiſtol. vbi præparationem Theriacæ emendatam proponit in gratiam Pharmacopœi cuiuſdam Bononienſis pro græcorum Cardamomo quod planè exoleuit, vulgare officinarum cenſet vſurpandum & maius anteponit minori, quoniã acrimonia, odore & amarore antecellit. Caput autem & ſtomachum manſum expurgat. Zedoariam cum præſcripiſſet Fernelius, zerumbet neglexit, quod viribus & figura non

parum conueniant: vnde factum est vt Carolus Clusius dubitando tamen, dicat Zedoariam nostram esse ex generibus Zerumbet Et diu antè scripserat Serapio cap. 172. lib. de simpl. Zerumbet esse Zedoariam. Cæterùm creditur vulgò hoc Electuarium de gemmis esse valde Cardiacum, & in febre pestilenti maximè obsistere putredini, & tristitiæ spontaneæ : habenda tamen ratio caloris præter naturam, quoniam sit hæc Antidotus ex permultis calidis contexta.

Electuarium diambræ.

Cor, cerebrum, principesque partes corroborat & exhilerat, insitum calorem senibus præsertim ac imbecillis, frigidisque naturis suscitat, non alimenti modo, sed & frigidorum humorum concoctioně iuuat: omnemque corporis ac vteri perfrigerationem discutit, vt idcirco ad concipiendum conferat.

℞ cinamomi.
Doronici Romani.
Caryophyllorum.
Maceris.
Nucis moschatæ.
Folii.
Galangæ an. ʒ.iij.
Spicæ nardi, cardamomis maioris & minoris an ʒ.j.
Zinziberis ʒ.j.ß.
Santali citr ni.
Ligni aloes.

pipe-

Piperis longi an. ʒ.ij.
Ambaris ʒ.j.
Moſchi ʒ.ß.
Singulæ pulueris vnciæ excipiuntur ſingulis libris ſacchari aqua roſarum ſoluti.

Plantius.

Diambras ex omnibus quoque aromatum generibus promiſcuè nulloque delectu congeſtis atque confuſis conſtitui videtur, quemadmodum & diaciminum & dianiſum & diacinamomum, diazinziber, diatrion pipereon & diaxylo aloes, diamargaritum calidum, diamoſcu dulce & diamoſcu amarum: quæ omnia vehementer calida ſunt, ex calidis minimè repreſſis conſtantia, vt idcirco videantur eaſdem facultates ſortiri, & eoſdem penè affectus proferre. Quocirca reliquis omnibus ſuppreſſis author hic vnica diambræ compoſitione inſeruit, quę vice ſit omnium, ne multitudine obruatur Medicinæ ſtudioſus, & ne immodicam Pharmacopœus iacturam faciat. Sed & in hac compoſitione quę vt cæteræ vehementer calida exiſtit, vtiliſſimum putarem ſubtrahere Cardamomum vtrumque & piper longum, atque pro his ſubſtituere roſarum rub. ʒ. iij. vix enim aliter vti ea liceat in calidis naturis aut æſtuoſo cœlo, in febribus, aliiſue morbis calidis. Sed & immodicus compoſitionum eiuſmodi calor

effecit, vt & vſus quoque difficilis eſſet, & tanquam inutiles exoleſcerent: quemadmodum diatrium pipereon Galeni & diacalaminthes. Hęc autem proſpiciēs author rectè iuſſit pulueres duodecuplo ſacchari excipi, Ita nimirum ſuauitati conſulens.

Saguyerius.

Ad Meſuem refert Cordus hanc Antidotū compoſitionem, quæ etiam calidiſſima continet medicamenta, vt & prior nihil admiſcito quod calorem ipſorum retundat, proinde non exhibenda niſi ſummè refrigeratis: hincque factum eſt vt nonnulli excluſis Cardamomo vtroque & pipere longo atque imminuto Zinziberis pondere, roſarum rub. ʒ. iij. aut ℥. ß. adiecerint. Ego verò ſatis eſſe iudicarem Pharmacopœo ſi libram vnam huius electuarii in ſua officina paratam habeat: nihilque opus eſſe credo aliis permultis compoſitionibus quas propoſuerunt Arabes, quòd ſint eiuſdem facultatis, vt patet ex annotationibus quæ ſingulorū vires deſcribunt ſub finem aut initium deſcriptionum. Et certè dubium non eſt tot medicaminū apparatus diſpendio eſſe tàm Pharmacopœis quam ægrotis. Valeant igitur Dianiſu ceu Antidotus ex Aniſo, ex Cumino, Cinamomo, galanga, moſcho, hyſſopo, Coſto, Agallocho, è triplici piperum generibus, è zinzibere, & quod à duce nomen habet. Item Iuſtinum & ſimilia Electuaria quæ nihil aliud poſſunt, vt diximus, quàm illa

quæ

descripsit Fernelius.

Puluis Cardiacus.

Cor mirificè corroborans & muniens ne in pestilenti constitutione contagione offendatur: in ardenti febre & æstuoso cœlo tutus, quòd moderato sit calore.

R. rad. tormentillæ.
Dictamni.
Tunicis &c.
Scabiosæ. seminis acetosæ.
Endiuiæ.
Coriandri præparati.
Seminis citrii.
Rutæ &
Cardui benedicti an. ℥. j.
Trium santalorum.
Been albi & rubri.
Doronici Romani.
Ligni aloes.
Zedoariæ.
Cinamomi.
Cardamomi.
Macis.
Croci.
Rosarum rub.
Florum buglossi vtriusque.
Florum nympheæ an. ℈. ij.
Rasuræ eboris.
Spodii.

Oſſis è corde cerui.
Coral. vtriuſque.
Succini.
Margaritarum ſplendidarum.
Smaragdi.
Hyacinthi,
Granati an. ℈ j.
Serici crudi torrefacti.
Boli armenæ.
Terræ lemniæ an. ʒ. ß.
Caphuræ.
Moſchi.
Ambaris an. gr. vj.
Fiat puluis & ex octuplo ſacchari albi aqua roſarum ſoluti concinnentur tabellæ.

Saguyerius.

Oleum & operam perdentes qui Arabum veſtigiis inhærere meminerunt cuiuſdam cõfectionis, cui liberandi vim tribuunt, & potiſſimum à peſtilenti contagione, atque ipſi ipſi aliam iungunt, quæ etiam præſeruare cor in peſte poteſt: quæ planè ſuperflua eſt, vnde factum vt Fernelius meritò alteram omiſerit, contentus deſcriptione cardiaci pulueris moderatè calidi cui ea ſunt adiecta quæ calidorum aromatum violentiam & æſtum temperare poſſunt: Cordialem vocatam confectionem prætermiſit, liberantem propoſuit, quæ longè pluribus conſtat quàm cordialis.

Id

Id interim obseruatione dignũ est quod pro smaragdo hyacinthum aut granatũ supponat Cordus, ego autem sine his antidotum valere iudico, & sine multis aliis quæ aut non reperiuntur, aut nihil prosunt.

Aromaticum Rosatum maius.

Moderato calore ventriculum omniumque viscerum concoctionem adiuuat, cruditatẽ emẽdat, humores superuacuos absumit, flatus discutit, ex morbo conualescentibus aptissimum.

℞. ros. rub. ℥. xv.
Glycyrrh. rasæ ℥ vij.
Ligni aloes.
Santali citrini an. iij.
Cinamomi electi ℥ v.
Maceris.
Caryophyllorum an. ℥. ij. ß.
Gummi arabici.
Tragacanthæ an. ℥ ij.
Nucis moschatæ.
Cardamomi. Galangæ an. ℥. j.
Spicæ Nardi.
Ambræ an. ℈. ij.
Moschi ℈. j. Ex octuplo sacchari tabulæ concinnentur.

Saguyerius.

Hoc Electuarium dicitur Aromaticum, quòd Aromata, quæ vulgò dicuntur species, contineat multa, & Rosatum à rosis quæ in

maiori copia ponuntur quàm aliquot ex aliis odoratis ceu odoramentis. Atque ad nescio quem Gabrielem refertur, quemadmodum Aromaticum Caryophyllatum Mesuem habet authorem, & vtriusque parùm differunt facultates. Cæterùm dignum existimo disquisitiones, quid pro santalo Machorizi ad hunc vsque diem vsurparint Pharmacopœi, cum inter eos qui Indiam nouerunt, non satis cognitum sit hoc santali genus. Scio Cordum explicare Machorizi speciem eius quod citrinum aut pallidum vocant, sicut & Monachi qui Mesuem sunt interpretati, tenebris addentes nebulas obscurissimas, huius epitheti ignari verterunt odoriferum. Garcias suspicatur legendum Mazafrani, quod pallidum aut croceo colore infectum sonat: & interim admonet vix deferri citrinum legitimum in Lusitaniam, quòd multò pluis vendatur in India quàm id quod in tàm distantes regiones ferretur, vendi posset. Carolus Clusius in ea est hæresi vt credat aliquod aliud lignum odoratum pro legitimo santalo obtrudi Pharmacopœis, quale multum inuenitur in Insula diui Laurentii, vt scribit idem Garcias, qui ait vltra gangem vocari hanc Arborem Chandama, & alibi Sercanda, vnde vocem sandal corruperunt Arabes & Mauritani. Fernelius pro machorizi habet citrinum. Rondeletius præceptor meus nunquàm satis obseruandus pro ligno aloes vult sumi internam partem santali

santali qui ab odore vocatur moschatelinum. Quantum ad vires huius Electuarii, omnium viscerum iuuat concoctionem, flatus discutiens, vnde fit vt à morbo conualescentibus prosit.

Elect. diarhodon Abbatis.

Ventriculi & præcordiorum æstus temperat, ac eorum nihilominus concoctioni opitulatur, flatus dissipat, doloresque lenit.

℞. rosarum rub. ℥. j ß.
Santali albi &
Rubri an. ʒ ij. ß.
Tragacanthæ.
Gummi Arabici.
Eboris vsti an ℈. ij.
Mastiches.
Spicæ nardi.
Cardamomi.
Succi glycyrrhizæ.
Croci.
Xyloaloes.
Caryophyllorum.
Galliæ moschatæ.
Anisi.
Fœniculi.
Seminis ocimi.
Acinorum berberis.
Seminis scariolæ.
Portulacæ &
Papaueris albi.

Quatuor ſem. frigid. maiorum.
Rhabarb. electi
Cinamomi an. ℈ j.
Margaritarum.
Oſſis è corde cerui an.
℈ ß.
Caphuræ gr. vij.
Moſchi gr. iiij. Ex octuplo ſacchari aqua roſarum ſoluti fingantur tabellæ.

Plantius.

Ab Electuario diarhodon Aſarũ ſubtraxit quod ventriculum ſubuertat etiam leuiſſimè tritum, & ſaccharum candum quòd nihil magis quàm ſaccharum album conferat. Electuarium diagalangæ tametſi à plærisque ad ventriculi cruditates celebratum, propter tamen immodicum calorem exoleuit, cuius etiam loco ſi res poſtulet, ſubſtitui poterit Diambras vel Diacalaminthes.

Saguyerius.

A roſis etiam nomen habet hoc Electuarium, & in gratiam cuiuſdam Abbatis præſcriptum à Nicolao, à quo nonnulla detraxit Fernelius, Aſarum videlicet quod ventriculum ſubuertit primò, deinde vicinas & abiectiores partes ex conſequutione purgat per vomitum: hoc tamen in Mythridatio non parùm vſurpandum cenſet Mathiol. lib 5 epiſtol. quoniã odoratum eſt medicamẽtum.

Meſues

Mesues autem scribit ei vim inesse vomitionem ciendi, atque per aluum & vrinam purgandi, Radices verò senis drachmis potas ex mulsa aqua ellebori modo purgare asserit Dioscorides. Rhabarbarum odoratum est & cardiacum, quo fit vt Auicenna in suis Theriacis loco Rhapontici miscuerit: clarificat sanguinem, & ventriculum ac Iecur roborat: Diarhodôn verò præcordiorũ tẽperat æstus, & nihilominus eorum iuuat vim concoctricem, propter diuersorum medicamentorum admixtionem. Saccharum candum neglexit Fernel. quòd nihil magis conferat quàm saccharum album. Cordus autem post Nicolaum ipsum addit quod eo melius conseruentur aromata, forsitan propter partium tenuitatem quæ facit vt perfectius misceantur: Candidum autem vocatúr non quod sit albus communi sed quod magis splendeat salis fossitii modo, aut illius quod veteres Indũ vocabant, cuius inopia laboramus.

Elect. diatrium santallon.

Calidam Iecoris intẽperiem emẽdat, ciusque obstructi reliquias tollit. & icterum persanat, viscus ipsum & ventriculum corroborat.

℞. Trium santal.
Rosarum rub. an. ʒ iij.
Rheibarb. electi.
Eboris vsti.

Succi glycyrrhizæ.
Seminis portulacæ an. ʒ:ij.
Gummi Arabici.
Tragacanthæ.
Quatuor ſeminum frigidorum maiorum mundat.
Seminis intubi an. ʒ i. ſs.
Caphuræ ℈. j.
Sacchari albi aqua roſarum ſoluti octuplum.

Plantius.

Ex electuario trium ſantalorum ſubtractũ eſt & exemptum amylum tanquam ſuperuacuum, neque in hunc ordinem relatum eſt electuarium Diacubebæ, quod ad iecoris calidos affectus & obſtructiones plerique celebrant, quandoquidem non aliud complectitur quàm hoc Electuarium trium ſantallorum.

Saguyerius.

Qui regiones Indicas peragrarunt, affirmant ſantalum alb. & pallidum plurimum reperiri in Inſula quadam admodum portuoſa cui nomen Timor & eſt vltrà Gangem: Rubrum intra gangem gignitur, vnde in occidentales regiones defertur ſicuti & alia duo genera Luſitanorum diligentia: Recte igitur dixit Mathiolus contra Guillandinum ſantala officinarum legitima eſſe, modo non obſit Pharmacopœorum auaritia aut negligentia, vel

tia, vel potius simplicium turpis ignorantia, & potissimùm eorum qui è peregrinis regionibus ad nos deferuntur. Admonuimus enim suprà ex Gartia Proregis Indiæ Medico vix deferri in Lusitaniam legitimum santalum citrinũ. Et scimus nostrum album planè inodorum, quod tamen illi affine esse debet in odore, & rubrum inficit atque dulce est, contra naturam legitimi qui his notis distinguitur à Brasilio, Quare autem non deferantur ad nos, aut in pauca quantitate, alb. & citrinum santala, causam reddit idem Gartias, quod Indi multum absumant in corporibus vngendis postquam ipsa macerarunt cum aqua in mortariis lapideis, vt possint regionis æstus violentos ferre commodius. Ex rubro verò sua conficiunt Idola & horum delubra, eoque vtuntur aduersus febres. Sed non parua sese offert dubitatio de qualitatibus santalorum. alii enim vt Arabes & eorum sectatores, inter quos Fernelius, omnia esse frigida gradu tertio & sicca secundo asserunt Mathiolus autẽ in epistolis palam arguit Arabes & eos aberrasse ait in diiudicando santalorum temperamento, vnà cum multis doctissimis Medicis. Certè si omnia odorata sunt calida, & alb. atque citrinum odorẽ præstare debeant, calorem etiam participare dicentur meritò. contra vero rubrum solum inodorum erit frigidum: Rursum dicet aliquis pro Arabibus tuendis, Incolas vti albo & citrino, in aqua con-

tusis ad corporum refrigerationem: cui responsum volo aquam frigidam natura magis penetrare & subtiliorem reddi per horum admixtionem, quam solam, sicuti accidit quādo ei salpetræ calidum admiscetur, vt in suis paradoxis subtilissimè disputauit Laurent. Iobertus: Sed quomodo dicunt omnes Medici hoc Electuarium calidam Iecoris intemperiē emendare, si calida sunt santala, à quibus nomen habet? Calidum etiam Rhabarbarum? facilis est solutio, quod æque multa admisceantur refrigerantia, & præterea rubrum santalum frigidum est, & sic moderato calore reliquias obstructionis Iecoris soluit & intemperiem relictam ex morbis calidis robur addendo visceri. Amylum, quod corruptè amydum vocant, omisit Fernelius, quoniam nihil iuuaret cum sit emplasticum & obstruens. Nomen autem obtinet à priuatione, id est, quod sine mola fiat, quam Græci τὴν μύλην dicunt, quasi ἄνευ τὴν μύλην, à enim est priuandi particula.

Diacrocu vulgo diacucurma.

Inueteratos hepatis lienisque affectus soluit, peruicaces obstructiones atque iam incipientem schirthum euellit, hincque ortam Cachexiam & hydropis rudimenta persanat.

℞. croci.
asari.
petroselini macedonici.

dauci.

dauci.
anisi.
apii seminis an.℥.ß.
rheibarbari.
meu.
spicæ nardi an. ʒ vj.
Costi. myrrhæ.
cassiæ ligneæ.
schœnanti.
carpobalsami.
rad. rubiæ.
succi absinthii.
succi eupatorii arefacti.
olei balsami an. ʒ.ij.
calami odorati.
cinamomi an.ʒ.i.ß.
scordii.
scolopendrii.
succi glycyrrhizæ an. ʒ.ij.ß.
Sacchari albi aqua endiuiæ soluti ddcuplum.

Plantius.

Electuarium diacrocu quædam continet admodum rara & quæ vix suppetunt nobis vt Cassiam ligneam, Carpobalsamum, Opolsamum: quæ si prætermittantur, non minus efficax medicameutum erit ad ea quæ proposita sunt.

Saguyerius.

Cordus vocat hanc Antidotum Διὰ κρόκου,

græcè, & Arab. Diacurcuma, quasi idem sint Crocus & Curcuma: sed de croco Indico est intelligendum, cuius meminit paucis Dioscorides sub nomine cyperi quem profert India, zinziberis effigie, & curcumam dicunt officinæ. Est autem radix intus crocea, foris verò zinziber refert. Multum ergò abest à nostro croco, licet mansa croci more inficiat. Curcuma autem neque græcum neque mauritanum est vocabulum, licet Cauroch Aphris sit vsitatum pro Chelidonio maiore cuius radix est crocea. Cæterùm Persæ vocant crocum indicũ Darzard de quo propriũ caput scripsit Garcias, & radicem esse admodum acrem dum sicca est, minus tamen quàm Zinziber. Mirum certè quod crocum absolutè & sine adiectione præscripserit Fernelius, cùm id propriè de nostro croco videatur intelligendum: Costus autem Indicus, si haberi potest, vsurpandus qui aliquando visitur in Lusitania, aut eius loco Angelicæ rad: & pro Eupatorio ageratũ Dioscoridis, vt sentit Matthiolus aduersus Cordum qui scripsit passim gratiolam herbam summè Catharticam esse Mesue Eupatorium. Hanc Antidotum commendant in Iecoris ac Lienis affectibus inueteratis soluit enim obstructiones & harum peruicacium schirrhos, vnde fit vt Cachexiam seu malum corporis habitum & hydropem incipientem persanet quemadmodum & quæ Dialacca vocatur, quam superiori efficaciorem

rem scribunt Medici.

Dialacca maior.

Ad iecoris, lienisque veteres obstructiones, ad malum habitum & incipientem hydropem efficacior quàm diacrocu.

℞. Laccæ præparatæ.
Rheibarbari an. ℥. iij.
Spicæ Indicæ.
Masticlies.
Stipitum schœnanthi.
Absinthii Romani.
Succi eupatorii Mesue.
Sabinæ.
Amygdal. amararum.
Costi.
Myrrhæ.
Rubiæ.
Seminis apii.
Ammios.
Fœniculi.
Et anisi.
Asari.
Aristolochiæ longæ & rotundæ.
Gentianæ.
Croci.
Cinamomi.
Hyssopi.
Cassiæ ligneæ.
Summitat. Schœnanthi.
Bdellii an. ℥. j. ß.

Piperis.
Zinzib an ʒ.j.
Sacchari albi duodecuplum.

Plantius.

Electuarium Dialacca maior, plires Archõticon & exhilerans veterem retinent componendi rationem, quòd satis accommodata viderentur ad affectus titulo designatos.

Saguyerius.

Laccam elaborari à formicis, vt mel ab apibus scribit Garcias, ex relatione viri apprimè honesti & curiosi in rerum natura inuestiganda, qui regnum pegu in India lustrauerat, vbi nascitur plurima, quam nominant Tirc: A Turcis verò, Arabibus & Persis Loc sumutri, quasi dicas Laccam & samatra, quæ est insula lineç equinoctiali proxima, nonnullis dicta Taprobana, in qua eam gigni putabant Arabes cum nascatur in India vnde in Samatràm portabatur.: Est verò arbor, ex qua materiam ad Laccæ generationem sugunt formicæ, vasta admodum, foliis quodammodo pruni, in cuius surculis & ramis minutioribus ipsæ formicæ magnæ in terræ visceribus & aliis locis enatæ hoc medicamentum consiciunt, quod in mellis crassitiem dissolutum tàm ad tincturam quàm medicinam Laccæ nomen est sortitum: sic enim vocant Lac Arabes. Hanc Laccam non norunt veteres græci,

vt

vt quæ sit diuersissima ab eorum Cantamo licet ita vulgò nuncupetur, ex doctrina Auicennæ & Serapionis, qui cum paulò crediderunt Laccam nasci in Arabia quemadmodum eam Lacrymam, quæ Caucamum dicitur, ligni Arabici esse scripsit Dioscorides. Matthiolus sequitur Arabum vestigia: quos omnes arguit Garcias, quòd Lacca in Arabia non gignatur, nec sit Lacryma arboris, nec odorata nec myrrhę similis. Arguit ēt Monachos Mesue commentatores, quòd sanguinem draconis pro Lacca supponant, cum illud sit astringens, hæc verò obstructiones aperiat, vt ante ipsum annotauerat Matthiolus. Laccæ apparatam docuit Cordus dùm vult eius lib. j. ℥ 4. decoqui in lib. iij decoct. aristol. lōg. & schœnanthi an. ℥ ij.

Colatur aqua, in quam proiicitur lacca ad bulliendum donec ipsa aqua reddatur coloris sanguinei, per dissolutionem partis melioris ipsius laccæ, tum rursus fit colatura per pannum laneum aut filtrum, & crassiores ac sordidæ partes abiiciuntur. aqua verò rubea decoquitur lento igne & diplomate ad mellis cōsistentiam, vt ex massa tepida formentur pastilli. Cæterùm dignū est obseruatione quod annotauit Cordus, nobis proponens triplex Eupatorium, vulgare, græcorum & Mesue, per vulgare intelligens quod suo tempore à Pharmacopœis vsurpabatur, & ad Auicennā refertur: vbi malè dicit Græcorum Eupatori-

um non esse Agrimoniam: nec minus errat dum vult gratiolam vulgò dictam esse Mesue Eupatorium, quemadmodũ admonuit Matthiol. lib. 3. epistol. Sumant ergò pharmacopœi Dioscoridis Ageratum cui Galenus tribuit vim digerendi & resoluendi: aut si hoc ad manum non habeant, nihil vereantur græcorum. Eupatorium supponere, cum sit hæc antidotus vtilissima veteribus obstructionibus lienis & hepatis aperiendis, quod etiam præstat hoc Eupatorium, robur interim addens visceribus. Obseruandum etiam quod passim per Bdellium officinæ intelligant gummi cui emollientẽ vim, discutientẽ & calefaciẽtẽ tribuũt, cũ sit etiã arboris nomẽ à qua effluit hoc gũmi ceu Lacryma, teste Dioscor. & Plinio: eius autem arboris arabicę fructum nobis depinxit Carolus Clusius Medicus Atrebatensis, nucis iuglandis magnitudine triangularem & oblongiorem nuce, ad ficum accedentem, odoratum, subcinereum & durissimo putamine.

Elect. exhilerans falso Galeno ascriptum.

Mœrorem & melancholiam, prauasq; cogitationes discutit, spiritus omnes suscitat, concoctionem iuuat, natiuum calorem auget & caniciem arcet.

℞. florum ocimi.
caryophyllati.

croci.

croci.
zedoariæ.
xylobalſami aut ligni aloes.
caryophillorum.
cort. citrii mali.
galangæ.
maceris.
nucis muſchatæ.
ſtyracis calamitæ an. ʒ. ij. ß.
aniſi.
ſcobis eboris.
thymi.
epithimi an. ʒ. j.
caphuræ.
moſchi.
ambaris.
margaritarum ſplendidarum.
oſſis è corde cerui an. ʒ. ß.
foliorum auri
& argenti an, ℈. ß,
Sachari albi octuplum.

Saguyerius.

Vulgo proponuntur Antidoti duæ quarum vna falſo attribuitur Galeno per Nicolaum, quam nunc deſctibit Fernelius, altera verò Arabi Rhazi, atque illa dicitur barbaris lætitiæ. hæc verò lætificantis, vtrique tamen facultates ſunt ſimiles, & proinde poſtremam neglexit noſter author. Melancholiam diſcutiunt, ſpiritus ſuſcltant, concoctionem iuuant,

& natiuum calorem augent. Zedoariam non vouit Galenus, vt nec galangam, nec Caphuram, nec multa alia quæ hanc Antidotum componunt Non igitur ascribi potest ipsi, & proinde arguendus est. Nicol. & falsi insimulandus Cordus ex Nicolao præscribit margaritas perforatas & Fernelius splendidas, quã quę perforari nequeunt, ob paruitatem æstimantur: & quæ non splendent senectute premi creduntur, atque exsuccas esse fatentur omnes.

Elect. diaspermaton.

Renes & vrinæ seminisque vias refrigerans ac leniens, ab omni humoris illuuie clementer expurgat.

℞. quatuor sem. frigid. maiorum & minorum.
seminis asparagi.
pimpinellæ.
ocimi
& petroselini, granorum halicacabi an ʒ.ij.
millii solis.
succi glycyrrhizæ an. ʒ.iij.
cinamomi.
maceris an. ʒ.ij.
Sacchari albi aqua althææ soluti octuplum.

Saguyerius.

A. seminibus quæ græcis τὰ σπέρματα vocantur.

cantur, nomen habuit hæc Antidotus. halicacabus autem est Arabicus Alkequengi, & vulgo vesicaria quoniã fructus eius in vesiculis continetur, vnde etiam φυσαλίδα vocant græci, quibus ἡ φύση vesicam designat. Plinius tamen sic dictam putat quod prosit vesicæ vrinariæ, Milium solis nuucupatur græcis λιθόσπερμον, quasi sit semen lapidis instar durum. Admonet autem Matthiolus ex arabum testimonio, id frequens esse in montibus soler, vnde melius milium soler quàm solis diceretur, sed hæc parùm faciunt nisi pro tyronibus pharmacopœis qui loquẽdi proprietate delectantur & nominum etymologias nosse cupiunt. Cæterùm valet hoc Electuarium ad refrigerandos renes, vesicam, vreteres, & vasa seminaria, leniendo etiã purgat easdem partes ab omni humorùm illuuie, vrinæ ardores temperat, & multùm vtile est nephreticis & calculosis, quod exturbet quę in iis partibus inhærescunt, & partium moderetur calorem qui est causa efficiens arenularum, calculorum & lapidum.

Elect. λίθων θρυπτικόν.

Lumborum dolores compescit, renum ac vesicę arenulas exturbat, nephretico dolori & dysuriæ succurrit, calculum sensim comminuit ac proterit.

℞. spicæ nardi.
Zinzib.

Cinamomi.
Melanopiperis..
Cardamomi.
Caryophyll.
Macis an ʒ ß.
Costi.
Glycyrrh.
Cyperi.
Tragacanthæ.
Chamædrios an. ℈. ß.
Seminis apii.
Ammios.
Asparagi.
Ocimi.
Vrticæ.
Citrii mali.
Saxifrag.
Pimpinellæ.
Cardui.
Dauci.
Fœniculi.
Rusci.
Petroselini.
Macedonici.
Bardanæ &.
Siseleos.
Asari an. ʒ. j. Lapidis spongiæ.
Lapid. Lyncis.
Lapid. cancri & lapid. Iudaici an ʒ. j ß.
Sanguinis hirci pręparati ℥. j ß. Fiat puluis. ex quo formentur tabellę cum saccharo decuplo aqua

aqua betonicæ ſoluto. Vrgente autem doloris neceſſitate aut vrina ſuppreſſa puluis purus datur ex paſſo cretico à ℈.ij.ad ʒ.j.

Plantius.

Electuarium diaſpermaton varie & ad pleroſque affectus deſcriptum legimus, hoc tamen ſub eodem nomine aptiſſimè compoſitum videtur ad renum æſtus, vrinæ ardores & cæteros affectus qui titulo deſignantur. Ab Electuariö quod Lithontribon appellant, detracta ſunt ea inprimis quę vix vſquã ſincera inueniri queunt, & alia quædam aſtringẽtia, quæ obſunt cõfringendo calculo & exturbandis arenulis. Adiecta verò ſunt pleraque ſemina & lapides nonnulli, & ſanguis hircinus præparatus, quibus certè omnibus eximia vis eſt & facultas ad calculos & ad ſymptomata omnia eorum vitio genita. Si qua ex cauſa immoderatus huius calor metuitur, alterius Electuarii diaſpermaton temperatione leniri poterit.

Saguyerius.

Ab effectu nomen habet aut λίθων τρίβων aut τριπόπηγον, τρίβω enim græcè attero & λίθος lapis eſt, huic enim electuario vis eſt comminuẽdi ſenſim calculos: cuius calorem nimium ſi quis metuat, poterit commodè miſcere precedentis portionem: omnia verò quę hoc cõſtituunt, calculo vexatis conueniunt, & ſunt

Pharmacopœis notis. Inter quæ sunt lapides
spõgiorũ, quos cõtra Dioscor. asserit Gal. cal-
culos quidẽ renũ frangere nõ verò vesicæ. La-
pidẽ et Lyncis dictũ diu credidere m[illegible]-
nis coalescere ex vrina hui⁹ animalis, q̃ est ex
Luporũ ceruanorũ genere visus perspicacissi-
mi: sed hũc errorẽ detexerunt tandẽ hæc ani-
malia in Galliam aducta ex Africæ desertis,
vt ex quorum vrina non concreuerit talis la-
pis, quem omnes docti existimant esse genus
succini authore Matthiolo, qui etiam ait, vt
res loquitur, vulgarem lapillum quem mon-
strant officinæ pro Lyncurio, nihil minus esse
quàm legitimum Lyncurium: non negat ta-
men diureticum esse & calculis renum & ve-
sicæ comminuendis idoneum. Cum enim sic
Medicorum & Pharmacopœorum vulgus as-
serere dixerit, non contradicit vt solet quoties
aliorum sententia non probatur. Idem scribit
Gammaros, eo tempore quo crustam exuunt,
& non alias, in capite gerere duos lapillos al-
bos rotundosq́ue, quibus vtuntur fœliciter Me-
dici ad expellendos renum calculos, eos au-
tem conterant & ex vino potandum exhibent.
Videtur ergò Fernelius cancros & gammaros
pro eodem accepisse, vt & alii permulti fece-
runt, licet sint pisces diuersi. Lapis à Iudea vbi
inuenitur nominatus multum efficax est ad-
uersus renũ calculos, vt experientia nouit Ga-
lenus, qui in vesicę calculis nihil iuuare etiam
est expertus: & hunc Fernelius scribit à præ-
plic-

prietate calculosis esse auxilio, sicut & multa alia quorum facultates non ratio, sed experimentũ, detexit. Malè igitur Iosephus Quercetanus Chemiater vocat proprietates occultas asinorum anchoram sacram, quasi esset hic loquendi modus hominum ignorantium portus & refugium: quod quàm sit à veritate alienum norunt omnes docti naturæ secretorum inuestigatores. Imò ipsemet Quercetanus se inter Asinos innumerat dùm cranium humanum proprietate quadam Epilepticis prodesse scribit cap. 2. lib. 1. de præparat. med. Suum etiam Paracelsum eodem loco habet, quem scimus multa effutisse de iis quæ sic agunt, videlicet à tota substantia ceu ab occulta proprietate: Nec ipsi vllo modo seruire potest quod sal sale dissolui ait, & inde concludit similia similibus curari, quoniam spondiarum calculi, vitrum combustum, hirci sanguis inarefactus, cochlearum cineres, Lapis Iudaicus calcinat⁹ & os sepiæ, calculo aut renũ tartaro tãta vi ꝓ sunt propter similitudinẽ quæ est inter agens & patiens: nihil inquam, prodest hæc Chemiatri propositio, quandoquidem si hæc ratio fieret salis ratione, sal quilibet id efficere posset, quod nõ dicet Quercetanus: restat itaque vt ad proprietatem occultam recurramus & dicamus salem huius vel illius rei hunc vel illum morbum abigere. Cæterùm nunc ex noua Hispania aduchitur lignum nephriticum & lapidis nephri-

ticus, quorum in expellendis calculis vim miram quotidiè experimur tam sumptione quàm gestatione sola.

Elect. diacalaminthes compositum.

Potenter menstrua, omnesque vteri purgationes ciet.

℞. pulueris electuarii diacalaminthes simplicis ℥.ß.
Foliorum prassii.
Sampsuchi.
Melissophylli.
Artemisiæ.
Sabinæ aridorum an. ʒ.j.
Cyperi.
Seminis rutæ.
Rubiæ.
Maceris.
Cinamomi an. ℈.ij.
Sacchari albi aqua parthenii soluti duodecuplum.

Plantius.

Electuarium Diacalaminthes compositum rectè his postremo loco adiectum videtur, quod nullum extaret ad vteri illuuiem expurgandam aptum.

Saguyerius.

Suspicor hoc Electuarium vocari compositum quoniam ad varios & mixtos affectus valeat.

valeat, videlicet ad inueterata & contumacia pectoris vitia, & ad vteri excrementorum crassorum illuuiem expurgandam. proderit itaque mulieribus tussientibus, & ab vtero eam ob causam laborantibus. continet enim medicamenta vteri morbis congruentia: Et idcirco suspecta esse debet grauidis, & iis quæ mensium profluuio laborant.

DE ANTIDOTIS HVMIDIS.

Antidotus Analeptica.

Vires omnes exolutas instaurat, cardialgiam, animi defectionem & syncopen tollit, corpus sanguinis profusione aut quauis immodica vacuatione extentum resarcit, tabidis & consumptis succurrit: humectans nimirum, nutriens & corroborans.

℞. rosʃ. rub.
Glycyrrhizæ an. ʒ ij. gr. v.
Gummi arabici &
Tragacanthæ an. ʒ. ij. ℈. ij.
Santali albi & rubri an. ʒ. j. ℈. j.
Succi glycyrrh.
Amyli.
Seminum papaueris albi.
Portulacæ.
Lactucæ &
Seriolæ an ʒ iij.
Quatuor sem. frigid. maiorum.

Sem. cydoniorum.
Maluæ.
Bombacis.
Seminis violarum.
Strobilorum.
Pistaciorum recentium.
Amygdal. dulc.
Et pulpæ sebesten an ʒ.ij.
Caryophyll.
Spodii.
Cinamomi an ʒ.j.
Croci gr.v.
Penidiorum ℥ ß.
Trita omnia excipiantur triplo syrupi violati.

Plantius.

In Antidoto Analeptica quam resumptiuã appellant, nihil prorsus immutandum visum est præter simplicium ordinem, quodque pro granis barbaris adiecta sint pistacia.

Saguyerius.

Huc genus Antidotum vocant dispensaria confectiones opiatas, quamuis opium nihil conferat ad earum compositiones, vt plurimum, noster Fernelius appellat humidas Antidotos ad differentiam quas solidas nuncupauit: & sic hæc duo genera non aliter distinguuntur q̃ preparatione. Prima in ordine meritò dicitur ἀναληπτικὴ ceu reparans vires, quod hum-

humectet, nutriat & corroboret, animi defectionibus succurrens & corpus extenuatum resarciens, vnde resumptiuum Nicolao quòd inter aromaticas confectiones recensetur.

Antidotus diasatyrion.

Semen genitale auget, venerem excitat, eamque ignauiorem & velut sopitam erigit, renum & spermaticorum vasorum imbecillitati auxilio est, & ad liberorum procreationem confert.

℞. Red. satyrii recent. ac solidæ.
Rad. pastinacæ satiuæ.
Rad. eryngii.
Nucis indicæ.
Strobylorum.
Pistaciorum an. ℥ jß.
Caryophyll.
Zinzib.
Anisi.
Seminis erucæ.
Linguæ auis quæ semen est fraxini an. ʒ. v.
Cinamomi.
Candarum scincorum.
Seminis bulbi an ʒ. ij. ß.
Moschi gr. v.
Mellis optimi exspumati ℔. iij.

Radices tusæ coquuntur ex melle & subigũtur, his deinde nux Indica, strobyli & pistacia tusa similiter adiiciuntur: reliqua postremò exquisitè trita.

Saguyerius.

Satyrium huic Antidoto nomen dedit quâ malè vocat Fernelius Diasátyriòn, quòd vn. ca species satyriũ ipsam ingrediatur, nisi forsan Typographus plurale satyrion pro singulari genitiuo satyriu aut σατυρίου delinearit. Hoc simplex medicamentum legitimum fatetur Matthiol. se non vidisse in Italia, ipsumque plurimum differre à testiculo canis, qui græcis est Cynosorchis, ostendit, quamuis viribus non longè sint dissimiles, siquidem & satyrium & testiculus canis Venerem stimulant, vnde fit vt vulgare satyrium pro legitimo non malè vsurpetur: dictum autem satyrium quòd desideriũ libidinis exstimulet: quemadmodum satyri qui in libidinẽ semper proni sunt, dicuntur, à virili membro quod veteres græci σάτυν appellabant, & nos scimus σατυρίασιν priapismum & tentiginem designare, quemadmodum & σατύρισμον, pruritum ad venerem. Credit Fernelius Eryngiũ esse eam radicem quam secacul dicunt Arabes. Secacul habet Nicol. et est radix Indica non verò Eryngium Auicennæ, non est etiam siser vt scribit Cordus. Nux etiam Indica officinis satis cognita, semen augere et ad libidinem excitare vulgò creditur, quòd calefaciat ordine 2°. humectet. 1°: eius vsu gigni Lumbricos scribit cognitum esse experientia Garcias ab horto: Item oleum ex nuce expressum ven-

ventrem ſoluere, nucem verò aſtringere & alui profluuium cohibere. Decerpitur autem ab arbore vaſta quæ folia gerit palmæ vel arundini ſimilia, licet latiora, flore caſtaneæ, & materia fungoſa. τὸ ὄρνεον autem græcis deſignant, vnde ὀρνεόγλωσσον, id eſt, lingua auis nuncupatur vulgò, & eſt ſemen fraxini quæ dicitur ornus ſylueſtris Ruellio. Arbor eodem nomine inſignitur quòd ferat ſemen illud, vſurpatum à recentioribus Medicis ad Venerem ſtimulandam, ad multaque alia vtile ſi credimus Plinio, Tale ſemen etiam fert fraximus: Quantum ad caudas ſcincorum, ſciendũ eſt Meſuem ipſis addere renes & ſemen: Dioſcorides autem ex aliorum opinione refert carnes quæ renes amplectantur id poſſe, vt ſi drachmæ pondere bibantur, venerem accendant: Plinius verò ſcribit roſtrum & pedes ex vino albo potos ad libidinem veneream ſumentes excitare: ſed laterum eorumdem carnes cũ myrrha & pipere, æquali põdere potæ efficaciores creduntur. Verum bulbum Eſculentum nobis incognitum credit Matthiolus, & huius loco ſemen vrticæ ſumendum ait Cordus.

Antidotus è cocco baphico ſeu Alkermes.

Cor exhilerat, mœrorem ſine occaſione diſcutit, melancholiam domat et maniam, ſpi-

ritus vireſque exſolutas reſarcit

℞. ſucci maiorum fragrantium.

Aquæ roſarum an lib. ij.

In quibus macera horis xxiiij.

Serici ſtaminis crudi lib j. modicè bulliat & exprimatur, in liquore coquantur granorum infectoriorum ℥. ij decoctum iam rubens coletur, in quo diſſol. ſacchari albi lib. j ß.

Rurſum coquantur ad mellis conſiſtentiam, adiice ſub finem ambræ crudæ contuſæ ℥. ß. cumque liquefacta fuerit inſperge hos pulueres, ligni aloes crudi.

Cinamomi an ℥. vj.

Lapidis cyanei loti & præparati ℥ jß

Margaritarum non perforatarum ℥ ij

Foliorum auri puriſſ. ℥ j.

Moſchj ℈ j.

Plantius.

Antidotus è cocco baphico, confectio Alkermes appellata, vix tutò poteſt ex ſerico iā tincto & vt vocant Karmeſino comparari, quod id non ſine galla, alumine & arſhenico, quod prorſus venenatū eſt, infici ſoleat. Multò igitur tutior atque præſtantior eſt hæc cōponendi ratio.

Saguyerius.

Quod è grano tinctorio dicunt officinæ & Arab. Alchermes confectionem vocant græci

græci κόκκον βαφικὸν vt patet ex Dioſcoride qui ait hoc grano vti infectores, cuius ℥. ij huic Antidoto nomen dederunt: Et ſcribit Auicenna lib. de viribus cordis ſericum naturæ dote cor recreare & ſpiritus omnes pariores reddere: Hoc autem ſtamen, quod barbari dicunt ſetam, aliquando præſcribitur crudum, toſtũ vt in diamoſchu tàm dulci quàm amaro vocato, nonnunquam autem cocco legitimè infectum, vt in ſyrupo de pomis inſcripto, & in Alkermes, licet negauerit idem Auicennas ſericum imbutum coloribus fullonum in Medicos vſus venire, ſicuti eſt annotatum à Matthiolo in cap. 143. lib. j. Dioſcoridis, vbi agitur de moro. Plantius reddit rationẽ quare reiiciendum ſit ſericum tinctum, videlicet propter gallam, alumen & arrhenicum quæ hanc tincturam ingrediantur. Commendatur autem hæc Antidotus domandæ melancholiæ, & mœrori cuius cauſa non eſt manifeſta: quem in finem dantur ℈. ij. Dùm verò ventrem mouere volumus, offertur à ʒ. j. ad ʒ. ij. cum ſyrupo viol vel bugloſs. vel capill. ven. vt præſcribit Rondeletius.

Cæterum de Armenio lapide pauca ſunt annotanda: Et primùm ſciunt omnes ab Auicenna nomen accepiſſe, licet multus reperiatur in Vltabado vrbe celebri regni balagmate in India. Huic tribuunt tàm græci neoterici, quàm Arabes, vim purgandi humorem melancholicum, nigrum & terreſtrẽ,

ſed pluries lauandus eſt vſque ad duodenas vices vt legit Matthiol. ex Alexandro Tralliano, qui tamen Matth. ait ſe nouiſſe experientia, etiã lotum diligentiſſimè nõ ſine corporis perturbatione vomitum mouere & aluum deiicere ſcrupuli pondere hauſtum. Garcias autem ab horto aſſerit ſe experimento didiciſſe, quod ſegniter purgat. Ætius & Actuarius inter recentiores græcos nouerũt vim purgatoriam Armenii lapidis, quam aut ignorauit aut diſſimulauit Galenus, vt patet ex lib. 9. ſimpl. hoc autem de lapide Armenio præmittere volui propter cognationem quam habet cum Cyaneo qui hanc Antidotum ingreditur: iiſdem enim viribus atram bilem deiiciunt, ſed tamen vnum ab altero differt, quamuis in iiſdem proueniunt metallis, & ſit Armenius materia Cerulei nondum perfectè cocta in terræ viſceribus, quod colligitur ex Dioſcoride & Gal. qui diuerſa capita de iis ſcripſerunt: vbi notandum quod Galenus vim detrahentem ceu ſcepticam, digerẽtem & vtcunque aſtringentem tribuit huic lapidi, nõ verò deiectoriam vt contra Manardum cauſatur Matthiolus.

Antidotus è baccis lauri.

Calore ac tenuitate flatus potenter diſcutit, colico atque etiam Iliaco dolori familiaris.

℞. Foliorum rutæ ʒ.x.
Ammios.

Cumini.
Nigellæ.
Libystici seminis.
Origani.
Carui.
Amygdal. amararum.
Piperis longi.
Mentastri.
Dauci.
Acori.
Baccarum lauri.
Castorii an ʒ ij.
Sagapeni ℥. ß.
Opopanacis ʒ iij.
Mellis optimi exspumati ℔. j ß.

Saguyerius.

Miror quare Rhazes non potius appellarit hanc antidotum è ruta quàm è baccis lauri, cùm harum tantum ʒ. ij. & illius decem sint additæ Præterea dico ingratissimam sumenti fore, quòd recipiat medicamenta eiusdem farinæ, vt cuiuis patet satis, sed & lauri baccas magis quàm folia calefacere scribit Dioscorides & Gal. reliqua omnia nihil ipsis cedunt in calore. proinde ea vti non debemus nisi in morbis frigidissimis, qualis est colicus à pituita vitrea cum flatibus colum distendentibus: nec non iliacus à pituita multa lenta & viscida obstruente intestinum. His idcirco talis specialiter hoc Electuarium conuenire

ſcribunt practici: licet multa alia gratiora nec minus efficacia ſuppeditent nobis noſtræ officinæ & medicorum conſilia. Certè videtur Emplaſtrum componi ex iis quæ acceptiora forent ſumenti quam hæc Antidotus, quam ad nos miſit Arabia, & proinde ſolis Arabibus, id eſt, duris & agreſtibus conueniens. Cæterum vocant græci baccam lauri δαφνίδα, & hanc antidotum idcirco recentiores nuncupant διαδαφνίδων, id eſt è baccis lauri.

Philonium.

Poſt ſex menſes datum ex opio vehementes & acerbos dolores conſopit, colicos, nephriticos atq; pleuriticos: ſomnum acceſſit, deſtillationem ſiſtit, tuſſimque lenit, ſanguinis excreationem cohibet.

℞. Croci ʒ.v.
Pyrethri.
Euphorbii.
Spicæ nardi.
Myrrhæ.
Caſtorii an ʒ.j.
Piperis alb.
Seminis hyoſciami an ʒ.xx.
Opii. ʒ x.
Mellis optimi exſpumati ℔.ij
Huius doſis eſt à ℈.j. ad ʒ.ß.

Plantius.

Philonii hanc deſcriptionem Galeni authoritate

ritate & vsu comprobatam cæteris author prætulit, quod vna satis sit ad vehementes cruciatus consopiendos. Ei tamen Mesuem secutus, myrrham & Castorium addidit, quæ neque Galenus improbat, vt tutior sit permistio, quandoquidem his peculiaris vis inest corrigendi opii. Si compositionis modus spectetur; hîc opii pondus ei ferè duplum est quàm in philonio Romano. Philonium maius quod romanum appellant quoniam non nisi circiter dimidium habet opii, dupla dosi dari potest à ℈.ij.ad.ʒ.j.

Saguyerius.

A Philone quodam Medico hoc Electuarium nomen esse sortitum suspicor, qui primus tale medicamentum excogitauit, ad cuius imitationem Galenus & Paulus Ægineta suum etiam diuulgarunt, retento authoris nomine: Mesues etiam aliud nominauit Persicum longè pluribus constans simplicibus: Nicolaus rursum id præscripsit quod nominauit maius aut Romanum. Idem Mesues aliud proponit parũ differens ab eo quod approbat Galenus, si quidem ille Castorium miscet, hic vero Euphorbium, & Fernelius ex eodem Mesue addit myrrham, licet nõ addiderit Galenus, non improbauit tamen, quod habeat vim infrænandi opii, quemadmodum & Castorium. Calefacit enim & siccat ordine 2°. atque est odorata, vnde scribit Dioscori-

des eam soporem inducere,quod est propri-
um huic antidoto: recte igitur admi[illegible]
si bona & legitima sit ad manum, alioqui ca-
lamum aromaticum aut styracem calamitem,
aut acorum : non verò piper nigrum vt qui-
dam opinantur ex Auicenna male intellecto.
Si non adsit recens & suis dotibus [illegible]
spica Indica, pro ea supponit Celticam Mat-
thiol. in examine simplicium Theriacam in-
gredientiũ & componentiũ: Cæterùm aptis-
simè vocabitur hęc Antidotus opiata, quoniã
opium satis copiosum accipit, quo legitimo
nos destitui clamat Matthiol. Garcias autem
eius esse varia genera pro regionum ex qui-
bus adfertur, varietate scribit. & vario colore
præditũ: ex Cairo enim album: ex locis mari
Erythreo ceu rubro vicinis, nigrum: ex In-
dia, Flauescens. Est autẽ gummi aut lacryma
papaueris quod ibi nascitur præ grandi ad-
modum capite, & interdum capaci vnciarum
35. quibus incisis extillat opium. Ibi papauer
nigrum non inueniri ait · & opii esu maximè
delectari Asiaticos & Africanos, quo fit vt ex-
istimet Matthiol. hanc lacrymam nobis de-
esse, & pro ea succum eiusdem papaueris per
capitum contusionem paratum, sumendum
opii loco consulat, & iubeat vt ipsimet Phar-
macopœi sibi parent ne ab aliis decipiantur.
Aliud est quod paucis explicandum existi-
maui, vt habeant nostri Apothecarii quod
possint respondere Claudio Darioto Chemi-

[illegible]

ætro Belnensi, q eos arguit negligentię, ignorantiæ aut rerum bonarũ cõtemptus propter neglectam præparationem chemicam medicamentorum, sine qua tamen intelligi non potest quomodo opium amarum sit, & proinde calidum esse debeat ex axiomate Physico, quod ait omnia amara esse calida, & passim frigidissimum esse doceat tam medicorum doctrina quam ipsamet experientia. Vult itaque per Alchemiam solam posse dirimi hanc controuersiam hoc modo: Oleum quod vocant sulphur opii est summè frigidũ. sal vero ceu terrestris potio calida, illud enim stupefacit carnẽ cui applicatur, hic verò sudores mouet. Sic Thessalico more quasi vicerit, ante victoriam canit triumphum, Cui paucis responsum volo oleum opii, opium non esse, vt nec partẽ terrestrẽ, quod Dioscorides velit hanc lacrymam amarã esse ꝙ non est sulphur eius, & simul frigidum quod non contigit portioni terrestri. Opium ait, magis refrigerat quàm herba ipsa à qua exstillat, & optimũ habetur graue, densum, gustu amarum &c. Præterea à maiori parte denominari totum ipsum vnanimi consensu dicunt Physici. non ergo ab exigua portione sulphuris ceu olei huius lacrymæ, quœ portio refrigerat, denominabitur opium, sed potius à sale. Restat igitur vt mixtæ sint hæ partes opii aereæ & terrestres, si ipsum simul frigidum & amarum reperire velimus, & sic frustra desudauerint

Chemici si nihil aliud quã quod proponunt ex tali apparatu se consequuturos existiment. Falso etiam dixit celebris quidam Chemiater, opium non correctum esse mortiferum, cùm id non habeat à natura, sed copia: recitat enim Garcias nonnullos Lusitanos factos impotentes ad Venerem & steriles vsu opii, non verò mortuos narrat: Imo & recitat plurimum esse eius vsum per vniuersam Mauritaniam & Asiam, vt supra annotauimus: quod etiam confirmat Bellonius in suis obseruationibus, asserens opium esse frequentissimũ in vsu apud Turcos & Persas: Atque quod magis est admiratione dignum, asserit idem Gartias se nouisse ὀπιόφαγον ceu opii deuoratorem, qui quoditie ederet opii laminas tres quæ penderent ℥. decem & amplius: atque cum esset regi Indico a secretis licet dormitabundus semper videretur, doctè tamen de omnibus quæ proponebantur, & ad regis sui negocia pertinebãt, aptè disserebat. Tantum ait idem Garcias, potest ipsa consuetudo quã vulgo dicunt alteram naturam: qua de re prius nos monuerat Iacobus Hoilerius in sua praxi medica: Et audiui ego à meo præceptore Guilelmo Rondeletio Monspeliensi Medico, se nouisse Medicum qui ℥. ß. opii deuorauit citra noxam dum summus vrgebat æstus. Huic autem Antidoto non parua vis est aduersus summos dolores coli, renum, lateris & alios qui spiritus & naturæ robur dissipant.

consopit

Consopit enim sensus & somnum euocat, Catarrhos sistit, tussim lenit, & hæmoptysim cohibet, sed non nisi post sex menses est offerendum, vt opii vehementior frigiditas calidorum admixione temperetur.

Antidotus Requies appellata sine opio.

Summum febrium ardentium æstum restinguit, sitim lenit, deliria reprimit, somnum accersit, & requiem præstat.

℞. Rosar. viol. an. ℥. iij.
Cort. rad. mandragoræ.
Seminis hyosciami albi.
Papaueris albi.
Scariolæ.
Lactucæ.
Portul.
Et psillii.
Nucis moschatæ.
Cinamomi electi an. ℥. j ß.
Trium santal.
Spodii.
Tragacanthæ an ℈. ij.
Mellis optimi exspumati triplum.

Plantius.

Antidotus requies appellata minus habet opii quam omne Philonii & opiati genus: validè tamen refrigerat ex aliorum permistione quia omnia ferè frigida sunt. Eius tamē vsus vix tutus esse possit propterea quod Opium non satis emendatur calidorum mistione.

At verò si ea compositio sine opio comparetur, non parùm certè conferet ad leniendos ardentium febrium æstus & deliria & sitim & quæcunque symptomata ex febris feruore prodeunt. Cæteræ philonii compositiones exterminandæ sunt, vt minimum necessariæ, quemadmodum & Antidotus diolibana & Athanasia & musa ænea, & requies cum opio, & tryphera magna, & Esdra magna à quouis authore sit, & Aurea Alexandrina. Eiusmodi enim compositiones quæ opium habent, si ad dolores sunt compescendos, pro his satis fuerit descriptum philonium: sin verò desiderantur, vel ad arcendam veneni cuiusuis malignitatem & alios plerosque affectus, vt Tryphera magna, Esdra magna & Aurea Alexandrina, & Athanasia, satis pro his fuerint Theriace & mithridatium. Prætermittitur quoque confectio Anacardina, his quas dixi planè contraria. Nam tametsi ad multos celebretur affectus, calore tamen quo summo exuperat, parùm tuta est quòd spiritus & humores promptè inflammet & febrem promptè accersat.

Saguyerius.

Cum opio præscripsit Nicolaus hanc Antidotum, eius addens ℥.j ß. quæ parua est quãtitas respectu illius quam habemus à Philone, & tamen valdè refrigerat, vt docent medicamenta ipsam componentia, quæ vniuersa

uersa, si pauca eximas, sunt frigida. Huic autem ab effectu sperato nomen est inditum ab Authore Requies, quòd tranquilliora reddat omnia, si adsit febrium æstus cum vigiliis, delirio, siti, & aliis quæ hæc mala solent comitari. Cæterum alias confectiones opiatas vocatas neglexit Fernelius, quoniam si ad dolores compescendos requirantur quos summus excitat æstus, Philonium & Requies nominata sufficient, sin ad partes roborandas, reperientur multæ inter Antidotos solidas, quarum forma pro arbitrio Medici & ægrotantis moribus præscribi poterit: Si ad venena domanda, satis erunt Theriaca vtraque, & Mithridatium, quæ proponit noster Author. Valeant ergo Nicolaus, & Mesues cum innumeris compositionibus, quæ nihil aliud promittunt quàm quod superius dictum est, & sunt nominibus barbarie & ignorantia plenis insignitæ, vt Diaolibanu, cùm sit dicendũ διαλιβάνου id est è thure, sine articulo qui græcis est ὁ λίβανος. Quid sibi velit Vulsenea vel Zaregnea vel Egera, Arabe quodã diuinatore op⁹ est pro interpretanda inscriptione, quemadmodum habet opiata authorem Arabem, Mesuem videlicet. Trypheras quatuor proponit Cordus, magnam ex Nicolao, minorem ex Fenone; sarracenicam & persicam ex Mesue, quibus omnibus nihil minus conuenire arbitror quàm nomen quod præ se ferunt, siquidem τρυφερὸν græcis, delicatum signant; ipsæ

verò opiatæ sint admodum ingratę sumentibus, Anacardinam ab Anacardiis, quæ sunt fructus cuiusdam arboris, auicularum corculis nō dissimiles tùm colore, tùm forma, quos ignorarunt veteres græci: Vocatur autem Lusitanis hic fructus faua de malacca, quòd viridis & in arbore pendens, sit similis fabæ maiori, maior tamen, & in multis Indiæ prouinciis frequens est. Serapionem, cuius authoritate nititur Matthiolus in Dioscoridem, reprehendit Garcias, quòd Anacardia tanquā galeno cognita annotauerit 356. cap. lib. simpl. & quòd eadem dixerit esse deleteria: quod de iuuenibus idem explicat Matthiol. cap. de nuce iuglande lib 1. & cap. 5. lib. 6. ipsa scribit fauces, guttur & ventriculum adurere: atque nocumento quod inferunt, præscribit eodem loco remedia: quod de Anacardiis exsiccatis est intelligendum, qualia ad nos aduehuntur vt plurimum: & quibus vtuntur Indi in strumis tanquam caustico aut adurente medicamento: Cùm enim sunt recentia lactis sero macerantur & dantur Asthmaticis, & aduersus Lumbricos: prætereà vtuntur Anacardiis sale conditis oliuarum conditarum modo: nō ergò venenosa sunt natura sed qualitatum excessu. Dubitat tamen idem Garcias de iis quæ in Sicilia oriuntur. Auream Alexandrinā multis simplicibus compactam nobis proponit Nicolaus, quæ non ab Auro, cuius accipit tantum ℈. j. & gr. xiij. sed quoniam non minus

nus quàm aurum sit æstimanda, nomen accepisse videtur. Quàm autem sit hoc à veritate alienum, res ipsa loquitur. Huius author est Nicolaus Myreps. Alexand. His igitur & aliis permultis similibus confectionibus opiatis nihil opus habent officinæ, quod cum probè nosset noster Author eas è suo Antidotario expunxit, volens labori & sumptui Pharmacopœorum parcere,

Theriacæ diatessaron.

Ad Epilepsiam, conuulsionem, paralysin, ventriculi cruditatem, cachexiam & hydropem, aliosque frigidos affectus, præterea aduersus haustum venenum, & virulentarum bestiarum morsum & pestilentem constitutionem apprimè vtilis.

℞. Rad. gentianæ.
Baccarum lauri.
Myrrhæ.
Aristol. rotundæ an. ℥. ij.

Laboriose trita omnia excipiantur ℔. ij. mellis optimi exspumati.

Sagnyerius.

Ad Mesuem refertur, qui ad imitationem Antidoti eiusdem nominis ab Andromacho propositæ, nominauit Theriacam, quòd aduersus virulentarum bestiarum, quę θηρία dicuntur græcis, morsus valeat: vt & illa: quē verò ex quatuor simplicibus tantum, melle,

quod multis est commune, excepto coalescit: τὰ τέσσαρα autem quatuor designant. hic iucundam historiam placet referre de quodam ignaro Medicastro qui à me requirebat, quænam herba esset tessaron, & mirabatur quod nō inueniebatur in descriptione huius Theriacæ, quemadmodum reperiebatur alia quæ appellationem dabant compositionibus, vt Diaphœnicôn, Diarrhodon, & multa similia. Ab hac ignorantia crassiore non longè abest id quod recitat Matthiol. ex Galeno de Medico quodam Romano qui cum parare vellet Theriacam, petebat hedychroum ab vnguẽteriis, existimans illud esse simplex aliquod medicamentum. Non parùm igitur prodest his qui linguarum sunt ignari. vocum græcarum exploratio. Paratu facilis est hæc antidotus, nec succedaneis indiget ad sui compositionem sicuti illa quæ Andromachum habet authorem: & multùm potest aduersus venena, Epilepsiam, Conuulsionem, paralysin, & alios affectus ab authore præscriptos.

Theriaca Andromachi senioris.

Virulentarum bestiarum ictibus exitialibus venenis aduersatur, comitiales attonitos, resolutos, Cephalalgiros, Asthmaticos, hæmaptoicos, stomachicos, ictericos, hydropicos, nephriticos, colicos, Arthriticos, melancholicos, Lymphaticos, atque etiam elephantiacos iuuet: menstrua & mortuum fœtum excludit,

excludit. Cor, cerebrum, hepar, ſtomachum & corpus vniuerſum mirè corroborat, idque peſtilenti contagione tuetur.

℞. trochiſc. ſcillit. ℥. vj.
Trochiſc. theriacorum.
Magmatis hedychroi.
Piperis longi.
Opii an. ℥ iij.
Roſarum rub.
Iridis illyricæ aut florent.
Glycyrrhizæ.
Seminis napi ſylueſtris.
Scordii.
Opobalſami.
Cinamomi.
Agarici an. ℥. j ß.
Myrrhæ.
Coſti.
Croci.
Caſſiæ ligneæ.
Nardi indicæ.
Schœnant.
Thuris maſculi.
Piperis albi & nigri.
Dictamni.
Marrubii.
Rheibarbari.
Stœchadis.
Seminis petroſelini macedonici.
Calamites.
Terebenthinæ.

K

Zinziberis.
Rad. pentaphylli an ℥. vj.
Polii montani.
Chamæpityos.
Styracis calamitæ.
Mei.
Amomi.
Nardi celticæ.
Sigilli lemnii.
Phu pontici.
Chamæd.
Foliorum malabatri aut macis.
Chalcitidis tostæ (quæ vtiliter prætermitti potest)
Rad gentianæ.
Anisi.
Succi hypocist.
Carpobalsami.
Gummi arabici.
Seminis fœniculi.
Cardamomi minoris.
Seseleos.
Acaciæ.
Thlaspios.
Seminis hyperici.
Ammios an. ℥ ß,
Castorii.
Aristol. longæ seu tenuis.
Seminis dauci.
bituminis Iudaici.
Opopanacis.

Centr-

Centaurii minoris.
Galbani an. ℥. ij.
Mellis optimi exſpumati triplum, id eſt lib xiiij ℥. iij.
Vini optimi odorati quantum ſatis fuerit diſſoluendis liquoribus & ſuccis.

Summa doſis eſt ℈ iiij. aut ſeſquidrachmę. Nam ℈. j. pulueris aut ℈ iiij cōpoſitionis continent opii granum vnum.

Sagnyerius.

Theriaces compoſitionem ab Andromacho ſeniore elegiaco carmine traditam ſequutus idcircò eſt, quòd neque ſimplicium numerus neque pondus carmine facilè mutari poſſit Hanc nonnulli poſtea alio & fortaſſe cōuenientiore ſimplicium ordine digeſſerunt, quibus etiam abrotanum & acorum adiecerunt, mutatis quoque quorumdam ſimplicium ponderibus, vt idcirco minus certa haberi debeat, ſitque huic vni inſcriptioni citra controuerſiam inſiſtendū. Quod de Chalcitide, id eſt vitriolo vſto huic compoſitioni non admiſcendo Valerii Cordi imitatione monet, id quidem inprimis conſentaneum videtur. Cùm enim medicamentum id præſertim vſtum ſummè cauſticum ſit, eſcharoticum & internis viſceribus infenſiſſimum, nihilque ad interiorem vllum affectum conferre proditum ſit, non eſt cur tanto incommodo

& saporis in suauitate in hanc compositionē admitti debeat. Si vt quibusdam videtur compositionem totam nigriorem reddit, non debet in vnam coloris gratiam sapore & viribus tantoperè corpori incommodare. Eo subtracto compositio tota vtilior, minus acris & calida, & suauior euadet.

Saguyerius.

Huius Antidoti author est Andromachus senior, qui filium habuit eiusdem nominis, qui theriacam suam ex patre trāscripsit. vnde sit manifestū frustra laborasse vetera dispensatoria quæ proponunt ab vtroque descriptā, cum iisdem simplicibus ambæ, & facultatibus iisdem polleant. Qui volet exactissimam parandæ theriacæ rationem nosse, legat epistolam Matthioli lib. 5. ad myropolam Bononiensem in Italia. Ibi inueniet quod respondeat iis qui huius Antidoti negligunt apparatū, quoniam nō sint ad manum omnia quæ præscripsit Andromachus. Habet enim hæc Antidotus pro præcipuis fundamentis pastillos scillinos, viperinos, opium & piper longum quod nunc frequens est Venetiis. Quid sit opium supra diximus in Philonio. Plantæ quę ferunt albū piper sunt rariores quā quæ nigrū: & illo vtuntur magnates Indi, sicut nos sale. Longum differt ab vtroque non minus quàm faba ab ouo. Quantum ad magma hedychroum, quod dicemus cum Celso recrementum ab hila-

ab hilaritate coloris vocatum, est vnguenti genus apud Diosc. lib. primo: & apud Galenũ designat trochiscos, quorum descriptionem postea dicemus ex eodem galeno neglectis aliorum variis descriptionibus. Pro glycyrrhiza quam cyaneam id est Cæruleam vocat, ex Andromacho Cordas, succum glycyrrhizę accipiemus: noster tamen Fernelius ipsammet glycyrrhizam pręscribit, quę radicem dulcem designat, si verbum verbo explicemus. Semen napi quem βουνιάδα dicunt græci sine addito præscribit Iunior Andromachus & Democrates. Galenus autem ab agresti semen requirit, cui repugnat Matthiol. quòd dulcem speciatim præscripserit author Antidoti, & talis sit satiuus, cuius semen venenorum vires hebetare annotauit Dioscorid. non verò siluestris, cuius meminit lib. 4. cap. 119. Succo balsami qui græcis est ὀποβάλσαμον nos destitui omnes vno ore fatentur Medici, & eius loco oleum è Caryophyllis extractũ supponunt nonnulli, alii nucum moschatarum liquorem oleosum, alii oleum è styrace. Scimus autem nunc adferri ex nouo orbe balsami succum per incisionem extractum ex arboribus quæ similes sunt iis quas fert noua Hispania, vbi balsamum decoctione colligitur: Arbori autem duplex est cortex, & ex spacio quod est inter vtrumque educitur incisione Lacryma alba & limpidissima, odoratissima atque efficacissima, siquidem eius guttula plus potest

quàm libra vna illius quod extrahitur decoctione: quæ res ignota fuit Matthiolo cùm reiiciat Indicum balsamum tanquam adulterinum quòd lacteo colore nō sit, vt esse debet legitimum authore Strabone: & hinc colligit tale balsamū p decoctionē collectū esse myrrhæ stactē ceu myrrhā stillatariciā: hoc apud me ex dono Illustriss. Dominę Ioannæ ab alto mari primogenitę D. de Fernaques & viduę D. de la fertè: Et est odoratum more moschi viscosum & ex nigro rubescens, cuius miram vim sum expertus & in meipso & in aliis dùm opus est vnitione quando vulnus aliquod recens est. Dent igitur operam nostri Pharmacopœi vt hāc lacrymam albā balsami habeāt, aut saltem balsamum per decoctionem. Dubium enim non est quin magis conueniat & facultatibus cognitis & latentibus hic liquor cum eo quem tanti fecit Galenus, quàm alia succedanea: quæ conuenientia non parui fit ab eruditiss. Medicis. De Rhapontico paucis agendum, vt intelligamus plātam esse diuersam à Rhabarbaro, & ideo malè Cordus interpretatur Rhaponticum in priore descriptione. Rhabarb. quidem commodissimè vsurpatur pro illo, sed tamen non est res eadem: Odoratum est & venenis resistens cum leui quadam adstrictione, & proindè longè melius supponetur pro rhapontico, quam ipsa centaurii maioris radix. Scribit autem Garcias se didicisse in India omne Rhab. quod in Indi-

am

am ,Persiam & Europam importatur esse in Chinarum regione natum, & idcircò vocant Persę Rauam Chini,& Mauritani plæriq; Rauam simpliciter:hoc si verum est,dicemus hāc radicem vocari barbaram,quoniam apud Indos prouenit qui nobis rectè vocabūtur barbari. Si verò Matthiolo sit credendum à Troglodytis Æthiopiæ populis nomen sumpsisse dicetur. Sed de hac re idem author consulendus,nec multùm id curare debet Pharmacopœus modò legitimum & bonum habeat rhabarb. quod si nouisset Andromachus , suæ Antidoto Theriacæ potiùs quàm rhaponticum miscuisset,quoniam illi facultas inest aduersus vermes , pestilentem auram & venena cum odoris fragrantia. Loco petroselini è Macedonia quod nobis deest , sumetur smyrnii ceu Olusatri semen, quod serpentium morsibus auxiliatur: pro Amomo, Caryophilli : pro costo duplum radicis angelicæ quæ nobis est familiaris & venenis aduersatur , nec non pestilentiæ. Pro meo sumetur imperatoria herba, quæ celebratur ad viperarum & aliorum animalium morsus venenatos , vel ipsamet Angelica quam malè confundit Fuchsius cum imperatoria, licet facultatum magnus sit consensus. Bolus Armenus legitimus officinarum est terra lemnia : ipsum vocant vulgò leuanticum ceu orientalem. Vocatur autem lemnia à Lemno Insula maris Ægei vbi effoditur , & principi Turcorum ferè tota conse-

eratur, cuius sigillum imprimitur, vt olim imago capræ aut Dianæ. Sciat etiam Pharmacopœus terræ quoddam genus nunc adferri à Melita insula, quod petram sancti Pauli vocant vulgò, & vicem terræ sigillatæ explere ait Matthiolus: sed colore ab ea multùm differt, siquidem alba est, mollis, succosa, fricabilis & linguæ adhærescens. Vidi apud Ioannem Bonierum Pharmacopœum Noieri in Burgundia habitantem frustum satis magnum huius terræ, & de eadem mihi monstrauit Chirurgus Ioannes Carbillet pastillum quem in vrbe Sandionisio Lutetiæ vicina inuenerat, dùm rex Henricus quartus eam expugnauit anno 1590. Credit Mathiol. hanc esse samiam Dioscoridis, aut samiæ proximam, atque aduersus venena & serpentium ictus maximè commendatur. Hic non est inuoluenda silentio Paracelsi matheologia. 1. lib. 3. tract. & cap. 3. suæ Chirurgiæ quam magnam vocat, vbi vult lemnium sigillum esse album contra Gal. & experientiam, quæ docet esse coloris hepatis aut sinopicis rubricæ, quæ etiam sic est colorata, vulgatissimum bolum referens qui in quadratas massas compactus, & vulnerariis medicis vsitatus. Veniamus ad Chalcitim quam Fernelius & Plantius post Cordum omitti posse vtiliter credunt, Matthiolus verò addendam putat ne authoris Theriacæ sententia corrumpatur. Ego verò reiiciendam omninò assero, si

ſero, ſi nihil præter colorem confert, cum hoc accidens nec minuere nec augere huius medicamenti vires poſſit: Ipſa autem Chalcitis præſertim vſta, cauſtica eſt & viſceribus internis aduerſa: Imò & Gal. ſcribit hæc tria ſoryn, myſin & Chalcitin cruſtas efficere, vt antè ipſum dixerat Dioſcorides. Et vterq; hoc medicamento non eſt vſus niſi in externis malis: Relinquetur igitur commodiſſimè vt ſuauior & minus acris reddatur Theriaca. post Chalcitin ponit Cordus Amomum & racemum pro Epitheto adiungit, & alibi habet Amomi racemoſi, quaſi Andromachus de Amomo racemoſo ſit loquutus, ait Fuchſius. Garcias autem Luſitanus ſcribit Amomum Hamama Arabibus vocatum, quod pedem columbinum ſignificat, vt audiuit ex Pharmacopœo Hiſpano qui religionem Iudæam profitebatur. Hic autẽ pro pede columbino non eſt accipienda ſpecies geranii quæ eodẽ nomine donatur, nec pyrethrum quod etiam pedem Columbinũ vocat Hollerius Perioche quinta de Dentibus, ſed Amomum ab Arabico Hamama dictum, quod ſemen edit vuarum racemis ſimile, ſi credimus Dioſcoridi. Et Mathiolus qui de hac re ampliſſimè diſſerit ex antiquorum doctrina, vult Amomum racemoſum vſurpari, quod tamen nec vidit legitimum, nec alium nouit medicũ qui viderit. Carolus Cluſius ait ſe ab aliquot annis vidiſſe Lugduni apud Valerandum Doreum

Pharmacopœum exigui fruticis fragmenta. Amomi nomine, & alia Amomidis ex Arabia aducti, quæ Amomum dona tum Garciæ Lusitano ab Indis Medicis referebant & cuius ramuli simul compacti non malè pedem referebant earum columbarum quæ pedes habent hirsutos aut plumatos. Cœterùm magna est concertatio inter Fuchsium germanum & Matthiolum, quòd hic requirat racemosum amomum, ille verò non racemosum sed racemum aut vuam distinctè ab amomo legat, & accipiendam eam plantam scribit quæ ϐότρυς dicitur suauem spirans odorem. Pro Phu Pontico sumenda Valeriana maior Italica. Loco Carpobalsami, Cubebæ officinarum substituentur. Testatur autem Monardis se habere Carpobalsamum ex India, idque exiguum pro arboris magnitudine, non est enim maius cicere aut pisi grano, estque inclusum extrema siligna angusta digitum longa, alba & tenui; cuius si copia nobis adesset pro fructu balsami Iudaici posset vsurpari, quemadmodum & lacryma eiusdem arboris pro Opobalsamo. Pro gummi Arabico accipiatur quod est ex pruno syluestri, vel cotonea malo, vel Ceraso austera. Fernelius Cardamomum minus habet in suo dispensario Matthiol. autem maius vult sumi, quoniam odore & acredine præstet, sed etiam aliquid amaroris respicit: Fernelio subscribit Garcias asserens id quod minus vocatur esse odorati-

us maiori, ita vt ſecundum facultatem dici poſſit maius. Syluestris paſtinacæ ſemen pro dauco cretico poteſt vſurpari. Prô bitumine Iudaico quod deeſt, ſumetur pix liquida ex Galenò & Paulo. Huius bituminis meminit Cordus ſub dictione græca quæ ἄσφαλτος, & ſagapenum non adiecit Fernelius. Mathiolus etiam ſuum inſtruens myropolam ait quidē bitumen illud legitimum non adferri, nihil tamen pro eo ſubſtituit: forſitan quod de ea re in Dioſcoridem iam verba feciſſet, oppugnans interim Muſam Braſſauolum, qui abominandam officinarum & Arabum Mumiam huius bituminis facit ſuccedaneum. Meminerit autem Pharmacopœus, oportet Dioſcoridis teſtimonio picem liquidam valere contra venena, ſi modo ſit ſincera, ſplendens & leuis: habet etiam quandam partium tenuitatem vt ſcribit Gal. 8. ſimpl. Galbanum aduerſatur toxicis: ſagapenum verò ſerpentium ictibus: Oppopanax ſeu panacis ſuccus idem poteſt teſte Dioſcoride. Dignum eſt ſcitu quod ſcribit Monardis Medicus de quodam gummi genere quod Indi vocant Tacamahaca, & nonnulli putant rem eandem eſſe atque galbanū, cui colore eſt ſimile, & cuius plurimus vſus eſt apud Indos variis in morbis frigidis & flatulentis: adfertur ex noua hiſpania, vt & illa reſina Carana dicta quæ eſt efficacior quam Tacamahaca & in iiſdem malis

Mel optimum quod Zabarzet Arb. ex quouis loco ſumi poteſt, modo bonitatis notas habeat, quæ ſunt mediocritas ſubſtantiæ, ſapor dulciſſimus & acerrimus, punctio linguę, color palliuus aut ſubrutilus, qui & luceat cum odore gratiſſimo, ponderis grauitas tenacitas ſubſtantiæ quæ non ſinat ipſum abrumpi dum ſubleuatur, & inter coquendum ſpumæ paucitas, recentiſſimũ requirit Plantius: ipſe autem Mathiol. binum poſtulat, idque longè præſtantius eſſe ait vetuſtiore aut recẽtiore. Tale videlicet optimũ ex Luſitania Antuerpiam deportatur, ꝙ bonitate nõ cedit Attico aut ſiculo: cui proximè accedit Narbonenſe, & quod in noſtris regionibus ſponte primùm defluit è fauis & virgineum vulgò nuncupatur. Aduerſus fungorum venena & rabioſi canis morſum linctu aut potum proficit. & iuuat à ſerpente percuſſos ex doctrina Dioſcoridis. Vini optimi notæ ſunt, vt ſit tenue, clarum, colore aureo, odoratũ ac guſtui gratiſſimum & polyphorum quale eſt in hac prouincia Burgundiæ vinum Belnenſe. Si tamen Creticum aut è Candia Vinũ non adulteratum adſit, reliquis anteponatur vt, quod reparandis viribus ſit aptiſſimum.

Mithridatium

Theriacæ vires proximè æmulatur, & ad eoſdem vſurpatur affectus, vſu quidem faciliore & minore acrimonia caloris. Ex Andromachi deſcriptione quæ Galeno aliiſque vetuſtioribus

tustioribus medicis probatur.

℞. Myrrhæ.
Nardi indicæ an. ℥.j. ℈. ß.
Croci.
Cinamomi.
Scordii.
Zinzib. an. ʒ. vij. ß.
Opii ʒ. iiij. gr. xxv.
Styracis,
Seseleos.
Abrotoni.
Libanotidis an. ʒ. v.
Castorii ʒ. vj. ℈. ß.
Polii.
Costi.
piperis longi.
Seminis dauci.
Schœnanthi.
Galbani.
Terebenth. an. ʒ. vj. ß.
piperis albi ʒ. v. ℈. j.
petroselini seminis.
Nardi celticæ.
Seminis fœniculi.
Folii Indi aut maceris.
Gentianæ.
Rosarum siccarum.
Mei athamantici an. ℥. ß.
Cassiæ ligneæ ʒ. v. ß.
Thuris ʒ. vj. ℈. j.
Succi hypocist. ʒ. vj. gr. xv.

Acori aut calami aromat.
phu pontici.
Sagapeni.
Fructus balsami.
Hyperici.
Iridis.
Acaciæ.
Gummi.
Cardamomi.
Nigellæ an. ʒ,ij.
Terræ lemniæ.
Lumborum scinci.
Cypheos.
Opopanacis an. ʒ. vj Thlasp. ʒ. vj. ℈. ij.
Anisi.
Hyssopi.
Chamæpit, an. ʒ. iij.
Opobalsami.
aristol, rotundæ
Marubii an. ʒ, j.
Mellis optimi exspumati ℔. vij. ß.

Plantius.

Mithridatii Antidoti compositiones quatuor extant variæ quidem & admodum dissimiles : Vna omniumque maxima Nicolai est Myrepsi à Nicol. Præposito descripta, & ab omnibus vbique Pharmacopœis vsurpata, quā omnes quotidiè experiuntur magna vj pollere aduersus febres malignas & pestilentes, Venenum, vomitiones, cruditates, lienterias aliosque plurimos affectus. Ea quæcunque pri-

primum authorem aut inuentorem habuerit, longè latéque inuulgata tandem est. Altera est Democratis vetusti græci authoris ab Auicenna quoque vsurpata & in Nicolai Pręposíti medicamentarium librum relata: quæ vt compositione ita & vsu superiore facilior, nec viribus inferior est deprehensa, sed sanè ad malignos & contagiosos affectus multò præstantior. Tertia ab Andromacho descripta, deinde & quarta quam Galenus, Aetius, aliique græci ex Antipatro & Cleopatro vetustioribus Medicis deprompserunt. Posteriores hæ duæ non admodum dissimiles videntur: nam ex iisdem ferè simplicibus ordine licet transpositis hæ constant, quorum pondera paucis quibusdam obolis euariant: vt idcircò hæ videantur in eosdem vsus coaptandæ. At nihilominus quoniam postrema hæc locupletior est, ex duobus & quinquagintá simplicibus composita, & Galeni diligentiâ iudicioque reformata atque comprobata, tãquam omnium præstantissima & ad eos qui dicti sunt affectus efficacissima censeri debet. Hanc igitur vnam à Medicis omnibus vsurpandam author in Antidotos retulit, transposito tamen simplicium ordine, & omnib. quorum idem pondus erat in eandem classem reductis, vt hinc minor esset Pharmacopœo componendi atque conficiendi labor.

Saguyerius.

Huius Antidoti inuentor non fuit ille for-

tiss. rex Ponti Mithridates, sed Medici Antipater ac Cleophantus: verumtamen cùm ille medicamenta multa aduersus venena adinuenisset, factum est vt iis quibus esset similis facultas, nomen Mithridatii imponeretur. Hanc Antidotum Gal. Ætius & alii græci recentiores ex supradictis Medicis vetustiorib. deprompserunt, quæ non multum differt ab ea quam descripsit Andromachus, & cui Matthiolus anteponit eam, cuius author fertur Damocrates vt legere est in epistola ad Pharmacopœum Tridentinum sub finem lib. 5. Noster autem Fernelius Antipat. & Cleophātum sequutus hanc descripsit quam proposuimus, omnes tamen parùm distant viribus, sed Gal. authoritas hoc meruit, vt quam approbauit, sequendam iudicent qui ipsum in arte medica sibi imitandum proposuerunt: Eius autem medicamenta sunt exposita magna ex parte in Theriacæ explicatione & aliis quæ præcesserunt confectionibus seu electuariis: Itaque pauca annotabo, & primùm quod Libanotidem interpretatur Angelicam syluestrem Cordus, nec rosmarinum vult in hanc compositionem venire, quod esse absurdum antè me obseruauit Matthiol. in Dioscoridem, & sciunt omnes linguæ græcæ periti, rosmarinum suo Idiomate dici λιβανωτίδα. Rursum non placet quòd dicat hic Nardum Indicam non designare spicam nardi ex India, sed malabathrum id est, folium Indū, quod

est

est species nardi : Hanc verò Cordi assertionem esse à veritate alienissimam norunt qui res diuersissimas sciunt esse folium & nardũ: atque noster Fernelius vtriusque separatim meminit: Cuius interim opinionem de pelecino, quod videlicet sit nigella, probare non possum cum Matthiolo ; hæc quæ in officinis sic vocatur, est græcis melanthium. Interim tamen scio ex Dioscoride , hoc postremum ventris tineas pellere , & phalangiorum, quæ sunt animalia venenosa , morsibus mederi, vndè fit vt commodè huic Antidoto misceri possit, si ad manum nõ sit securidaca quæ græcis πελέκινος, quoniam semen ferat paruæ securis forma quæ græcè πέλεκυς vocatur: & semen nigellæ syluestris sumendum illius loco scribit Cordus. Loquitur ergo, vt alias sæpè, noster Fernelius cum vulgo officinarum.

Mithridatium & Theriaca ad eosdem affectus vsurpantur & vires quasi habent similes : Nam hæc acrior est illo & difficilior ad sumendum minusque grata ori. Creditur tamen Theriaca ictibus & veneno τῶν θηρίων ceu ferarum à quibus nominatur singulare magis esse remedium. Epilepsiæ, Apoplexiæ, Paralysi, Cephalalgiæ ceu inueterato capitis dolori, Asthmati , hæmaptysi ceu sputioni cruentæ, stomachicis, Ictericis , hydropicis, nephriticis, colicis, arthriticis, Melancholicis, Lymphaticis siue furiosis , atque etiam Elephantiacis auxilio est. Menstrua & mortuum

fœtum excludit: Cor,cerebrũ,hepar,stomachum & corpus vniuersum mirè roborat, idque à pestilenti contagione tuetur.

DE TROCHISCIS SEV PASTILLIS

Trochisci è vipera.

VIperarum electarum atque præparatarum caro ex aqua pura cum anetho viridi & sale coquitur dum ossa deserat: exempta teritur pila marmorea, sensimque aspergitur pari pondere medullæ panis triticei arefacti affuso interim proprio viperarũ iusculo si opus sit,& opobalsami vel succedanei momento,trochisci concinnantur drachmæ pondere,diligenterque siccantur in vmbra.

Saguyerius.

Viperini trochisci vulgò petuntur ex Italia, & parantur è viperis fœminis quibus plures sunt dentes , vt norunt qui ipsas vænantur ad horum pastillorum compositionem Vere finiente,caput & caudam abiicientes: in magnis quidem ad quatuor digitorum mensuram ex vtraque parte: vt caro earum coquatur aqua purissima adiecto anetho viridi & sale, deinde teratur exempta pila marmorea, aspergendo medullæ panis triticei torrefacti pari pondere,affuso interim proprio viperarum iusculo, si opus sit, aut opobalsami aut succe-

succedanei momento, vt voluit Fernelius & Fuchsius, quos reprehendit Matthiolus duas ob causas, quarum prior est quod Andromachus & Gal. id non iusserint, Altera quòd succo balsami à multis annis destituamur: ego tamen credo non malè addi aromaticum aliquid: si enim sali viperino, cuius apparatum docet Dioscorides, admiscetur spica, aut nardi folium aut malabathri momentum, quare nõ poterit commodè etiam addi viperinis carnibus ad trochiscos conficiendos? Mauult etiam idem Matthiol. panem siccum quàm madidum iure viperarum decoctarum, admiscere qoniam pastilli citius siccentur.

Trochisci scyllitici in eandem theriaces compositionem referendi.

℞. medullæ scyllæ assatæ lib j.
Farinæ erui ℥. viij.
Simul exquisitè tusa digeruntur in trochiscos, & in vmbra exsiccantur.

Trochisci hedychroi quorum idem quoque est vsus ad theriaces compositionem.

℞. mari aut balsamitæ.
Amaraci.
Asari.
Aspalathi aut eius succedanei an. ʒ. ij.
Schœnanthi.

Calam. odorati aut galangæ.
Phu pontici.
Xylobalsami.
Opobalsami aut succedaneorum.
Cinamomi.
Costi an ʒ iij.
Myrrhæ.
Folii.
Nardi Indicæ.
Croci.
Cassiæ an ʒ.vj.
Amomi ʒ.xij.
Mastiches. ʒ j.
Vini optimi quantum satis est ad trochiscos fingendos.

Saguyerius.

Hos etiam trochiscos examinauit eruditiss. Matthiol. quoniam ingrediuntur Theriacam: & proinde ipsius vestigiis inhærentes pauca ex eius mente differemus. Pro maro quod se accepisse verum ab amico testatur Matthiol. & de quo legitimo dubitant Medici, sumenda maiorana domestica & tenui folia vt quæ sit altera odoratior: vel sysimbriũ quod balsamita vulgò, quoniam scribit Dioscorid. marum esse viribus sysimbrii, & Fernelius præter marum addit amaracum ceu maioranam. Asarum est odoratum. Pro Aspalatho, agallochum, vel semen viticis, quod etiam est alexipharmacum, vt aspalathus, sumi potest

poteſt: Viticem autem ineptiſſimè vocant officinæ agnum caſtum, cum græcis ἁγνὸς caſtum ſignificet, alio nomine dicitur λύγος & ſalix amerina. Sic doctor quidam Monſpelienſis, dum Clyſterem præſcriberet, Althæam & biſmaluam diſtinctè quaſi res diuerſas nominabat: huic nomen erat Boncandi. Pro calamo aromatico Acorus aut Angelica. Credo ego cum Matthiolo officinarum lignum balſami adulterinum eſſe, atque ex myrto decerptum. Haberi poteſt xylobals. ex nouo orbe, vnde & Opobalſamum, de quo ſupra egimus: & ſic non eſſet opus ſuccedaneis.

Trochiſci Cypheos ad mithridatii compoſitionem expediti.

℞. pulpæ vuarum paſſarum.
Terebinthinæ coctæ. an. ℥. iij.
Myrrhæ.
Schœnanthi an. ℥. j. ß.
Calami aromatici ʒ. ix.
Cinamomi ℥. ß.
Bdellii.
Onychis, id eſt, blattæ bizantiæ.
Spicæ nardi.
Caſſiæ ligneæ.
Cyperi.
Baecarum iuniperi an. ʒ. iij.
Aſpalathi ʒ. ij. ß.
Croci ʒ. j.
Mellis exſpumati.

Vini optimi an.

Quantum satis fuerit ad trochiscos concinnandos.

Plantius in Trochiscos.

Trochiscorum qui ad magnas compositiones veterum omnium sententia celebrati sunt, nulla facta est mutatio, ne quid etiam in maioribus compositionibus vsu confirmatis immutaretur.

Saguyerius.

Hæc compositio est odoramenti genus familiare aliquando Ægyptiis sacerdotibus, dũ sacra sua peragebant, quod postea Medici in suas Antidotos euocarunt, & eo sunt vsi aduersus pestilentem æris contagionem. Sed multa continet hæc descriptio quibus planè destituimur, vt myrrha legitima, flores iunci odorati, bdellium vngui simile, cassia lignea selectissima, calamus aromaticus, atque etiam aspalathus: vnde coniicere licet nos carere hoc genere odoramenti nisi succedaneis sit locus.

Cæterum Cordus & Fernelius post Cornarium & alios non paucos magni nominis Medicos, bdellium separant ab vngue, quem Damocrates suo idiomate græco vocat ὄνυχα, & ipsum interpretatur blattam bizantiam ceu purpuram ant conchulam Indicam, vel conchylii tegumentum simile ei quod habet pur-

Purpura, quæ etiam Tyria dici posset, quòd in mari Tyro vrbi vicino ipsa frequens piscatione capiatur, vt indicat hic versus Sidonii Poetæ.

Pontus Castoria, blattam Tyrus, Era Corynthus.

Vulgò dicitur vnguis odoratus & inter cardiaca recensetur à Græcis & Arabibus. Odoris autem suauitatem refert acceptam Dioscorides pabulo purpuræ quod est nardus: debet autem esse candicans & pinguis: quod verò tales non sint blattæ byzantiæ, castorium redolentes dùm vruntur, causam reiicit Matthiolus in maximam locorum à nobis distantiam vtpote quæ priuentur odore nardi in longo itinere, qui odor suauis in partibus tenuibus tantum hærebat, à quib. statim exhalat dùm testa igni imponitur. Aliam rursum causã adfert quòd vngues qui ad nos deferũtur, non capiantur in paludibus nardiferis. Quicquid sit, siue illam, siue hanc rationem admittamus, destituuntur hæ conchulæ odoris gratia, & proinde nihil possunt conferre gratiæ illius quam requirunt authores qui ipsas præscripserunt in hoc odoramenti genere, in Aurea Alexandrina & aliis confectionibus vocatis: vnde factum arbitror vt Mathiolus ipsas omiserit, & bdellii vngues addiderit, seu bdellium probatum quod vngui simile facit Dioscorides: sed cum etiam eo nos carere scribat idem Mathiol. & belzoinum

eius loco accipiendum dicat, non multum mihi prodesse videtur tàm ampla de hac re disputatio.

Trochisci de Capparibus.

Lienis duritiem, terrenam melancholiam flatusque discutiunt.

℞. Cort. rad. capparis.
Seminis agni an. ʒ. vj.
ammoniaci ℥. ß.
Seminis nigellæ.
Calamitæ.
Succi eupatorii:
amygdal amararum.
Fol rutæ.
aristol. rotundæ.
Seminis nasturtii an. ʒ. ij.
Cyperi.
Scolopendrii, an. ʒ. j.

Pulueres excipiantur ammoniaco in aceto dissoluto, finganturque pastilli.

Plantius.

Trochisci è capparibus optimè etiam descripti sunt, quibus si præterea addere placet gummi laccæ seu caucami & rubiæ tinctorum an. ʒ. j. efficaciores reddentur: nec alii trochisci de lacca in hunc vsum admittendi erunt, quod hi è capparibus satis sint ad lienis obstructiones & veteres affectus.

Saguyerius.

Hi pastilli qui à capparibus nomen habēt, non

non minus accipiunt sem. viticis quàm corticis rad. capparis, ita vt non immeritò à vitice aut agno denominari possint: & præterea vim habent auxiliandi lienosis, & flatus discutiendi quibus multis præmuntur lienosi: consueta tamen & in officinis vsitata retineatur appellatio, id enim parùm facit ad rem. Hic rursum semen agni casti proponit Cordus barbariei vulgari indulgens nimiùm. Non est enim verisimile hunc eruditum Medicum & linguæ græcæ peritum ignorasse ἄγνον græcis, castum latinis designare vt supra diximus: sic autem dictus est hic frutex quoniam impetus in Venerem cohibeat & genituram exsoluit suo calore & siccitate: quod cùm scirent mulieres Athenienses castitatem custodientes, dùm Thesmophoria Cereris sacra celebrabant, folia eius substernebant sibi loco cubilis. λύγον etiam vocant græci quasi vimen quod rami difficilimè flectantur. Cappares, tàm fruticem quàm fructum omnes norunt, atque consulunt lienosis vulgari modo conseruatas ex aceto & oleum addunt; Ego verò saccharum & passulas è Corynthо æquali põdere misceo addita ℥. ß. canellæ pro lib. j. sacchari liquefacti in aqua cetrac, Cappares verò ad lib. iij. addo, & dein addo parum aceti rosacei quod robur addit visceri propter rosas, & attenuat sua natura. Aliquando puluerem ducis inspergo cum prædictis passulis, capparibus vulgari modo paratis: sic enim

emendatur aceti malitia, quem fermentare humorem melancholicum scribit Hipocr. lib.3. de rat. vict in morb. acutis: & ventriculum lędit, atque ructus acidos mouet: quæ vitia corrigunt puluis & passulæ Corinthiæ, quę cùm sint sine vinaceis iecinorosos & lienosos iuuant, Gal. teste lib.7.& 8. κατὰ τόπους, id est, secundum locos. Non est obtemperandum Cordo qui suo more vult accipi gratiolam pro Eupatorio Mesuæ: qua de re suprà egimus. Ammoniaco quod legitimum est rarissimum, dissoluto in aceto excipiuntur pulueres; vt in pastillos reducantur. Lienem consumit ʒ.j. pondere haustum Dioscoridi: Est autem lachryma aut succus ferulæ aphricæ cuius frutex dicitur Agasyllis. Gignitur in Africa iuxta Iouis Ammonis templum. Iupiter autem Ammon dictus est ab harenis quibus multis locus abundat vbi templum hoc est ædificatum: harena verò græcis est ἄμμος, Gal ad glauconē meminit Ammoniaci Thymiamatis, id est, suffimenti, per hoc additum intelligens optimum quod nobis deest, vt diximus: illo vtebantur veteres in suis sacrificiis tanquam precioso odoramento, vnde intelligitur quantum distet à vulgari tàm sustantia quàm viribus. Plantius ait hos trochiscos reddi posse efficaciores additis lacca & rubia tinctorum an. ʒ j cuiusque: & idem Medicus cum vulgò officinarum confundit, græcorum cancamum & laccam, sed falsò, vt supra in dialac-

dialacca vocato diximus: Lacca obstructiones aperit vt & rubia, cuius semen ex aceto potum lienem absumit. Hæc ergo si addantur nihil opus erit trochiscis è lacca.

Trochisci de Eupatorio.

Iecoris præsertim obstructiones tumoremque soluunt, diuturnas hinc natas febres, icterum & incipientem hydropem sanant.

℞. mannæ electæ.
Succi eupatorii an. ℥.j.
Rosarum ℥.ß.
Spodii ʒ.iij.ß.
Spicæ nardi Indicæ, ʒ. iij.
Rheibarbari.
Asari.
Anisi an. ʒ.ij.ß.

Excepta omnia succo eupatorii & manna redigantur in trochiscos.

Plantius.

Trochisci ex Eupatorio substituuntur quoque pro trochiscis ex rheobarbaro & pro trochiscis ex absinthio, quod eorum magna sit affinitas, idemque vsus.

Saguyerius.

Licet ad Mesuem referantur hi trochisci, & inde scribat Cordus, eius Eupatorium sumendum, consulerem ego Dioscoridis eupatorium potius sumi, quod hepati est vtilissimũ vt

in pilulis ab eodem authore & simplici nuncupatis supra docui. Cæterùm norunt omnes Apothecarii quid per mannam sit intelligendum, sed pauci sunt qui nominis rationem intelligant, quæ est petenda ab hebræis ita nominantibus mel roseum matutinum, quale datum fuit populo hebræo, vt legitur cap. 16, Exodi. Vbi agitur de re quadam rotunda, & subtili pruinæ more quæ super terram inuenta est, & quam pro pane sumebant atque comedebant Hebræi, quaque inuenta exclamarunt manhu, id est, quale donum, aut man, id est, donum Dei simpliciter pronunciarunt, & nos pro Manhu Hebraico diximus manna: De qua multi mu lta scripserunt, vt docet Matthiol. in caput Dioscoridis de melle: asserens mannam quidem nouisse Galenum, sed vim purgandi in ea ignorasse. Dignum est obseruatione quod disputat eruditissimè Garcias ab horto de generibus diuersis mannæ apud Indos repertis, quæ ponit quatuor: Primum liquidum est quod vtribus asseruatur sapore flaui mellis, à Persis vocatum Lac ex arbore quoniam distillet gummi modo, prius lapsum ex ære roris more in eam arborem: Alterum est solidum, granis Coriandri simile, quod est gummi aut resina ex tribulis excussa: Vulgò Tereniabin dicitur in officinis & ipsi Garciæ Tiriamiabin aut Trũgibin vt vertit Bellunẽsis. Tertiũ gen⁹ magnis glebis aduehitur admixtis plerũque foliis: Estq; hæc mãna persimilis

Cala-

Calabrinæ, & magno in precio. Quartum melli depurato persimile, quod facilè corrumpitur, quoniam lagenis vitreis non asseruatur, sed vtribus. Matthiolus se vidisse duo genera in Italia scribit, vnum Orientale, alterum Calabrinum. Et partitur rursum illud in mastichinum quod est præstantissimum, & grana mastiches referens, Alterum bombycinum, quoniam bombycem vermiculum erucæ paruę similem referat, & vile est hoc genus quòd pura manna non sit, sed adulterata saccharo, vel re alia dulci, aut quod sit ex genere mastichino, sed euanido & vetustate exhausto. Calabrinam rursum facit duplicem foliorum videlicet & ramorum: illa mastichinam refert & plurimi penditur. Hæc verò quæ ramis insidet secundas partes sibi ascifcit. Colligitur etiam manna ex lapidibus & solo, quæ crassior est & terrena, atque impuro colore. Huic tribuunt Medici experimento edoctì vim cholagogam, etenim bilem citrinã blandè expurgat: rectè itaque hic miscetur succo agrimoniæ ad iecoris tollendas obstructiones, vnde icterus & hydrops. Cæterùm sciat Pharmacopœus rem esse diuersissimã à manna prædicta, eam quæ à thure excutitur, & idcircò vocat Diosc. mannam thuris, quoniam hæ micæ similitudinem habent cum granis illius. Sciat rursum eadẽ ratione semen quoddam seri in Bohemia & aliis locis vicinis ad ciborum vsum, eo cocto in iure pingui car-

nium, quod etiam vocatur manna. Tandem admonitum velim Pharmacopœum quòd hi trochisci substitui possint pro iis qui à rhab. nominantur,& iis quibus absinthium nomen dedit, quos idcircò non parabit, quoniam similes habent vires vt patet ex Dispensariis. Cum aqua cuscutæ, quæ Cassutha græcis dicitur recentioribus, parandos hos pastillos iubet Mesues, qua in re discrimen est exiguũ, cùm eupatorium & cuscuta in hoc conueniant quòd obstructo iecori sint auxilio, atque diuturnis febribus propulsandis.

Trochisci Alkekengi seu halicacabi.

Renum ac vesicæ exulcerationes, hincque natam vrinæ difficultatem & sanguinis emictionem compescunt.

℞. baccarum halicacabi ʒ. iij.
Sem. citrulli.
Melonum &
Cucurbitæ mundorum an. ʒ. iij. ß.
Boli armenæ.
Gummi arabici.
Thuris.
Sanguinis draconis.
Papaueris albi.
Amygdal. amararum.
Succi glycyrrhizæ.
Tragacanthæ.
Amyli.
Strobylorum an. ʒ. vj.

Semi-

Seminis apii.
Succini.
Terræ lemniæ.
Seminis hyoſciami.
Opii an. ʒ. ij.
Ex ſucco halicacabi trochiſci fiant.
Alii quoque his perſimiles ſine opio componuntur.

Saguyerius.

Meſues ſuo idiomate Mauritanico halicacabum ſeu Phyſalida græcorum vocat Alkekengi, vnde nomen his trochiſcis, & melonem vocat Albatecam ceu bategan aut bathiech, græcis verò πέπων nuncupatur. Batiech etiam Indis familiare nomen eſt, qui norunt totam huius carnem reſolui in liquorem : Eſt verò melonis genus prægrande quidem & rotundum, longius tamen & figura quodammodo ouali, cuius vires ſunt humectantes & infrigidantes mirum in modũ. Sanguis draconis officinarum eſt factitius ex hircino ſanguine, bolo armena & ſorborum aliorumue aſtringentium ſucco, ſi credimus Fernelio lib. 6. therap. meth. cap. 3. cuius etſi vires ſint emplaſticæ atque ſimiles bolo vt idem ait, non tamen idcircò credẽdum erit eſſe verum ſanguinem draconis Arboris quæ creſcit in nouo orbe, & nomen accepit à fructu quem profert, cuius pelle detracta ilicò apparet dracunculus, tanto artificio à natura elaboratus vt à pe-

rito quodam artifice videatur sculptus è marmore, collo oblongo, ore hiante, spina aculeis horrida, cauda oblonga & pedibus conspicuis, vt refert Nicol. Monard. Hispalensis Medicus. Lacryma etiam quæ fluit ab hac arbore, à fructu denominatur sanguis draconis: quę ignota fuit nostris patribus qui existimabant cum Plinio esse sanguinem Draconis elisi pondere Elephantis morientis. Vocant Itali hoc gummi, sanguinem draconis in Lacryma, vt distinguatur ab adulterata quæ vẽditur in pastillos efformata. Monarchis autẽ testatur apud Peruanos in massam cogi aliquando illum liquorem sicuti resina cogitur in regno castellæ, vnde vt differentia agnoscatur, appellant sanguinem Draconis in massa, vt illum in Lacryma. Hinc colligere licet veram hanc Lacrymam, si haberi potest, miscendam esse his trochiscis: sin minus, factitiam sumemus, cum supra dixerimus ex. Fernelio eius vires accedere ad eas quæ sunt boli armenæ, quæ hos etiam trochiscos ingreditur, qui valent ad renum ac vesicæ vlcera, vrinæ difficultatem & sanguinis mistionem.

Trochisci è myrrha.

Menses validè cient, morbisque ex eorum suppressione medentur, secundas, fœtumque mortuum excludunt.

℞. myrrhæ ℥. iij.

Lupino-

Lupinorum ℥. v.
Fol. rutæ.
Mentastri.
Pulegii.
Cumini.
Rubiæ.
Assæ fœtidæ.
Sagapeni.
Opopanacis an. ℥. ij.
Ex succo artthemisiæ pastilli formantur.

Saguyerius.

Pulegium ceruinum interpretatur Cordus dictamnum creticum, quod neminem ita nominasse audiui. sunt enim plantæ diuersissimę Pulegium & dictamnum, quamuis hoc idem præstare dicat Dioscorides atque pulegium satiuum, non verò dictamnum vocat pulegium vt asserit Fuchsius. Ceruini autem epitheton adiecit Mesues pulegio, & Cordus est interpretatus dictamnum, quoniam capris & ceruis quæ sagittis sunt percussæ, succurrat, vtrumque in Creta, vt Theophrastus & Dioscodes testantur. Pauca de Asa fœtida dicemus ex eodem Garcia qui aliis non recitata commemorat non parum tàm Medicis quã Pharmacopœis profutura. Asam duplicem agnoscunt omnes ex Auicenna, odoratã videlicet & fœtidã: & credit idẽ Garcias Asam fœtentem candem esse cum Laserpitio. quod non placet

Matthiolo, qui illud non esse apud nos autumat, cùm Asa talis prostet in officinis. Præterea suspicatur hanc vocem Asia deprauatam esse à Laser, & huius magnum esse vsum apud Indos tùm in medicina, tùm in cibis cōdiendis, sed purum impuro anteponitur, & hoc mundatur ab iis qui eo vti volunt: quod si verum est, dicam liberè palatum esse ferreum, aut eos nouisse modum aliquem emendandi fœtorem quem agnoscimus in Asa. Dicam etiam mihi non placere quod idē Garcias interpretatur odoratum vel odoriferum, id quod est odoris validi, siue boni, siue mali: sic enim conuenirent membra diuisionis quā proponit, quæ opposita esse debent, vt norunt Dialectici. Scio equidem odorem sumi posse tàm in bonam quàm in malam partem, sed postremum vix effertur sine addito. Iuncum odoratum legitimum & probatissimum esse dicit Diosc. qui manibus confricando rosæ odorem emittit, & calamum odoratum commisceri aliis vt odor concilietur. Item vnguēta hæc, Amaracinum, Crocinum & telinum odore cæteris præualere ait: atque Iasminum vsurpari apud Persas inter epulandum odoris gratia. Equidem spicam nardi dicit Diosc. esse odore qui Cypero vicinus est, & hunc iucundi odoris esse dicet idem. Et cap. de nardo celtica ait, hirculum qui ipsi nonnunquam miscetur, sic nominatum ab odoris grauitate. Sed his relictis dicamus tales trochiscos in-

gra-

gratos admodum fore sumentibus propter myrrham officinarum, rutam, mentastrum, cuminum, rubium, asam fœtidam, sagapenum & opopanacem, & proinde non nisi in morbis grauiorib. sunt vsurpandi, vt in fœtu mortuo excludendo, si mulier sit satis robusta. Semper enim meminisse oportet præcepti Archigenis qui citò, tutò & iucundè curãdum admonet.

Trochisci è terra lemnia.

Incitatos & ferocientes humores præsertimque tenues compescunt, immodicum alui fluorem sumpti sedant, sanguinis sputum, vomitionem atque mictionem sumpti quoque compescunt, & aliam siue è naribus, siue ex vtero, siue ex hæmorrhoide & vndeuis factam sanguinis profusionem admoti supprimunt.

℞. sanguinis dracon.
Gummi arabi assati.
Rosar. rub.
Seminis ros.
Amyli assati.
Spodii.
Acaciæ.
Hypocisth.
Lapidis hæmat.
Balaustiorum.
Boli armeni.
Terræ lemniæ.
Corallii rub.

Succini an. ʒ. ij.
Margaritarum.
Tragacanthæ.
Papaueris nigri an. ʒ. j. ß.
Seminis portulacæ tosti.
Cornu cerui vsti.
Thuris.
Nucum cupressi.
Croci an. ʒ. ij.

Cum succo aut aqua plantaginis fiant trochisci.

Plantius.

A trochiscis è terra Lemnia subtracti sunt trochisci Ramich quòd bonam istorum partem contineant. Hi autem plurimam adstringentium paritérque refrigerantium medicamentorum materiam complexi videntur, vt idcircò non aliis sit opus adstringentibus cōpositionibus: cumque hæc omnium sit validissima atque tutissima, aliæ omnes supprimantur vt trochisci Ramich, trochisci diarrhodō, trochisci Oxyacanthæ, trochisci è succino seu Carabe & trochisci è spodio, quorum omnium minus est apta cōpositio. Trochisci diarrhodon qui ex rosis, spodio, santalo rubro & albo, ex croco & caphura constant, in istorum locum sufficî quoque poterunt, si sapore nimium horrendi videbuntur.

Sagu-

Saguyerius.

His trochiscis admiscuit Mesues eos qui à rumice nomen habent, quos omisit noster Fernelius, quoniam bonam horum partem contineant, quæ sunt adstringentia & refrigerantiā. Gummi Arabicum & Amylum assantur vt sint adstringentiora. Semen rosarum vocat Antheram Cordus, cùm ἀνθηρὸς floridū significet, ἀπὸ τοῦ ἄνθεος ceu flore: flosculi autem rosarum cum suis capillis defluctiones, & alba mulierum profluuia cohibent mirum in modum. Hi autem pastilli excludūt eos q à rosis nominatur, græcis diarrhodôn, oxyacanthæ ceu berberis, è Carabe & è spodio, nihil enim aliud possunt quā præscripti è terra lemnia, & ij accipiunt aut omnia aut bonam simplicium partem quæ in prædictis pastillis continentur. Frustrà itaque parantur ij Diarrhodon quorum author est Nicolaus, & quos describit Rhazis: Item de berberis: Item descriptione Mesue qui etiam commendantur ad Diarrhœam: E Carube seu succino eiusdem, ad sanguinem vndecunque fluentem: è spodio Arabum ad febres biliosas cum alui fluore: sicut etiam è terra lemnia humores tenues exagitatos cōpescunt, à quib diarrhœa superflua excitatur, sanguinis spuitio, vomitio & mictio, & etiam quouis ex loco factam sanguinis profusionem. Cæterùm quod vocant latini succinum,

de cuius origine adhuc certatur inter doctiores, appellant Mauritani Karabe, quôd rapiat paleas ad se, id enim ex Auicenna sonat hæc vox persica: & χρυσοφόρον quoniam auri colorem ferax vocant græci, necnon χρυσοφόρον, cui vis inest sistendi fluxiones ventris. Gigni autem succinum in Insulis Oceani septentrionalis scribit Matthiol. in Dioscorid. & lib. 3. epistol. subscribit Ioanni Hesso Norimbergẽsi Medico qui ex Agricolæ sententia credit succinum esse speciem bituminis, ex quibusdam scopulorum crepidinibus erumpentem & tandem in mare defluentem: Id autem bitumen elicitur foras è terra tanquam sudor pinguis per feruorem radiorum Solis. Quicquid sit omnes ei tribuunt vim astrictoriam.

Trochisci è Caphura.

Febrium ardentium æstus, sanguinis bilisque feruorem, viscerum inflammationem calidioremque intemperiem, ex hisque ortã sitim compescunt.

℞. Rosarum rub. ℥. ß.
Spodii.
Glycyrrhizæ, an. ʒ. ij.
Quatuor sem frigid. maiorum.
Tragacanthæ.
Gummi arabici.
Croci.
Spicæ nardi Indicæ an. ʒ.
Santhali citrini ʒ. ij ß.

Ligni

Ligni aloës.
Cardamomi.
Amyli.
Caphuræ an. ℈.ij.
Sacchari albiſſimi.
Mannæ electæ an. ʒ.iij.

Mucilaginis pſilii ex aqua roſarum deprompræ quantum ſatis eſt ad concinnandos trochiſcos.

Saguyerius.

Hi trochiſci à Caphura, quæ Indis Caſur dicitur nomen habent, cuius vtendi modus & inuentio ad Arabes debet referri. Ignota enim fuit veteribus Græcis, quam temperamento frigidam eſſe ſuprà diximus ex Garcia Luſitano qui ſe experimento didiciſſe ait eos qui ophthalmia aut aduſtione laborabant Caphuram ſenſiſſe, vt nix, frigidam. Eſt autem Gummi arboris quæ inglandem refert, à qua extrahitur, aut per rimas exſudat ſicut ait idem Garcias ſe vidiſſe in domo cuiuſdam Pharmacopolæ qui menſam habebat ex ea arbore vndè effluebat hic liquor: Item in tabella quadam, lata palmum apud mercatorem quendam, & apud gubernatorem D. Ioannem de Craſto, cui donatum fuerat huius ligni fruſtum femoris craſſitie. Non eſt ergo bituminis genus, vt ſcripſit Fuchſius, nec audiendus Platearius qui negat eſſe gummi arboris contra Auicennam & Sera-

de cuius origine adhuc certatur inter doctiores, appellant Mauritani Karabe, quòd rapiat paleas ad se, id enim ex Auicenna sonat hæc vox persica: & χρυσοφόρον quoniam auri colorem ferax vocant græci, necnon χρυσοφόρον, cui vis inest sistendi fluxiones ventris. Gigni autem succinum in Insulis Oceani septentrionalis scribit Matthiol. in Dioscorid. & lib. 3. epistol. subscribit Ioanni Hesso Norimbergẽsi Medico qui ex Agricolæ sententia credit succinum esse speciem bituminis, ex quibusdam scopulorum crepidinibus erumpentem & tandem in mare defluentem: Id autem bitumen elicitur foras è terra tanquam sudor pinguis per feruorem radiorum Solis. Quicquid sit omnes ei tribuunt vim astrictoriam.

Trochisci è Caphura.

Febrium ardentium æstus, sanguinis bilisque feruorem, viscerum inflammationem calidioremque intemperiem, ex hisque ortã sitim compescunt.

℞. Rosarum rub. ℥. ß.
Spodii.
Glycyrrhizæ, an. ʒ. ij.
Quatuor sem. frigid. maiorum.
Tragacanthæ.
Gummi arabici.
Croci.
Spicæ nardi Indicæ an. ʒ.
Santhali citrini ʒ. ij ß.

Ligni

Lignialoes.
Cardamomi.
Amyli.
Caphuræ an. ℈.ij.
Sacchari albiſſimi.
Mannæ electæ an. ʒ.iij.

Mucilaginis pſilii ex aqua roſarum deprompræ quantum ſatis eſt ad concinnandos trochiſcos.

Saguyerius.

Hi trochiſci à Caphura, quæ Indis Caſur dicitur nomen habent, cuius vtendi modus & inuentio ad Arabes debet referri. Ignota enim fuit veteribus Græcis, quam temperamento frigidam eſſe ſuprà diximus ex Garcia Luſitano qui ſe experimento didiciſſe ait eos qui ophthalmia aut aduſtione laborabant Caphuram ſenſiſſe, vt nix, frigidam. Eſt autem Gummi arboris quæ inglandem refert, à qua extrahitur,aut per rimas exſudat ſicut ait idem Garcias ſe vidiſſe in domo cuiuſdam Pharmacopolæ qui menſam habebat ex ea arbore vnde effluebat hic liquor: Item in tabella quadam, lata palmum apud mercatorem quendam, & apud gubernatorem D. Ioannem de Craſto, cui donatum fuerat huius ligni fruſtum femoris craſſitie. Non eſt ergo bituminis genus, vt ſcripſit Fuchſius, nec audiendus Platearius qui negat eſſe gummi arboris contra Auicennam & Sera-

de cuius origine adhuc certatur inter doctiores, appellant Mauritani Karabe, quòd rapiat paleas ad se, id enim ex Auicenna sonat hæc vox persica: & χρυσοφόρων quoniam auri colorem ferax vocant græci, necnon χρυσοφόρον; cui vis inest sistendi fluxiones ventris. Gigni autem succinum in Insulis Oceani septentrionalis scribit Matthiol. in Dioscorid. & lib. 3. epistol. subscribit Ioanni Hesso Norimbergẽsi Medico qui ex Agricolæ sententia credit succinum esse speciem bituminis, ex quibusdam scopulorum crepidinibus erumpentem & tandem in mare defluentem: Id autem bitumen elicitur foras è terra tanquam sudor pinguis per feruorem radiorum Solis. Quicquid sit omnes ei tribuunt vim astrictoriam.

Trochisci è Caphura.

Febrium ardentium æstus, sanguinis bilisque feruorem, viscerum inflammationem calidioremque intemperiem, ex hisque ortã sitim compescunt.

℞. Rosarum rub. ℥. ß.
Spodii.
Glycyrrhizæ, an. ʒ. ij.
Quatuor sem frigid. maiorum.
Tragacanthæ.
Gummi arabici.
Croci.
Spicæ nardi Indicæ an. ʒ.
Santhali citrini ʒ. ij ß.

Ligni

Ligni aloes.
Cardamomi.
Amyli.
Caphuræ an. ℈.ij.
Sacchari albiſſimi.
Mannæ electæ an. ʒ.iij.
Mucilaginis pſilii ex aqua roſarum deprompræ quantum ſatis eſt ad concinnandos trochiſcos.

Saguyerius.

Hi trochiſci à Caphura, quæ Indis Caſur dicitur nomen habent, cuius vtendi modus & inuentio ad Arabes debet referri. Ignota enim fuit veteribus Græcis, quam temperamento frigidam eſſe ſuprà diximus ex Garcia Luſitano qui ſe experimento didiciſſe ait eos qui ophthalmia aut aduſtione laborabant Caphuram ſenſiſſe, vt nix, frigidam. Eſt autem Gummi arboris quæ inglandem refert, à qua extrahitur, aut per rimas exſudat ſicut ait idem Garcias ſe vidiſſe in domo cuiuſdam Pharmacopolæ qui menſam habebat ex ea arbore vndè effluebat hic liquor: Item in tabella quadam, lata palmum apud mercatorem quendam, & apud gubernatorem D. Ioannem de Craſto, cui donatum fuerat huius ligni fruſtum femoris craſſitie. Non eſt ergo bituminis genus, vt ſcripſit Fuchſius, nec audiendus Platearius qui negat eſſe gummi arboris contra Auicennam & Sera-

de cuius origine adhuc certatur inter doctiores, appellant Mauritani Karabe, quòd rapiat paleas ad se, id enim ex Auicenna sonat hæc vox persica: & χρυσοφόρον quoniam auri colorem ferax vocant græci, necnon χρυσοφόρον, cui vis inest sistendi fluxiones ventris. Gigni autem succinum in Insulis Oceani septentrionalis scribit Matthiol. in Dioscorid. & lib. 3. epistol. subscribit Ioanni Hesso Norimbergẽsi Medico qui ex Agricolæ sententia credit succinum esse speciem bituminis, ex quibusdam scopulorum crepidinibus erumpentem & tandem in mare defluentem: Id autem bitumen elicitur foras è terra tanquam sudor pinguis per feruorem radiorum Solis. Quicquid sit omnes ei tribuunt vim astrictoriam.

Trochisci è Caphura.

Febrium ardentium æstus, sanguinis bilisque feruorem, viscerum inflammationem calidioremque intemperiem, ex hisque ortã sitim compescunt.

℞. Rosarum rub. ℥. ß.
Spodii.
Glycyrrhizæ, an. ʒ. ij.
Quatuor sem frigid. maiorum.
Tragacanthæ.
Gummi arabici.
Croci.
Spicæ nardi Indicæ an. ʒ.
Santhali citrini ʒ. ij ß.

Ligni

Ligni aloes.
Cardamomi.
Amyli.
Caphuræ an. ℈. ij.
Sacchari albiſſimi.
Mannæ electæ an. ʒ. iij.
Mucilaginis pſilii ex aqua roſarum deprompræ quantum ſatis eſt ad concinnandos trochiſcos.

Saguyerius.

Hi trochiſci à Caphura, quæ Indis Cafur dicitur nomen habent, cuius vtendi modus & inuentio ad Arabes debet referri. Ignota enim fuit veteribus Græcis, quam temperamento frigidam eſſe ſuprà diximus ex Garcia Luſitano qui ſe experimento didiciſſe ait eos qui ophthalmia aut aduſtione laborabant Caphuram ſenſiſſe, vt nix, frigidam. Eſt autem Gummi arboris quæ inglandem refert, à qua extrahitur, aut per rimas exſudat ſicut ait idem Garcias ſe vidiſſe in domo cuiuſdam Pharmacopolæ qui menſam habebat ex ea arbore vndè effluebat hic liquor: Item in tabella quadam, lata palmum apud mercatorem quendam, & apud gubernatorem D. Ioannem de Craſto, cui donatum fuerat huius ligni fruſtum femoris craſſitie. Non eſt ergo bituminis genus, vt ſcripſit Fuchſius, nec audiendus Platearius qui negat eſſe gummi arboris contra Auicennam & Sera-

Succini an. ʒ. ij.
Margaritarum.
Tragacanthæ.
Papaueris nigri an. ʒ. j. ß.
Seminis portulacæ tosti.
Cornu cerui vsti.
Thuris.
Nucum cupressi.
Croci an. ʒ. ij.

Cum succo aut aqua plantaginis fiant trochisci.

Plantius.

A trochiscis è terra Lemnia subtracti sunt trochisci Ramich quòd bonam istorum partem contineant. Hi autem plurimam adstringentium paritérque refrigerantium medicamentorum materiam complexi videntur, vt idcircò non aliis sit opus adstringentibus cōpositionibus : cumque hæc omnium sit validissima atque tutissima, aliæ omnes supprimantur vt trochisci Ramich, trochisci diarrhodō, trochisci Oxyacanthæ, trochisci è succino seu Carabe & trochisci è spodio, quorum omnium minus est apta cōpositio. Trochisci diarrhodon qui ex rosis, spodio, santalo rubro & albo, ex croco & caphura constant, in istorum locum suffici quoque poterunt, si sapore nimium horrendi videbuntur.

Sagu-

Saguyerius.

His trochiſcis admiſcuit Meſues eos qui à rumice nomen habent, quos omiſit noſter Fernelius, quoniam bonam horum partem contineant, quæ ſunt adſtringentia & refrigerantiã. Gummi Arabicũm & Amylum aſſauentur vt ſint adſtringentiora. Semen roſarum vocat Antheram Cordus, cùm ἀνθηρὸς floridũ ſignificet, ἀπὸ τοῦ ἄνθεος ceu flore: floſculi autem roſarum cum ſuis capillis defluctiones, & alba mulierum profluuia cohibent mirum in modum. Hi autem paſtilli excludũt eos q̃ à roſis nominatur, græcis diarrhodôn, oxyacanthæ ceu berberis, è Carabe & è ſpodio, nihil enim aliud poſſunt quã præſcripti è terra lemnia, & ij accipiunt aut omnia aut bonam ſimplicium partem quæ in prædictis paſtillis continentur. Fruſtrà itaque parantur ij Diarrhodon quorum author eſt Nicolaus, & quos deſcribit Rhazis: Item de berberis: Item deſcriptione Meſue qui etiam commendantur ad Diarrhœam: E Carube ſeu ſuccino eiuſdem, ad ſanguinem vndecunque fluentem: è ſpodio Arabum ad febres bilioſas cum alui fluore: ſicut etiam è terra lemnia humores tenues exagitatos cõpeſcunt, à quib diarrhœa ſuperflua excitatur, ſanguinis ſpuitio, vomitio & mictio, & etiam quouis ex loco factam ſanguinis profuſionem. Cæterùm quod vocant latini ſuccinum,

de cuius origine adhuc certatur inter doctiores, appellant Mauritani Karabe, quôd rapiat paleas ad se, id enim ex Auicenna sonat hæc vox persica: & χρυσοφόρον quoniam auri colorem ferax vocant græci, necnon χρυσοφόρον, cui vis inest sistendi fluxiones ventris. Gigni autem succinum in Insulis Oceani septentrionalis scribit Matthiol. in Dioscorid. & lib. 3. epistol. subscribit Ioanni Hesso Norimbergēsi Medico qui ex Agricolæ sententia credit succinum esse speciem bituminis, ex quibusdam scopulorum crepidinibus erumpentem & tandem in mare defluentem: Id autem bitumen elicitur foras è terra tanquam sudor pinguis per feruorem radiorum Solis. Quicquid sit omnes ei tribuunt vim astrictoriam.

Trochisci è Caphura.

Febrium ardentium æstus, sanguinis bilisque feruorem, viscerum inflammationem calidioremque intemperiem, ex hisque ortā sitim compescunt.

℞. Rosarum rub. ℥. ß.
Spodii.
Glycyrrhizæ, an. ʒ. ij.
Quatuor sem. frigid. maiorum.
Tragacanthæ.
Gummi arabici.
Croci.
Spicæ nardi Indicæ an. ʒ.
Santhali citrini ʒ. ij ß.

Ligni

Ligni aloes.
Cardamomi.
Amyli.
Caphuræ an. ℈.ij.
Sacchari albiſſimi.
Mannæ electæ an. ʒ.iij.

Mucilaginis pſilii ex aqua roſarum deprompræ quantum ſatis eſt ad concinnandos trochiſcos.

Saguyerius.

Hi trochiſci à Caphura, quæ Indis Cafur dicitur nomen habent, cuius vtendi modus & inuentio ad Arabes debet referri. Ignota enim fuit veteribus Græcis, quam temperamento frigidam eſſe ſuprà diximus ex Garcia Luſitano qui ſe experimento didiciſſe ait eos qui ophthalmia aut aduſtione laborabant Caphuram ſenſiſſe, vt nix, frigidam. Eſt autem Gummi arboris quæ inglandem refert, à qua extrahitur, aut per rimas exſudat ſicut ait idem Garcias ſe vidiſſe in domo cuiuſdam Pharmacopolæ qui menſam habebat ex ea arbore vndè effluebat hic liquor: Item in tabella quadam, lata palmum apud mercatorem quendam, & apud gubernatorem D. Ioannem de Craſto, cui donatum fuerat huius ligni fruſtum femoris craſſitie. Non eſt ergo bituminis genus, vt ſcripſit Fuchſius, nec audiendus Platearius qui negat eſſe gummi arboris contra Auicennam & Sera-

pionem, & suum somnium de re sibi planè ignota nititur confirmare eorum authoritate qui nihil de ipsa scripserunt. Ad hæc risu excipit idem Garcias quod de albata Caphura per regem quendã Indum scripserunt Ruellius & Matthiolus, quoniã potentiores sunt Indiæ reges quã vt tali mangonio operã dare opus habeãt, & sic nullã esse caphurã quæ riachina vocetur, à rege Riach nũcupetur, asserit: Atq; rationẽ eius expurgãdæ do-
" cet quã audiuit ab amico baneane. Genus est
" hominũ qui rectius mercatores quã philoso-
" phi dici merentur. In panno lineo colligunt,
" & in aquam calidam demittunt, addito sapone & limonum succo, deinde probè elotam siccant in vmbra, & sic candidior multò redditur, non multùm de pondere decedente: Arguit etiam Auerrhoem, qui in alios dicere nimium paratus est, quòd Caphuram in mari nasci dicat, & eandem faciat ambræ genus. Cæterùm quæ diximus omnia sunt intelligenda de natiua, non verò de ea quæ adulteratur zedoaria & mastiche cum aqua ardente, vt testatur Matthiol se certò scire, hæc enim calida est, illa frigida, vt dictũ est: ita vt non sit opus succedaneo caphuræ quod proponit Fuchsius flores Nymphee, sed diligẽtia Pharmacopœorũ post hæc resarciet quod maiorũ nostrorũ incuria aut ignorãtia defecit incognitis multis regionib. q̃ nũc sũt notissimæ. Mucilago aũt Psyllii, quæ pingui est

sapore,

ſapore,adeò refrigerat, vt ſi in aquã feruentẽ iniiciatur, ea protinus deferueſcat: contrariis itaque conſtare facultatibus cognoſcitur &teſtatur Meſues. Medulla etenim calida & ſicca eſt ordine 4°. admodum acris, incidens, exulcerans ſeptica & deleteria: Quæ verò in cortice reſidet, infrigidat & humectat 3°. gradu; pulicem græci dicunt ψύλλαν, vnde pſyllium à ſemine quod refert forma hoc animalculum, Galenus id dicit in humectando & ſiccando ſymmetrũ quodammodo eſſe, & in refrigerando ſecundi ordinis. His trochiſcis vim donant compeſcendi ardentium febrium æſtus, qui ſunt a bilis feruore, vnde viſcerum ardor & intemperies calidior oritur, & ſitis, ſymptoma faſtidioſum admodum. Reſtant adhuc pauca diſſerenda de ſaccharo tabarzet Auicennæ & aliis Arabibus vocato, quod Fernelius vertit albiſſimum vt intelligant Pharmacopœi nominis Arabici Etymon, quo nomine maiores noſtri ab aliquot annis videntur magis delectati quàm latino. Sciant igitur qui talibus gaudent, hoc nomen deductum rectè videri à dictione Perſica Tabaxir, quæ lacteum humorem, aut ſuccum vel liquorem alicubi concretũ denotat, & quæ tàm Arabibus quàm Turcis eſt cognita, vt teſtatur Garcias: & ſic propriore epitheto dicetur ſaccharum Tabaxir quàm Tabarzet, atque tale ſaccharum ſcribit Auicenna frigidius eſſe &

subtilius.

Trochisci Galliæ muschatæ.

Sumpti cor, Cerebrum, reliquaque viscera mirè corroborant, os corpusque totum odoris suauitate perfundunt.

℞. Ligni aloes crudi ʒ.v.
Ambræ ʒ iij.
Moschi ʒ.

Mucilaginis tragacanthæ ex aqua rosarum factæ quantum satis est ad trochiscos efformandos.

Saguyerius.

A moscho qui gignitur in vmbilico capreæ simili, denominatur hæc compositio, vnde rectè moschata dicitur, sed quare Galliam vocarit Mesues nescio, nisi forsan quòd apud gallos suauium odorum sitientissimos eum fecisse vsitatum resciret. Ad multa vtiles hos trochiscos scribunt, sed præcipuè ad cerebri robur, dùm videlicet infirmatur copia humorum frigidorum. Totùm etiam corpus odoris suauitate perfundũt: iis tamen mulieribus quæ strangulatui ab vtero sunt obnoxiæ, parum tuti.

Trochisci Aliptæ muschatæ.

Idem quoque tùm sumpti tùm suffitu excepti præstant, difficilique respiratione liberant.

℞. ladani puriss. ℥. iij.
Styracis calam. ℥. j. ß.
Styrac. rub. ℥. j.
Ligni aloës ʒ ij.
Ambræ ʒ j.
Caphuræ ʒ. ß.
Moschi ℈. ß.
Aquæ ros. stillatitiæ quantum exigitur.

Saguyerius.

Ex secunda cisti specie ladanum fit, cuius in odoramentis multis est vsus, si legitimum sit, nec sabulo aut similibus vitiatum, ad cuius imitationem Paracelsi discipuli suum etiam iactant habere eiusdem nominis medicamentum sed virium longè diuersarum, quod vulgari officinarum idiomate dicunt Laudanon, ego verò lauda non: cuius apud Chemicos variæ reperiuntur descriptiones, & multum viribus ac compositione differentes.

Adam Abodestim quem dicunt genio Paracelsico donatum, miscet flores Antimonii & Aspaltum, & Aloen: atque eo vsum suum Paracelsum in morbis deploratis testatur. Alter miscet Antimonium præparatum, quod est à floribus diuersum, nisi confusione, vt soleant, delectentur Paracelsici: Quercetanus addit opium, cuius vires emendat per vini spiritum & infusionem Confectionis ex Ambro. Omnes tamen huiusmodi

apparatus nihil habent commune cum ladano græcorum, sed de hac re alibi in nostra videlicet Apologia copiosissimè disseruimus. Styracem rubeam interpretatur Cordus resinam styracis quæ subrussa aut flaua est, id est vt ait, optima, cui subscribit Matthiolus in epistol. lib v. Optimum tamen indicauit Galenus quæ in calamis è Pamphilia adferebatur, & hic bis optima præscribitur. Cæterum si quis requirat appellationem horum pastillorum, sciat Aliptam deduci ἀπὸ τοῦ ἀλείφειν. i. ab vngēdo quoniam iis mixtis alicui oleo potest inungi corpus ægrotātis dū opus est medicamento roborāte. Asthmaticos, quibus etiā sufficit prodesse possant. Qua de re nimis indistinctè scripsit Cord⁹ ex Nicolao, dū ait eos cōferre pueris asthmaticis.

Trochisci bechici albi.

Acrem destillationem leniunt, raucitatem & assiduam tussim compescunt.

℞ Sacchari albissimi ℔ j.
Sacchari candi.
Penidiorum an. ℥.iiij.
Rad. iridis florentinæ ℥.iij
amyli ℥ j. ß.

Mucilaginis tragacanthæ ex aqua rosarum factæ quantum satis fuerit ad trochiscorum conformationem.

Saguyerius.

Hos pastillos vocant vulgò pilulas albas

quoniam

quoniam quæ ipsas componunt simplicia sunt candida omnia: & quòd prosint tussi quã Græci βῆχα appellant, dicuntur bechici aut tussiculares, leniunt enim acrem destillationem vnde raucitas, & tussientes iuuant eadem ratione vocatur Tussilago & bechium herba vulgò dictá vngula caballina. Saccharum candium dicimus id quod artè factum supplet vicem illius quod veteres salem Indum appellabant. Nigros prætermisit Fernelius; quoniam sunt minus grati nec magis possunt quam albi.

Trochisci narcotici.

Tutò admoti capitis dentiumque dolorem consopiunt, in febrium ardoribus somnum accersunt, erysipelata, inflammationes extinguunt, partium omnium externarum dolores aliis medicamentis soluti compescunt.

℞. Gummi arabici.
Et tragacanthæ.
Amyli an. ℥ ß.
Cerusæ lotæ aq. rosarum ʒ. vj.
Styrac calam.
Myrrhæ.
Castorii.
Opii sapa soluti an ℈ iiij.
Croci ʒ ß.

Trita omnia excipiantur mucag. ps. l. ex aq. ros. deprompta, fiantque trochisci.

Plantius.

In trochiſcorum ordinem ad vrgentes cruciatus rectè hoc loco poſtremo trochiſcos adiecit narcoticos, quorum inprimis apta eſt compoſitio, & vſus perneceſſarius: nec vlli extabant in eos effectus accommodandi.

Saguyerius.

Quod τὴν ναρκὴν ceu ſtuporem partibus inducat ſic ſunt nuncupati, qui tuto admoueri poſſunt capiti ad eius dolorem atq; dentium compeſcendum: hos etiam trochiſcos deſcribit Fernelius lib. 6. methodi cap. 2. quos mitigatorios appellat, nihil mutato nec in ſimplicibus nec in ponderibus. Reponuntur etiã inter compoſitiones quæ induto ſtupore parti ſenſus obtundunt. Philonium pilulæ è cynogloſſo, oleum hyoſciami, papaueris, mandragoræ, in quibus opii aliquid interdum diſſoluitur: cuius etiam pars æria chemicè extracta eſt ſummè narcotica.

DE ECLEGMATIS ET CONDITIS.

Eclegma è pineis nucleis.

CRaſſos thoracis pulmonumque humores extenuat atque detergit. aſthmati, ſpirandi difficultati, tuſsique veteri idoneum.

℞. mu-

℞. Nucleorum pineorum. recent. ℥. xxx.
Pulpæ palmularum. ℥ xxxx.
Amygdal. dulcium, & amararum.
Auellanarum assatarum.
Tragacanthæ.
Gummi arab.
Glycyrrh.
Amyli.
Capilli veneris.
Iridis florentinæ an. ℥. ß.
Pulpæ passularum.
Butyri recentis.
Sacchari albiss. an. ℥. iiij.
Mellis albi exspumati lib. iij.
Fiat Eclegma.

Saguyerius.

Ἔκλειγμα vocatur latinis illinctus aut ligurimentum, quod liguriendo absumatur paulatim, λείχειν enim græcis sonat lingere: Arabes quos sequuntur officinæ, nuncupant Lohoc aut Loc quoniam mellis crassitiem referat, vt superius de lacca annotauim9 ex Garcia: Hæc autem medicamenti forma aptissima est oppugnandis spiritalium morbis quẽadmodum & syruporum. Vocant Arabes hoc Eclegma de Pino, cùm rectiùs de pineis nominandum sit, vt facit Fernelius: hos nucleos dicunt græci pityides, & in conis quos etiam strobylos vocarunt veteres, reperiuntur. Hi sunt sapore pistaciis similes, atque

prosunt pulmonum vitiis,& purulenta excreantibus,vt satis norunt seplasiarii. Reliqua omnia quæ adduntur thoracis & pulmonum crassos humores extenuant & tergent, vnde fit vt hoc Eclegma iuuet Asthmaticos atque eos qui tussi inueterata affliguntur:& est sequentibus longè gratius. Habet India nucleos pineos purgantes,nobis parùm notos.

Eclegma sanum & expertum.

Ad ea quæ proposita sunt superiore validius.

℞. Cinamomi.
Hyssopi.
Glycyrrh.an.℥.ß.
Zizipha
Myxaria,an xxx n°.
Vuarum passarum purgat.
Ficuum aridarum.
Palmularum pinguium an ℥.ij.
Fœnigræci ʒ.v.
Capilli veneris M.j.
Seminis anisi.
Fœniculi &
Lini.
Rad iridis.
Foliorum calaminthæ an.℥ ß.
Coquantur omnia in aquæ lib. iiij. dùm libræ ij supersint: expressum ius coquatur cum penidiorum lib. ij.ad mellis crassitudinem, ac tum adiice

adiice.
Pinearum purgat. ℥.v.
Amygdal. dulc. mundat.
Glycyrrh.
Tragacant.
Gummi arabici.
Amyli, an. ℥.iij.
Iridis ℥.ij. Fiat Eclegma.

Saguyerius.

Hoc certè dignum est suo authore Arabe: qui quæ est expertus in suo climate, omnibus conuenire existimauit. Certum est autē hanc compositionem præcedente multis gradibus esse superiorem, quod docebunt hyssopus, fœnigræcum, lignum & folia calaminthæ. Et proinde, si mihi credant seplasiarii, aut hoc expulsabunt eclegma è suis Apothecis, aut quod à scilla nomen habet, obliuioni tradent, quoniam horum duornm similes recensentur vires.

Eclegma è scylla eadem præstans.

℞. succi seu mucoris scyllæ & mellis optimi exspumati an. lib. j. Coquantur in eclegmatis consistentiam.

Saguyerius.

Nos admonet Cordus naturæ scyllæ, quam scribit Gal lib. 8. simpl. admodum incidentem esse, sed non multùm calidam, dùm ait:

ipsam succum non habere, sed mucaginem, quæ extrahitur per contusionem in sagana aut mortario lapideo vel marmoreo ex pistillo quaiacino. Cum itaque hic succus sit adeò tenuium partium, melli optimo admixtum ad huius eclegmatis compositionem non poterit non iuuare difficilè spirantes, incidendo & attenuando humorem dyspneæ causam: Cui si addantur nonnulla ex iis quæ in superioribus sunt addita, aptissimum erit remedium, satis efficax & minus ingratum quale præscribit Fernelius hac ratione.

Eclegma ad Asthma omnium præstantissimum.

℞. scyllæ assatæ ℥. ß.
Radicis iridis.
Hyssopi.
Prassii.
Marrubii, an ʒ. j.
Myrrhæ.
Croci an. ʒ. ß.
Mellis q. suff. Fiat Eclegma.

Saguyerius.

Vocant hoc Eclegma compositum è scylla, vt discernatur ab eo quod præcedit & simplex dici potest, quoniam scyllam tantùm cũ melle admittit, id est, scyllę succum, hoc verò scyllã ipsam assatã quę minus est acris & ad multa

vtilior

vtilior cruda, teste Dioscoride, quoniam hæc visceribus maximè nocet. Pancratium loco scyliæ vsurpant officinæ, quod mitius est scylla ex Dioscoride. Hic aũt notatu dignũ est ꝙ scripsit Matth. quosdã nostræ ætatis Medicos aliã preparationẽ docuisse huius medicamenti simpl. quã explicauit Galenus, & sic paratam scyllam sunt experti ad varios cerebri affectus frigidos plurimùm valere, & speciatim ad Epilepsiam. Eam crudam ab inuolucris expurgatam minutim secant, & cum melle multo in vas vitreum coniiciunt, insolantque dum viget canicula, seu in diebus dictis canicularibus vulgò, tãdem percolatum mel seruant vsui.

De Conditis.

Simplicia multa saccharo condiuntur, vt diutiùs integris viribus persistant: alia quidem integra, alia contusa. Integra quidem triplo sacchato coquuntur, dùm omni absumpto humore syrupi perfecti consistentia supersit: vt Acorus conditus, ad frigidos cerebri & neruorum affectus, & eorum robur accersendum.

Zinziber conditum ad ventriculi cruditates & lentam pulmonum pituitam.

Buglossi radix condita ad cordis palpitationem & animi defectionem.

Persica condita, mala odorata condita, cortex citrii conditus ad cardialgiam & me-

lancoliam.

Cydonia condita & diacydonion, pira condita ad ventriculum firmandum atque corroborandum.

Nuces iuglandes conditæ, myrobalani emblicæ atque cepulæ conditæ, nux moschata condita ventriculi concoctionem iuuant, appetentiam inuitant, roburque augent.

Cerasia condita, surculi lactucæ, endiuiæ & portulacæ conditi refrigerant, sitim leniunt, appetentiam excitant.

Oxyacantha condita, Ribes conditum, sitim & bilis ardorem extinguũt, reprimuntque alui profluuia.

Satyrium conditum, Eringium conditum, seminis prouentum faciunt, & libidinẽ excitant, concoctionemque iuuant.

At verò quæ coctionem vix sustinent, contrita duploque saccharo permista insolãtur, conseruanturque, & nomen retinent sacchari compositi vt iosachar, rhodosacchar: Hæc aũt prçcipuè extare debent; saccharũ rorismarini, saccharũ saluiæ, florũ betonicæ. florum pæoniæ & stœchados, ad cerebri neruorumq; frigidos affectus & eorum robur continendum, ad Epilepsiam & Apoplexiam.

Saccharum è floribus iridis & è capillis Veneris & è radice enulæ, pectus blãdè expurgat, pulmonesque iuuat.

Sac-

Saccharum symphyti cruentam excreationem sedat.

Saccharum Violarum & florum buglossi, cor refrigerat & exhilcrat.

Saccharum rosarum ventriculum firmat, arcetque destillationes, & sanguinis eruptiones compescit.

Saccharum è floribus Cichorii iecur refrigerat, eiusque obstructiones expedit.

Saguyerius.

Zinziber frequens in Italia, bene maturum & plenum non cariosum, multoties aqua lotum, & multis diebus maceratum, deinde saccharo conditum, palato est gratissimum, temperata acrimonia natiua huiusmodi præparatione, sicut docet Garcias Contra verò Matthiol. magis probare videtur quod statim è terra effossum nulla ferè maceratione conditur. Valet aduersus ventriculi crudos humores, flatus & intemperiem frigidam. Condiuntur fructus, herbæ & harum cauliculi teneriores, radices, flores & similia saccharo aut melle aut mixtis ambobus: quæ omnia cum sint notissima etiam mulierculis, nihil est opus de hac re amplius scribere. Cordus quinque myrobal. genera conditorum adferri ex India scribit. Chebula condiri ab Indis testatur Garcias, & scimus Emblica Antuerpiam aduehi eodem modo parata, quæ sunt recentissima: & propter corticem tenuis-

ſimum perbellè ſuum ſeruant condimentum: Reliqua non ſunt nobis adeò familiaria: condiuntur tamen omnia apud Indos.

Neſcio qua ratione dicat Fernelius eryngium conditum excitare libidinem, cùm ſcribat Dioſcorides ipſum diſcutere flatus: ſuſpicor ergo cum pro ſuo more ſequi officinarum errorem: quæ putant Arabum radicem zinziberi ſimilem dictam ſecacul eſſe eryngium græcorum, quod eſt falſum, vt annotauit in Dioſcoridem Matthiolus.

De *ſuccis medicatis*.

Succi præterea medicati non pauci in vſus aſſeruantur, alii ſimplices ac ſynceri, alii ſaccharo permiſti, qui quòd coquēdo in ſapæ conſiſtentiā craſſeſcāt. Arabib. propterea Robub, id eſt, ſapales appellantur. Expreſſi ſubſidere permittuntur dùm inclareſcant, purior portio percoquitur in mellis craſſitudinem, deinde inſolatur & reconditur. Si ſaccharum permiſcendum eſt, debet id pari dimidium diliofas modo eſſe.

Succus è ribes aſſeruatur ad ſitim, ac biliofas vomitiones.

Succus è nucibus diacarycon dictus ad acres deſtillationes & anginas.

℞. Succi nucum iuglandium recentium lib. iiij. mellis optimi lib. ij. Coquantur ad mellis craſſitiem.

Suc-

Succus è moris diamorωn dictus.

Ad depeſcentia oris & gingiuarum vlcera & ad deſtillationes acres valet.

℞. Succi mororum domeſticorum lib. ß.
Succi mororum rubi.
Mellis optimi exſpumati an. lib. j.
Sapæ ℥. iij.
Coquantur in mellis conſiſtentiam.

Succus prunorum ſylueſtrium coquitur dum prorſus craſſeſcat, & pro Acacia vſurpatur.

Plantius.

Succus è ribe vulgari opitulatur etiam febribus acutis bilem temperando, æſtuantem ventriculum refrigerat, cibi appetentiā mouet, celiacos & lientericos iuuat & ſanguinis feruorem mulcet. Ribis ergò Arabici ſuccedaneum erit commodiſſimum.

Græci vocant iuglandes τὰ κάρυα βασιλικὰ, id eſt, regias & latinis Iouis glandes propter excellentiam ſunt appellatæ, quoniā illis inuentis idē vſus in cibis atq; prius fuerat glandium, quos neglexerunt nucleorum è nucibus capti dulcedine. Galenus meminit ſucci vij. ſimpl. quo parato vt dictum eſt, vtimur vt ſucco mororum & ruborum, & eſt, ait, ſtomaticum ceu ori dicatum medicamentum.

Arbor vnde accipiuntur mora à veteribus ſapientiæ gloria fuit inſignita, quòd germinet

M 4

nouissima inter vrbanas omnes, vndè fit vt eius fructus vastari nequeant à frigore, sicuti multis aliis contingit. Ex iis succus qui Diamoron dicitur, valet ad vlcera oris & gingiuarum depascentia, quò fit vt inter stomatica etiam recenseatur: acres etiam destillationes iuuat. astrictionē enim habet si omninò matura non sint, quam augent rubi mora, vt quæ sunt qualitatis astringentis vt & eius folia, germina, flos & radix Gal. teste 6. simpl. sed semimatura colligi debēt, alias enim si ad summam maturitatem peruenerint, non parùm habent calidi succi temperati qui dulcis est.

Sapa conficitur ex musto ad tertias decocto, quæ dierum numero vt saccharum candescit: Gręcis σίραιον & ἕψημα vocatur, Arabibus Rob. Gallis, vin cuict.

Succus prunellorum, quæ vocat pruna syluestria Fernelius, coquitur dū prorsus crassescat, & pro Acacia vsurpatur, & rectè meo iudicio cùm iisdem polleat viribus atque Acacia natiua. refrigerat enim & inspissat, atque si aliis medicamentis misceatur, eorum hebeat acrimoniam. Attamen si lentiscus aut thus obsoniorum aut hypocistis sit ad manum, melius substituentur Acaciæ teste Dioscoride. Sciant autem Pharmacopœi in simplicium succis latere eorumdem facultates præcipuas.

DE

DE EXTERNIS MEDICAMENTIS, AC PRIMUM DE OLEIS.

Oleum rosatum.

INflammationes & stomachi ardores extinguit, roborat, densat, fluxionesque sistit.

℞. gemmarum ros. rub. recent. vnguibus expurgat. atque tritarum.

Succi rosarum an. lib. j.

Macerentur in olei omphacini salis expertis lib. v. in vitreo vase obturato, diebus septẽ insolentur, coquãtur trib. horis in vase duplici, expressis abiectisque foliis noua immittãtur, permutenturque secundò ac tertiò. Postremo expresśis, abiectisque foliis insolentur & coquantur vase duplici, dum succus absumptus sit. Si oleum deest, Omphacinum salis expers, vulgare idemtidem agitandum, lauãdumque succo vuæ acerbæ.

Saguyerius.

E rosis multa vtilisśima parantur, videlicet syrupus purgatorius ex Infusionibus, mel rosaceum. Conserua tàm liquida quàm sicca, & oleum de quo nunc agimus, quod à rosaceo Dioscoridis maximè differt & vim habet sedandi inflammationes & sistendi fluxiones vt norunt Chirurgi qui eo frequenter & vtiliter vtuntur in capitis vulneribus, Galenum se-

quuti ex 2°. lib. de compes. medicament. secũdum partes.

In vniuersum autem sciant Pharmacopœi apud Medicos olei duplex esse genus, simdlex videlicet & compositum; & rursum illud fit aut pressu aut destillatione: ita ex amygdalis, nucleis, pineis, nucib. tàm iuglandibus quàm myristicis, & aliis multis fructibus elicitur: Item ex baccis lauri, iuniperi, myrti &c. Ex seminibus oleagineis lini, cannabis, papaueris, hyosciami &c. Destillatio duplex est, per descensum videlicet & ascensum, per descensum elicitur oleum è Iunipero, tartaro & lateribus, quod vocant Philosophorum Chemistæ. Per ascensum verò ceu sublimationem quem subsequitur descensus, quinta essentia vocata Chemiatris, seiungitur à crassiore materia cum odore & sapore. Mixtum oleum paratur è simplici, in quod infunditur materia quorum libet simplicium siue sint herbæ, flores, cortices, fructus, Aromata, lacrymæ, ligna & gummi.

Obseruandum autem quod ex veterum, quos sequutus est Fernelius, præscripto, non nisi ex vegetabilibus parantur olea, omissis mineralibus & metallicis quæ sunt Chemistis frequentissima: Vt Oleum Antimonii, Martis ceu ferri, Mercurii ceu hydrargiri, saturni ceu plumbi, Solis ceu Auri, Lunæ ceu argenti, & sic in reliquis, quæ reperiuntur in libris Alchemistarum, qui vulgares nostras

præpa-

præparationes irrident & arguunt, qua de re postea fusius agemus, vt si Pharmacopœus taliter præparare velit habeat, quem sequatur.

Oleum Violatum.

Ardores extinguit, remittitque phlegmonas, pleuriticos iuuat, pulmonis thoracisque vitia lenit.

Fit ex vulgari oleo maturo vel amygdalino recenti & insulso, aut quod saltem aqua frigida elotum sit. In id igitur recentes violæ purpureæ coniiciuntur operculato vase, insolanturque dies solum x. tertio quoque die violis mutatis additisque postremò siccis.

Oleum Nymphea.

Magis refrigerat, ardoresque præcipuè renum, vesicæ & capitis, ac etiam delirium cõpescit, accersitque somnum.

Fit vt violaceum ex floribus Nympheæ albis oleo lato maceratis, at insolatur dies xx. floribus ter interea mutatis.

Oleum papaueris.

Omnia efficacius quàm nympheæ præstat, & propriè capitis dolores atq; deliria sedat, somnumque conciliat.

Papaueris albi flores, folia, atque capita cõtusa macerantur oleo loto, perficiturque vt

nympheæ. Coqui etiam poteſt leniter vaſe duplici. Sunt qui è papaueris albi ſemine perinde atque ex amygdalis oleum hoc exprimunt.

Plantius.

Nonnunquam per expreſſionem elicitur oleum è ſemine papaueris ſicut fit ex amygdalis: quod maximè commẽdatur per os ſumptum ad ℥. iiij. aduerſus acrimoniam cuiuslibet veneni quoniam pingue eſt admodum Matthiolo teſte. Et omnia efficacius præſtat quàm nympheæ oleum: Ego tamen experientia ſubſcribente & gratius & minus refrigerans quàm nympheæ iudico.

Oleum hyoſciami albi.

Eadem ratione comparatur atque papauerinum, tùm macerando tùm exprimendo: non minus ad omnia efficax quàm papauerinum.

Saguyerius.

Hoc oleum commendat Matthiol. in phlegmonis partium pudendarum vtriuſque ſexus: & ego ſum expertus vtiliſsimum in penis & ceruicis vlcere quod comitabatur ardor & dolor ſummus. Sic parat idem Matthiolus. Sume nouum & ſiccum ſemen hyoſciami, tunde & repone in vitreo vaſe aut ſtamneo, ſed prius affundatur ſemen aqua vitæ: reponatur

natur vas in balneo calentis aquæ xxiiij. horis. Demùm adhuc feruens ſacculis impone, & prælo ſubiice, vt effluat oleum. Dioſcorides aquam calidam affundit loco aquæ ardentis, & ad aurium dolores maximè commendat.

Oleum Mandragoræ ſimplex.

Multò euidentius refrigerat, dolores ex inflammatione compeſcit & ſomnum accerſit. Fit autem è pomis mandragoræ tuſis & oleo maceratis leniterque coctis vt nymphea oleum.

Oleum Mandragoræ compoſitum.

Omnium ſummè refrigerat & dolores omnes ex inflammatione atque etiam alios cõſopit, capitis dolores, phrenitides cõpeſcit illitum & naribus obiectum, promptèq; ſomnum conciliat.

℞. olei lib.ij.ß.
Succi pomorum mandragoræ ℥.iiij.
Succi hyoſciami albi ℥.ij.
Succi capitis papaueris albi ℥.iij.
Succi violarum.
Succi cicutæ tenerrimæ an.℥ j.
Opii.
Styracis calam.an ℥ ß.

Permiſta omnia diebus x. inſolentur, deinde coquantur vaſe duplici dùm ſucci abſumpti ſint, oleum tandem coletur atque recondatur.

cuius vires aſtringentes etiam mulierculæ norunt, & ex eo oleum, quod melinum dicunt græci, cui ſunt facultates ſimiles: ſic autem dictum ſuſpicor ab excellentia, quandoquidem τὸ μῆλον ſigna in genere mâlum ceu pomum.

Oleum Myrtinum.

Refrigerat, adſtringit & roborat, propriè verò cor, ventriculum, cerebrum atque neruos.

Fit vt melinum ex myrti baccis & foliis, addito etiam ſucco cùm haberi poteſt.

Oleum Maſtichinum.

Cerebrum, neruos, ventriculum, heparq; adſtrictione roborat, lienteriæ, vomitioni & cruditati accommodatum.

℞. Maſtiches ℥. iij.
Aquæ roſarum ℥. iiij.
Olei omphacini vel roſati. ℔. j.

Coquantur in vaſe duplici ad aquæ conſumptionē. Vinum vice aquæ roſarum ponitur, quum neruorum laſſitudo lenienda eſt.

Saguyerius.

Fernelius loco vini addit aquam roſ. quādo tamen neruis laſſis ſubueniendum eſt, vinum addendum ſcribit. Matthiolus autem ait ſe confeciſſe multoties oleum hoc è puriſſima maſtiche ſola per vitrea organa. Dio-

ſcorides etiam ex ea trita parat. Chemici oleum paratum è maſtiche officinarum more non dignantur nomine olei maſtiches, ſed oliuarum, quaſi nihil aliud poſſit quàm quod elicitur ex oliuis: qua in re ſunt iniqui cenſores. Certiſſimum eſt enim tale oleum vim aſtringendi accipere à maſtiche per coctionem: quamuis non æquè ſit efficax atque id quod è ſola maſtiche in vitreis organis extrahitur, ſublimatores infundunt in aquæ communis deſtillatæ & aquæ vitæ æquis partibus maſtiches libram vnam, vas iis plenum includitur fimo calido per aliquot dies, deinde deſtillant vt moris eſt ipſis in harena aut ferri vt loquuntur, batitura, atque extrahunt ℥.x. olei è libra vna.

Oleum mentæ.

Ventriculũ, aliaſque partes illitu corroborat, concoctionemq; iuuat moderato calore.

Mentæ ſatiuæ tuſa folia cum ſucco macerantur in oleo omphacino, inſolantur, coquuntur, ſæpiuſque mutantur, vt in roſaceo præceptum eſt.

Oleum Abſynthii.

Modicè calefacit & corroborat, cõcoctionem iuuat, appetentiam excitat, obſtructa ſoluit, lumbricos enecat.

Abſinthii comæ tuſæ in oleo quoque ompha-

omphacino macerantur, hocque vt mentæ perficitur.

Saguyerius.

Hęc olea dicata sunt ventriculo quemadmodum & herbæ ipsæ, & præterea lumbricos necant, si ipsis inungantur os superius ventriculi post aliquot horas à sumpto medicamento purgante: notum est enim quod mentæ succus epotus cum sacharo alui tineas deiicit & vtero refrigerato conducit sicut & eius oleum.

Oleum Camæmelinum.

Neruos atque membranas moderata adstrictione corroborat, modicè resoluit, dolores apprimè sedat.

℞. Florum chamæmeli recentium & tusorum ℔ j.

Mergantur & macerentur in oleo dulci maturo & insolenter diebus canicularibus xx. Expressis reiectisque foliis oleum recondatur.

Saguyerius.

Etiam tali oleo dulci & maturo ad præparationẽ huius olei vtuntur spagirici, quòd immaturum minimè conueniat his floribus macerandis qui non astringendi sed resoluendi facultatem habent, quam impediret oleum omphacinum. Quantum ad ea quæ

culorumque dolores compescit.

℞. Florum leucoii ℔.j.
Macera in ℔.j.ß.
Olei dulcis, in sola dies x. ter mutatis floribus: expressum oleum reponitur adiectis si placet florum siccorum ℥.iij.

Saguyerius.

Quemadmodum violas luteas vocant Arabes cheiri, sic & oleum dicunt Cheirinum. officinæ autem impropriè nuncupant tales violas λευκόϊα, cum sint albæ: τὸ λευκὸν, græ. album est, & τὸ ἴον. viola: melius ergo vocabitur oleum ex ipsis luteis violis paratum, violaceum luteum quàm è leucoio luteo. sic tamen distinxit Dioscorides Leucoion vt extundatur ad ceruleum, purpureum album & luteum: huic autem præcipuam vim esse in medicina ait: & eius oleum scimus esse anodynum valde dùm articuli aut nerui doloribus corripiuntur. renibus etiam ac lumbis, vesicæ & thoraci dolentibus succurrit eximiè.

Oleum Iasminum.

Eadem quæ leucoii oleum multoque validius confert, summè preterea molliens ac leniens, fitque vt oleum liliorum.

Saguyerius.

Hoc oleum, ait Mathiolus, frigidis affecti-

bus

bus non obscurum adfert auxilium. Stirps vero vndè elicitur, è floribus eius videlicet, Iosemin ab Arabibus vocatur, qui græcos fortasse imitati, quibus viola, vt diximus, appellatur ion, voluerunt tale nomẽ dare: vernacula enim ipsorũ lingua dicitur zambac siue sambach, vnde oleum appellatur zambachinum, teste Serapione: quod est maximè diuersum ab eo quod describit Diosc. lib. j. cap. 66. si quidem fit hoc ex albis floribus violæ: qua de re legatur Matthioli commentarius in Dioscoridẽ, & epistola ad Ioannẽ Hessum Norimbergensem Medicum, vbi variis & validis argumentis probat Iasminum Arab. incognitum fuisse veteribus græcis. Cæterum hic flos adeo suauiter spirat vt cunctis gratissimus in multorum hortis alatur. vidi pulcherrimam hanc stirpem in horto Granceiæ domus, quo supra modum delectabatur D. Feruaquius: sed periit hortulani incuria, defluente super ipsam niue liquefacta calci mixta ex tecto domus rusticæ in qua asseruabatur aduersus frigora.

Oleum anethinum.

Modicè calefacit & digerit, cephalalchiam neruorumque dolores lenit & somnum conciliat.

Fit ex comis Anethi viridibus, quæ in sufficienti oleo dulci macerantur, insolantur

culorumque dolores compescit.

℞. Florum leucoii ℔.j.

Macera in ℔.j.ß.

Olei dulcis, in sola dies x. ter mutatis floribus: expressum oleum reponitur adiectis si placet florum siccorum ℥:iij.

Saguyerius.

Quemadmodum violas luteas vocant Arabes cheiri, sic & oleum dicunt Cheirinum. officinæ autem impropriè nuncupant tales violas λευκέια, cum sint albæ: τὸ λεύκον, græ. album est, & τὸ ἴον. viola: melius ergo vocabitur oleum ex ipsis luteis violis paratum, violaceum luteum quàm è leucoio luteo. sic tamen distinxit Dioscorides Leucoion vt extundatur ad ceruleum, purpureum album & luteum: huic autem præcipuam vim esse in medicina ait: & eius oleum scimus esse anodynum valde dùm articuli aut nerui doloribus corripiuntur. renibus etiam ac lumbis, vesicæ & thoraci dolentibus succurrit eximiè.

Oleum Iasminum.

Eadem quæ leucoii oleum multoque validius confert, summè preterea molliens ac leniens, fitque vt oleum liliorum.

Saguyerius.

Hoc oleum, ait Mathiolus, frigidis affecti-

bus

bus non obſcurum adfert auxilium. Stirps vero vndè elicitur, è floribus eius videlicet, Ioſemin ab Arabibus vocatur, qui græcos fortaſſe imitati, quibus viola, vt diximus, appellatur ion, voluerunt tale nomẽ dare: vernacula enim ipſorũ lingua dicitur zambac ſiue ſambach, vnde oleum appellatur zambachinum, teſte Serapione: quod eſt maximè diuerſum ab eo quod deſcribit Dioſc. lib. j. cap. 66. ſi quidem fit hoc ex albis floribus violæ: qua de re legatur Matthioli commentarius in Dioſcoridẽ, & epiſtola ad Ioannẽ Heſſum Norimbergenſem Medicum, vbi variis & validis argumentis probat Iaſminum Arab. incognitum fuiſſe veteribus græcis. Cæterum hic flos adeo ſuauiter ſpirat vt cunctis gratiſſimus in multorum hortis alatur. vidi pulcherrimam hanc ſtirpem in horto Granceiæ domus, quo ſupra modum delectabatur D. Feruaquius: ſed periit hortulani incuria, defluente ſuper ipſam niue liquefacta calci mixta ex tecto domus ruſticæ in qua aſſeruabatur aduerſus frigora.

Oleum anethinum.

Modicè calefacit & digerit, cephalalchiam neruorumque dolores lenit & ſomnum conciliat.

Fit ex comis Anethi viridibus, quæ in ſufficienti oleo dulci macerantur, inſolantur

culorumque dolores compescit.

℞. Florum leucoii ℔.j.

Macera in ℔.j.ß.

Olei dulcis, in sola dies x. ter mutatis floribus: expressum oleum reponitur adiectis si placet florum siccorum ℥.iij.

Saguyerius.

Quemadmodum violas luteas vocant Arabes cheiri, sic & oleum dicunt Cheirinum. officinæ autem impropriè nuncupant tales violas λευκόϊα, cum sint albæ: τὸ λευκὸν, græ. album est, & τὸ ἴον. viola: melius ergo vocabitur oleum ex ipsis luteis violis paratum, violaceum luteum quàm è leucoio luteo. sic tamen distinxit Dioscorides Leucoion vt extundatur ad ceruleum, purpureum album & luteum: huic autem præcipuam vim esse in medicina ait: & eius oleum scimus esse anodynum valde dùm articuli aut nerui doloribus corripiuntur. renibus etiam ac lumbis, vesicæ & thoraci dolentibus succurrit eximiè.

Oleum Iasminum.

Eadem quæ leucoii oleum multoque validius confert, summè preterea molliens ac leniens, fitque vt oleum liliorum.

Saguyerius.

Hoc oleum, ait Mathiolus, frigidis affectibus

bus non obſcurum adfert auxilium. Stirps vero vndè elicitur, è floribus eius videlicet, Ioſemin ab Arabibus vocatur, qui græcos fortaſſe imitati, quibus viola, vt diximus, appellatur ion, voluerunt tale nomẽ dare: vernacula enim ipſorũ lingua dicitur zambac ſiue ſambach, vnde oleum appellatur zambachinum, teſte Serapione: quod eſt maximè diuerſum ab eo quod deſcribit Dioſc. lib. j. cap. 66. ſi quidem fit hoc ex albis floribus violæ: qua de re legatur Matthioli commentarius in Dioſcoridẽ, & epiſtola ad Ioannẽ Heſſum Norimbergenſem Medicum, vbi variis & validis argumentis probat Iaſminum Arab. incognitum fuiſſe veteribus græcis. Cæterum hic flos adeo ſuauiter ſpirat vt cunctis gratiſſimus in multorum hortis alatur. vidi pulcherrimam hanc ſtirpem in horto Granceiæ domus, quo ſupra modum delectabatur D. Feruaquius: ſed periit hortulani incuria, defluente ſuper ipſam niue liquefacta calci mixta ex tecto domus ruſticæ in qua aſſeruabatur aduerſus frigora.

Oleum anethinum.

Modicè calefacit & digerit, cephalalchiam neruorumque dolores lenit & ſomnum conciliat.

Fit ex comis Anethi viridibus, quæ inſufficienti oleo dulci macerantur, inſolantur

culorumque dolores compescit.

℞. Florum leucoii ℔. j.

Macera in ℔. j. ß.

Olei dulcis, in sola dies x. ter mutatis floribus: expressum oleum reponitur adiectis si placet florum siccorum ℥. iij.

Saguyerius.

Quemadmodum violas luteas vocant Arabes cheiri, sic & oleum dicunt Cheirinum. officinæ autem impropriè nuncupant tales violas λευκόϊα, cum sint albæ: τὸ λευκὸν, græ. album est, & τὸ ἴον, viola: melius ergo vocabitur oleum ex ipsis luteis violis paratum, violaceum luteum quàm è leucoio luteo. sic tamen distinxit Dioscorides Leucoion vt extundatur ad ceruleum, purpureum album & luteum: huic autem præcipuam vim esse in medicina ait: & eius oleum scimus esse anodynum valde dùm articuli aut nerui doloribus corripiuntur. renibus etiam ac lumbis, vesicæ & thoraci dolentibus succurrit eximiè.

Oleum Iasminum.

Eadem quæ leucoii oleum multoque validius confert, summè preterea molliens ac leniens, fitque vt oleum liliorum.

Saguyerius.

Hoc oleum, ait Mathiolus, frigidis affecti-

bus

bus non obscurum adfert auxilium. Stirps vero vndè elicitur, è floribus eius videlicet, Iosemin ab Arabibus vocatur, qui græcos fortasse imitati, quibus viola, vt diximus, appellatur ion, voluerunt tale nomē dare: vernacula enim ipsorū lingua dicitur zambac siue sambach, vnde oleum appellatur zambachinum, teste Serapione: quod est maximè diuersum ab eo quod describit Diosc. lib. j. cap. 66. si quidem fit hoc ex albis floribus violæ: qua de re legatur Matthioli commentarius in Dioscoridē, & epistola ad Ioannē Hessum Norimbergensem Medicum, vbi variis & validis argumentis probat Iasminum Arab. incognitum fuisse veteribus græcis. Cæterum hic flos adeo suauiter spirat vt cunctis gratissimus in multorum hortis alatur. vidi pulcherrimam hanc stirpem in horto Granceiæ domus, quo supra modum delectabatur D. Feruaquius: sed periit hortulani incuria, defluente super ipsam niue liquefacta calci mixta ex tecto domus rusticæ in qua asseruabatur aduersus frigora.

Oleum anethinum.

Modicè calefacit & digerit, cephalalchiam neruorumque dolores lenit & somnum conciliat.

Fit ex comis Anethi viridibus, quæ insufficienti oleo dulci macerantur, insolantur

ſcorides etiam ex ea trita parat. Chemici oleum paratum è maſtiche officinarum more non dignantur nomine olei maſtiches, ſed oliuarum, quaſi nihil aliud poſſit quàm quod elicitur ex oliuis: qua in re ſunt iniqui cenſores. Certiſſimum eſt enim tale oleum vim aſtringendi accipere à maſtiche per coctionem: quamuis non æquè ſit efficax atque id quod è ſola maſtiche in vitreis organis extrahitur, ſublimatores infundunt in aquæ communis deſtillatæ & aquæ vitæ æquis partibus maſtiches libram vnam, vas iis plenum includitur fimo calido per aliquot dies, deinde deſtillant vt moris eſt ipſis in harena aut ferri vt loquuntur, batitura, atque extrahunt ℥.x. olei è libra vna.

Oleum mentæ.

Ventriculũ, aliaſque partes illitu corroborat, concoctionemq; iuuat moderato calore.

Mentæ ſatiuæ tuſa folia cum ſucco macerantur in oleo omphacino, inſolantur, coquuntur, ſæpiuſque mutantur, vt in roſaceo præceptum eſt.

Oleum Abſynthii.

Modicè calefacit & corroborat, cõcoctionem iuuat, appetentiam excitat, obſtructa ſoluit, lumbricos enecat.

Abſinthii comæ tuſæ in oleo quoque ompha-

omphacino macerantur, hocque vt mentæ perficitur.

Saguyerius.

Hęc olea dicata sunt ventriculo quemadmodum & herbæ ipsæ, & præterea lumbricos necant, si ipsis inungantur os superius ventriculi post aliquot horas à sumpto medicamento purgante: notum est enim quod mentæ succus epotus cum sacharo alui tineas deiicit & vtero refrigerato conducit sicut & eius oleum.

Oleum Camæmelinum.

Neruos atque membranas moderata adstrictione corroborat, modicè resoluit, dolores apprimè sedat.

℞. Florum chamæmeli recentium & tusorum ℔ j.

Mergantur & macerentur in oleo dulci maturo & insolenter diebus canicularibus xx. Expressis reiectisque foliis oleum recondatur.

Saguyerius.

Etiam tali oleo dulci & maturo ad præparationẽ huius olei vtuntur spagirici, quòd immaturum minimè conueniat his floribus macerandis qui non astringendi sed resoluendi facultatem habent, quam impediret oleum omphacinum. Quantum ad ea quæ

parantur ex mēta, abſinthio, lētiſco, nardo ſimilib. moderatè calefacientib. ventriculū & alias partes roborantibus, omphacinum requirunt Cæterum maiores noſtri vocabāt hoc oleum è Chamæmelo ſanctum, vt legitur in Chirurgia Ioannis de Vigo, quoniam eximiis viribus donatum ſit. rarefacit enim, laxat & digerit moderato calore: ſic audimus ſapientes Ægyptiorum Chamæmelum conſecraſſe Soli ptopter ſingulares dotes quibus ornatum eſt: Et noſtri chirurgi hoc oleum & roſaceum habent in vſu frequenti.

Oleum liliorum:

Thoracis, ventriculi, vteri, renum, veſicæ atque neruorum dolores ſedat, lenit, atque coquit.

℞. Flotum liliorum alborum integrorum abiectis dumtaxat filiamentis croceis ℔.j.
Macera in oleo dulci & maturo & in ſola diebus xx.

Fit & aliud quod compoſitum appellant ad omnia quę dixi efficacius quod recipit maſtiches,

Calami aromatici.
Coſti.
Olei pyrethri.
Carpobalſami an. ℥.j.
Caryphyll.
Cinamomi an. ℥. ß.

croci

Croci ʒ.iij.

Tusa omnia aqua macerentur horis xxiiij.

Bulliant modicè subtractis igne affunde olei dulcis ℔.ij.

Foliorum liliorum ℥.viij.

Insolentur diis xl. expressumque oleum recondatur.

Saguyerius.

Prescribunt spagirici aquam communem destillatam aut pluuialem pro lotione olei immutari, & nonnunquam sumunt aquas destillatas ab iisdem herbis quas volunt ipsi oleo infundere & vinum astringens addunt, vt in menta, lentisco, absinthio, nardo & similib. roborantib. & modice calefaciētibus. Quod si maiori sit opus calefactione, attēuatione aut resolutione accipiũt aquã vitæ & oleum lotum & depuratũ vt supra ad æquales partes pro infusione herbarum aut florũ. In fimo calido digerunt per mensem; deinde exprimunt more nobis recepto.

Huic autem oleo liliorum vis est neruos roborandi, dolores soluendi si quid aliud id prestet: sed priuatim vuluæ duritias emollit: sed compositum longè efficatius est simplici.

Oleum leucoii lutei.

Thoracis, renum, vesicæ, neruorum arti-

culorumque dolores compescit.

℞. Florum leucoii ℔.j.

Macera in ℔.j.ß.

Olei dulcis, in sola dies x. ter mutatis floribus: expressum oleum reponitur adiectis si placet florum siccorum ℥:iij.

Saguyerius.

Quemadmodum violas luteas vocant Arabes cheiri, sic & oleum dicunt Cheirinum. officinæ autem impropriè nuncupant tales violas λευκέϊα, cum sint albæ: τὸ λευκὸν, græ. album est, & τὸ ἴον. viola: melius ergo vocabitur oleum ex ipsis luteis violis paratum, violaceum luteum quàm è leucoio luteo. sic tamen distinxit Dioscorides Leucoion vt extundatur ad ceruleum, purpureum album & luteum: huic autem præcipuam vim esse in medicina ait: & eius oleum scimus esse anodynum valde dùm articuli aut nerui doloribus corripiuntur. renibus etiam ac lumbis, vesicæ & thoraci dolentibus succurrit eximiè.

Oleum Ia*sminum.*

Eadem quæ leucoii oleum multoque validius confert, summè preterea molliens ac leniens, fitque vt oleum liliorum.

Saguyerius.

Hoc oleum, ait Mathiolus, frigidis affecti-

bus

bus non obſcurum adfert auxilium. Stirps vero vndè elicitur, è floribus eius videlicet, Ioſemin ab Arabibus vocatur, qui græcos fortaſſe imitati, quibus viola, vt diximus, appellatur ion, voluerunt tale nomẽ dare: vernacula enim ipſorũ lingua dicitur zambac ſiue ſamhach, vnde oleum appellatur zambachinum, teſte Serapione: quod eſt maximè diuerſum ab eo quod deſcribit Dioſc. lib. j. cap. 66. ſi quidem fit hoc ex albis floribus violæ: qua de re legatur Matthioli commentarius in Dioſcoridẽ, & epiſtola ad Ioannẽ Heſſum Norimbergenſem Medicum, vbi variis & validis argumentis probat Iaſminum Arab. incognitum fuiſſe veteribus græcis. Cæterum hic flos adeo ſuauiter ſpirat vt cunctis gratiſſimus in multorum hortis alatur. vidi pulchertimam hanc ſtirpem in horto Granceiæ domus, quo ſupra modum delectabatur D. Feruaquius: ſed periit hortulani incuria, defluente ſuper ipſam niue liquefacta calci mixta ex tecto domus ruſticæ in qua aſſeruabatur aduerſus frigora.

Oleum anethinum.

Modicè calefacit & digerit, cephalalchiam neruorumque dolores lenit & ſomnum conciliat.

Fit ex comis Anethi viridibus, quæ in ſufficienti oleo dulci macerantur, inſolantur

que die vno: aut coquuntur in vase duplici, expressisque comis colatum oleum reconditur.

Saguyerius.

Digerit, Anodynum est, flatus discutit, & crudos humores concoquit. Huic simile est oleum anisi, quod chemicè paratum sumptũ aduersatur colico dolori à flatibus.

Oleum Amygdalarum dulcium.

Dolores demulcet, partes exasperatas, præcipuè vero pulmones renesque lenit, sicca & dura emollit, hecticis & tabidis familiare. fit autem sic, Amygdalæ dulces diligenter expurgatæ plurimum terũtur, affuso aquæ rosaceæ momento, deinde vase exceptæ circiter horas quinque in aqua calida cõtineantur, foueanturque vt aliquantum incalescãt. Postea sacculo conclusæ torculari premantur dum oleum emanet.

Saguyerius.

Amygdalinum oleum describit Dioscorides & post eum Mesues, quem sequitur Fernelius: debẽt autem amygdala delibrata cõtũdi in mortareo. Eius autem olei rectè parati vsus maximè prodest ad leniẽdam asperæ arteriæ scabritiem, simul & pulmonum atq; renum, hecticis & tabidis familiare, humectat enim; & sic tàm potum quàm illi & iuuat

iuuat vuluas induratas, atque vesicæ cruciatibus vtile est si in eam per argenteam fistulam iniiciatur. Ex amaris amygdalis eadem methodo elicitur oleum dulci longè efficacius, obstructiones aperiens, & flatus eorumdem dissipat: quemadmodum & aurium dolores ab iisdem flatibus aut frigidis humoribus, vt est etiam idiotis cognitum.

Oleum Lumbricorum.

Moderato calore emititur, lenitque dolorem, contusis & arthriticis inprimis aptum.

℞. Lumbricorum terrestrium lotorum & præparat. lib. ß.

Vini albi ℥ ij.

Olei dulcis lib. ij.

Bulliant dùm vinum consumptum sit, & lumbrici contabuerint, percoletur oleum & seruetur.

Saguyerius.

Vermes terreni loti & oleo mixti, vaseque vitreo excepti calore balnei sunt macerandi, vt succum suum communicent glutinatorium ipsi oleo. Alii eosdem lotos vino albo, sine oleo vase excipiunt, cuius os est obstructum ne quid exspiret. In balneum aquæ calefactæ immergunt, & feruere permittunt donec quid oleosum effluat: quod maximè iuuat neruorum & intestinorũ vulnera. Spagirici ex iisdem eliciunt aquam aduersus hy-

dropem & infantium vermes: atque lumbricos viuos prodesse appositos panaritio, quod græc. παρωνυχίαν, id est, abscessum ad vnguium radices, asserunt; vt legitur in libello cuiusdam Chymiri de Medica præparat. Vbi sui immemor approbat proprietates occultas quas sanam Asinorum Anchoram alibi nominauit: Nescio enim qua vi possent vermes appositi digito tam atroci dolori prodesse, si nō id fiat per quid abditum. Id autem habet ille à suo Paracelso qui idem scribit in sua berthonea.

Oleum Irinum.

Coquit, extenuat, resoluit, hepatis, splenis, vteri & articulorum dolores sedat, thoracis, pulmonumque matariam coquit.

℞. rad. iridis tusarum lib. ß.
Florum iutegrorum lib. j.
Decocti vel si potentius optatur succi alterius rad. iridis lib. j.
Olei dulcis lib. ij. ß.

Coquantur in vase duplici dùm liquor euaporauerit: expressis deinde radicibus & foliis recondatur oleum.

Saguyerius.

Cùm sit Iris calida & sicca 2°. ordine completo cum odore non ingrato ita vt mansa oris halitum ceu spiritum commendet: vnde coniicere licet quid possit oleum ab ipsa iride extra-

extractum. Cordus recenset duplex composisitum quorum vires possunt supplere multa quæ hic recensentur si huic simplici pro ratione aut vsus necessitate misceantur: proinde ea rectè omisit noster Fernelius vt & plæraque alia quę aut parum efficacia, aut superflua habentur.

Oleum Rutaceum.

Calefacit, crassos humores attenuat, discutitque flatus, quàm Anethinum valentius. cōfert dolori colico, paralysi, spasmo, vteri ac vesicæ perfrigerationi.

℞. foliorum rutæ modicè siccorum, succi eiusdem an. lib. ß.

Macera triduum in olei dulcis lib. iiij. Bulliant in vase duplici dûm succus sit absumptus: expressa deinde ruta ter quaterue mutetur, postremò expressum oleum seruetur.

Oleum Amygdalarum amararum.

Validè attenuat atque incidit, flatus omnes, præsertim aurium tinnitus dissipat, obstructiones iecoris aliorumque viscerum tenuando, tergendoq; expedit, duritias præsertimque neruorum mollit.

Fit ex amygdalis amaris siccis & expurgatis, tusis, aqua feruente calefactis, pressisq; torculari dum oleum emanet.

Oleum è capparibus.

Extenuando detergendoque duritiem

omnem propriéque lienis & obstructionem soluit, eiusque dolorem omnemque affectum lenit.

℞. rad capparis ℥.j.
Cort rad. tamarisci.
Foliorum tamarisci.
Seminis agni.
Scolopendrii seu asplenii.
Cyperi an. ʒ ij:
Rutæ ʒ.j.
Aceti.
Vini optimi an. ℥.ij.
Olei maturi lib j.

Coquantur in duplici vase ad consumptionem vini & aceti: percolatum oleum recondatur.

Saguyerius.

Hoc oleum compositum est ex multis quæ lienis mala demulcere possunt, quorum vim magis penetrantem reddunt acetum & vinum. Nullus autem est ex medicorum, Chirurgorum, aut Pharmacopœorũ vulgo quod splenicis hoc conuenire ignoret: siquidem scripsit Diosc. corticem capparis illini vtiliter cum farina & eius fructum ad ʒ. ij. quadraginta potum ex vino lienem absumere: oleum verò extenuando & tergendo eiusdem visceris obstructionem & dolorem soluit.

Oleum Nardium simplex.

Calefacit, tenuat, digerit ac roborat: cerebri,

bri, ventriculi, hepatis, lienis, renũ, vesicæ ac vteri frigidis & flatulentis affectibus mirè succurrit tùm simplex tùm compositum.

℞. spicæ nardi ℥.iij.
Vini optimi.
Aquæ rosaceæ an. ℥ ij. ß.
Olei dulc. lib. jß.

Coquantur horis circiter quatuor in vase duplici prunis non acribus dùm vinum & aqua euaporent.

Oleum Nardinum compositum.

℞. spicæ nardi ℥.iij.
Sampsuchi ℥.ij.
Xylaloes.
Enulæ.
Folii aut maceris.
Calami aromatici. aut galangæ.
Foliorum lauri.
Cyperi.
Schœnanthi.
Cardamomi an. ℥.jß.
Contusis affunde vini, aquæ rosaceæ an. lib. j.
Olei dulc. lib. v.
Macerentur horis xxiiij.

Deinde coquantur in diplomate horis sex, subinde mouendo dùm vinum & aqua absumantur.

Saguyerius.

In vtriusque præparatione Mesues re-

quirit oleum è ſeſami ſemine, quod viſcoſum eſt & pingue, emplaſticum, emolliens & modicè calidum: quo vtuntur Indi in Lucernis, & ciborum condimẽtis, ſicuti vtimur oliuarum oleo: Habent enim tale ſemen copioſiſſimum. Diploma autem græcum eſt vocabulum, aliud ſignificans apud Iuriſconſultos, aliud apud nos. Cordus interpretatur poſt alios multos authores vas duplex, barbaris balneum mariæ, quaſi in tali vaſe decoxerit Maria ſoror Moſis quam faciunt ſpagiricam, ſua aromata. Credo nomen cõpoſitum ex dis & πλώρω, id eſt, bis nauigo, quòd quæ vaſe continentur, bis nauigare videantur, primùm in oleo, vino, aqua vitæ aut alio liquore in quo macerantur, deinde ſimul cum vaſe in altero quod aquam continet. Marcellus tamen Dioſcorid caput de medulla in diplomate liquata explicans, hoc genus vaſis nobis incognitum eſſe ait.

Oleum Laurinum.

Calidum extenuans, ventriculi flatus colicoſque dolores, capitis, viſcerum, vteri, renum, neruorumque frigidos morbos diſcutit.

Lauri baccæ maturæ tundantur, diuque ex aqua coquantur, colato iuri atque refrigerato pinguedo innatans colligatur & pro oleo recondatur.

Sagu-

Saguyerius.

Hic apparatus olei Laurini eſt apud Dioſcoridem, cui & aliū addit incoquendo tenera folia & baccas Lauri oleo ompacino, quod inſpiſſatum eſt cypero, calamo odorato & iunco: atque aliquando etiam myrto & ſtyrace, & compoſitum dicetur. Ait Matthiolus ſeplaſiarios Italicos emere hoc oleum ab iis qui eius eliciendi artem exercent: Et Cordus ipſum in Germania non facilè fieri poſſe ſcribit, proinde emi cōſulit ab iis quos vocat materialiſtas. Spagirici volunt digeri lauri baccas per menſem in fimo calido antequam exprimatur oleū. Ventriculi flatus & dolores coli diſſipat ſuo calore attenuante, necnon aliarum partium morbos frigidos, ſed maximè valet in hepatis doloribus & hemicrania.

Oleum vulpinum.

Attenuat & aliquantùm digerit: podagræ omniq; arthritidi leniendæ omni morbi tempore vtile.

Vulpem pelle nudam & exenteratã, minutim conciſam, coque in aquæ fontanæ & marinæ ſeu ſalſę paribus portionibus. Ex dimidio coctæ adde ſalis ℥ iij olei veteris puri lib iiij. thymi, anethi, origani an lib. ß. Coquantur ad artuum diſſolutionem & aquæ conſumptionem exprimaturque oleum.

Oleum è scorpionibus.

Extenuat adeò vt illitum lumbis renum calculum, pubi verò aut peritoneo illitum aut in vesicam iniectũ vesicæ calculum terere & exturbare credatur.

℞. rad. aristol. rotundæ.
gentianæ.
Cyperi.
Corticum rad. capparis an ℥ j.
Contusa omnia macerentur in lib. jß. olei amygdal. amararũ & insolentur dies xx deinde modicè coquantur in vase duplici, iniectis sub finẽ scorpionib. quindecim. Iterum insolentur dies xxx. ac tùm excolatum oleum recondatur.

Saguyerius.

Hoc oleum compositum refertur ad Mesuem, qui etiam simplex descripsit ex triginta scorpionibus & lib. ij. olei amygdal. Macerantur scorpii per mensem vel totam æstatem serenam. Habetur & alia descriptio admodùm artificiosa apud Matthiol. commentario in præfationem lib. 6. Diosc. cuius vires sunt experientia cognitæ aduersus venena & pestilentiam. Mesues suum commendat in vesicæ calculo si renibus & pubi illinatur aut per meatum vrinarium iniectum. Auicenna verò commendat ad aurium dolores. Fernelius etiam compositum idem præstare ait.

Oleum

Oleum Terebinthinæ.

Calidum est ac tenue, altéque penetrans magis quàm tenebinthina: prędurosť tumores mollit & extenuat, frigidos neruorum & articulorum morbos tollit addito robore.

℞. terebinthinæ lucidæ lib. iiij.

Repone in cucurbitam vitream, quam in arenas immerge, igneq; subdito halchymistica aquam primùm, deinde lucidissimũ elicies oleum, ac postremò flauum.

Saguyerius.

Oleum terebinthinum fit vt lentiscinum aut laurinum ex Dioscoride: vnde colligimus è fructibus terebinthi sicut illa duo cõfici: Hoc verò non fieri in Italia nec aliundè conuehi testatur Matthiol. in cap. 39. lib j. Dioscoridis: & de ipso nunc non loquimur, etiãsi eius meminerit Mesues, sed de oleo è resina quæ è Cypro defertur Venetias, vnde & Veneta nuncupatur, omnium præstantissima, sicut oleum ipsum ab ipsa extractum summe laudatur in frigidis neruorum & articulorum malis, quoniam alte penetrat & cum his partibus aliquam habet affinitatem occultam. Eliciendum autem est leuissimo calore & per vaporẽ temperatum balnei, quem modum vocat Cordus artis destillationẽ. Noster verò Fernelius halchymistiam dicit: recẽtiores sublimatores spagiriti-

cum appellant, ἀπὸ τοῦ σπᾶν καὶ ἀγείρειν, id est, à conuellendo & cogendo, quoniam spiritualis quædam essentia efficacissima sic eliciatur.

Oleum Ricininum.

Summè tenuans ac digerens, aurium dolores tinnitusque dissipat, manantia capitis vlcera, psoras, lepras, fœdasque cicatrices extergit, clystere aquas & lumbricos elicit.

Ricini grana expurgata tunduntur, ex hisque perinde atque ex amygdalis oleum prolicitur.

Oleum Balaninum.

Aurium quoque dolores & strepitus soluit, varos, lentigines, maculas, citatricesque nigras delet, & aluum subducit, vomitumque ciet.

Fit ex balano myrepsica quod granum ben Arabes appellant, teritur, calefit, oleumque exprimitur non aliter quàm ab amygdalis.

Saguyerius.

τὴν βάλανον μυρεψικὴν Dioscoridis vocant Arabes granum ben, quod in Hispania frequentissimè nascitur, ex Insula diui Dominici, in India, allatum. Duorum est generum, magnum & triangulare quod Auellanas refert, & est purgatorium Indis familiare:

liare: & paruum ciceris quãtitate. Vnde elicitur oleum odoratum, quo Itali deliciarum gratia vtuntur capillum & barbam irrorãtes, vt scribit Monardis. Nam contrarium asserit Matthiolus, siquidem id plane inodorum esse ait comment. in Dioscoridem. Commendari autem ait apud vnguentarios à quibus nomen accepit, quod nunquam rancidum fiat, vnde aptissimum ipsum iudicarunt vnguentis temperandis. Omne autem oleum vetustate rancescit, præter balaninum, cuius mentionem faciens Dioscorides dicit Caryino simile esse viribus. Itaque aurium strepitus & dolores solut: varos, lentigines, maculas & cicatrices nigras delet.

Oleum è Castorio.

Frigidis confert cerebri & neruorum affectibus, surditati, aurium tinnitui, paralysi, tremori, spasmo & febrium rigori inuncta dorsi spina.

℞. Castorei aqua vitæ soluti ℥. j.
Olei lib. j.

Bulliant in vase duplici dùm tertia pars absumpta sit.

Saguyerius.

Hoc longe diuersum est ab eo quod describit Cordus ex quodam Iacobo de Manliis, qui castorii ʒ. ij tantùm addit, mul-

tis aliis admixtis maiori aut æquali pondere. Nostri autem Fernelii propriè & vere è Castorio dicetur. quod proderit neruorum & cerebri frigidis affectibus, resolutioni membrorum & spasmo, modo non sit ab inanitione.

Oleum Euphorbii simplex.

Eadem sed efficacius multò præstat, ac præterea naribus immissum pituitam elicit.

℞. euphorbii ℥. ß.

Olei leucoii lutei, vini odoriferi an. ℥. v.

Coquantur ad vini consumptionem.

Saguyerius.

Præcedenti ad eosdem vsus efficacius sicut ab euphorbio castorium viribus vincitur. est enim succus acerrimus quem satis norunt officinæ, dùm tundendus est. penetrat enim omnia quibus se muniunt qui cõtundunt ipsum, & os atque nares ferit grauissime. Ab Euphorbio Medico regis Lybiæ nomen accepisse fertur.

Oleum è lateribus seu philosophorum.

Calefacit, penetrat, mollit dura, resoluit ac discutit tumores frigidos: opitulatur spasmo, epilepsiæ, paralysi, podagrę, & omnibus

ium-

iuncturarum & neruorũ frigidis affectibus.

Laterem ruffum ac inueteratum in frustula confringe, hæc vrito in prunis donec tota excanduerint: deinde exempta restinginto in oleo claro veteri, & dimittito quousque se oleo impleuerint. Postea oleo exempta in tenuissimum puluerem contundito, atque in cucurbitam vitream indito & arte oleum elicito & reponito.

Saguyerius.

Omnes sciunt laterem nihil aliud significare quàm terram excoctam & in lapidem duratam: Habet igitur ab igne & materia siccitatem, & à priori caliditatem, qui cùm rursum agit in frustula eius, calorem renouat. Vnde fit vt oleum cui sunt immixta & in quo sunt extincta chymistice extractum, penetret, molliat &c. Refertur ad Mesuem: Meminit etiam Diosc. testarum formicearum, & terræ fornacum quæ eiusdem naturæ sunt cum lateribus: eas scribit prurigini & papularum eruptionibus mederi: atque podagras & strumas discutere.

Petrolæum summè calidum, attenuans, penetrans, siccans ac digerens: materiam omnem frigidam è quauis corporis sede absumit, epilepsiã, Paralysim, spasmum, neruorum, articulorumque dolores lienis, renum, vesicæ, vteri frigidiores affectus soluit: hoc nõ arte sed natura prouenit, ac plerisq; locis

ex petris & rupibus emanat.

Plantius in olea.

Oleorum compositiones veteribus vsurpatas secutus author, nihil in iis immutandum putauit, nec (quod extrinsecus solùm inducantur) tanta fuit in laborantium gratiam mutandi necessitas. Ad omnium causarum affectuũq; genera, præstãtissima quæq; olea selegit ac protulit cæteris prætermissis, quæ aut parum efficacia aut superuacua videbantur. Nec enim necessarium videbatur oleum nymphææ citrinæ quòd sub altero cõprehẽdatur, nec oleũ populeũ quòd efficacius eo sit vnguentum populeum: nec oleum alterum mandragoræ, nec oleum costinum, nec oleũ de piperib⁹ nec oleũ maioranæ nec irinũ cõpositũ, nec sambuchinũ, nec moschelinum, quod alia satis multa existant quibus vsu faciliore maior sit calefaciẽdi, attenuandi, digerendique facultas:

Saguyerius.

Naphtham vocat Dioscorides, & vulgus oleum Medeæ, forsan quod ignem græcanicum dictum ex eo parauit, quo incendit regiam domum & glaucam Creontis filiam viuam cremauit quam acceperat in vxorem Iason ipsa Medea repudiata. Meminit huius bituminis Monardis Hispanus Medicus in suo Tractatu de medicamentis ex nouo orbe allatis, sic scribens. In Cuba inueniuntur fontes-

tes iuxta littus maris, vnde manat bitumen nigrum velut pix & grauis odoris, quo vtuntur Indi in morbis frigidis. Hispani verò eo picant naues sepum admiscendo. Veterũ naphtham esse puto, cuius duos fontes inueniri Babylone refert Posidonius, candidæ & nigræ. Eo vtimur in vteri strangulatu narib. admouentes aut pudendo indentes. Hactenus Monardis. Mathiol. autem ipsum petroleum scaturire in agro Mutinensi Italico scribit, & aliis pluribus in locis, græci dicunt πετρέλαιον quod tale bitumen liquidum defluat è petris aut saxis, vnde saxeum etiã nominat idẽ Mathiolus: & per similitudinem quam habet cum oleo, dictum est oleum, cui vis est adeò ignium rapax, vt ex spacio longinquo protinus in ipsum exiliat ignis flamma: & ex ipso fit ignis Græcanicus qui vix extinguitur. Alibi tantum & nigri meminit Diosc: nigrũ solum profert India, & Cordus flauũ etiã proponit ꝙ nigro est tenuius, hocque nasci in agro Brunsuicensi in Saxonia ait.

Atque hactenus de oleis abunde satis disputatum, quoniam ad omnium morborum genera, præstantissima quæque olea sunt descripta à Fernelio, reiectis permultis, quæ nihil aliud quam quod alia præstant proposita, præstare cognoscuntur si quis tamen addat oleum hyperici & myrrhæ, non displicuerit, vt opinor, chirurgis. Illud fit ex floribus herbæ concisis, & oleo vel communi

vel terebinthinæ, cum aqua vitæ, & neruorum contusionibus est singulare auxilium. Oleum è myrrha fit vt masttichinum, & vlcera maligna mirè lenit.

DE VNGVENTIS.

Vnguentum Gal. refrigerans.

AD phlegmonas, erysipelata, herpetas, omnemque calidiorem, intemperiem efficax.

℞. Ceræ albæ ℥.iiij.
Olei rosati ℔ j.

Liquata vase duplici in vas aliud transfundantur, sensimque affusa aqua frigidissima ac subinde mutata diu subigantur. Postremo autem semperuiui aut solani defœcatus succus subigendo infunditur, si præsertim ad affectus non exulceratos exposcitur, aut acetum si integra nec dum exasperata est cuticula.

Plantius. in vnguenta.

Vnguentum Galeni refrigerans tametsi descriptione vulgari nec solani nec semperuiui succum habeat, his tamen adiectis efficacissimum redditur ad omnes affectus qui refrigerari postulant.

Saguyerius.

Vnguentum vocat Homerus μύρον vnde & my-

& myropolæ dicti.i. vnguentorũ venditores: Dioscorides aũt sic vocat oleũ omne cui odoramenta & alia medicam. simplicia admiscẽtur, vt de rosaceo agens, & aliis q̃ sequuntur patere potest: vulgo autem accipitur pro tenaci quadam compositione qua chirurgi vtuntur ad vulnerum curationem. Veteres vocabãt θύαμα ceu odoramentũ, quoniam talibus vtebantur in Deorum sacrificiis, θύειν est sacrificare ceu rem diuinam facere: Vnguentorum plura antiquitas habebat genera. quædam enim ad delicias & luxuriam, quomodo vtebantur Persæ iasmino, atque talia vocabant χρίσματα: alia erãt vsui athletis & iis qui in palæstris se exercebant quæ ἀλείμματα dicebantur, vnde ἀλεῖπται ceu vnctores, quo nomine etiam vocantur qui luẽ veneream curant vnguine ex hydrargyro. Quicunque sit, vnguentum nobis ab vngẽdo, aut hoc ab illo deriuatur: Postremò ergò significatio faciet ad rem nostram: siquidem omnia quæ posthac describentur vnguenta, id præstant quod diximus: & primũ id quod ab effectu vocatur refrigerans, cui secundum vulgare apparatum non adduntur succi aizoi & solani, sed sine his nimis refrigerat: solanum somnificum magis est frigidum quàm hortense. Sedum primi & secundi generis easdem habent facultates, sed tertium calefacit.

Vnguentum rosaceum.

Ad eosdem quoque affectus adhibetur, at certè inefficacius.

Adeps suillus membranis expurgatus nouies lauetur aqua calida, ac deinde toties aqua frigida: postea rosarum rubrarum recent. contusarum par pondus ei misceatur, sinaturque marcescere diebus septem fusus adeps igne lento percoletur, rursumque in eo rosarum tusarum tantundem maceretur diebus septem, effuso pariter succi rosarum dimidio & olei amygdalini partibus sex: rursum sensim coquantur dùm succus totus fuerit absorptus.

Saguyerius.

Quòd vnguentum refrigerans in omnem intemperiem calidiorem potest efficaciter, hoc, quod rosaceum dicitur, etiam potest, sed inefficacius nisi addatur aliquid opii in aqua rosacea colliquati, vt admonet Mesues huius vnguenti author, qui hoc commendat aduersus Erysipelata, herpetas, inflammationes, atque calidiorum capitis, ventriculi & hepatis intemperiem.

Vnguentum populeum.

Phlegmonas, febrium æstus, renum capitisquè ardores compescit, somnum temporibus illitum conciliat.

Gemma-

Gemmarum populi recentium lib.j. maceretur in axungiæ suillæ insulsæ præparatæ lib.iij. dùm quæ sequuntur omniæ æstate comparari possint.

℞. Foliorum papaueris rubrii.
Fol. mandragoræ.
Fol. hyosciami.
Cymarum rubi tenerrimarum.
Lactucæ.
Solani.
Semperuiui maioris & minoris.
Bardanæ.
Violæ.
Vmbilici Veneris an. ℥.iij.

Contusa omnia permisceantur axungiæ & oculis populi: exactis diebus x. affunde aquę rosatum lib. j. Coquantur igne lento dùm aqua omnisque liquor sit absumptus: coletur, exprimaturque, ac si opus sit recoquatur dùm vnguenti temperaturam acceperit.

Saguyerius.

Nicolaus Myrepsus non vuas, vt credidit Ruellius Suessionensis, sed germina Vere primo prodeuntia admiscet, quæ noster Fernelius gemmas à similitudine, & vulgus oculos nuncupat. Sunt enim ea odorata & ceræ modo viscosa. Cæterùm absurdum nunc est, quod Cordus ait vmbilicum Veneris, cuius duæ sunt species, perquàm paucis esse cognitũ, siquidem senen-

ses Itali id maximè nouerunt, si credimus Matthiolo, qui à vulgo ipsi nomen inditum scribit à foliis quæ opercula vasorum fictilia referunt. Vidi ego Monspelii in hortis qui sunt extra vrbem: nescio autem qua lingua vocetur hæc herba scatuncellum vt annotat Cordus.

Vnguentum album.

Refrigerans ac leuiter adstringens, inflammationes exustionesq; compescit, scabiei & pruritus ardorem, omnesque biliosas eruptiones restinguit.

℞. cerusæ ℥.iiij.
Lithargyri ℥ ij.

Lauentur diu in aqua rosarum, qua eiecta mortario excipiantur, sensimque oleum affundatur rosaceum quantum combibere possint, continenter agitando atque subigendo dùm bona sit vnguenti consistentia: addatur sub finem aceti albi pauxillum & caphuræ ʒ jß.

Plantius.

Vnguentum album quale hic descriptum est, vnum erit vice eorum quæ inscribuntur, vnguentum de Lithargyro, vnguentum nutritum, vnguentum de cerusa coctum, quod & emplastrum de cerusa appellatur: eorum enim vires hoc vnum complectitur.

Sagu-

Saguyerius.

Album ſimpliciter dictum & Caphuratum habent vulgaria diſpenſaria, priori additur cera albiſſima ad ℥. vj. aut circiter, alteri ad ℥. iij. tantùm : & alia etiam diuerſo modo miſcentur: & à colore vtrumque nomen habet, ſed poſterius à Caphura dicitur Caphuratum, ſicuti & quod propoſuimus poteſt dici quo vtemur eius vice cui Lithargyrus nomen dedit, item & nutritum & alia.

Vnguentum aſtringens.

Laxiores partes contrahit, ductus viaſque coarctat, fluxiones intercipit atque repellit, vuluæ, vteri, ſedis, inteſtinique prolapſum cohibet, & profluentem ſanguinem admotum ſiſtit.

℞. gallæ immaturæ.
Nucum cupreſſi.
Baccarum myrti.
Balauſtiorum.
Malicorii.
Cort. glandium.
Acaciæ.
Rhois
Maſtiches an ℥. j.

Omnia exquiſitiſſimè trita macerentur dies circiter quatuor in ſuccis meſpilorum & ſorborum immaturorum, deinde

ſiccentur igni non acri , & cum olei roſati ſæpius in aqua aluminoſa loti lib.j.ß.& ceræ albæ ℥.iiij.fiat vnguentum.

Plantius.

Vnguẽtum hoc adſtringens quod validiſſimum ſit ac paratu facile, vſurpandum erit pro vnguento Comitiſſæ & alio quouis adſtringente.

Saguyerius.

Ab effectu aſtringens dicitur, & pro vnguento Comitiſſæ Guilel. Varignanæ vſurpabitur commodiſſimè,licet hoc longe plura quàm illud accipiat ſtyptica: non enim numerus medicamentorum ſolus vim tribuit compoſito,ſed facultas&qualitas:Cùm ergo ſint maximè aſtringentia quæ hoc cõponunt vnguentum, pro omni aſtringente in vſum vocabitur:laxiores partes contrahit & vias coarctat per quas humor ſolet fluere multorum morborum cauſa.

Balauſtium quod eſt flos ſylueſtris mali punicæ ceu granatæ magis aſtringit quàm cytinus, qui eſt flos ſatiuæ. Malicorium eſt immaturus mali eiuſdem cortex, quo vtebantur veteres ad perficienda coria, barbarè pſidium, & aliqui ait Dioſc. vocant ſidion.

Vnguentum

Vnguentum Diachalciteos ceu palmeum.

Omnes recentes fluxiones sistit, veteresque resoluit, vlcera maligna & dysepulotica glutinat.

℞. adipis suilli recentis sine sale & fibris ℔.ij.
Olei veteris.
Lithargyri triti & creti an. ℔.iij.
Chalcitidos læuigatæ ℥.iiij.

Adeps & oleum liquantur prunis non acribus, iisque insperguntur dithargyros & chalcitis, mouenturque continenter trib. palmæ saltē myrti, sorbi. aut mespili ue ramis recentibus: vbi cerati crassities erit, inter coquendum ramus tenellus minutim concisus iniicietur: rursumque coquetur donec digitos non inquient, veramque emplastri temperaturam sit assequutum.

Plantius.

Vnguentum Diachalciteos ex hac Galeni descriptione vsurpandum est vice eorum quatuor quæ à Mesue traduntur, duo sub descriptione vnguenti Diaphœnicon, aliaque duo sub descriptione vnguenti palmei.

Saguyerius.

A Chalcide hoc emplastrũ nominat Gal. & seplasiarii ab ingrediente palmæ videlicet

trunco, vt parabant antiqui medici, vnde & vulgò vocatur Diapalma, licet ramis palmæ nec agitetur, nec componatur. Palmam autem acerbam & ſtringentẽ eſſe norunt Medici vt & myrtum, meſpilũ atque ſorbũ, quibus vt ſuccedaneis palmæ vtuntur Pharmacopœi. Cæterùm plura genera deſcribit Meſues, quorum aliqua vocat nomine græco Διὰ φοινίκων ceu ex palmis, alia latinè vocat palmea ob rationem ſupradictam. Omnes recentes fluxiones ſiſtit, vetereſque reſoluit. eſt enim mixtarum virium, vt docent quæ ipſum ingrediuntur, atque vlcera maligna & quæ difficilè ad cicatricẽ pducũtur, glutinat.

Vnguentum Diapompholygos.

Refrigerat, aſtringit, fluxiones inhibet, & vlcera caua implet, maligna ad cicatricem perducit.

℞. Olei roſacei ℥.x.
Succi ſolatri ℥.iiij.
Bulliant ad ſucci conſumptionem:
Adde ceræ albæ ℥.v. Ceruſæ ʒ.ij.
Plumbi vſti & loti.
Pompholygis.
Thuris an. ℥.j.
Coquantur in vnguenti formam.

Saguyerius.

πομφόλυξ apud græcos denotat bullam quæ naſcitur ex aqua dum pluit: & apud Gal. ſignificat fauillam è cadmia vſta ſublatam in cameræ metallicæ partem ſuperiorem:

rem: eius loco sumunt nostræ officinæ Arabum vocatam tuthiam, quã existimat Matthiol. esse cadmiã botryitẽ ceu racemosam. Solanum vocant barbari solatrum & vuam lupinam, vt tuthiam officinarum dicunt. Nil album, vnde prouerbiũ quo dicitur nil prodesse oculis, quoniã ad oculorum fluxiones est efficacissima, vt me sæpenùmero docuit experientia.

Vnguentum rubrum exsiccans.

℞. Ol. ros. ℔ j.
Ceræ albæ ℥. v.
Liquatis insperge. Lapidis calaminaris. Terræ Lemniæ exquisitè tritorum an. ℥ iiij.
Lithargyri, Cerusæ an. ℥ iij.
Caphuræ ʒ. j.
Coquantur in vnguentum.

Sanguyerius.

Lapis calaminaris officinarum est cadmia naturalis, quæ etiã lapidosa vocatur à Galeno lib. 9. simpl. Cadmiæ proprium est astringere, caua implere, sordes expurgare, exsiccare, & quæ excrescunt in carne coercere, & maligna vlcera cicatrice obtegere. Terra sigillata, Lithargyrus & cerusa etiam desiccant maximè nec non & caphura. Rectè igitur desiccatiuum rubrum vulgò vocatur hoc vnguentum.

Vnguentum Dialthæas.

Modicè calefacit, emollit, humectat atque lenit.

℞. altheæ radicum recent. & contus. lib.j.
Seminis lini &
Fœnogreci contusorum an. lib.j. macerentur in aquæ lib. viij. dein leuiter coquãtur exprimaturq; mucilago. De hac lib. ij. & olei lib. iiij. pariter bulliant dùm mucilago sit absumpta, ac tùm adde ceræ lib. ß. resinæ tantundem, terebinthinæ ℥ ij. percoquantur in vnguenti crassitiem.

Plantius.

Vnguentum dialthæas simplex descriptum est, quòd compositum propter colophonium & galbanum, & gummi hederæ sordidum nimis esset, aliaque extarent ad digerendum efficaciora.

Saguyerius.

Althæam dicunt latini bismaluam, & est in syluestrinum maluarum genere: Ἀλθαίνω autem græcis idem sonat atque medeor, vnde herba ipsa dici posset simpliciter medica: ipsam.n. ad multa vtilẽ nouerunt Medici: à qua etiam nomen habet hoc vnguentum familiare & domesticum quoties calefacere moderatè emollire, humectare & lenire est

proposi-

propositum: eius actionem iuuāt semina lini & fœnigreci: estque hoc vnguentum ex iis quæ vocant Chirurgi quatuor calida maiora, licet multò minus calefaciat quàm alia tria, quæ sunt Agrippæ, Aregen & Martiatum magnum. Nicolaus præpositus duplex describit, simplex videlicet & compositum: illud verò tantùm proposuit Fernelius, quòd compositum sordida quædam contineat, vt galbanum, gummi Hederæ, & Colophoniam resinam, nonnullaque alia nimiùm digerentia vt scillam vel pancratium.

Vnguentum resumptiuum.

Huic etiam summa vis inest emolliendi blandè & sine manifesto calore Asthmaticis, hecticis, tabidis, pleuriticis atque febricitātibus tutò adhiberi potest.

℞. Seminis lini.
Althææ.
Et fœnigræci.
Gummi arabici.
Tragacanthæ an. ʒ ij.
Macerentur & bulliant in ℔. ß.
aquæ rosarum.
Eliciatur mucilago.
In qua dissolue.
Adipis suilli.
Gallinæ.
Anseris & anatis an. ʒ. ij.
œsypi ℥. ß.

O

Olei violarum.
Chamæmeli & amygdal. dul. an. ℥ ij.
Medullæ vituli.
Butyri recent. ceræ albæ an. lib. ß.
Coquantur in vnguentum.

Plantius.

Vnguentum hoc, quod resumptiuum inscribitur, ea est compositione vt cæteris quæ ad emolliendum, leniendũ, aut relaxandũ composita sunt, iure præferendum sit. Nam neque vnguentum Diadipibus, neque vnguentum pectorale geminum atque vnguẽtum philagrii, neque vllum vsquam ad emolliendum & ad eos quos dixi effectus præstantius.

Saguyerius.

Ἀ'ναληπτικὸν vocant græci, quod latini resumptiuum, quoniam eius vsu reficiantur summè extenuati, est enim emolliens blandè & citra calorem manifestum, & locum habet inter suppurantia. Cordus nobis vnguentum proponit dictum pectorale, licet & aliis partibus conferri cognoscatur, quod non est adeò efficax atque resumptiuum, vt neque illud cui adipes nomen dederunt, ex quib. etiam componitur hoc nostrum: frustra igitur describerentur. Oesypum vocant barbari hyssopum humidam, sed ignoranter nimium.

Vn-

Vnguentum Agrippæ.

Non modò emollit, ſed & validè attenuat & incidit, corporiſque oedemata diſcutit, & vetera neruorum vitia ſanat, renum dolori ſuccurrit, ventrem illitu ſubducit, & hydropicos iuuat.

℞.rad.bryoniæ lib ij.
Rad cucumeris agreſtis lib.j.
Scyllæ lib. ß.
Rad.ireos recentis ℥.iij.
Rad.filicis &
Ebuli.
Tribuli marini an.℥.ij.

Tuſa omnia recentia macerentur diebus ſex vel octo in olei veteris non rancidi lib iiij. parùm deinde ferueſiāt, & in expreſſo oleo ceræ citrinæ ℥ xv. liqueſiant in vnguenti craſſitiem.

Plantius.

In vnguento Agrippæ rectè monet ſimplicia omnia recentia ſumenda eſſe, nec admodum eſſe coquenda: His enim crudis tametſi vis ineſt molliendi & attenuandi, validiſſima coctione tamen perit atque diſperditur. Vndè alio loco rectè præcepit author ad ſcirrhos emolliendos ex hiſce radicibus contuſis atq; crudis addita axungia & cera cataplaſma confici inprimis efficax.

Saguyerius.

Quis fuerit hic rex Agrippa, qui nomen

dedit huic vnguento ingenuè fateor me nescire. Abryon. põt. nõinari vnguẽtũ bryonię: quoniã ea primas tenet in eo. & multũ valet ad pręstandum id quod medicamentũ pollicetur. eius enim radix quæ hic præscribitur tenuiũ est partium & moderato calore abstergit atque siccat, vndè fit vt numeretur inter emollientia, relaxantia & rarefacientia, sicuti & alia quæ hoc vnguentum componunt, inter quæ postremum locum non obtinẽt radices filicis siue masculæ siue fœminæ. Item ebuli & tribuli, quas tamen tres omisit Nicol. Alexandrinus teste Cordo: filix amara est cum pauca astrictione, & desiccat citra mordacitatem: radix ebuli inueteratis tumoribus prodest & concretos dissoluit. Tribuli autem marini, qui Venetiis veneunt multi in foro, aqueum quid possident cum calore & acrimonia, propter qualitatẽ aquæ maris, quæ ad fotus adhibita calefacta elicit & discutit. Aquaticũ vidi sæpe in Burgundia extractũ è stagnis, cuius fructũ in aqua coctũ comedebãt vulgares quasi castaneas, alii verò sub cinerib. calidis decoquebant. Habet autem Nicol. præpositus aquaticos tribulos non marinos vt Fernelius, sed hic melius quàm ille: siquidem huius vnguenti munus est emollire, attenuare &c. ventrem etiam illitu subducere, quemadmodum dictum est suprà de vnguento è lathyride, ad quam rem marini tribuli sunt

aqua-

aquaticis efficaciores: qui si non sint in prō-
ptu, lauandi & macerandi erunt fluuiatiles aqua salsa. Cæterum obseruatione dignum est quod scribit Plantius ex Fernelio & Cordo, radices videlicet & tribulos recentes esse debere: & parùm coquendas, ne vis coctione deperdatur, sic idē Fernelius lib. vj. cap. vj. radices bryoniæ & cucumeris agrestis crudas præscribit in cataplasmate emolliente.

Vnguentum Aregon ceu auxiliare.

Calefacit, valdè extenuat atque digerit, corporis præsertimque neruorum frigidis affectibus, conuulsioni, resolutioni, Lumborum, articulorum, colicoque dolori aptum.

℞. rorismar.
Maioranæ.
Rad. iari.
Serpilli.
Rutæ.
Rad. cucumeris agrestis an. ℥. iiij. ß.
Foliorum lauri.
Saluiæ.
Sabinæ.
Pulicariæ maioris &
Minoris.
Rad. bryoniæ an. ℥. iij.
Laureolæ ℥. ix. fol.
Cucumeris agrestis &
Nepithæ an. lib ß.
Omnia Maio mense collecta & ex-

purgata tunduntur recentia & macerentur dieb. septem in olei optimi lib. vj. affusa aqua vitæ ad lib. j. deinde coquuntur dum contabescant & absumpta sit aqua, oleum percolatur in quo ceræ ℥ xvj. liquantur,

Adipis vrsini.
Olei laurini an. ℥. iij.
Olei moschelini ℥ ß.
Petrolei ℥ j.
Butyri ℥. iiij.
Agitando hi pulueres insperguntur, mastiches, olibani an. ℥ vij.
Pyrethri.
Euphorbii.
Zinziberis.
Piperis an. ℥ j.
Omnia vnguenti formam coeant.

Saguyerius.

Per excellentiam dicitur hoc vnguentum aregon à verbo ἀρήγω quod idem significat atque βοηθεῖν .i. auxiliari: Ipsum enim iuuat mirum in modũ eos qui morbis grauissimis torquentur, quales sunt Spasmus, paralysis colicus dolor à frigore & flatibus. Ineptè ergò vocatur Arogon: & ridiculus erat ille pallio tenus Medicus qui ab Arragonia Hispanico regno sic dictum asseuerabat. Cæterùm dùm Olibani meminit noster author, sequitur vt plerumq; communem errorem quem supra notauimus prouenire ab igno-

ignorātia linguæ græcæ quæ thus τὸν λίβανον vocat, & nominatiuo adiungit articulum ὁ, quem seruat in reliquis casibus, sed hoc est puerile.

Vnguentum Martiatum magnum.

Cerebri, neruorum articulorumque frigidis affectibus, tremori, conuulsioni, paralysi, arthritidi inprimis vtile: præduris tumoribus lienis præsertim emolliendis efficax.

℞. ceræ. albæ lib. j.
Olei lib. iiij.
Rorismarini.
Fol. lauri an. ℥. iiij.
Tamarisci ℥. iij.
Rutæ ℥. iij. ß.
Ebuli.
Sabinæ.
Balsamitæ id est mentæ aquaticæ.
Ocimi.
Saluiæ.
Polii.
Calaminthes.
Artemisiæ.
Helenii.
Betonicæ.
Acanthi quæ est branca vrsina.
Asparagulæ quæ est aparine.
Anemones quæ herba venti dicitur.

Pimpinellæ.
Agrimonii.
Absinth.
Phlomi minoris qui & herba paralysis.
Costi herbę hortensis, quæ herba dicitur sanctæ Mariæ.
Cymarum sambuci.
Semperuiui minoris quod crassula appellatur.
Millefolii.
Semperuiui maioris.
Chamædryos.
Plantaginis seu quinque nerciæ.
Centaurii minoris.
Fragariæ.
Quinquefolii.
Tetrahit, id est, herbæ Iudaicæ an. ℥. ij. ʒ. ij.
Rad. althææ.
Cumini.
Myrrhæ an. ℥. j ß.
Fœnigræci ʒ. vj.
Butyri ʒ. v.
Seminis vrticæ.
Violarum &
Papaueris rubri.
Mentastri seu mentæ agrestis.
Mentæ satiuæ.
Oxylapati.

Poly-

Polytrici.
Cardiobotani, id est, cardui benedicti.
Periclymeni id est caprifolii seu matris syluæ.
Maratri.
Herbæ moschatæ quæ est prima geranii species.
Trifolii acetosi quod alleluya dicitur.
Scolopendrii quod est ceterach.
Crispulæ id est buphthalmi.
Caphuratæ herbæ, id est abrotoni.
Styracis.
Medullæ ceruinæ an. ʒ.ij.
Olei nardini ℥.j.

Herbæ ad finem Maii mensis collectæ recentes terantur, macerenturque diebus septem in vino optimo odorato, octauo die coquantur simul dum vinum ex dimidio absumptum sit, ac tum oleum affunditur. Rursum coquantur dùm herbæ contabescant & vinum prorsus sit absumptum. deinde colatur & exprimitur oleum, in quo rursus cõcalefacto styrax, butyrum, adipes, mastiche, thus, oleum nardinum & cera quo dixi ordine adiiciuntur, cumque dissoluta fuerint agitatione continenti subtrahantur igni, & concretum vnguentum recondatur.

Plantius.

Vnguẽti martiati tres apud quosdam traduntur descriptiones non admodum quidem necessariæ ad frigidos neruorum aliarumque partium affectus, cùm ad hos abũdè faciat vnguentum aregum nunc descriptum. At vero qui Martiatũ hoc habere velit, descriptionem hanc sequatur ex. Nicol. Mirepso depromptam atque reformatam.

Saguyerius.

Hoc vnguentum trifariam describitur in dispensariis vulgaribus, primum est Nicol. Præpositi, alterum quod magnum cognominatur & ad Nicol. Alexandr. refertur sicut & paruum, quæ tria non differunt nisi secundum magis & minus, & proinde vnum pro omnibus satis est. Vocat Cordus Martianum, non verò martiatum, & multis vtitur dictionibus barbaris, quas explicuit noster author, in hoc dissentiens à Cordo & Nicol. Alexand. quòd pro myrtho myrrham præscripserit secundum Nicol. Præpositum: & author luminaris maioris habet pro cumino & myrtho, cymarum myrthi. Certè adeò confusa est huius vnguenti descriptio, & tot contexta simplicibus vt farrago potius quàm compositio sit nominanda: sed is fuit animus nostris maioribus ab eo tempore quo nouerunt Arabum decreta, vt pluralitate medicamentum, etiam eiusdem faculta-

cultatis, summoperè sint delectati: quos etiam non pauci ad hunc vsque diem sequuntur existimantes eum Medicum non esse qui multa Pharmaca in vnum non congerit, nec eum Pharmacopœi nomine dignum iudicant qui plures pyxides non habet in sua officina.

Vnguentum Basilicum minus.

Calefacit, humectat, dolorem mitigat, ac pus mouet, phlegmonis increscentibus vtile.

℞. resinæ.
Picis.
Ceræ an. lib. ß.
Olei quod satis est.

Basilicum maius.

Eadem præstat & detergendis quoque & implendis vlceribus idoneum.

℞. ceræ albæ.
Resinæ.
Seui vaccini.
Picis.
Terebinthinæ.
Olibani.
Myrrhæ an. ℥. j.
Olei quod satis est.

Plantius.

In vnguento basilico, aureo, Apostolorum,

Ægyptiaco & erulato nihil immutandum putauit:in vnguento citrino simplicium doses admodùm incertas atque deprauatas reformauit, atque plus inesse voluit radicis dracuntii (cuius ad propositos cutis affectus summa vis est) quàm cerusæ aut alterius cuiusuis simplicis. In componendi quoque ratione certum modum expressit adiiciendorum Citriorũ malorum, quorũ pulpa atq; succus ad ea cutis vitia nõ minus vtilis, imò etiam vtilior quàm cortex habetur.

Saguyerius.

τὸ βασίλικον, significat regium. sic autem placuit authori huius vocare hanc compositionem, quòd præstantissima sit in pure mouendo dum inflammatio est vigori vicina. humectat enim & calefacit moderatè. Maius autem etiam deterget & vlcera implet. Minus vcoant græci τετραφάρμακον, quoniam quatuor perficiatur. Huic in digerendo sclopetica vulnera primas tribuit Ioubertus.

Vnguentum aureum.

Vulnera leniter detergit, glutinat ac tutò curat.

℞. ceræ citrinæ lib.ß.
Olei non rancidi lib.ij.ß.
Terebenthinæ ℥.ij.
Resinæ.
Colophoniæ an.℥.jß.

Thuris,

Thuris.
Mastiches an. ℥ j.
Croci ʒ. j.
Cera ex oleo liquatur, adiiciunturq; reliqua exquisitè trita.

Saguyerius.

Aurum colore vtcunque refert, vndè forsitan dictum est aureum, detergit, glutinat ac tutò curat quod non parui facere debent Chirurgi: inter sarcotica vulgò numeratur, est tamen & detergens, accipit enim resinas quæ detergendi facultate sunt præditæ, thus autem & mastiche glutinandi.

Vnguentum Apostolorum.

Vulnera & vlcera contumacia, itemque fistulas detergendo expurgat, fungosam aut mortuam carnē absumit & nouam restituit.

℞. Terebinthinæ.
Ceræ albæ.
Ammoniaci an. ʒ. xiiij.
Opopanacis.
Floris æris an. ʒ. ij.
Aristolochiæ rotundæ.
Thuris masculi.
Bdellii an. ʒ. vi.
Myrrhæ.
Galbani an. ℥. ß.
Lithargyri ʒ. ix.
Olei si æstas fuerit lib. ij.

Si hyems lib.iij.
Bdellium.
Ammoniacum,
Oppopanax & galbanum aceto macerata atque soluta cum cæteris tritis in oleum & ceram liquefacta coniiciuntur, coquunturque agitando in vnguenti formã.

Plantius.

A numero duodenario quo continebantur Apostoli Christi vocatum puto Apostolicum aut Apostolorum: à colore autem dici posset viride, talem verò colorem acquirit ab æris flore aut eo quod ęruginem vulgo nuncupant, cuius Monspelii magno comparatur copia singulis annis, & vocatur Verdet. j. ęris viride, quandoquidem scribit Matthiolus in Dioscoridem ἄνθος χαλκοῦ ceu florem æris non reperiri in officinis. Vlcera contumacia terget hoc vnguentum & fistulosa expurgat, fungosamque & superfluam carnem absumit, sed non sine dolore, vt norunt qui Veneri impuræ sacrificarunt, quoniam cancro dicto laborat penis. Numeratur inter detergentia.

Vnguentum Ægyptiacum

Multò validius quàm Apostolorum vlcera vetera atque fistulosa extergit excrescentem aut emortuam carnem vehementer exsiccat & exedit non sine sensu doloris.

℞.

℞.æruginis ʒ.v.
Mellis optimi ʒ.xiiij.
Aceti forsis ʒ.vij.

Coquantur ſimul omnia dum vnguento ſua craſſities & purpureus color accedat.

Saguyerius.

Hoc vnguentum præcedenti eſt longe efficatius quoniã in maiori quantitate accipit æruginem & acetum cum melle. Commendatur maximè in vulneribus ſclopetariis cum eſt ſuſpitio gangrenæ, & tunc nonnulli chirurgi augent æruginis quantitatem, vitriolum & alumen rochæ addentes atque ipſum cum opus eſt in vino aut aqua vitæ ſoluunt vt commodius iniiciatur per ſyringuam.

Vnguentum ex Enula.

Ad pruritum, ad ſcabiem tùm ſiccam tùm humidam, & ad alias cutis fœditates mirè efficax.

℞.Rad.enulæ ex aceto coctę, tuſæ & cretæ ℔.j.
Axungiæ porci.
Olei an. ℥.iij.
Ceræ nouæ ℥.j.
Argenti viui extincti.
Terebinthinæ lotæ an ℥.ij.
Salis vulgaris bene triti ℥.ß.

Cera & axungia ex oleo liquantur, his addi-

tur enula, deinde argentum viuum & sal, postremo terebinthina. Tutior eius fuerit vsus, si vice argenti viui imponatur ſucci fumariæ & limonum an. ℥ j. Vtrumque igitur ſeorſum habendum eſt.

Saguyerius.

Enulam deriuatam eſſe ab helenio nullus dubitat. Hoc vero commendatur Galeno in partium frigidis affectibus. attrahit enim ſuo calore ſatis valido, & in aceto coctum validius penetrãdo ſuas vires exerit per partium aceti tenuitatem, vndè fit vt hoc vnguentum maximè iuuet ſcabioſos, vt docet experientia. Obſeruandum etiam ſine argẽto viuo, quod hydrargyrium, id eſt, aqueum argentum vocant græci, parari poſſe, vt nos admonuit Fernelius talis medicamenti in lue venerea curanda iuratus hoſtis. Itaque cum eo & ſine eo paratum aſſeruabũt Pharmacopœi vt hoc in humida ſcabie & extra neruoſas partes vtãtur, illo in ſicca & mẽbranoſis partibus, necnon etiam in articulis & oſſibus.

Vnguentum citrinum aut citreum.

Populus ex bile aut ſalſa pituita in cute præſertimque faciei erumpentes reprimit lentigines, impetigines, liuores, fœdas cicatrices & oculorum rubores extergit.

℞. Boracis ʒ ij.

Ca-

Caphuræ ʒ.j.
Corallii albi ℥.ß.
Amianti, id est aluminis plumosi.
Vmbilici marini seu beiirici.
Tragacanthæ.
Amyli.
Crystalli.
Enthali. Dentali.
Thuris albi.
Nitri an. ʒ ij.
Cerusæ ex radice dracuntii factæ ℥.j.
Cerusæ vulgaris ʒ.vj.
Adipis suillæ recentis salis expertis & puri ℔.j ß.
Seni Caprini ℥ j ß.
Adipis Gallinacei ℥ j.

Adipes in duplici vase liquefiant, in iis macerentur & leniter coquantur citria mala duo minutim concisa. Adipes colentur, in hisque trita omnia laboriosè iniiciantur & rudicula subigantur. Coctum vnguentum ac deinde concretum recondatur.

Saguyerius.

AdNicol. refertur & à citreis nomen sumsit vndè Citreum melius quàm citrinum vocari dixit Fernelius: quoniam hoc postremum coloris notam tantum præ se fert: Borax autem vox est Hispanica & Germanica borasſ, Græcis χρυσοκόλλα quasi auri glutinũ, Arabib. tincar. Eã faciunt duplicem natiuã ceu terream videlicet & factitiam ex v-

rina pueri digerunt & desiccant, sed maximè natiua quę etiam carnem liquat. Factitia autem est aptissimum medicamentum vlceribus contumacibus ex Gal. 9. simpl. & alibi. Amiantum ceu alumēn plumosum officinarum præscribit Fernelius. Cordus autem ex Nicol. habet amiātum dulce, quod interpretatur gypsum in venas capellatas scissum. Aluminis omne genus vim habere expurgandi testatur Dioscorides, vnde putrescentia vlcera compescit & lepris conuenit, Rectè itaque huic vnguento admiscetur. gypsum autem est emplasticum. Vmbilicus marinus inuenitur in littore maris similis vtcunque vmbilico humano vndè nomen sumpsit, & fabam magnam quantitate refert. desiccat igitur duplici ratione videlicet, quòd sit lapilli duritia & maris salsugine conspersus.

Entalium & dentalium sunt concharum species quæ iuxta mare inueniuntur: illud est fistulæ modo longum & concauum, foris strictum digiti parui longitudine: Dentaliū verò rimam habet dentatam, vnde nomen. sunt etiam naturæ exsiccātis. Pro nitro quod legitimum deficit, vsurpatur sal petræ vocatum ceu sal nitrum quod aliquas habere nitri facultates nemo negare potest.

Gersam barbarum nomen interpretatur Fernelius Cerusam quæ fit ex radice Dracuntii vel ari per infusionem in aqua rosacea vt norunt seplasiarii, & quam laudant ad cutem

tem ſplendidam reddendam. Alteram etiam Ceruſam continet hoc vnguentum; quæ eſt factitia, ſed non vt ſuperior, ſi quidem fit ex lamina plūbi eo modo quem docet Dioſcorides & quem Venetiis ſequuntur multi, ſicut & in Italia ad vſum ſeplaſiariorum & pictorum.

DE EMPLASTRIS.

Emplaſtrum Diachylion ſimplex.

Iecoris, lienis, externarumque partium præduros tumores, incipienteſque ſcirrhos emollit, ſenſimque diſſipat.

℞. Mucilaginum, ſeminis fœnigræci,
Seminis lini.
Et rad. althææ an. ℔. j.
Olei veteris puri ℔. iij.
Lithargyri purgati atque triti ℔ j. ß.

Lithargyrum in mortario ſenſim oleo diluatur dum exquiſita ſit permiſtio: igni dein lento coquantur ſpatha aſſiduò ſubigendo dùm craſſeſcant: ac tùm his paulatim infundantur depromptæ mucilagines, percoquānturque in emplaſtri ſubſtantiam. Si valentius deſideratur in ſingulas libras ſingulæ vncię radicis iridis tritæ inſpergentur.

Saguyerius.

Διάχυλων ceu ex ſuccis vulgò circumferuntur quatuor genera, ſimplex videlicet,

compositum, magnum & paruum, quæ omnia molliunt & maturant apostemata. noster verò Fernelius descripsit tantùm simplex & magnum vt si esset minus moliendũ & digerendũ, simplici vteremur, sin magis, magno, quod filius zachariæ proposuit: Et nihilominus. Iridis radix addatur simplici, erit efficacius, & tale vocant officinæ Ireatũ: est enim talis radix emolliens, ita vt foris imposita lienem extenuet, vndè fit vt malagmatis & acopis misceatur commodè. Si quis autem ethymon emplastri requirat, intelliget ἀπὸ τοῦ ἐμπλάττειν deductum, quod subigere & versando mollire significat, aut spiramenta obstruere. Particulari autem significatione vulgò significat vnguentum durius & quod extendi potest.

Emplastrum Diachylon magnum.

Huic emplastro vis ad omnia quæ dixi quàm simplici præstantior est, propterea quod ex pluribus tùm mollientibus tùm digerentibus constet.

℞. Lithargyri puri, triti & creti ℔.j.
Olei irini.
Chamæmelini.
Anethini an. ℥.viij.
Mucaginum semis lini.
Fœnigræci.
Ficuum pinguium & vuarum passarum.

Succi

Succi iridis & ſcyllæ.
Oeſypi.
Ichthyocollæ an. ʒ.xij.ß.
Terebinthinæ ℥.iij.
Reſinæ pini,
Cerebri citrinæ an ℥.ij.

Omnia in emplaſtra redigantur eadem arte quæ in ſimplici diximus.

Saguyerius.

Barbari vocant pinguedinem lanarum ſuccidarum hyſſopum Humidum ignorantes quantum differant œſypus & Hyſſopus herba: Dicitur autem œſypus quaſi τῶν ὀίων ῥύπος .i. ouium ſordes: de quibus legi poteſt Dioſco. lib. 2. cap. 67. Ichthyocollam ceu gluten piſcium. Vocant Arabes gluten alchanach : & totum Emplaſtrum cerati nomen debet habere , quoniam ceram capiat. Et nihilominus præcedens ſine cera ſolidũ & durum redditur per lithargyrum, quæ multis emplaſtris eſt baſis & fundamentum.

Emplaſtrum è Mucilaginibus.

Prædiuros quoque tumores validè mollit ac digerit, abſceſſus quoque maturat. eorumque ruptorum ſaniem ac pus abſtergit.

℞. Mucaginum ſeminis lini.
Althææ.
Fœnigræci.

tem. Est vero hoc emplastrum in molliendo efficacissimum, excalefacit enim, soluit & colliquat concreta atque obdurescentia.

Cortex vlmi exterior est subamarus & astrictorius, sed interior seu medius inter illum & truncum arboris subtilior est & ad molliendum aptior. Quod ad Ammoniacum & similia attinet, malactica sunt omnino si sunt recentia, alioqui dissipant magis quam emolliunt. Vetusta igitur vt pristinum & naturalem molliendi vigorem recuperẽt, oleo pingui soluentur. Et hoc emplastrum norunt Medici abscessus maturare, atque eorum dum adest suppuratio saniem & pus detergere per terebinthinam aliis permixtã: Ego vtor eo fœliciter in maturandis strumis & detergendis addito succo Nicotianæ maioris, dissolui poterit cum oleo communi ad suppurandum.

Emplastrum è meliloto.

Strenuè quoque emollit ac digerit, doloresque lenit, accommodatum ventriculi, iecoris atque lienis præduris tumoribus, tensisque hypochondriis.

℞. Meliloti ℥.vj.
Florum chamæmeli.
Seminis fœnigræci.
Rad. althææ.
Baccarum lauri.
Absinthii.

Samſpuchi an. ʒ.iij.
Cardamomi.
Cyperi.
Ireos.
Spicæ nardi.
Ammios.
Caſſiæ ligneæ.
Seminis apii.
Aniſi an.℥.ij.ß.
Ammoniaci ʒ.x.
Styracis.
Bdellii an.ʒ.v.
Terebinthinæ ℥.j.ß.
Ficus pingues xij.
Seui hircini.
Reſinæ an.ʒ ij.ß.
Ceræ ℥.vj.
Olei maioranæ
Et nardini. an.

Quantum ſufficit, fiat emplaſtrum. Seuum hircinum, reſina & cera in oleis liquentur, his ficus pingues tritæ & cretæ addantur, deinde ammoniacum & bdellium aceto ſoluta, poſtea terebinthina, poſtremò reliquorum pulueres creti.

Plantius.

Emplaſtrum è meliloto, è baccis lauri, ceroneum & oxycroceum ſatis quidem eſſe videbuntur ad omnes affectus & dolores qui digeri, reſoluique poſtulant, vt idcirco non

opus

opus fuerit aliis, neque emplastro è sinapi, neque emplastris variis è fermento, neque emplastro de alliis, neq; emplastro relato ad aristarchum.

Saguyerius.

Relicta Medicis herbariis de meliloto domestica & agresti: atque de loto vrbana disputatione, dicemus eam herbam quam pro meliloto vsurpant officinæ, commodè, misceri huic emplastro, quòd vim digerendi habeat & molliendi. Est enim calida moderate & satis benè odorata. Oleorum certum pondus tacet Fernelius: At Cordus admonet cuiusque olei sumi posse circiter ℥. vj. aut viij. hoc emplastrum corroborat partes osseas & neruosas.

E*mplastrum è baccis Lauri.*

Ventriculi, præcordiorum, intestinorum, vteri ac vesicæ, aliarumque partium dolores à flatibus aut à frigida quauis causa subortos mirè demulcet.

℞. Thuris,
Mastiches,
Myrrhæ an ℥. j.
Baccarum lauri. ℥. ij.
Cyperi, costi an. ℥. ß.

Mellis colati quantum sufficit ad omnia cogenda. Id putant ad hydropem mirabile reddi si pondus cyperi sit ℥. jß. & caprinum stercus arefactum addatur pondere ℔. ß.

P

Saguycrius.

Nemo nescit quantum valeant lauri baccæ ad calefaciendum & discutiendos flatus. Sciunt etiam Medici ex Diosc. cyperum Indicum : quem curcumam dicunt officinæ, misceri depilatoriis quibusdam medicamentis, quoniã acris est admodũ præcipuè siccatum, nam in recenti per humiditatem obtunditur acrimonia eius. Caprinum stercus etiam acre est & digerentis facultatis adeò vt induratis tumoribus in modum scirrhi conueniat authore Gal. & subscribente experientia. non est igitur mirum si reddat hoc emplastrum hydropicorum aquis extrahendis per madorem aut sudorem accommodatum: Nos tamen admonet Gal. vt eo vtamur solum in iis qui dura sunt carne.

Emplastrum Ceroneum.

Lienis duritiem mollit, hydropi & frigidis vteri affectibus, thoracis, scapularumque doloribus à frigore ortis succurrit.

℞. Picis naualis colatæ,
Ceræ an. ℥.ij. & ʒ.iij.
Sagapeni ℥.ij.
Ammoniaci.
Terebenthinæ.
Colophoniæ.
Croci an. ℥.j. & ʒ.iij.
Aloes.
Thuris.

Myrrhæ an ℥.j.
Oppopanacis.
Styracis.
Galbani.
Masticher.
Aluminis.
Fœnigræci.
Styracis rubri.
Bdellii an. ʒ.iij.
Lithargyri ʒ.jß.

Emplastrum hac forma concinnetur:

Sagapen galbanum, oppopan ammoniacum & pix vino liquentur & colentur, his colophoniam colatam, deinde styracem, mastichen, thus, myrrham & bdellium trita cretaque, paulo post iniice terebinthinam, alumen, litharg. & fœnigræcum. Coctum ex his emplastrum in aquam mergitur frigidã & subigitur manibus addito puluere aloes & croci, manibus semper vnctis oleo laurino, concinnantur magdaleæ.

Saguyerius.

Ceroma quo illinebantur Athlethæ parabatur ex oleo cum quodam terræ genere quod erat pertenue & albidum collectum in agro Albano non procul ab vrbe Roma. Sic & Ceroneum dictum puto hoc emplastrum à cera, quæ etiam Ceratum aut Cerotum nuncupatur: Est autem genus malagmatis quod vulneribus imponitur aut tumoribus,

aut aliis malis externis, quod igni oppositum mollescit, sed corpori admotum durescit & hæret pertinacius. Quæ significatio omnibus congruere potest quæ ceram recipiunt, & nihilominus ad distinctionem quãdam tribuitur hoc nomen quibusdam & aliis non: sicut omnes pilulæ dici possunt cocciæ, si τοῦ κόκκου ceu grani rationem habeamus. Omnes enim dum deuorandæ offeruntur, grana referunt sphærica figura, & tamen cuidam generi pilularum attribuitur hæc appellatio, vt supra visum est. Cæterum per styracem rubeam oportet intelligere corticem exteriorem fuscum & aridum, qui remanet post lacrymam subactam & expressam.

Emplastrum oxycroceum,

Omnem quoque duritiem mollit, atque discutit, articulorum dolores & eos qui circum membranas sunt ossium, euocat atque disperdit.

℞. Ceræ.
Picis naualis.
Croci.
Colophoniæ an ℥ iiij.
Terebinthinæ.
Galbani.
Ammoniaci.
Myrrhæ.
Thuris.

Masti-

Masticheses an ℥ j & ʒ iij.
Galbanum & ammoniacum.

Aceto liquantur atque colantur: pix dein colata additur, ad hac cera, mox colophonia & terebinthina, non multò post thus, mastiche & myrrha. Coctum emplastrum in frigida mergitur, expressumque subigitur cum puluere croci, manibus oleo perunctis.

Saguyerius.

Ab aceto quod græci ὄξος, & croco denominatur hoc emplastrum quod omnem emollit duritiem & dolores euocat quorum causa circa ossium membranas existit, vt accidit in arthritide venarum: Imo & ossibus fractis subuenit Picem naualem vocat Dioscorid. zopissam, quæ nihil aliud est quam resinā cum cera derasa è nauibus, quam aliqui vocant apochyma, id est, effusionem.

Emplastrum de ianua.

Ad vulnera & recentia vlcera mirè efficax, inflammationem sedat, detergit, agglutinat & carne implet, & ad cicatricem perducit.

℞ Succorum apii.
Plantaginis &
Betonicæ an ℔ j.
Ceræ.
Picis.
Resinæ.
Terebinthinæ an ℔ ß.

In succis reliqua tria sensim agitando co-

quantur ad succorum consumptionem, ac tum igni sublatis addatur therebinthina.

Saguyerius.

Aliqui nominant hoc emplastrum de betonica, & ab ea quæ cerebro dicata est, huic vim maximam tribuunt in vulneribus capitis. Alii ab authore vocant de ianua, qui ipso vsus est aduersus phlegmonem & inflãmationem, quoniã detergat, agglutinet & carne impleat, cicatricemq;, inducat, vt & id quod ab excellentia facultatẽ vocatur gratia Dei, ex iisdem fere compositum.

E*mplastrum gratiæ Dei.*

Ex eadem ferè materia & ad eosdem vsus.

℞. Terebinthinæ lib. ß.
Resinæ lib. j.
Ceræ albæ ℥. iiij.
Mastiches ℥. j.
Betonicæ.
Verbenæ.
Pinpinellæ recentium an. M. j.

Tunsæ herbæ ex vino albo coquantur dùm tabescant, liquor exprimatur in quo cera, resina & mastiche coquantur in idoneam emplastri consistentiam: igni sublatis terebinthina permisceatur.

Saguyerius.

Emplastrum de ianua & gratia Dei sunt sarcotica seu carnem generantia, & eorum vsus Chirurgis est frequentissimus, quemadmodum,

modum & illis quod Diuinum appellant, cuius facultas est mirāda in vlceribus malignis, quoniā eorum saniosam putrilaginem absumit eum detersione nouam carnem producendo cum cicatrice.

Emplastrum diuinum.

Ad maligna vlcera multò præstantius, eorum enim saniem ac putredinem detergit & absumit, nouam carnem profert & ad cicatricem perducit.

℞. galbani.
Myrrhæ an. ℥. j. ʒ. ij.
Ammoniaci ℥. iij. & ʒ. iij.
Oppopanacis.
Mastiches.
Aristolochiæ longæ.
Æruginis an. ℥. j.
Lithargyri.
Olei communis an. lib. j. ß.
Ceræ nouæ ℥. viij.
Thuris ℥ j. & ʒ j.
Bdellii ℥. ij.
Magnetis ℥. iij.

Lithargyrum cum oleo agitando permiscetur, postea coquitur dum crassescat, tum cera additur minutim cōcisa, ea liquata igni aufertur. Adduntur que galbanum, ammoniacum, oppopanax & bdelliū ex aceto vel vino dissoluta, cocta & colata: deinde puluis inspergitur myrrhæ, mastiches, thuris, aristol. magnetis: postremò æruginis, ne hac diutius

cocta emplastrum rubrum euadat.

Plantius in Empl. diuinum.

Emplastra quæ ad vulnera & vlcera describuntur, de ianua, de gratia Dei & diuinũ, ea quoque satis sunt, nec plura huc adferenda fuerant, nam emplastrum Oribasii duplex & emplastrum apostolorum comprehendũtur sub hoc diuino, quod in eosdem sint vsus, minus tamen efficacia.

Saguyerius.

Duo Emplastra apostolica describunt Præpositus & Alexandrinus, quæ cùm nihil aliud possint quàm tria præcedentia in vulnerum malignorum curatione, optima ratione sunt à Fernelio prætermissa. Quare autem his dederunt tale nomen ignoro, siquidem longè plura quam duodecim continent simplicia. Quod si mihi liceat quod coniicio effari, dicam nõ aliam ob causam sic appellata quam quòd rem hominum generi vtilissimã præstent, sicut & Apostoli præstiterunt, etiamsi res sint diuersissimæ.

Emplastrum ad herniam.

℞. gallarum.
Nucum cupressi.
Psidiæ
Balaustiorum.
Acaciæ.
Seminis plantag.
Seminis psillii.

Sem.

Sem. nasturtii.
Cupularum glandium.
Fabarum torrefactarum.
Aristoloch longæ & rotundæ.
Myrtillorum an ℥. ß.

Hæp omnia puluerisentur & in aceto rosato macerentur per quatuor dies, deinde torrefiant & exsiccentur.

Tum.

℞. consolidæ maioris & minoris.
caudæ equinæ.
Glasti.
Scolopendrii.
Rad. osinundæ regalis & filicis an ℥. j.
Thuris.
Myrrhæ.
Aloes.
Masticнes.
Mumiæ an. ℥. ij.
Bol armenæ lotæ in aceto.
Lapidis calaminaris præparati.
Lithargyri auri.
Sanguinis draconis an. ℥. iij.
Picis naualis lib ij.
Terebinthinæ ℥. vj vel quantum satis sit ad emplastrum fingendum.

Plantius.

Prætermissa hic quoque sunt alia emplastra adstringentia & corroborantia ventriculum, renes & vterum, quę non vsurpantur

& pro quibus alia quædam in rem præsente præstitui solent: vt idcirco videatur hic emplastrorũ & aliarum compositionum numerus satis esse ad *Ph*armacopœiam & ad curanda summa morborum causarum & symptomatum genera: neque opus fuit Medicamentarium hunc librũ ociosis & superuacuis compositionibus implere, quæ non nisi frustrà & ad confusam multitudinem augendã recenseri possunt. Quæ autem compositiones ad peculiares quosdam & singulares affectus curandos vtiles existant, quia rarius contingunt, in propria singulorum curatione tanquam illis peculiares & accommodatæ tradentur.

Saguyerius.

Ab effectu nomen habet hoc emplastrum postremo loco descriptum, siquidem ex astringentibus componitur quæ peritoneum nimis relaxatam coarctant & intestini præpudiunt descensum, vnde herniæ curatio. Glastum autem satiuum eligendum est quo tinctores vtuntur, quoniã magis astringit & exsiccat quam syluestris teste Gal. 6. simpl. Mumiam officinarum censeo tanquam abominabile medicamentum esse reiiciendum. Sunt enim ossa & carnes cadauerum. Est itaque mumia quid dignum iis qui huic nomẽ dederunt, Persis videlicet, si credimus eiusdem farinæ authoribus Rasi nempe & Serapioni,

pioni, qui eam faciunt duplicem, vnam natiuam quæ est pisasphaltos Diosc. & apud Auicennam vsui erat implendis corporibus mortuis, & sic ex infractu cadauerum more Persico & Mauritanico sepultorum constabat, & alteram factitiam, quando videlicet ex aloe, myrrha, croco & balsamo condiebatur cadauera diuitum, vnde effluebat hæc mumia: sed vt cunque res habeat, semper, tale condimentum resipit aliquid humanæ carnis, cui nulla est vis astringens, & parum acceptum esse potest pharmacum, siue solum, id est, ex pisasphalto vt in pauperibus, siue ex aloe, myrrha & thure, vt indiciorum corporibus, sit paratum. Eius ergo vice in hoc emplastro aduersus herniam suaderem pharmacopœis, accipi parem quantitatem succi foliorum, corticis & ramorum vlmi, quæ omnia habent vim spissandi: aut humorem in eiusdem folliculis contentum, quem sæpissime sum expertus in herniis oppugnandis vtilissimum: quemadmodum & pappos typhæ quæ vulgo massa aut claua vocatur, qui excipientur succo foliorum quercus & plantaginis arnoglossę.

Lapis calaminaris, qui est Cadmia lapidosa vt multoties dictum est, vritur sæpius, & aceto restinguitur, vt in exquisitum leuorem redigatur, atque sic præparata vtimur quoties eam siccantem magis reddere vo-

lumus. Cadmiam veram autem [illegible] lauant in aqua rosarum & plantaginis.

Et hæc sunt quæ in Phamaciam Fernelii in vsum & Medicorum & Pharmacopolarum adnotare voluimus.

Deo sit honor & gloria.

FINIS.

INDEX

INDEX PHARMACORVM CONTENTORUM in hoc libello, pro ordine.

I.

SYRVPORVM.

Stœcha-

I I.

Purgantium compositionum.

III. Ca-

III.
Catapotiorum formularum.

IV.
Antidotorum solidorum.

Dracula-

V.

Antidotorum humidorum.

Theria-

VI.
Trochiſcorum, ſeu Paſtillorum.

VII.
Eclegmatum & conditorum.

VIII. Suc-

VIII.

Succorum medicatorum.

IX.

Externorum Medicamentorū:

Oleorum.

Masti-

X
Vnguentorum.

XI
Emplastrorum.

F I N I S.

